

1870.497

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ,

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ

ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ.

Κατ' έγκρισιν τής Κυβερνήσεως

ΥΠΟ

Α. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

καθηγητού.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΤΗ

*μετά των εν 'Ιταλίᾳ, Αυστρίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ ἄλλαις χώραις
πολιτικῶν μεταβολῶν.*

ΑΘΗΝΗΣΙ,

ΤΥΠΟΙΣ Π. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.

(Όδος 'Αθηνῶν παρὰ τῇ Πλατείᾳ τῆς Ὁμονοίας).

1870.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

Πρὸς τοὺς Κυρίους Σχολάρχας καὶ Ἑλληνοδιδασκάλους.

Γνωστοποιῶμεν ὑμῖν ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Κ. Αθ. Α. Σακελλαρίου Καθηγητοῦ φιλοπονηθεῖσα Στοιχειώδης Γεωγραφία Πολιτική, Μαθηματικὴ καὶ Φυσικὴ πρὸς χρῆσιν τῆς ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Σχολείοις σπουδαζούσης Νεολαίας, ἐξετασθεῖσα δεόντως, ἐνεκρίθη παρ' ἡμῶν ὡς διδακτικὸν βιβλίον τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας. Ὅθεν θέλετε μεταχειρίζεσθαι καὶ ταύτην μετὰ τῶν ἄλλων μέχρι τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου περὶ τῶν προτιμητέων ἐκ τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων.

Ὁ Ὑπουργὸς

Β. Κ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ.

Τα σίλοις Ἀναγνώσταις.

Τρία συστήματα Νεώτερης πολιτικῆς Γεωγραφίας εἰς χροῖσιν ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι, τὸ μ. ἐκ Γερμανίας μετενεχθέν, τὸ δ' ἐκ Γαλλίας καὶ τὸ τρίτον ἐξ Ἀγγλίας ἢ Ἀμερικῆς.

Καὶ τὰ τρία ταῦτα ἔχου τοὺς ὁπαδοὺς καὶ τοὺς ἐναντίους των. Οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι τὸ Γερμανικὸν τοῦ Ῥιττέρου σύστημα, μετενεχθὲν ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ μακαρίου Στ. Σταθοπούλου, εἶνε ἀξιολόγον διὰ τοὺς σπουδαστάς τῶν ἀνωτέρων τάξεων τῶν Γυμνασίων, καὶ διὰ νέους οἱ ὅποιοι θὰ ἐνασχοληθῶσι εἰς τινὰ ἐπιστήμην καὶ θὰ σπουδάσωσι τὰ καθεκτάτα τοῦ ἀμεταβλήτου μέρους τῆς Πολιτικῆς Γεωγραφίας, καὶ ὅχι διὰ παιδῆς ἢ κοράια 10—12 ἐτῶν. Οἱ δὲ λέγουσιν ὅτι τὸ Γαλλικὸν γεωγραφικὸν σύστημα εἶνε σχεδὸν ὅλως μηχανικὸν καὶ ὁ μαθητὴς μανθάνει μόνον ἐν αὐτῷ σωρείαν πόλεων, πληθυσμῶν, μοίρας κτλ. καὶ ὅτι ἅμα τοῦ Ἑλλ. σχολείου ἀπέβηθ' ἐν τῷ μένει πλέον τίποτε ἐν τῇ μνήμῃ ὡς ἐφόδον διὰ τὸν βίον, εἰ μὴ συγκεχυμένα ὀνόματα. Οἱ δὲ τέλος λέγουσιν ὅτι τὸ γεωγραφικὸν Ἀγγλικὸν σύστημα κατὰ πολὺ ὁμοιάζον τῷ Γαλλικῷ, μόνον δ' ἔχον ἰδιαιτέρον τὰς καθ' ἕκαστον κεφάλαιον διαφόρου χωρογραφικῆς κτλ. εἰκόνας εἶνε τὸ καλλίτερον διὰ παιδῆς, θέλοντας δι' αὐτῶν νὰ μάθωσι τὴν ἀνάγκωσιν καὶ ἐνταυτῷ νὰ διασκεδάσωσιν, ὅχι δὲ καὶ διὰ μαθητῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, θεωροῦντας τὸν χρόνον πολυτίμον.

Καὶ τὰ τρία ταῦτα συστήματα, ὡς βλέπομεν, ἔχουσι καὶ τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰς ἐλλείψεις των ὑπὸ δε τῆς πείρας ἀπεδείχθη, ἀπάντων ἐφαρμοσθέντων ἐνταῦθα, ὅτι οὐδὲν ἐξ αὐτῶν αὐτὸ καθ' ἑαυτοῦ διδασκόμενον δύναται νὰ παραγάγῃ γενναίους καρπούς· τὸ δὲ μετ' εἰκότων μάλιστα εἶνε καὶ πολυδάπανον καὶ ἱκανόν, ὡς ἐρέθη, νὰ καταστήσῃ τοὺς παιδῆς λίαν ἐπιπολαίους, ἐπὶ ματαίως καταδαπανῶντας τὸν χρόνον των.

Ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον διδάξαι εἰς ἀπάσας τὰς τάξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας καὶ ἰδίᾳ μελετήσας τὰς καλλιτέρας διαφόρων ἐθνῶν Γεωγραφίας συντάξαι Γεωγραφίαν πρὸς χροῖσιν τῆς ἐν ταῖς Ἑλληνικοῖς Σχολείοις σπουδάζουσας νεολαίας, ἐρασιθεεῖς ὅτι καλὸν ὑπάρχει καὶ εἰς τὸ ἐν καὶ εἰς τὸ ἕτερον τῶν συστημάτων.

Εἰς ταύτην δὲ προσέθηκα ἐν τέλει καὶ Μαθηματικὴν καὶ Φυσικὴν Γεωγραφίαν, ἥς ἡ διδασκαλία λίαν ἀναγκαία κατ' ἐμὲ εἶνε εἰς τὴν ἀνωτέραν τάξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου διότι δι' αὐτῆς ὁ μαθητὴς εἰς τὸν βίον μεταβάντων ἀπαλλάσσεται πολλῶν προλήψεων.

Τὴν Μαθηματικὴν καὶ Φυσικὴν ταύτην Γεωγραφίαν συντάξα ὅπως ἀνεξάρτητον τῆς Πολιτικῆς Γεωγραφίας, καὶ διὰ τοῦτο τινὰς τῶν ὁρισμῶν τῆς Μαθ. καὶ Φυσ. Γεωγραφίας ἐπαναλαμβάνω καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς Πολιτικῆς· διότι ὁ μαθητὴς τῶν μικροτέρων τάξεων τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου δὲν εἶνε ἱκανὸς νὰ ἀναζητῇ ἐν τῇ Μαθηματικῇ καὶ Φυσικῇ τί λέγεται ἄζων, τί κύκλος κτλ. ἀλλὰ θέλει νὰ ἔχῃ ἔμπροσθέν του ὅλον τὸ ἑαυτοῦ μάθημα.

Καὶ ταῦτα μὲν εἶχομεν γράψαι ἐν τῷ προλόγῳ τῆς πρώτης, δευτέρας, τρίτης τετάρτης καὶ πέμπτης ἐκδόσεως· ἐξαντληθείσης ὅμως καὶ ταύτης ἐκδίδομεν αὐτὴν τὸ ἕκτον μετὰ πολλῶν βελτιώσεων, ἀκολουθοῦντες μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας τὰς καθ' ἑκάστην εἰς τὴν σφαιρὰν μας συμβαινούσας γεωγραφικὰς ἀνακαλύψεις καὶ τὰς πολιτικὰς μεταβολὰς. Κατὰ ταύτας δὲ ἡ Ἰταλίᾳ μὲν εἰς ἓν κράτος ἅπασα ἠνώθη, ἡ δὲ Γερμανία, διαλυθείσης τῆς ἐν αὐτῇ Ὀμοσπονδίας, νέαν ἔλαβε διαίρεσιν, ἡ δὲ Πρωσσία μεγάλῳ κῆξήθη, συγχωνευθέντων ἐν αὐτῇ τοῦ βασιλείου τοῦ Ἀνωτέρου καὶ πολλῶν δουκάτων, τὸ δὲ Μεξικὸν ἐδημοκρατήθη καὶ ἡ Ῥωσικὴ Ἀμερικὴ μέρος ἀπετέλεσε τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Τὰς αὐτὰς δὲ πολιτικὰς μεταβολὰς ἐκίμαμεν καὶ εἰς τὸν Γεωγραφικὸν Ἀτλαντὰ ἡμῶν, νέαν αὐτοῦ ἐκδόσιν ποιήσαντες.

Τοιαύτη εἶνε καὶ ἡ ἕκτη αὕτη ἐκδοσις οὔτε μὲ κόμπον οὔτε μὲ πεφουσιωμένους προλόγους καὶ πάλιν ἀναγγελλομένη εἰς τοὺς φίλους ἀναγνώστας. Ἠθέλομεν δὲ μέγιστα ἐξέλθει τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ τῶν διδακτικῶν βιβλίων, ἂν τὸν πρόλογον τοῦ βιβλίου μας καθιστῶμε κερδοσκοπικὴν τινα παλαίστραν, ἀπαντῶντες πρὸς ὅσα, ὁ Κ. Βακαλόπουλος παραμέθια γράφει καθυβρίζων ἡμᾶς ἐν τῷ προλόγῳ τῆς νέας ἐκδόσεως τῆς διὰ τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα Γεωγραφίας του, διὰ τὴν εἰλικρινῆ ἐείνην ἐπίκρισίν μας, ἣν πρό τινων ἐτῶν εἶχομεν δημοσιεύσει, ἐν ᾗ τούναντίον ἔπρεπεν, ἂν ἦτον εἰλικρινὴς ἄνθρωπος, δημοσίᾳ νὰ ἐκφράσῃ διὰ ταύτην πρὸς ἡμᾶς τὴν εὐγνωμοσύνην του. Ἐν ἀποάᾳ δὲ μεγάλῃ μάλιστα εὐρισκόμεθα πῶς ὁ Κ. Βακαλόπουλος τολμᾷ νὰ προκαλῇ ἄλλους εἰς γεωγραφικοὺς διαγωνισμοὺς, ἐν ᾗ αὐτὸς τὴν ἰδίαν του Γεωγραφίαν ἀπὸ τεσσάρων ἐτῶν ὁ ἴδιος κατεδίκασεν εἰς ἀχρηστίαν, καταδεχθεὶς, ἵνα μὴ χάσῃ ἓνα τῶν πόρων του, νὰ θέσῃ τὴν ὑπογραφὴν του ὡς ὑπεύθυνος συντάκτης εἰς ἄλλην ὑπ' ἄλλων ἐκ τῆς Γερμανικῆς μεταφρασμένην, τῆς ὁποίας τὴν ποιότητα μόνος αὐτὸς δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ.

Α. Α. Σ.

ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΝΕΩΤΕΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑΙ ΓΕΝΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ.

(*Ἐκ τῆς Μαθηματικῆς καὶ Φυσικῆς Γεωγραφίας*).

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἥτις περιγράφει τὴν γῆν.

Ἡ Γεωγραφία διαιρεῖται εἰς τρία· α. εἰς *Μαθηματικὴν Γεωγραφίαν*, ἥτις θεωρεῖ τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα καὶ ἐξετάζει αὐτῆς τὴν θέσιν, τὸ μῆκος καὶ πλάτος, τὴνσχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα, τὸ σχῆμα αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος· β. εἰς *Φυσικὴν Γεωγραφίαν*, ἡ ὁποία πραγματεύεται περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτῆς φλοιοῦ, τῆς φυσικῆς αὐτῆς διαπλάσεως, τῆς περικυκλοῦσης αὐτὴν ἀτμοσφαιρας, καὶ περὶ ὄλων τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀντικειμένων· γ. εἰς *Πολιτικὴν Γεωγραφίαν*, ἥτις πραγματεύεται περὶ τῆς διαιρέσεως τῆς γῆς εἰς διάφορα κράτη, περὶ τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς θρησκείας, τῶν ἠθῶν, τοῦ πολιτεύματος, τῆς εὐπορίας καὶ δυνάμεως ἐκάστου τῶν ἐπ' αὐτῆς κρατῶν.

Σφαῖρα λέγεται σῶμα στερεόν, τὸ ὁποῖον πανταχόθεν περατοῦται ὑπὸ καμπύλης ἐπιφανείας, τῆς ὁποίας ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἐπίσης ἀπὸ τινος εἰς τὸ μέσον αὐτῆς σημείου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται *κέντρον* (α).

Εἰς ἐκάστην περιστρεφομένην σφαῖραν ὑπάρχουσι δύο σημεῖα ἀντικείμενα τῆς ἐπιφανείας τῆς, τὰ ὁποία ἔνν συμπεριστρέφονται, ταῦτα καλοῦνται *πόλοι*· καὶ ὁ μὲν πρὸς βορρᾶν καλεῖται *πόλος Ἀρκτικός ἢ Βόρειος*, ὁ δὲ πρὸς νότον *πόλος Ἀνταρκτικός ἢ Νότιος*· περὶ τοὺς πόλους δὲ τούτους ἡ γῆ εἶνε πεπεσμένη.

(α) Ἡ σφαῖρα, ἥτις παριστᾷ τὴν γῆν, λέγεται ὑδρόγειος ἢ γήνη, ἡ δὲ περιστεῶσα τὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ μὲ τούτους διαφόρους ἀστέρας λέγεται οὐράνιος· ἡ δ' ἐμφαινουσα τέλος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καλεῖται σφαῖρα κραινική· Πίναξ δὲ τῆς γῆς ἢ καθολικὸς χάρτης· λέγεται τὸ ἀπεικόνισμα αὐτῆς τῆς γῆς ἐπὶ ἐπιπέδου ἐπιφανείας· τὸ δ' ἀπεικόνισμα μέρους τῆς γῆς ἐπὶ χάρτου λέγεται πίναξ εἰδικὸς ἢ ἀπλῶς χάρτης, καὶ τὸ ἄθροισμα πολλῶν ὀμοῦ πινάκων ὀνομάζεται γεωγραφικὸς ἄτλας.

Ἄξων τῆς γῆς λέγεται ἡ νοουμένη εὐθεῖα γραμμὴ, ἣτις ἐνώνει τοὺς δύο πόλους τῆς σφαίρας, καὶ περὶ τὴν ὁποίαν ἡ γῆ περιστρέφεται εἰς 24 ὥρας ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς (α).

Κύκλος λέγεται ἡ ὑπὸ καμπύλης γραμμῆ περατουμένη περιφερὴς ἐπιφάνεια, εἰς τὴν ὁποίαν ὅλαι αἱ ἀπὸ τοῦ μέσου σημείου ἀγόμεναι εὐθεῖαι ἐπὶ τὴν εἰρημένην καμπύλην εἶνε ἴσαι πρὸς ἀλλήλας.

Κύκλοι παράλληλοι καλοῦνται οἱ κείμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων παραλλήλων, τῶν ὁποίων τὸ εἰς τὸ μέσον σημῆον εἶνε ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαμέτρου καθέτου εἰς τὰ ἐπίπεδα των.

Κύκλοι μεγάλοι καλοῦνται οἱ σχηματιζόμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων διερχομένων διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας καὶ διαιρούντων αὐτὴν εἰς δύο ἴσα μέρη καλούμενα *ἡμισφαίρια*.

Διὰ τὰ προσδιορίσωμεν τὴν θέσιν ἐκείνου τοῦ ἐπὶ τῆς σφαίρας ἐνοουμένου ἐπ' αὐτῆς κύκλους· τούτων ἑξ ἑκαστοῦ εἶνε δύο μεγάλοι, ὁ *Ἰσημερινός* καὶ ὁ πρῶτος *Μεσημβρινός*, τέσσαρες μικροί, οἱ δύο *Τροπικοὶ* καὶ οἱ δύο *Πολικοὶ κύκλοι*.

Ἰσημερινός λέγεται μέγας κύκλος, ἀπέχων ἐπίσης ἀπὸ τῶν δύο πόλων καὶ διαιρῶν τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, εἰς *Βόρειον* καὶ εἰς *Νότιον ἡμισφαίριον*· ὠνομάσθη δ' οὕτω, διότι ὅταν ὁ ἥλιος εὐρίσκηται ἐπ' αὐτοῦ, αἱ ἡμέραι εἶνε ἴσαι μετὰ τὰς νύκτας.

Μεσημβρινός λέγεται μέγας κύκλος διερχόμενος διὰ τῶν δύο πόλων καὶ τέμνων καθέτως τὸν ἰσημερινόν· ὠνομάσθη δὲ οὕτω, διότι ὅταν ὁ ἥλιος διέρχεται δι' αὐτοῦ γίνεται μεσημέριον καθ' ὅλους τοὺς ὑπ' αὐτὸν τόπους· καὶ οὕτως διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια εἰς *Ἀνατολικὸν* καὶ εἰς *Δυτικὸν ἡμισφαίριον*. Πρῶτος δὲ μεσημβρινός λέγεται ὁ ἐξ οὗ ἀρχόμεθα ἐπὶ τῆς σφαίρας νὰ μετῶμεν· ὁ δὲ διερχόμενος διὰ τῆς νήσου Φέρου διαιρεῖ τὴν γῆν ἐπίσης εἰς δύο ἡμισφαίρια, τῶν ὁποίων τὸ μὲν περιλαμβάνει τὸν *Παλαιόν*, τὸ δὲ τὸν *Νέον κόσμον*.

Σημ. Μεσημβρινοὶ εἶνε ἄπειροι, ἀλλ' ἐκ συμφώνου οἱ Εὐρωπαῖοι κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἶχον παραδεχθῆ ὡς πρῶτον ἢ συνθηματικὸν μεσημβρινόν τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου, κειμένης εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Ἀφρικῆς· ἦδη ὅμως ἕκαστον ἔθνος παραδέχεται ὡς τοιοῦτον τὸν διερχόμενον διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἀστεροσκοπίου.

(α) Ἐνταῦθα ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τί λέγεται γραμμὴ εὐθεῖα, τί καμπύλη, τί ἐπιφάνεια ἐπίπεδος, τί λέγεται ἐν γένει κύκλος, τί στερεόν, τί τρίγωνον, τί τετράπλευρον.

Τροπικοί λέγεται δύο κύκλοι παράλληλοι τοῦ ἰσημερινοῦ, ἀπέχοντες αὐτοῦ 23 μοίρας· καὶ ὁ μὲν κείμενος μεταξὺ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ Ἀρκτικοῦ πόλου λέγεται *Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου*, ὁ δ' ἄλλος ὁ μεταξὺ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ ἀνταρκτικοῦ πόλου *Τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω*.

Πολικοὶ λέγονται ὁ μικρότεροι κύκλοι παράλληλοι τοῦ ἰσημερινοῦ ἀπέχοντες ἐκάτερον τῶν πόλων $23\frac{1}{2}$ μοίρας, καὶ ὁ μὲν ἔχων εἰς τὸ μέσον τὸν Ἀρκτικὸν πόλον ὀνομάζεται *Ἀρκτικὸς πολικὸς κύκλος*, ὁ δ' ἄλλος *Ἀνταρκτικὸς πολικὸς κύκλος*.

Μοῖρα λέγεται τὸ τριακωσιστὸν ἐξήκωστον παντὸς κύκλου εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ· ὑποδιαεῖται δ' ἡ μοῖρα εἰς ἐξήκοντα πρῶτα λεπτά, καὶ τούτων ἕκαστον εἰς ἐξήκοντα δεύτερα κτλ. γράφονται δ' οὕτω 40° 6' 23" (= 40 μοῖαι, 6 πρῶτα λεπτά καὶ 23 δεύτερα).

ΣΗΜ. Πᾶς κύκλος διαιρεῖται ἐτι δεκάδικῶς εἰς 400 βαθμοὺς, ἕκαστος δὲ βαθμὸς εἰς 400 πρῶτα λεπτά, καὶ πᾶν πρῶτον λεπτόν πάλιν εἰς 400 δεύτερα· γράφονται δὲ οὕτω 40° 5' 43" (= 40 βαθμοί, 5 πρῶτα λεπτά καὶ 43 δεύτερα).

Ἡ γῆ διαιρεῖται ἐτι εἰς πέντε ζώνας· 1 τὴν *Διακεκαυμένην*, ἣτις κεῖται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν καὶ ἔχει εἰς τὸ μέσον τὸν ἰσημερινόν. Ἐν αὐτῇ ἡ θερμότης εἶνε πολὺ μεγάλη· 2 τὰς δύο *Εὐκράτους*, τῶν ὁποίων ἡ μὲν οὖσα εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου καὶ τοῦ Βορείου πολικοῦ κύκλου καλεῖται *Βόρειος Εὐκράτος ζώνη*, ἡ δὲ οὖσα εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Αἰγόκερω καὶ τοῦ Ἠθίου πολικοῦ κύκλου ὀνομάζεται *Νότιος Εὐκράτος ζώνη*· 3 τὰς δύο *Κατεψυγμένας*, τὴν βόρειον καὶ τὴν *Νότιον*, κειμένας μετξὺ τῶν πολικῶν κύκλων καὶ τῶν πόλων. Ἐνταῦθα τὸ ψῦχος εἶνε μέγιστον.

Καὶ οἱ μεγάλοι καὶ οἱ μικροὶ κύκλοι χρησιμεύουσι νὰ δεικνῶσι τὸ μῆκος καὶ πλάτος ἑνὸς τόπου ἐπὶ τῆς σφαίρας. Καὶ πλάτος μὲν λέγεται ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, μῆκος δὲ ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Γνωστοῦ λοιπὸν ὄντος τοῦ μήκους καὶ πλάτους ἑνὸς τόπου εὐρίσκωμεν τὸν ζητούμενον τόπον ἐπὶ τῆς σφαίρας, ὅστις κεῖται ἐπὶ τοῦ σημείου τῆς συμπτώσεως τῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

(α) Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἐξηγῇ εἰς τοὺς μαθητὰς πρακτικῶς πῶς μετρεῖται ἐν γένει τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος τόπου τινὸς ἐπὶ τῆς σφαίρας.

Πρὸς καταμέτρησιν δὲ τῆς ἐκτάσεως μεταχειρίζονται οἱ γεωγράφοι τὸ γεωγραφικὸν μίλιον (= 22,843 ποδ.) σημειούμενον οὕτω 5 μίλια (= πέντε γεωγραφικὰ μίλια). Ἄλλ' ἡμεῖς τὸ δεκάδικόν σύστημα ἀκολουθοῦντες, ὅπερ καὶ ἐν Γαλλίᾳ, μετα-

Ὀρίζων αἰσθητὸς λέγεται ἡ κυκλικὴ ἐκτὸς περιφέρεια, τὴν ὁποίαν σχηματίζει ὁ οὐρανὸς κύκλῳ ἡμῶν, ἴσταν ἑπὶ τόπου ἐλευθέρου καὶ ὑψηλοῦ.

Νοητὸς ὀρίζων λέγεται, ὁ σχηματίζων πῖπεδον παράλληλον μὲ τὸν αἰσθητὸν ὀρίζοντα καὶ τὸ ὁποῖον διχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς.

Ὁ ὀρίζων διαιρεῖται εἰς τέσσαρα μέρη ἔχοντα ἀπ' ἀλλήλων 90 μοίρας· καὶ τὸ μὲν μέρος τοῦ ὀρίζοντος ὅν φαίνεται ὅτι ἀνατέλλει ὁ ἥλιος λέγεται *Ἀνατολή*, τὸ δὲ μέρος ποῦ φαίνεται ὅτι δύει λέγεται *Δύσις*, τὸ δὲ μέρος τὸ ὁποῖον ἴσμεν πρὸς τὰ δεξιὰ, ὅταν ἤμεθα πρὸς τὸν ἥλιον ἐστραμμένοι, *Ἐσημβρία* ἢ *Νότος*, καὶ τὸ ἀντίθετον *Βορρᾶς* ἢ *Ἄρκτος*.

Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων μερῶν ἔρυσσι καὶ οἱ κυριώτεροι ἄνεμοι *Βορέας*, *Νότος*, *Ἀπηνιῶτης*, καὶ *Ζφυρος* ἢ *Δυτικὸς* ἄνεμος. Μεταξὺ δὲ τῶν τεσσάρων τούτων πάλιν νοοῦνται τέσσαρα ἄλλα μέρη, τὸ *Βορειανατολικὸν* μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ, τὸ *Βορειοδυτικὸν* μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ τοῦ δυτικοῦ, τὸ *Νοτιανατολικὸν* μεταξὺ τοῦ Νοτίου καὶ τοῦ ὀτικοῦ (α).

Τὰ τέσσαρα ταῦτα μέρη παρ' τανταὶ ἐπὶ τοῦ χάρτου οὕτω· τὸ βόρειον ἢ ἀρκτικὸν εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ χάρτου, τὸ νότιον ἢ μεσημβριανὸν εἰς τὸ κάτω, τὸ ἀνατολικὸν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ παρατηρητοῦ, καὶ τὸ δυτικὸν εἰς τὰ ἀριστερά.

Κλίμα λέγεται ὁ διάφορος βαθμὸς τῆς θερμοκρασίας ἧτοι τῆς θερμότητος καὶ τοῦ ψύχους ἐκάστου τόπου.

Ἀτμόσφαιρα λέγεται ὁ ἀήρ, ὁ ὁποῖος περικυκλώνει τὴν γῆν, καὶ συνίσταται ἀπὸ τοὺς ἀτμοὺς καὶ τὰς ἀναθυμιάσεις, τὰς ἐξατμιζομένας ἐκ τῆς γῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου.

Προϊόντα λέγονται ἅ. ὅσα τρέφει ἢ παράγει ἡ γῆ καὶ εἶνε ζωὰ φυτὰ καὶ ὄρυκτά· καὶ ζωὰ μὲν λέγονται ὅλα τὰ ὄντα τὰ ὁποῖα ζωοῖ καὶ μεταβαίνουσιν ἐκ τινος τύπου εἰς ἄλλον, εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε ἐντὸς τῶν ὑδάτων· φυτὰ δ' ὅσα φύονται ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε ἐντὸς τῶν ὑδάτων, οἷον τὰ δένδρα, οἱ θάμνοι καὶ τὰ χόρτα· καὶ ὄρυκτά ὅλα, ὅσα ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς ἢ εὐρίσκονται ἐπ' αὐτῆς, οἷον τὰ

χειρίζομεθα διὰ μὲν τὴν καταμέτρησιν τῆς ἐκτάσεως τὰ στάδιον (=1000 βασιλ. πῆχ.), καὶ τὸ μυριάμετρον (=100000 βασιλ. πῆχ.). διὰ δὲ τὴν καταμέτρησιν τῶν ἐπιφανειῶν τὸ τετραγωνικὸν μυριάμετρον.

(α) Γράφονται δὲ καὶ οὕτω ΒΑ, ΒΔ, ΝΑ, ΝΔ.

μέταλλα κτλ. *Ε'*. ὅσα ἐκ τῶν φυσικῶν προϊόντων ἐξευγενίζονται διὰ τῆς τέχνης τῶν ἀνθρώπων καὶ καλοῦνται *τεχνητὰ προϊόντα*· ταῦτα δ' ἀποτελοῦσι τὴν *βιομηχανίαν*.

Οἱ κάτοικοι ὅλου τοῦ κόσμου λογιζονται περὶ τὸ ἕν διλιόνιον καὶ τετρακόσια ἑννεήκοντα ἑκατομ. καὶ διαιροῦνται ὡς ἐκ τοῦ χρώματος καὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ κρανίου εἰς πέντε φυλάς· εἶνε δ' αἵται 1 ἡ *Καυκασιακὴ*· 2 ἡ *Μογγολικὴ*· 3 ἡ *Αἰθιοπικὴ*· 4 ἡ *Ἀμερικανικὴ* καὶ 5 ἡ *Μαλακὴ* φυλή.

Θρησκεία λέγεται ἡ λατρεία τοῦ ὑπερτάτου ὄντος. Κυριώτεραι δὲ θρησκεῖαι εἶνε ἡ *Χριστιανικὴ*, ἡ *Μωαμεθανικὴ*, ἡ *Ἑβραϊκὴ*, καὶ ἡ *ἔθνικὴ* ἢ τῶν *εἰδωλολατρῶν*.

Ἡ *Χριστιανικὴ* θρησκεία διαίρεται εἰς τρεῖς μεγάλας διαιρέσεις· τὴν *Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον*, τὴν *Δυτικὴν ἢ Καθολικὴν* καὶ τὴν τῶν *Διαμαρτυρομένων*.

Ἔθνος λέγεται λαὸς πολιτισμένος, ὅστις ἔχει τὴν αὐτὴν θρησκείαν, γλῶσσαν καὶ καταγωγὴν, τὰ αὐτὰ ἥθη καὶ ἔθιμα καὶ κατοικεῖ συνήθως εἰς ἕν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος τῆς γῆς.

Κράτος ἢ ἐπικράτεια λέγεται ὁ τόπος, τὸν ὁποῖον κατοικεῖ καὶ ἐξουσιάζει ἕν ἔθνος.

Νομαδικαὶ φυλαὶ ἢ στίγη λέγονται λαοὶ ἡμιπολιτισμένοι ἢ ὅλως ἄγριοι κατοικοῦντες εἰς σκηνάς, καλύβας καὶ σπήλαια.

Κώμη ἢ Χωρίον λέγεται ἡ ἔνωσις πολλῶν οἰκιῶν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος· ἐὰν δ' αἱ οἰκίαι εἶνε πολλαί, τότε λέγεται *πόλις*.

Πολίτευμα λέγεται ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον κυβερνᾶται ἕν ἔθνος. Εἶνε δὲ τέσσαρα ἡδη πολιτευμάτων· *α'*. τὸ *Ἀριστοκρατικόν*, ὅταν ἄρχωσιν εἰς ἕν ἔθνος οἱ ἄριστοι· *β'*. ἡ *Ἀπόλυτος μοναρχία*, ὅταν νόμος ᾖ ἡ θέλησις τοῦ ἡγεμόνος· *γ'*. τὸ *Συνταγματικόν*, ὅταν ἄρχῃ ὁ βασιλεὺς, περιοριζόμενος ὑπὸ συλλόγων ἀντιπροσωπευόντων τὸ ἔθνος· *δ'*. τὸ *Δημοκρατικόν*, ἐὰν ἅπας ὁ λαὸς λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους.

Στόλος λέγεται ἄθροισμα πολλῶν μεγάλων πολεμικῶν πλοίων· ἐὰν δ' ᾖ ὀλιγώτερα τῶν 5 τὰ πολεμικὰ πλοῖα καὶ ὄχι πολὺ μεγάλη λέγεται *στολίσκος*.

Ναύσταθμος λέγεται τὸ μέρος ὅπου ναυλογεῖ ὁ στόλος κράτους τινός. *Ναυπηγεῖον* δὲ τὸ μέρος ὅπου τὰ πλοῖα κατασκευάζονται.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς συνίσταται ἐκ δύο μερῶν, τῆς ξηρᾶς, ἢ ὁποῖα κατέχει τὸ τέταρτον τῆς ἐπιφανείας τῆς, καὶ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον κατέχει τὰ τρία τέταρτα αὐτῆς.

Τὰ διάφορα μέρη τῆς ξηρᾶς λέγονται ἡπειροί, χερσόνησοι, ἰσθμοί, ἄκρωτήρια κτλ.

Ἡπειρος λέγεται ἐκτεταμένη ξηρά. Τοιαῦται δ' εἶνε εἰς ἅπασαν τὴν γῆν πέντε ἢ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία, ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερική καὶ ἡ Νέα Ὀλλανδία.

Νῆσος λέγεται ξηρὰ ἥττον ἐκτεταμένη, περιβρεχομένη πανταχόθεν ὑπὸ ὕδατων ἄθροισμα δὲ πολλῶν νήσων, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πλησίον ἀλλήλων, λέγεται Ἀρχιπέλαγος, καὶ τοιοῦτον εἶνε τὸ Αἰγαῖον ἢ Ἑλληνικὸν ἀρχιπέλαγος.

Χερσόνησος λέγεται τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, τὸ ὁποῖον ἐξέχει πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ περιλαμβάνεται ὑπ' αὐτῆς ἐκ τριῶν τούλάχιστον μερῶν.

Ἰσθμὸς λέγεται μέρος γῆς στενόν, τὸ ὁποῖον ἐνώνει δύο ξηρᾶς καὶ χωρίζει δύο θαλάσσας.

Ἀκρωτήριο λέγεται ἄκρη γῆς, ἢ ὁποῖα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶνε ἀπόκρημνος καὶ ἐκτείνεται πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὄρος λέγεται ὑψώμα γῆς μικρόν· ἐὰν δ' αὐτὸ εἶνε ὑψηλότερον καὶ πετρῶδες, τότε λέγεται βουνόν· καὶ ἐὰν αὐτὸ εἶνε ὑψηλότερον τοῦ βουνοῦ, ὀνομάζεται ὄρος. Σειρὰ δ' ὀρέων λέγεται ἡ ἔνωσις πολλῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα κατέχουσι μεγάλην ἔκτασιν.

Κορυφή ὄρους λέγεται τὸ ὑψιστον μέρος τοῦ ὄρους· ὑπὸ ὄρεα δὲ ἢ πρόποδες τὸ χαμηλότατον αὐτοῦ μέρος.

Πεδιάδες λέγονται ἐκτεταμένοι χῶροι ἔχουσαι ἐπιφάνειαν ὀμαλὴν καὶ ἐπίπεδον.

Ὄροπέδιο λέγεται τόπος ἐπίπεδος ἐκτεινόμενος ἐπὶ ὑψώματος ἢ ἐπὶ κορυφῆς ὄρους.

Κοιλιάδες λέγονται μικραὶ πεδιάδες κείμεναι μεταξύ δύο ὀρέων.

Ἡφαιστεῖον λέγεται ὄρος, τὸ ὁποῖον ἀναπέμπει κατὰ καιροῦς πῦρ, καπνὸν καὶ ἄλλας ὕλας μεμιγμέναις, βραστὸν ὕδωρ κτλ. αἱ δὲ ὀπαὶ αὐτοῦ αἱ εὐρισκόμεναι ἐπὶ τῶν κορυφῶν ἢ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ ἡφαιστείου λέγονται κρατῆρες.

Πρηθὼν λέγεται ὄρος μεμονωμένον καὶ ἀπόκρημνον, ἐν σχήματι κώνου ὑψόμενον.

Πόλοι ἢ *στενά* λέγονται αἱ μεγάλοι καὶ ταχέως ταπεινώσει τῶν ὄρεων, αἴτινες καὶ στενάς διόδους (δεσθένια) σχηματίζουσι τοιαύται δ' εἶνε εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ *Θερμοπόλοι*.

Σκόπελος λέγεται ὁ βράχος, ὅστις ἐξέχει ὀλίγον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ὑφαλος λέγεται ὁ βράχος, ὅστις φθάνει σχεδὸν μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ εἶνε λίαν ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτιλομένους.

Ερημος λέγεται ἐκτεταμένη ἄρηρος χώρα καὶ ἀκατοίκητος, καὶ πολλάκις κεκαλυμμένη ὑπὸ ἄμμου.

Ὠκεανὸς λέγονται ὅλα ὁμοῦ τὰ ἀλυμρὰ ὕδατα τὰ καλύπτοντα τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς· διακρίεται δὲ οὗτος εἰς πέντε μέρη.

α'. Τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἔχοντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον πρὸς ἀνατολὰς καὶ τὸν νέον κόσμον πρὸς δυσμὰς.

β'. Τὸν Μέγαν ἢ Βερηνικὸν Ὠκεανόν, ἔχοντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον πρὸς δυσμὰς καὶ τὸν νέον πρὸς ἀνατολὰς.

γ'. Τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν, ἔχοντα πρὸς Β. τὴν Ἀσίαν, πρὸς Δ. τὴν Ἀφρικὴν καὶ πρὸς Α. τὴν Ὠκεανίαν.

δ'. Τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν, ὄντα τὸ μέρος τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ἐκτεινόμενον πρὸς τὸν Βόρειον πόλον.

ε'. Τὸν Νότιον Παγωμένον Ὠκεανόν, ὄντα τὸ μέρος τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ἐκτεινόμενον πρὸς τὸν Νότιον πόλον.

Οἱ Ὠκεανοὶ ὑποδιακροῦνται εἰς θαλάσσης, κόλπους, λιμένας, ἄρμους κλ.

Θάλασσα λέγονται τμήματα Ὠκεανοῦ, τὰ ὅποια εἰσχωροῦσι συνήθως μεταξὺ τῶν ἠπειρῶν ὡς ἡ μεσόγειος θάλασσα.

Κόλπος λέγεται ἡ βυθθεὶς εἰσχώρησις τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηρὰν ὡς ὁ Κορινθιακὸς κόλπος.

Λίμνη λέγεται μικρὸς κόλπος, εἰς τὸν ὅποιον δύνανται ἐν ἀσφαλείᾳ νὰ διακρίνῃσι τὰ πλοῖα, μὴ προσβαλλόμενα παντάπασιν ὑπὸ τῶν ἀνέμων.

Ὅρμος λέγεται τὸ μέρος ὅπου ἀγκυροβολοῦσι τὰ πλοῖα· *μυχὸς* δὲ τὸ ἐνδότερον μέρος τοῦ κόλπου.

Παραλία ἢ *ἀκτὴ* λέγεται τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀρχεται ἡ θάλασσα.

Θίς λέγεται σωρὸς κινήτης ἄμμου συνηθροισμένης εἰς τὴν παραλίαν ἢ εἰς τὸ ἄκρον ποταμοῦ ἢ καὶ ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

Σύρτεις λέγονται ῥηχὰ ἄμμώδη, ἐν οἷς σύρονται ὑπὸ τῶν βευσμάτων ἢ ὑπὸ τῶν παλιρροίων τὰ πλοῖα καὶ χάνονται.

Πορθμός λέγεται μέρος στενὸν θαλάσσης, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνοῦσι δύο μεγαλειτέραι θάλασσαί· ὡς ὁ τοῦ Εὐρίπου.

Λίμνη λέγεται μεγάλη ἔκτασις ὕδατος, ἣτις συγκοινωνεῖ ἐνίοτε μετὰ θαλάσσης ἢ μετὰ ποταμοῦ.

Πηγή λέγεται τὸ μέρος ὅθεν ἐξέρχεται ἐκ τῆς γῆς τὸ ὕδωρ· ἀλλὰ πηγή ἔτι καλεῖται τὸ ὕδωρ τὸ ἐξερχόμενον ἐκ τῆς γῆς κατὰ τὰς ὑπωρείας τῶν ὀρέων ἢ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πεδιάδας. Ἐκ τῆς ῥοῆς τούτων σχηματίζονται οἱ *ῥυάκες*, καὶ ἐκ τῶν ῥυάκων πάλιν τὰ *ποτάμια*.

Χεῖμαρος ἢ *ξηροπόταμον* λέγεται τὸ ποτάμιον, τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἀπὸ τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς ἢ τῆς χιόνος καὶ ξηραίνεται κατὰ τὸ θέρος.

Ποταμὸς λέγεται ὁ συνιστάμενος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ ῥυάκων καὶ ποταμίων καὶ χυνόμενος συνήθως εἰς τὴν θάλασσαν· ἐὰν δὲ χύνεται εἰς ἄλλον ποταμὸν, τότε λέγεται *παραπόταμος*.

Ῥεῦμα ἢ *ῥεῖθρον* ἢ *κοίτη* τοῦ ποταμοῦ λέγεται ἡ αὐλαξ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ῥέουσι τοῦ ποταμοῦ τὰ ὕδατα· *ἄχθαι* δὲ ὀνομάζονται τὰ ἄκρα τοῦ ῥεύματος, καὶ δεξιὰ μὲν *ἄχθη*, ἢ ἔχει εἰς τὰ δεξιὰ ὁ διὰ πλοίου καταβαίνων ποταμὸν καὶ ἔχων ἐστραυμένον τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὴν ἐκβολήν, ἀριστερὰ δὲ ἡ ἄλλη *ἄχθη*.

Συμβολή ποταμοῦ λέγεται τὸ μέρος ὅπου ἐνώνονται ἐν ἡ πλείονα ποτάμια μὲ ποταμὸν ἢ ποτάμιον.

Ἐκβολή ἢ *στόμιον* ποταμοῦ λέγεται τὸ μέρος, καθ' ὃ ὁ ποταμὸς χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν,

Ἀρμός ποταμοῦ λέγεται ὁ ὀρισειδῆς ῥοῦς, τὸν ὁποῖον οὗτος σχηματίζει ἀπὸ τῶν πηγῶν μέχρι τῶν ἐκβολῶν του.

Καταβόθραι λέγονται τὰ χάσματα ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα βυθίζεται ποτάμιον ἢ ποταμοὶ καὶ χάνονται.

Καταρράκτης ὀνομάζεται ἡ ἐνεκα τῆς ἀνωμαλίας τοῦ ῥεῖθρου ἀπότομος κατάπτωσις τῶν ὑδάτων ποταμοῦ τινος.

Διώρυξ λέγεται τεχνητὸν ποτάμιον, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνοῦσι δύο ποταμοὶ πρὸς ἀλλήλους ἢ θάλασσα πρὸς θάλασσαν ἢ ποταμὸν.

Δίη ἢ *θαλασσοστρόβιλος* λέγεται ἡ συστροφὴ τῶν ὑδάτων ἢ προκύπτουσα ἐκ τῆς ἀντικρούσεως δύο ἐναντίων θαλασσίων ῥευμάτων.

Παλίρροια λέγεται ἡ περιοδικὴ ἀνάβασις καὶ κατάβασις τῶν θαλασσίων ὑδάτων, γινομένη δις τῆς ἡμέρας εἰς τὰς ἀνοικτὰς θαλάσσης καὶ εἰς τοὺς ὠκεανούς· καὶ ἡ μὲν ἀνάβασις αὐτῶν ὀνομάζεται *πλημμυρίς*, ἡ δὲ κατάβασις *ἀμπωτις*.

ΕΥΡΩΠΗ.

Ἡ Εὐρώπη εἶνε τὸ δέκατον πέμπτον τῆς κατοικοῦμένης γῆς, συνδεομένη πρὸς ἀνατολὰς μετὰ τῆς Ἀσίας. Ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τοῦ ὄρους Καυκάσου.

Αὕτη πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 16 κράτη τὴν Ἑλλάδα, Τουρκίαν, Ἰταλίαν, Ἑλβετίαν, Γαλλίαν, Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν, Μεγάλην Βρετανίαν ἢ Ἀγγλίαν, Βέλγιον, Ὀλλανδίαν, Ἰδίως Γερμανίαν, Αὐστρίαν, Πρωσίαν, Δανίαν, Σουηδίαν (α), Ρωσίαν.

ΣΗΜ. Τῶν κρατῶν τούτων τέσσαρα εἶναι πρὸς Β. ἡ Μεγάλη Βρετανία, Δανία, Σουηδία, Ρωσία, καὶ λέγονται ἀρκτικά κράτη ἑπτά εἰς τὸ κέντρον ἡ Γαλλία, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὀλλανδία ἅτινα καὶ Κάτω Χῶροι λέγονται, ἡ Ἰδίως Γερμανία, ἡ Πρωσία, ἡ Αὐστρία, ἡ Ἑλβετία καὶ λέγονται κεντρικά κράτη τὰ δὲ λοιπὰ πρὸς Ν. καὶ λέγονται μεσημβρινὰ κράτη τῆς Εὐρώπης. Ἐπάρχει δὲ καὶ ἄλλη τῆς Εὐρώπης διαίρεσις εἰς Ἀνατολικὴν Εὐρώπην περιλαμβάνουσαν τὴν Ρωσίαν, Τουρκίαν καὶ Ἑλλάδα, καὶ εἰς Δυτικὴν Εὐρώπην, περιλαμβάνουσαν τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Εὐρώπης.

Θάλασσαί τῆς Εὐρώπης εἶνε αἱ ἐξῆς ἡ *Λευκὴ θάλασσα* εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ρωσίας, σχηματιζομένη ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ ἡ *Βαλτικὴ θάλασσα* μεταξὺ Σουηδίας, Ρωσίας, Γερμανίας καὶ Δανίας, σχηματιζομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ ἡ *Βόρειος ἢ Γερμανικὴ θάλασσα* πρὸς Δ. τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ὀλλανδίας ἡ *θάλασσα τῆς Μάγχης ἢ Βρετανικὴ θάλασσα* μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας ἡ *θάλασσα τῆς Ἰρλανδίας* μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἰρλανδίας, καὶ ἡ *Μεσόγειος θάλασσα* μεταξὺ Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς.

Ἡ Μεσόγειος περιλαμβάνει ἐτέρας θαλάσσας, τὴν *Τυρρηρικὴν θάλασσαν* πρὸς Δ. τῆς Ἰταλίας τὸ *Ἀδριατικὸν πέλαγος* πρὸς Α. τῆς Ἰταλίας τὸ *Ἴόνιον πέλαγος* πρὸς Δ. τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας τὸ *Αἰγαῖον πέλαγος* πρὸς Α. τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Ν. τῆς Τουρκίας τὴν *Προποντίδα* εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Τουρκίας τὸν *Εὐξείνου Πόντον* πρὸς Α. τῆς Τουρκίας καὶ πρὸς Ν. τῆς Ρωσίας, καὶ τὴν *Μαιώτιδα λίμνην ἢ Ἀζοφικὴν θάλασσαν* πρὸς Ν. τῆς Ρωσίας.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει κόλπους ἐκτενεῖς πολὺ εἰσχωροῦντας εἰς τὴν ξηρὰν ἕνεκα τούτου ἡ παραλία αὐτῆς εἶνε ἐκτεταμένη καὶ λίαν πολυσχέμων, τὰ δ' ἐνδότερα αὐτῆς δὲν ἀπέχουσι πολὺ τῆς θαλάσσης.

(α) Ἡ Σουηδία μετὰ τῆς Νορβηγίας λέγεται ἔτι καὶ Σκανδιναβία.

Κόλποι αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶνε ἐν μὲν τῇ Βαλτικῇ ὁ Βοθνικός, ὁ Φιλλανδικὸς ἢ Φιννικός καὶ ὁ Λιθώσιος ἢ τῆς Ρίγας εἰς τὸ δυτικὸν τῆς Ῥωσσίας· ἐν δὲ τῇ Γερμανικῇ θαλάσῃ ὁ τοῦ Σουϊδέρη πρὸς Δ. τῆς Ὀλλανδίας· ἐν δὲ τῷ Ἀτλαντικῷ ὁ Οὐασκωνικός εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Γαλλίας καὶ ὁ τῶν Γαδεύρων εἰς τὸ Ν. τῆς Ἰσπανίας· καὶ ἐν τῇ Μεσογείῳ ὁ τῆς Λυών πρὸς Ν. τῆς Γαλλίας· ὁ τῆς Γενοῦνης εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ἰταλίας· ὁ τοῦ Τύραντος εἰς τὸ Ν. τῆς Ἰταλίας· ὁ Κορινθιακὸς μεταξύ Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος· ὁ Σαρωνικός μεταξύ Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου καὶ ὁ Θερμαϊκὸς πρὸς Ν. τῆς Τουρκίας εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Χερσόνησοι. Οἱ κόλποι οὗτοι τῆς Εὐρώπης εἰσχωροῦντες εἰς τὴν ἕξραν σχηματίζουσι τὰς ἐξῆς ἐπισημότερας χερσονήσους τὴν Κριμαϊκὴν, τὴν Ἑλληνικὴν, τὴν Ἰταλικὴν, καὶ τὴν Ἰσπανικὴν ἢ Ἰβηρικὴν χερσονήσον εἰς τὸ νότιον τῆς Εὐρώπης, τὴν Ὀλλανδικὴν πρὸς Δ. τὴν Ἰουτλάνδην ἢ Δανικὴν καὶ τὴν Σκανδιναυικὴν εἰς τὰ ΒΑ. αὐτῆς.

Καὶ ἡ μὲν Σκανδιναυικὴ ἢ μεγαλειτέρα ὄλων διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν· ἡ δὲ Δανικὴ ἔχουσα τριγωνικὸν σχῆμα διευθύνεται ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν· ἡ δὲ Ἰσπανικὴ ἢ δευτέρα τῶν χερσονήσων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα σχῆμα τετραγώνου διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν· ἡ δὲ Ἰταλικὴ ἔχουσα σχῆμα ἐπιμήκους τετραπλεύρου διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειοδυτικοῦ πρὸς τὸ νοτιανατολικόν· ἡ δὲ Ἑλληνικὴ (Ἑλλάς καὶ Τουρκία) ἢ τρίτη κατὰ τὸ μέγεθος, ἐν ἀπεκόπτετο ἀπ' αὐτῆς μέρος ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἤθελεν ἔχει σχῆμα ἰσοσκελοῦς τριγώνου· ἡ δὲ Ὀλλανδικὴ καὶ ἡ Κριμαϊκὴ εἶνε αἱ μικρότεραι τῶν ἄλλων χερσονήσων.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει πολλοὺς πορθμοὺς· τούτων ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Σκαγεράκης καὶ ὁ Κατεγάτης μεταξύ Δανίας καὶ Σκανδιναυικῆς χερσονήσου, ὁ τοῦ Σούνδου μεταξύ τῆς Δανικῆς νήσου Σηλανδίας καὶ τῆς Σουηδίας, ὁ τοῦ Καλαὶ μεταξύ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, ὁ τοῦ Ἄγιου Γεωργίου μεταξύ τῆς νήσου Ἰρλανδίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, ὁ τοῦ Γιβραλτάρ μεταξύ Ἰσπανίας καὶ Ἀφρικῆς, ὁ τῆς Μεσοῆρης μεταξύ Ἰταλίας καὶ Σικελίας, ὁ Ἑλλησπορτιος εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Προποντιδος, ὁ Βόσπορος εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Βόζεινου καὶ ὁ τοῦ Γενικαῖο (Κιμμέριος) εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Μαιώτιδος λίμνης.

Ἰσθμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ Κορινθιακὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὁ Περσικόπιος, ἐνώων τὴν Κριμαϊάν μετὰ τῆς λοιπῆς Ῥωσσίας.

Νῆσοι ἐπισημότεροι τῆς Εὐρώπης εἶνε ἡ Ἰσλανδία, ἡ Γροιλανδία καὶ ἡ Βρεττανία εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ἡ Σαρδώ, ἡ Κέρκος, ἡ

Σικελία καὶ ἡ Κρήτη εἰς τὴν Μεσόγειον, καὶ ἡ Εἰβοία εἰς τὸ Αἰγαῖον.

Ἀκρωτήρια ἐπισημότερα εἶνε τὸ Βόρειον πρὸς Β. τῆς Νορβηγίας, τὸ Κλέαρρον πρὸς Ν. τῆς Ἰρλανδίας, τὸ Λιζάρδορ ΝΔ. τῆς Ἀγγλίας, τὸ Φινιστέρρορ ΒΔ. τῆς Ἰσπανίας, τὸ τοῦ Ἀγίου Βικεντίου ΝΔ. τῆς Πορτογαλλίας, τὸ Τραγά. Λγαρορ πρὸς Ν. τῆς Ἰσπανίας, τὸ Πάσσαρορ εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Σικελίας, τὸ Σπαρταθέτορ πρὸς Ν. τῆς Ἰταλίας, καὶ ὁ Μα. Λίας πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου.

Ἐὰν ἀπὸ τὴν Ὀλλανδικὴν χερσόνησον φέρωμεν εὐθεῖαν γραμμὴν πρὸς τὸν Εὐξείνιον πόντον, χωρίζεται ἡ Εὐρώπη εἰς δύο τμήματα εἰς πεδινὸν καὶ ὄρεινόν τμήμα.

Τὸ πεδινὸν κυρίως τῆς Εὐρώπης τμήμα κείμενον πρὸς βορρᾶν τῆς γραμμῆς ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Δ. μέχρι τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Δανίας. Καὶ τὸ μὲν βόρειον αὐτοῦ μέρος εἶνε μᾶλλον ἐλώδες, τὸ δὲ μέσον ἔχει ἐκτεταμένα δάση καὶ πολλὰς καρποφόρους χώρας, τὸ δὲ νότιον ἔχει χώρας ἀνύδρους καὶ ὀπωσῶν καλλιεργησίμους. Τὸ δ' ἕτερον τμήμα τῆς Εὐρώπης τὸ κείμενον πρὸς νότον τῆς γραμμῆς εἶνε ὄρεινόν περιλαμβάνον τὰ Καρπάθια ὄρη, τὰ ὄρη τῆς Γαλλίας, τὰς Ἀλπεις καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Γερμανίας· μεταξύ δὲ τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἀξιολόγοι πεδιάδες ὡς ἡ Γαλλικὴ, ἡ Ἰταλικὴ, ἡ Βελγικὴ καὶ ἡ Σακκικὴ.

Ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Πετοχόρας ἐκβάλλων εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανόν, ὁ Δούνας εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν· ὁ δὲ Νεῦας, ὁ Δύνας, ὁ Οὐϊστούλας καὶ ὁ Ὀδερος εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ Ἀλβίς, ὁ Οὐϊσουργίς, ὁ Ρῆνος, ὁ Τάμεσις εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Σηκουάνας εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης· ὁ Αεὶγρος, ὁ Γαρόνας, ὁ Δούριος, ὁ Τάγος, ὁ Γουδιάνας καὶ ὁ Γουαδαλκουϊβέρος εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ Ἐβρος καὶ ὁ Ροδανὸς εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Πάδος εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος· ὁ Δούναβις, ὁ Δνεύστερος (Ἰνός), καὶ ὁ Δνεύπερος εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον· ὁ Τάρις ἢ Δών εἰς τὴν Μαιώτιδα· ὁ Βόλγας καὶ ὁ Οὐράλης εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν (α).

Οἱ ποταμοὶ οὗτοι ἅπαντες εἶνε πλωτοί, διευκολύνοντες τὴν συγκοινωνίαν καὶ καθιστῶντες προσιτώτερα ἀπὸ τῆς θαλάσσης τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς ἡπείρου. Πολλοὶ δὲ τούτων ἐνώνουνται διὰ διωρύγων, ὡς ὁ Δύνος καὶ ὁ Νεῦας μετὰ τῶν ποταμῶν τοῦ Εὐξείνου, ὁ Ρῆνος μετὰ παραποτάμιον τοῦ Δουναβίως, ὁ Αεὶγρος μετὰ τὸν Σηκουάναν ἀφ' ἑνὸς

(α) Περὶ τῶν ὄρειν καὶ τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης θέλωμεν ἐπιλέγειν ἐν ἐκτάσει εἰς ἕκαστον τῶν κρατῶν, ἐνθα γίνεται λόγος ἰδίως περὶ αὐτῶν.

καὶ μὲ τὸν Ῥοδανὸν ἀφ' ἑτέρου, ὁ Γαρούνας μὲ ποτάμιον χυνόμενον εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυών κτλ.

Λίμναι ἐπισημότεραι τῆς Εὐρώπης εἶνε ἡ *Βένετο*, ἡ *Βέτερο* καὶ ἡ *Μαλάρη* εἰς τὴν Σουηδίαν ἡ *Λαδόγα*, ἡ *Ορέγα*, ἡ *Πέετος* καὶ ἡ *Τιλιμεος* εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἡ *Νενσιατέλη*, ἡ τῆς *Γενεύης*, τῆς *Λυκέρνης*, τῆς *Ζυρίχης* καὶ τῆς *Κωνσταντίας* εἰς τὴν Ἑλβετίαν ἡ *Μεϊζωρ*, ἡ *Κώμος*, ἡ *Τραρσιμένη* εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἡ *Βαλατῶν* εἰς τὴν Οὐγγαρίαν. Ἐκ τῶν λιμνῶν τούτων πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοὶ ἢ καὶ ἀπλῶς διέρχονται δι' αὐτῶν, ὡς ἐκ τῆς Λαδόγας τῆς μεγαλειτέρως τῶν λιμνῶν τῆς Εὐρώπης πηγάζει ὁ Νεύας.

Κλιματικῶς δὲ ἡ Εὐρώπη δύναται νὰ διαιρεθῆ εἰς δύο· καὶ εἰς ἀπάσας μὲν τὰς χώρας τὰς κειμένας πρὸς Ν. τῆς γραμμῆς τῆς φερμένης ἀπὸ τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἰσπανίας, τῆς πόλεως Τολώσης τῆς Γαλλίας, τῶν Κεραυνίων τῆς Ἠπείρου, τῶν παραλίων τῆς Στερεῆς Ἑλλάδος, τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου μέχρι τοῦ Βοσπόρου, τὸ κλίμα εἶνε εὐκραές, πίπτει βροχὴ καὶ σπανίως χιῶν, καὶ βλαστάνει ἡ συκῆ, ἡ πορτοκαλέα, ἡ ἀμυγδαλέα, ἡ δάφνη, τὸ βρυθόκιον κτλ. εἰς ἀπάσας δὲ τὰς χώρας τὰς πρὸς Β. τῆς γραμμῆς ταύτης τὸ κλίμα εἶνε μᾶλλον ψυχρὸν, πίπτει βροχὴ καὶ χιῶν, καὶ μόνον χιῶν εἰς τὰ ὑψηλότατα τῶν ὄρεων. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ Λεϊγερσ, Μοσέλα, Μολδαίου καὶ Μοραύου παραποτάμων τοῦ Ῥήνου καὶ τοῦ Δουνάβεως βλαστάνει ἡ ἀμπελοσ, ὁ ἀραβόσιτος καὶ ἡ καστανέα, μέχρι δὲ τῶν βορειοτάτων ἄκρων τῆς Σκανδιναυϊκῆς χερσονήσου καὶ τῶν πηγῶν τοῦ Πετσχόρα βλαστάνει ὁ σίτος, ἡ βρίζα, ἡ βρώμη, ἡ κριθὴ κτλ.

Τὸ δ' ἔδαφος τῆς Εὐρώπης δὲν εἶνε τόσον πλούσιον ὡς τὸ τῶν ἄλλων ἡπείρων, ἀλλὰ δὲν ἔχει πάλιν καὶ ἐρήμους ὅποιας ἡ Ἀφρική καὶ ἡ Ἀσία. Τὸ βόρειον τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Ῥωσσίας δὲν παράγουσι τίποτε, αἱ δ' ἄλλαι χῶραι τὸν ἀναγκαῖον παράγουσι σίτον ἐπαρκοῦσιν εἰς τὴν διατροφήν τῶν κατοίκων των. Ἐν αὐτῇ ἐπιδίδουσι ὅλα τὰ φυτὰ τῶν συγκερασμένων κλιμάτων, οἷον τὸ ζαχαροκάλαμον, ὁ βάμβαξ εἰς τὴν Ἰταλίαν, Ἰσπανίαν κτλ.

Τὰ ὄρη τῆς Εὐρώπης περιέχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, γαλκοῦ, μολύβδου, κασσιτέρου, γαιανθράκων κτλ. καὶ πολυτίμων λίθων, οἷον ἀγάτου κλ.

Οὐδεμίαν ποικιλίαν ζώων εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπαντᾶται· τὰ δὲ οἰκιακὰ ζῶα εἶνε λίαν πολλαπλασιασμένα, ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων ὁ λύκος, ἡ ἀλώπηξ, ὁ αἴλουρος εἶνε σπάνιοι· ἄρκτοι δὲ μόνον ὑπάρχουσιν εἰς τὸ βόρειον τῆς Ῥωσσίας, καὶ εἰς τὴν Ἑλβετίαν γύπες λίαν ἐπίφοβοι.

Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἶνε περὶ τὰ 277 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. ἀνήκοντες εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν. Τούτων οἱ Ἕλληνας, οἱ Ἀλβανοί, οἱ Βλά-

χοι, οί Ἴταλοί, οί Ἰσπανοί, οί Πορτογάλλοι, οί Γάλλοι καί μέρος τῶν Βελγῶν ἀνήκουσιν εἰς τήν Ἑλληνολατινικήν ὁμοσθίαν· οί δὲ Γερμανοί, οί Ὀλλανδοί, οί λοιποὶ Βέλγαι, οί Σουηδοὶ καί Νορβεγοί, οί Δανοί, οί Ἄγγλοι, οί Ἰσλανδοὶ καί οί Ἑλβετοὶ εἰς τήν Γερμανικήν ὁμοσθίαν· καί τέλος οί Ῥῶσοι, οί Σέρβοι, οί Βούλγαροι, οί Κροάται, οί Πολωνοί, οί Βοεμοί, οί Μοραβοὶ καί ἄλλοι Σλαβικοὶ λαοὶ ἀνήκουσιν εἰς τήν Σλαβικήν ὁμοσθίαν.

Ἐπάρχουσι δὲ καί τινα ἔθνη ἐν Εὐρώπῃ ἀνήκοντα εἰς τήν Μογγολικὴν φυλὴν· τοιαῦτα δ' εἶνε οί Φινοὶ πρὸς Β. τοῦ Φιννικοῦ κόλπου, οί Οὐγγροὶ ἐν Οὐγγαρίᾳ, οί Σαμογέται παρὰ τὸν Πετσχόραν τῆς δὲ Ταταρικῆς φυλῆς εἶνε οί Τούρκοι κατοικοῦντες εἰς τήν Ἑλλ. Χερσόνησον, οί Καλμουκοὶ καί τινα ἄλλα Ταταρικὰ καί Τουρκικὰ ἔθνη κατοικοῦντα παρὰ τὸν Τάναϊν καί Βόλγαν.

Εἶνε δὲ καί ἄλλοι λαοὶ διεσπαρμένοι εἰς τήν Εὐρώπην ὡς οί Αστικοὶ εἰς τήν Λιθουανίαν, οί Ἑβραῖοι καθ' ἅπασαν τήν Εὐρώπην, οί Οὐάσκωνες εἰς τὰ δυτικὰ τῶν Πυρηνναίων καί τῶν Κανταβρικῶν ὄρεων, οί Ἀθίγγανοι μεταβαίνοντες ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, οί Κελτοὶ εἰς τήν Ἰρλανδίαν, οί Γαλάται καί οί Οὐάλλιοι εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Ἀγγλίας, καί οί Βρεττανοὶ εἰς τήν Βρεττανικήν χερσόνησον.

Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης εἶνε χριστιανοὶ τῶν ἐξῆς δογμάτων.

Καθολικοί.	. . . . .	138500000.									
᾽Ορθόδοξοι.	. . . . .	67000000.									
Διαμαρτυρούμενοι	<table> <tbody> <tr> <td>{</td> <td>Λουθηρανοί.</td> <td rowspan="4">}</td> <td rowspan="4">64500000.</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Καθολικισταί.</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Πρεσβυτεριανοί.</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Ἀγγλικανοί.</td> </tr> </tbody> </table>	{	Λουθηρανοί.	}	64500000.		Καθολικισταί.		Πρεσβυτεριανοί.		Ἀγγλικανοί.
{	Λουθηρανοί.	}	64500000.								
	Καθολικισταί.										
	Πρεσβυτεριανοί.										
	Ἀγγλικανοί.										
Διάφοροι αἰρέσεις.	. . . . .	50000.									
Μωαμεθανοὶ ἐν Τουρκίᾳ καί Ῥωσίᾳ.		5000000.									
Ἰσραηλίται καθ' ἅπασαν τήν Εὐρώπην.		1500000.									
Εἰδωλολάτραι (Ἀθίγγανοι καί Λάπωνες).		350000.									

Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, μὴ ἐχούσης ἐρήμους χώρας, εἰς ἃς νὰ περιπλανῶνται ὡς νομάδες, πρῶτως ἐπέδωθησαν εἰς τήν γεωργίαν. Πολλαπλασιασθέντες δὲ καί ἔχοντες διὰ τὴν μεγάλην ποικιλίαν τοῦ ἐδάφους τῆς χώρας εὐθετον πρὸς ἐμπορίαν ἐνησχολήθησαν ἐνωρίτατα εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας καί τὸ ἐμπόριον, καί προήγαγον ἅπαντας τοὺς πόρους τοῦ βίου εἰς ὕψιστον βαθμὴν ἐντελείας.

Ε Λ Λ Α Σ.

Μῆκ. Α. 46° 8'—23° 52'.

Πλάτ. Β. 36° 6'—39° 50'.

Ἡ Ἑλλάς κατέχουσα τὸ νότιον τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου ἐπαρχιῶν τῆς Τουρκίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

ΣΗΜ. Ἡ Ἑλλάς τὸ πάλαι ἐσχιστάζε διαφόρους μικρὰς δημοκρατίας, τὰς ὁποίας οἱ Ῥωμαῖοι τὸ 445 π. Χ. ὑπέταξαν καὶ κατέστησαν αὐτὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν· τὸ δὲ 400 μ. Χ. περιελήφθη αὐτὴ εἰς τὸ Γραικορωμαϊκὸν βασίλειον, ὑφ' ᾧ πολλὰς ὑπέστη καταστροφὰς ὑπὸ βαρβάρων λαῶν Ἀθάρων, Σλάβων κτλ. ἐπὶ δὲ Φράγκων, Βενετῶν, Γενοικῶν· τέλος τὸ 1475 ὑπέταγήν ἅπασα εἰς τοὺς Τούρκους, παραδοσάντων τῶν Βενετῶν εἰς αὐτοὺς τὴν Πελοπόννησον. Ἀλλὰ τὸ 1821, ἐκραγείσης τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως, μετὰ πολυετῆ ἀγῶνα ἀνεγνωρίσθη ἡ Ἑλλάς ἀνεξάρτητον κράτος. Τὸ δὲ 1864 μετὰ πολυχρόνιον ἐπίμονον αἰτησὶν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, εἰσακουσθείσης τῆς εὐχῆς τῶν ἀδελφῶν Ἑπτανησίων, προσερτήθησαν διὰ συνθήκης τῶν τριῶν προστατῶν δυνάμεων, ἐκουσίᾳ αὐθαρημῆτι παραιτῆσαι τῆς Ἀγγλίας ἀπὸ τῆς προστασίας, αἱ Ἰόνιοι Νῆσοι εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος.

Αὕτη φυσικῶς συνίσταται ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Πελοποννήσου, τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ Νήσων καὶ τῶν Ἰονίων Νήσων. Πολιτικῶς δὲ ἡ Ἑλλάς διαμερίζεται εἰς 13 νομοὺς, τῶν ὁποίων 5 εἶνε εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ τῆς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, τῆς Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος, τῆς Μεσσηνίας, τῆς Λακωνίας καὶ τῆς Ἀρκαδίας· 3 εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα ὁ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, τῆς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος καὶ ὁ τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας· 2 εἰς τὰς ἐν τῷ Αἰγαίῳ νήσους ὁ τῆς Εὐβοίας καὶ ὁ τῶν Κυκλάδων, καὶ 3 εἰς τὰς Ἰονίους νήσους ὁ τῆς Κερκύρας, τῆς Κεφαλληνίας, καὶ ὁ τῆς Ζακύνθου· οὗτοι δ' ὑποδιαμεροῦνται εἰς 60 ἐπαρχίας, καὶ αὐτὰ πάλιν εἰς 354 δήμους.

Κόλποι τῆς Ἑλλάδος εἶνε ὁ Ἀμβρακικὸς μετὰξὺ Ἡπείρου καὶ Ἀκαρνανίας, ὁ Κορινθιακὸς εἰσχωρῶν μετὰξὺ Πελοποννήσου καὶ Στερεᾶς Ἑλλάδος, ὁ Κυπαρισσιακὸς εἰς τὸ Δ. τῆς Μεσσηνίας, ὁ Μεσσηνιακὸς καὶ ὁ Λακωνικὸς εἰς τὸ Ν. τῆς Πελοποννήσου, ὁ Ἀργολικὸς εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου, ὁ Σαρωνικὸς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ Αἴγινα, ὁ Πόρος καὶ ἡ Σαλαμίς, ὁ Μαλιακὸς πρὸς Δ. τῆς Εὐβοίας καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὁ Παγασσητικὸς μετὰξὺ Φθιώτιδος καὶ Θεσσαλίας, οὗτος μέρους ἀνήκει εἰς τὴν Τουρκίαν.

Παρθμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ τοῦ Ῥίου μετὰξὺ Πελοποννήσου καὶ Αἰτωλίας, καὶ ὁ τοῦ Εὐρίπου μετὰξὺ Εὐβοίας καὶ Βοιωτίας.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπίσημότερα εἶνε ὁ Ἀράστης εἰς τὸ Β. τῆς Κερκύρας, ὁ Λευκάτας εἰς τὸ Ν. τῆς Λευκάδος, τὸ Ἀκτιον εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, ὅπου κατεναυμάχησεν ὁ Ὀκτάβιος τὸν Ἀντώνιον καὶ τὴν βασίλισσαν τῆς Αἰγύπτου Κλεοπάτραν· τὸ

Ῥίον καὶ *Ἀρτίρριον* μὲ ὄχρῶν φρούρια ἀπέναντι ἀλλήλων κείμενα εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τὸ μὲν εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὸ δὲ εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα· ὁ *Χελωνάτας* πρὸς Δ. τῆς Πελοποννήσου, ὁ *Ἀκρίτας*, τὸ *Ταίναρον* καὶ ὁ *Μαλέας* εἰς τὸ Ν. τῆς Πελοποννήσου, τὸ *Σκύλλαιον* εἰς τὸ Α. τῆς Πελοποννήσου, τὸ *Σούριον* εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀττικῆς, ὁ *Καφηρεὺς* εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Εὐβοίας καὶ τὸ *Ἀρτεμίσιον* εἰς τὸ Β. τῆς Εὐβοίας.

Ῥορὴ τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν μὲν τῇ Πελοποννήσῳ αἱ ἐξῆς 4 σειραί.

1) Ἡ σειρά ἢ εἰς τὰ βόρεια τῆς Πελοποννήσου, ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸν *Ὠλεον*, τὰ *Ἀρσάνια* καὶ τὴν *Κυλλήνην*.

2) Ἡ σειρά ἢ ἀκολουθοῦσα τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Πελοποννήσου μέχρι τοῦ Μαλέα καὶ ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸ *Ἀρτεμίσιον*, τὸ *Παρθέριον* καὶ τὸ *Πάρωνα*.

3) Ἡ σειρά ἢ εἰς τὰ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου, φθάνουσα μέχρι *Ταίναρου* καὶ ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸ *Μαίναλον* καὶ τὸν *Ταύγετον*.

4) Ἡ σειρά ἢ εἰς τὸ δυτικὸν τῆς Πελοποννήσου ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὴν *Φολιὴν*, τὸ *Τετράριον* καὶ τὴν *Ἰθάμην*.

Ἐν δὲ τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι αἱ ἀκόλουθοι 5 σειραί.

1) Ἡ σειρά τῆς Ὀρθρουοῦ, χωρίζουσα τὴν Φθιώτιδα ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας.

2) Ἡ σειρά τῆς Οἴτης, φθάνουσα μέχρι τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου.

3) Ἡ σειρά τοῦ Παρνασοῦ, ἣτις φθάνουσα μέχρι τοῦ Σουνίου ἔχει ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸν *Τρυφρηστόν*, τὸν *Παρνασσόν*, τὸν *Ἐλικῶνα*, τὸν *Κιθαιρώνα*, τὸν *Πάρρηθα*, τὸ *Περτελικόν* καὶ τὸν *Ἵμητόν*.

4) Ἡ σειρά ἢ ἀρχομένη δυτικῶς τῆς σειρᾶς τοῦ Παρνασοῦ καὶ φθάνουσα μέχρι τῆς Ναυπάκτου ἔχει δὲ ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸ *Πανατωλικόν* καὶ τὸν *Ἀράκυνθον*.

5) Ἡ σειρά τῶν Ἀκαρνανικῶν ὄρεων πρὸς Δ. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ Ἀμβρακικοῦ μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου.

Ἐν δὲ ταῖς Ἰονίαις Νήσοις μόνον ἐν Κεφαλληνίᾳ ὑπάρχει ὄρος λόγου ἄξιον καλούμενον *Αἶνος*.

Πεδιάδες ἄξιαι λόγου τῆς Ἑλλάδος ἐν μὲν τῇ Πελοποννήσῳ εἶνε ἢ τῆς *Ἠλίδος*, τῆς *Βοστίτιδος* (Αἰγίου), τῆς *Κορίνθου*, τοῦ *Ἄργου*, τοῦ *Ἀστρου* (Θουρίας), τοῦ *Ὀρχομενοῦ*, τῆς *Μαρτινείας* καὶ *Τεγέας*, τῆς *Μεγαλοπόλεως*, τῆς *Μεσσηνίας* καὶ τῆς *Αἰτωρίας*· ἐν δὲ τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι εἶνε ἢ *Λαμιακή*, ἢ *Ἀκαρνανική* ἢ τῆς *Λεπαινοῦς*, ἢ *Ναυπακτικῆ*, ἢ *Αἰτωλικῆ*, ἢ *Ἐλευσινιακή*, ἢ *Ἀθηναϊκή*, ἢ τοῦ *Μαραθῶνος*, ἢ *Λεβαδικῆ*, ἢ *Πλαταικῆ* καὶ ἢ *Θηβαϊκῆ*.

Ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπισημότεροι εἶνε ἐν μὲν τῇ Πελοποννήσῳ ὁ *Πηνειός*, πηγάζων ἐκ τοῦ Ὠλένου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ Ἴονιον πέλαγος· ὁ *Ἀλφειός* (Ρουφίης), ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Πελοπον-

νήσου, πηγάζων ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος (α) ὁ *Ἡάμισος*, πηγάζων ἀπὸ τὸ Τετράγιον καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον· ὁ *Εὐρώτας*, πηγάζων σχεδὸν ὅπου καὶ ὁ Ἄλφειός ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

Τῆς δὲ Στερεᾶς Ἑλλάδος ἐπισημότεροι ποταμοὶ εἶνε ὁ *Ἀχελῷος* (Ἀσπροπόταμον), οὗτος ἐκ τῆς Πίνδου πηγάζων εἰς τὴν Αἰτωλίαν, καὶ δεχόμενος τὰ ὕδατα τῶν λιμνῶν *Λυσιμαχίας* καὶ *Τριγωνίδος* ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος· ὁ *Εὐῆρος* (Φειδαρις), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Τυμφρηστοῦ ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον· ὁ *Σπερχεΐδε* (Ἀλαμάννα), ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ὀρθοῦς ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον· ὁ *Κημισσός*, ὅστις πηγάζων μεταξὺ Οἴτης καὶ Κόρακος χύνεται εἰς τὴν Κωπαΐδα λίμνην (β).

Λίμναι ἐπισημότεραι τῆς μὲν Πελοποννήσου εἶνε ἡ *Φεγεός* καὶ ἡ *Στυμφαλὶς* εἰς τὴν Κορινθίαν περὶ τὴν νότιον ὑπόρειαν τῆς Κυλλήνης, καὶ ἡ *Αἰερινή* εἰς τὴν Ἀργολίδα· τῆς δὲ Στερεᾶς Ἑλλάδος ἡ τῆς *Ὀζηροῦ*, ἡ *Λυσιμαχία*, ἡ *Τριγωνίς* εἰς τὴν Αἰτωλίαν, ἡ *Κωπαῖς* ἀνατολικῶς τῆς Δεβαδικῆς πεδιάδος καὶ ἔτι ἀνατολικώτερον ἡ λίμνη *Υλίκη*.

Σ τ ε ρ ε ᾶ Ἑ λ λ ᾶ ς.

Νομοὶ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας. Τῆς Ἀττικῆς ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Ἀθῆναι*, πρωτεύουσα τοῦ κράτους ἔχουσα λαμπρὰ ἀρχαῖα μνημεῖα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τὸν *Παρθενῶνα*, τὸν ναὸν τῆς *Ἀπιτέρου Νίκης*, τὰ *Προπύλαια* καὶ τὸ *Ἐρέχθειον*, ἐκτὸς δὲ τὸ *Θησεῖον*, τὴν λεγομένην *πόλιν* τῆς *Ἀγορᾶς*, τὸν *πύργον* τοῦ *Κυρρηστοῦ*, τὸ μνημεῖον τοῦ *Λυσιμαχίου*, τὸ μνημεῖον τοῦ *Θρασύλλου*, τὰ *ἐρείπια* τοῦ ναοῦ τοῦ *Ὀλυμπίου Διός*, τὸ *Διονυσιακὸν θέατρον*, τὸ θέατρον *Ἡρώδου* τοῦ *Ἀττικοῦ* καὶ ἄλλα πολλὰ μνημεῖα. Νέα δ' οἰκοδομήματα τὰ ἀνάκτορα, τὸ *πανεπιστήμιον*, τὸ *Ἀρσάκειον*, τὰ τῶν θηλέων *ὄρφανοτροφεῖον*, τὸ *Βαρβάκειον Ἀνέκειον*, τὸ στρατιωτικὸν *ροσοκομεῖον*, τὸ *πολιτικὸν ροσοκομεῖον*, τὸ *τυφλοκομεῖον*, τὴν *Ῥιζάρειον σχολήν*, τὴν ἤδη ἀνεγειρομένην *ακαδημίαν*, τὸ *ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον* καὶ τὸ *πολυτεχνεῖον*· ἔχει δὲ καὶ πλῆθος ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, βιομηχανίαν τινὰ (γ) καὶ περὶ τὰς 45000 κατ. αἰ δὲ μεγαλειότεραι αὐτῆς ὁδοὶ φωτιζοῦνται δι' ἀερίφωτος (γκάζ).

Ἀμαρουσίαι καὶ Κημισσά ΒΑ. ὄρειναι αὐτῆς κῶμαι, τερπναὶ κατὰ τὸ θέρος, ἔχουσαι λαμπροὺς κήπους καὶ καλὸν ἐλαιῶνα. Ὅχι μακρὰν

(α) Παραπόταμοι αὐτοῦ εἶνε ὁ Κερνίον, ὁ Γορτύνης, ὁ Λάδων καὶ ὁ Ἐρύμανθος.

(β) Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶνε πλωτοί, πλὴν τοῦ Ἀχελῷου καὶ τοῦ Ἄλφειου, εἰς τοὺς ὁποίους δύνανται νὰ πλέωσι μικρὰ τινα πλοῖα.

(γ) Εἰς τὰς Ἀθῆνας ὑπάρχει ἀξιόλογον ἐργαστάσιον σερικῆς μετὰξῆς, ἐνθα καὶ καλὸν ἔλαιοτριθεῖον καὶ ἀτμοκίνητος ἀλευρομυρῶς· ὡσαύτως δ' ἀξιόλογα ἀγγειοπλαστεῖα, βυρσοδεφεῖα παντὸς εἶδους, πλῆθος τυπογραφείων κτλ.

δ' αὐτῶν πρὸς Α. εἶναι τὸ ὄρος *Πεντελικόν*, ὅθεν ἐξορύσσονται τὰ λευκὰ πεντελικὰ μάρμαρα. *Μαραθῶν* εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, ὅπου τὰ 490 π. Χ. οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας.

Πειραιεὺς ἐπίγειον τῶν Ἀθηνῶν, ὅτι τὰ νέα στάδια αὐτῶν ἀπέχων, πόλις ἀρχαία καὶ ἐμπορικὴ καλῶς οἰκοδομημένη, ἔχουσα 7 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ὑπάρχει γυμνάσιον καὶ τὸ στρατ. σχολεῖον τῶν Εὐελπίδων, λαμπρὰ δημοτικὰ ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, διάφορα ἐργαστήσια, οἷον σφικκῆς μεταξῆς, καθελκοποιεῖα, χυτήρια σιδήρου κλ. Ἡ πόλις αὕτη ἠνώθη ἤδη μὲ τὰς Ἀθήνας διὰ σιδηροδρόμου. *Αττινὰ* νῆσος μὲ ὁμώνυμον πόλιν, ἔχουσα 5600 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν γεωργίαν· ἔχει δ' ἀρχαῖον λιμένα καὶ τὸν καλῶς διατετηρημένον ναὸν τοῦ Πανελληνίου Διὸς καὶ παράγει ἐκλεκτὰ σῦκα καὶ ἀμύγδαλα. *Μέγαρα*, ἀρχαία ἐπίσημος πόλις νῦν δὲ πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίας ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 3500 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν, δένδρφυτείαν καὶ μάλιστα τῶν ἐλαιῶν, καὶ τὴν κτηνοτροφίαν· πρὸς Δ. δ' αὐτῶν ἐκτείνεται τὸ ὄρος *Γεράνεια*. *Σαλαμίς* νῆσος (2500 κατ.) ΝΑ. τῶν Μεγάρων, διάσημος διὰ τὴν ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν (480 π. Χ.)· οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀλιεῖαν καὶ μάλιστα τοῦ ἀξιολόγου πολύποδος. *Ἐλευσίς* πρὸς Α. τῶν ὄρεων Κεράτων παράλιος κώμη, ἐπίσημος τὸ πάλαι διὰ τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης, ὅπου ἐτελοῦντο τὰ Ἐλευσίνα μυστήρια· τούτου σώζονται λαμπρὰ εῖρεπια.

Τῆς δὲ *Βοιωτίας* ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Θῆβαι* παρὰ τὸν Ἴσμηνὸν ποταμὸν, διάσημος τὸ πάλαι πόλις, πατρίς τοῦ Πινδάρου, Ἐκαμινώνδου καὶ Πελοπίδου, νῦν δὲ πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίας, ἔχουσα 3 χιλ. κατ. καὶ μικρὸν ἐμπόριον (α). *Ἐρημόκαστρον* (Θεσπιαί) μικρὰ κώμη, πάλαι δὲ πόλις συντελέσασα μετὰ τοῦ Λεωνίδου μεγάλως εἰς τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην. *Λεῦκτρα* ΝΑ. αὐτῶν, ὅπου ἐνίκηθησαν οἱ Σπαρτιάται ὑπὸ τῶν Θηβαίων καὶ ἐφρονεῖθη ὁ βασιλεὺς τῶν Κλεόμβροτος. *Πλαταιαί* (Κόκλα νῦν) πρὸς Ν. ὅπου τὸ 479 π. Χ. ἐγένεον ἡ ἐν *Πλαταιαῖς* μάχῃ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν, ἡ ἀσφαλίσασα τὴν ἐλευθερίαν τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ ζυγοῦ. *Λεβαδεῖα* πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίας παρὰ τὴν Κωπαΐδα λίμνην, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 3200 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὴν γεωργίαν μάλιστα τοῦ βάμβακος. *Χαιρώνεια* (νῦν Κάπραινα) πρὸς Β. νοσιῶδης κώμη, τὸ πάλαι δ' ἐπίσημος διὰ τὴν ἦταν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα, ἀπολεσάντων ἐνταῦθα τὴν ἐλευθερίαν τῶν· εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Πλουτάρχου. *Ράχονα* πρὸς Δ. εἰς τὰς νοτίους ὑπωρεῖας τοῦ Παρνασοῦ, ἀξιολόγους παράγουσα οἶνους.

(α) Αὕτη ὑπέστη τὸν Αὐγούστον τοῦ 1853 καὶ μετὰ ταῦτα καταστρεπτικὸν σεισμόν, καὶ ἔτι ἄλλοι σεισμοὶ ἐκείνης τῆς κατεστραφείσης.

Νομός Φθιώτιδος και Φωκίδος. Τῆς Φθιώτιδος ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Λαμία* παρὰ τὸν Σπερχεῖον, ἀρχαία πόλις πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἐπίσημος διὰ τὸν Λαμιακὸν πόλεμον (322 π. Κ.), ἔχουσα νῦν γυμνάσιον, φρούριον, ἀμαξιτὴν ὁδὸν μέχρι Σηλίδος, καὶ περὶ τὰς 4700 κατ. Ἐπάτη πρὸς Δ. ἐπίσημος κώμη διὰ τὰ θερμὰ αὐτῆς ὕδατα, λίαν χρήσιμα κατασταθέντα ἀπὸ τινος χρόνου εἰς ἴσιν χρόνιων παθῶν. *Σηλίδας*, παράλιος κώμη (2000 κατ.) εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον. *Θερμοπέλαι*, ἐπίσημος τὸ πάλαι θέσις ὅπου ἔπεσε μαχόμενος πρὸς τοὺς Πέρσας ὁ Λεωνίδας μετὰ τῶν 300 Σπαρτιατῶν. Ἐνταῦθα ἔτι κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγωνός μας παρὰ τὴν γέφυραν τῆς Ἀλαμάνας ὁ Ἀθανάσιος Διάκος μαχόμενος κατὰ τῶν Τούρκων καὶ συλληφθεὶς ὑπέστη ὑπ' αὐτῶν μαρτυρικὸν θάνατον. *Τουρκοχώριον* (Ἐλάτεια) ΝΑ. νῦν κώμη, πάλαι δὲ πόλις καὶ αἱ κλεῖς θεωρουμένη τῆς Ἑλλάδος. *Αἰταλάντη* πρὸς Α. πρωτ. τῆς Λοκρίδος, ἀξιόλογον παράγουσα σῖτον καὶ ἔχουσα 2200 κατ. *Λιδωρίκιον* πρὸς Δ. πρωτ. τῆς Δωριδος ἔχουσα 830 κατ. εἶνε ὄρεινῆ, διὸ καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ποιμενικὴν. * *Ἀμφισσα* (Σίλωνα) πρωτ. τῆς Παρνασσίδος εἰς τὸ ἄκρον πεδιάδος ἐλαιοφύτου· ἔθεν καὶ ἀρετὸν ἐξάγει ἐλαιον καὶ πολλὰς ἐλαίας πέμπει πρὸς ἐμπορίαν, ἔχουσα 4400 κατ. *Κρίσσα* (νῦν Χρισσό) κώμη, τὰ αὐτὰ παράγουσα μετὰ τὴν Ἀμφισσαν προϊόντα (α). *Καστρί* μικρὰ κώμη, ἐν ἧ ἔκειτο τὸ μαντεῖν τῶν Δελφῶν. *Γαλαξειδιον* (Οἰάνθη) παράλιος πόλις εἰς τὸν Κρῖσσαῖον κόλπον, ἔχουσα 4150 κατ. καὶ ἀξιόλογον ἐμπορικὸν ναυτικὸν (β).

Νομός Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρναντίας. Ἐπισημότεραι τούτου πόλεις εἶνε *Μεσολογγίον* πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα κλίμα ὑγραινότατον πολὺ συσταίνόμενον ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, φρούριον ἐνδούξως ὑπερασπισθὲν κατὰ τῶν Τούρκων, γυμνάσιον καὶ ὑπὲρ τὰς 6060 κατ. ἐνταῦθα ὑπάρχει καὶ ὁ τάφος τοῦ λόρδου Βύρωνος καὶ τοῦ Μάρκου Βότσαρη. Ἐν δὲ τῷ τενάγει αὐτοῦ κεῖνται καὶ αἱ μικραὶ ἀλλ' ἠρωϊκαὶ νῆσοι *Κλεῖσθα* καὶ *Βασιλάδι*. *Αἰτωλικόν*, κωμόπολις ἔχουσα 2660 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν. *Ναύπακτος* πρὸς Α. τοῦ Μεσολογγίου πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίας ἔχουσα ὄχυρόν φρούριον, καλὸν εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον λιμένα καὶ 1350 κατ. *Ἀργίγιον* πρωτ. τῆς Τριχωνίας, κείμενον εἰς τὰς ὑπωρεῖας βουνοῦ ἀντικρὺς εὐφόρου πεδιάδος καὶ ἔχον 3900 κατ. *Βόνιτσα* ΒΔ. πρωτ. ὁμωνύμου ἐπαρχίας ἔχουσα φρούριον, ὄχι καλὸν λιμένα, κλίμα νοσώδες ἀλλὰ τερπνὸν καὶ 1800 κατ. *Κραβασαράς* πρὸς Α. εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον πρωτ. τοῦ

(α) Ἡ πεδιάς αὐτῆς εἶνε τὸ περίφημον Κρῖσσαῖον πεδῖον, τὸ ὅποιον ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Φωκικὸν ἢ Ἰερὸν πόλεμον.

(β) Ὁ νομὸς οὗτος μετὰ τοῦ νομοῦ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας λέγεται Ἀνατολικὴ Ἑλλάς.

Βάλτου ἐμπορικὴ κωμόπολις ἐξάγουσα βαλανίδιον καὶ ἔχουσα 1500 κατ. *Καρπενήσιον* ὄρεινὴ κωμόπολις, ἐπίσημος διὰ τὰς συμβάσας ἐνταῦθα μάχας μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, καὶ ἔχουσα 1400 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ποιμνικήν. *Αμ-πλιανή* πρὸς Ν. κώμη ὄρεινὴ, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες τὸ 1824 κατετρόπωσαν τοὺς Τούρκους (α).

Π ε λ ο π ό ν η σ ο ς .

Νομός Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας. Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Ἀρ-γολίδος εἶνε *Ναύπλιον* ἐπὶ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ πρότερον ὄλου τοῦ βασιλείου, ἔχουσα ἀπόρθητα Βενετικὰ φρούρια καὶ 6 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ βασιλικὸν ὄπλοστάσιον, γυμνάσιον καὶ οὐ μακρὰν τῆς πόλεως βασιλ. γεωργικὸν σχολεῖον παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Τίρυνθα*, σῶζουσιν ἐτι ἀξιόλογα Πελασγικὰ τεῖχη. Δέκα λε-πτά δὲ μακρὰν τῆς πόλεως κεῖται ἡ *Πρόροια*, ἔχουσα 2 χιλ. κατ. ἐν ἣ τὸ 1832 συνεκροτήθη ἡ πέμπτη Ἐθνικὴ ἡμῶν συνέλευσις. Ἄργος, διάσημος τὸ πάλαι πόλις περὶ τὰς δύο ὥρας τοῦ Ναυπλίου ἀπέχουσα, πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίας καὶ ἔχουσα 9200 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν τοῦ εὐφροωτάτου Ἀργολικοῦ πεδίου (β). Ἡ πόλις αὕτη ἠνώθη μετὰ τοῦ Ναυπλίου, Μύλων καὶ Τριπόλεως δι' ἀμα-ξιτιῆς ὁδοῦ. *Μυκῆναι* (Χαρβάτι νῦν) ὁμηρικὴ πόλις, ἧς σῶζονται πολύ-τιμα ερείπια, οἷον οἱ λέοντες τῶν Μυκηνῶν τὸ ἀρχαιότατον τῆς Ἑλλην. γλυπτικῆς ἔργον, καὶ τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ Ἀτρέως. Ὑδρα πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίας, εἶνε νῆσος βραχῶδης καὶ ἀνυδρὸς ἔχουσα 9600 κατ. ἀξιόλογον ναυτικὸν καὶ μικρὰν βιομηχανίαν μεταξωτῶν ὑφασμάτων.

Σπέτσαι (Πιτυοῦσα;) νῆσος μικρά, ἦττον πετρώδης πρωτ. ὁμων. ἐπαρχ. ἔχουσα 9850 κατ. καὶ τὸ μεγαλείτερον τῆς Ἑλλάδος ἐμπορι-κὸν ναυτικόν. Ἀμφότεραι αὗται αἱ νῆσοι συνετέλεσαν μεγάλως διὰ τοῦ ναυτικοῦ των εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα. *Ερμιόνη* (Καστρί) ἀπέναντι τῆς Ὑδρας καὶ *Κρανίδιον* ἀπέναντι τῶν Σπετσῶν, ἔχον 6700 κατ. ἀμφότεραι εἶνε γεωργικαὶ καὶ ναυτικαὶ κωμοπόλεις, *Τροιζὴν* (Δαμαλᾶς νῦν) πρὸς Β. παρὰ τὴν παραλίαν, διάσημος διὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τὸ 480 π. Χ. φιλοξενίαν τῆς. Ἐνταῦθα συνε-κροτήθη καὶ ἡ τρίτη Ἐθνικὴ συνέλευσις, προσκαλέσασα τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος. *Πόρος* (πάλαι Καλαυρία) νῆσος μὲ ὁμών. πόλιν πρωτ. τῆς Τροιζηνίας, ἔχουσαν λιμένα ἀ-σφαλέστατον καὶ 6700 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ

(α) Ὁ νομὸς οὗτος εἶνε βουνώδης καὶ σχηματίζει τὴν καλουμένην Δυτικὴν Ἑλλάδα.

(β) Ἐνταῦθα συνεκροτήθη ἐντὸς τοῦ ἀρχαίου θεάτρου ἡ τετάρτη Ἐθνικὴ ἡμῶν συνέλευσις.

γεωργίαν τῶν λαμπρῶν λεμονεῶνων τῶν ἐνταῦθα ὑπάρχει καὶ ὁ βασιλικὸς ναύσταθμος. Ἐπίδραρος, ἀρχαία πόλις νῦν δὲ μικρὰ κώμη, ἔνθα ἀποβιβάζονται οἱ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Ναύπλιον διὰ πλοιαρίων μεταβαίνοντες (α). Παρ' αὐτὴν δὲ κείται καὶ τὸ καλῶς διατετηρημένον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἀρχαῖον θέατρον.

Τῆς δὲ Κορινθίας Ἅγιος Γεώργιος (Νεμέα), κώμη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἀπ' Ἄργους εἰς Κόρινθον, ἐπίσημος διὰ τὸν μαῦρον οἶνον τῆς. Παρ' αὐτὴν δὲ κείνται καὶ αἱ τρεῖς ἱστορικαὶ θέσεις Δερβενάκι, Ἄγιονόρι καὶ Στεφάνι, ὅπου ὁ Δράμαλις κατεστράφη ἀποχωρῶν τῆς Πελοποννήσου. Σοφικόν (Σολύγεια) πρὸς Α. γνωστὸν διὰ τὴν πολλὴν καὶ ἀξιόλογον ῥητινὴν του. Κόρινθος, ἀρχαία διάσημος πόλις ὑπὸ τὸν Ἀκροκόρινθον φρούριον ὄχυρόν, νῦν δὲ μικρὰ καὶ νοσώδης καταστραφεῖσα ὅλως τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1857 ὑπὸ τρομεροῦ σεισμοῦ. Καλαμάκιον παρὰ τὰς ἀρχαίας Κεγχρεάς, λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Νέα Κόρινθος παρὰ τὸν Σχοινιᾶν εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον πρωτ. ὁμωνύμου ἐπαρχίας, ἤδη οἰκοδομημένη καὶ ἔχουσα καλὸν λιμένα. Ἐνταῦθα συνοικίζονται ἤδη οἱ κάτοικοι τῆς Κορίνθου καὶ τῶν ἄλλων ὅστις βούλεται. Δι' ἀμφοτέρων δὲ τῶν λιμένων τούτων ἐνεργεῖται ἡ ἀπ' Ἀθηνῶν πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, Ἐπτάνησον καὶ Δυτικὴν Εὐρώπην συγκοινωνία. Περαχώρα ΒΑ. τῆς Νέας Κορίνθου παρὰ τὸ Ἡραῖον ἀκρωτήριον ἔχουσα 1500 κατ. Βασιλικά, κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν Σικυῶνα. Τρίκαλα, κωμόπολις μεσόγειος ἔχουσα περὶ τὰς 2600 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν ἐλαιοφυτείαν καὶ σταφιδοφυτείαν.

Νομὸς Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος. Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Ἀχαΐας εἶνε Πάτραι πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἀρχαία καὶ ἡ δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τῆς Ἑλλάδος· εἶνε καλῶς ἐκδομημένη, ἔχουσα ἄφθονα ὕδατα, γυμνάσιον, μικρὰν βιομηχανίαν οἰνοποιίας καὶ ὑπὲρ τὰς 18350 κατ. Αἴγιον (Βοστίτσα), ἀρχαία καὶ παράλιος πόλις καὶ ἔδρα τὸ πάλαι τῆς Ἀχαϊκῆς Συμπολιτείας, νῦν δὲ πρωτ. τῆς Αἰγιαλείας, ἐντελῶς σχεδὸν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1861 ὑπὸ σεισμοῦ καταστραφεῖσα καὶ πάλιν ἀνεγερθεῖσα. Παρ' αὐτὴν κείται καὶ ἡ μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν, ὅπου εὐρίσκονται καὶ τὰ Ἅγια Πάθη τοῦ Χριστοῦ. Καλάβρυτα, μεσόγειος πόλις πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίας ἔχουσα ὑπὲρ τοὺς 1200 κατ. Πρὸς Β. τούτων κείται τὸ Μέγα Σπήλαιον, ἡ διασημότερα μονὴ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου εὐρίσκεται μία τῶν τριῶν εἰκόνων τῆς Θεοτόκου ἱστορηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ· ἡμίσειαν δὲ ὦραν ΝΑ. κείται καὶ ἡ ἀξιόλογος μονὴ τῆς Ἁγίας Λαύρας. Σωποτὸν πρὸς Ν. τῶν Καλαβρυτῶν, κώμη ἔχουσα πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως Ἑλληνικὸν σχολεῖον

(α) Εἰς τὴν παρ' αὐτὴν κώμην Πιάθαν συνεκροτήθη ἡ πρώτη Ἑθν. ἡμῶν συνέλευσις

καὶ περὶ τοὺς 1000 κατ. *Λειβάρτσιον* πρὸς Δ. πρωτ. τοῦ δήμου Ψωφίδος, ἔχουσα 1340 κατ. καὶ Ἑλλήν. σχολεῖον.

Τῆς δὲ *Ἡλείας Πύργος* πρωτ. τῆς ἐπαρχίας, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 4500 κατ. Ταύτης ἐπίνειον εἶνε τὸ *Κατάκωλον* ἐνωθὲν μετὰ τοῦ Πύργου δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ. *Γαστούνη* ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ, ἔχουσα εὐφορωτάτην πρὸς καλλιέργειαν πεδιάδα. *Λεχαιὰ* πρὸς Β. ἔχουσα περὶ τοὺς 1650 κατ. Τούτων ἀμφοτέρων ἐπίνειον εἶνε ἡ *Γλαρέτσα*.

Νομὸς Μεσσηνίας. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε *Καλάμια* πρωτ. τοῦ νομοῦ περὶ τὰ 20' ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης, ἀλίμενος ἔχουσα γυμνάσιον, μικρὰν βιομηχανίαν μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ἀμαξιτὴν ὁδὸν καὶ ὑπὲρ τὰς 6500 κατ. εἶνε πόλις ἐμπορικῆ ἐξάγουσα σῦκα, ἔλαιον, μέταξαν, σταφίδας κτλ. *Νησίον* πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Μεσσηνίας παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Παιῖσου, πόλις θερινῆ ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 4800 κατ. καὶ ἐξάγουσα καλοὺς μαύρους οἴνους (α)· εἰς δὲ τὸ μεσόγειον κεῖται τὸ ὄρος *Ἰθώμη* (νῦν Βουλκάνο) διάσημος κατὰ τὸν πρῶτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον (β). *Πολιανή*, κόμη πρὸς τὰς πύλας τῆς Ἀρκαδίας, ἐπίσημος διὰ τὰς παρ' αὐτὴν συγκροτηθεῖσας μάχας κατὰ τοῦ Ἰβραήμ. Πασιᾶ. *Πεταλίδιον*, πρὸς Ν. τοῦ Κησίου, ἐν ᾧ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν συνωκίσθησαν Λάκωνες. *Κορώνη* πρὸς Ν. καὶ *Μεθώνη* πρὸς Δ. αὐτῆς φρουρία παραθαλάσσια. *Πύλος* (Ναυαρίνον ἢ Νεόκαστρον) πρὸς Β. ἀρχαία πόλις πρωτ. ἐπαρχίας ὁμωνύμου, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα σχηματιζόμενον ὑπὸ τῆς ἱστορικῆς νήσου *Σφακτηρίας*, εἰς τὸν ὁποῖον τὸ 1827 ἐπουρολήθη ὑπὸ τῶν ἠωμένων στόλων τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας ὁ Τουρκικὸς στόλος.

Μαρινάκι πρὸς Β. ἐνθα ἔπесе μαχόμενος κατὰ τοῦ Ἰβραήμ. Πασιᾶ ὁ ἦρωας Παπαφλέσας. *Φιλιατρά* πρὸς Δ. κωμόπολις ἔχουσα περὶ τὰς 4 χιλ. κατ. καὶ παρ' αὐτὴν *Γαργαλιάνοι* ἔχουσα 2 χιλ. κατ. ἀμφοτέραι κεῖνται ἐπὶ ὄροπεδίων καταφύτων ἀπὸ ἐλιάς καὶ σταφίδας, ἔχουσαι θεὰν ἀξιοσημεῖωτον. *Κυπαρισσία* ἐπὶ λόφου κειμένη πρωτ. ἐπαρχίας, ἀπέχουσα 20' τῆς θαλάσσης καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 3300 κατ. ἡ θεὰ αὐτῆς πρὸς τε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν πεδιάδα εἶνε μαγευτικῆ. *Ἀνδρίτσαινα*, κωμόπολις μεσόγειος καὶ ὄρεινῆ πρωτ. τῆς Ὀλυμπίας ἔχουσα περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. κλίμα ὑγρὸν καὶ ἀξιόλογον βιβλιοθήκην. *Ἀγουλινίτσα* πρὸς Β. παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλφειοῦ ἔχουσα 1500 κατ.

Νομὸς Λακωνίας. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε *Σπάρτη*, διάσημος τὸ πάλαι πόλις πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα περὶ τὰς 2050 κατ. κειμένη δὲ παρὰ τὸν Εὐρώταν ἔχει καλὰς οἰκοδομὰς, πλατείας ὁδοὺς,

(α) Παρὰ τὴν Κώμην Μαυροματί πρὸς Β. κεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ Ἐπαμινώδου συν-οικισθεῖσα πόλις Μεσσηνίας, σώζουσα εἰς λαμπρὰ τοῦ φρουρίου τῆς ἐρείπια.

(β) Τὸ ἠρατοτερον τοῦτο πολλὰκις ἀνασείταται καὶ ἐπιφέρει ὡς καὶ κατὰ τὸ 1847 μεγάλαις καταστροφῶς εἰς τὴν Μεσσηνίαν.

ώραίους κήπους και λαμπρὸν ὄριζοντα. Παρ' αὐτὴν πρὸς τὸν Ταύγετον κείται ἡ πρῶτη πρωτ. τῆς Λακεδαιμόνος. *Μιστρᾶς*, ἔχουσα ὠραίους κήπους καὶ ὑψηλὴν καὶ ὄχυράν ἀλλὰ κατηρειπωμένην ἀκρόπολιν. *Βουρλιᾶς* (Σελλασία) πρὸς Β. κώμη κειμένη ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ, κεκαλυμμένου ὑπὸ λαμπροῦ ἐλαιῶνος. *Ἀράχοβα* (Καρυαί) πρὸς Β. κώμη ὑπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἑβραῖς. *Βαρβίτσα*, κώμη ὀρεινὴ πατρὶς τοῦ διασήμεου ἀρματωλοῦ Ζαχαριᾶ. *Σκλαβοχώριον* (Ἀμύκλαι) πρὸς Ν. ὄχι πολὺ μακρὰν τῆς Σπάρτης. *Γύθειον* (1700 κατ.) πρωτ. τῆς ἀνατολ. Λακωνίας, πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ, ὅθεν ἐξάγονται τὰ πλεῖστα τῶν προϊόντων τῆς Λακεδαιμόνος (α). *Πολυτάραχος* πρὸς Δ. μικρὰ κώμη, ὅπου γενναίως ἀπεκρούσθη θέλων ν' ἀποβῆ ἑκείσε ὁ Ἰβραήμ Πασσᾶς. Ἡ πόλις αὕτη ἦδη ἠνώθη δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ μετὰ τῆς Σπάρτης. *Μολαῖοι* μεσόγειος κώμη, πρωτ. τῆς Ἐπιδαύρου Διμητρᾶς ἔχουσα Ἑλλην. σχολεῖον καὶ 800 κατ. *Μορεμβασία*, μικρὰ κώμη κειμένη ἐπὶ νησιδίου ἠνωμένου διὰ γεφύρας μὲ τὴν ξηράν, ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν, ὠραίαν Βυζαντινὴν ἐκκλησίαν καὶ ὄχι πολὺ ἀσφαλῆ λιμένα. *Ἀρεόπολις* (νῦν *Τσίμοβα*) εἶνε ἡ μεγαλειτέρα κωμόπολις καὶ πρωτ. τῆς Δ. Λακωνίας, ἀξιόλογον παράγουσα ἔλαιον καὶ ἔχουσα 1100 κατ. *Οἰτυλος* (Πόρτο-Βέτουλο), μικρὰ κώμη ἔχουσα 1008 κατ.

Κύθηρα πρὸς Ν. τοῦ Μαλέα, νῆσος (14 χιλ. κατ.). Ταύτης ἀξία λόγου πόλις εἶνε *Κύθηρα* 4 στάδια ἀπὸ τῆς θαλάσσης πρωτ. ὄμων. ἐπαρχίας, ἔχουσα Ἑλλ. Σχολεῖον καὶ 4500 κατ. Τὰ Κύθηρα εἶνε νῆσος πετρώδης, ἀλλ' ἕνεκα τῆς μεγάλης φιλοπονίας τῶν κατοίκων τῆς παράγει ἐξαίρετους ὀπώρας, μέλι, οἶνον καὶ ἔλαιον. Πρὸς Ν. τῶν Κυθέρων κεῖνται τὰ *Ἀντικύθηρα*, μικρὸν νησίδριον ὑπ' ὀλίγων κατοίκων κατοικούμενον.

Νομοὶ Ἀρκαδίας. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε *Τρίπολις* ὑπὸ τὸ ὄρος Μαίναλον πρωτ. τοῦ νομοῦ πόλις ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ, ἔχουσα μικρὰν βιομηχανίαν σιδηρουργικῆς καὶ χαλκευτικῆς κτλ. γυμνάσιον, κλίμα ὑγιεινόν, ὠραίαν ἀμαξιτὴν ὁδὸν μέχρι Μύλων καὶ Ἄργους ὡς καὶ μέχρι Μεγαλοπόλεως καὶ 7500 κατ. παρ' αὐτὴν πρὸς Β. ἔκειντο τὸ πάλαι ἡ *Τεγέα* (νῦν Παλαιὰ Ἐπισκοπὴ) καὶ πρὸς Ν. ἡ *Μαρτίνα* (νῦν *Τσιπιανά*), πόλεις ἐπίσημοι τῆς Ἀρκαδίας. *Λεβιδιον* πρὸς Β. ἐπίσημος διὰ τὴν πρώτην ἐνταῦθα τὸ 1821 ὑποχώρησιν τῶν Τούρκων. *Βαλιέτσιον* ΝΑ. τῆς Τριπόλεως ὅπου τὸ πρῶτον οἱ Ἕλληνας τὸ 1821 κατετρόπωσαν τοὺς Τούρκους (β). *Μεγαλόπολις* (νῦν Σινάνον), ἀρχαία ἐπίσημος πόλις τῆς Ἀρκαδίας συνεισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἐπαμινώνδου μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, νῦν

(α) Ἐνταῦθα ἦτο καὶ τὸ νεώριον τῶν Λακεδαιμονίων.

(β) Ὅχι μακρὰν αὐτοῦ πρὸς τὴν Τρίπολιν εἶνε ἡ Πιάνα, τὸ Χρυσοβίτσι καὶ ἡ Γράνα ἐπίσημοι θέσεις ἐν τῇ νῆι Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ.

δ' εἶνε πρωτ. ὁμων. ἐπαρχίας ἔχουσα 700 κατ. *Λεοντάριον* πρὸς Ν. κώμη ὄρεινὴ παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἀπ' Ἀρκαδίας εἰς Μεσσηνίαν. *Δημητσάνα* (Θεισά) πρωτ. τῆς Γορτυνίας, ἐπίσημος διὰ τὸ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, σχολεῖον καὶ τὴν βιβλιοθήκην του (α) εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Πᾶλ. Πατρῶν, τοῦ ἀειμνήστου Γρηγορίου τοῦ Πατριάρχου, τοῦ κρεμασθέντος κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως, ἔχουσα περὶ τὰς 2100 κατ. ἀσχολουμένων ἰδίως εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ποιμενικὴν. *Μαγουλιὰνα*, κωμόπολις ὄρεινὴ ἔχουσα 2500 κατ. ἀσχολουμένων ἰδίως εἰς τὴν ὑλοτομίαν τῶν δασῶν. *Λαγκάδια* (Τευθίς) πρὸς Β. ὄρεινὴ κωμόπολις ἔχουσα περὶ τὰς 3360 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν οἰκοδομικὴν. *Στεμνίτσα* πρὸς Ν. κωμόπολις ὄρεινὴ ἔχουσα περὶ τὰς 3 χιλ. κατ. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χαλκῶν καὶ φανοποιῶν. *Βυτίνα* πρὸς Α. ἔχουσα περὶ τοὺς 800 κατ. *Ζάτουνα* πρὸς Δ. κώμη ὄρεινὴ, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν βυρσοδεψικὴν.

Τῆς δὲ *Κυνουρίας* ἐπίσημότεραι εἶνε Ὁ *Ἅγιος Πέτρος*, ὄρεινὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Πάρνωνος, ἔχουσα ὠραίους κήπους, πολλὰ ὕδατα καὶ ὑπὲρ τὰς 3500 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. *Καστρί* παρὰ τὸν Ὁ *Ἅγιον Πέτρον*, κατάφυτος ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων, κωμηδὸν οἰκουμένη ἐκ 4100 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ πολλὴν κλίσιν ἐχόντων εἰς τὰς τέχνας. *Βέρβαινα*, ὄρεινὴ καὶ ποιμενικὴ κώμη καὶ παρ' αὐτὴν Δολιανὰ 3 $\frac{1}{2}$ περίπου ὥρας μακρὰν τῆς Τριπόλεως, ἔχουσα πολλὰ δένδρα, ἀξιόλογα λατομεῖα μαρμάρου καὶ περὶ τοὺς 1340 κατ. Ἀμφότεραι αὗται αἱ κῶμαι εἶνε ὀνομασταὶ διὰ τὴν μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βαλτετσίου καταστρεπτικὴν ἦσαν τῶν Τούρκων. Ὁ *Ἅγιος Ἰωάννης*, ὄρεινὴ κώμη ἔχουσα πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ βιβλιοθήκην ἀξιόλογον. Ὑπὲρ τὰς 3 δὲ ὥρας ΒΑ. αὐτῆς κεῖται τὸ Ὁ *Ἄστρος* ἐν τῷ εὐφρῶν πεδίῳ τῆς Θυρέας ἐπὶ ὄρμῳ, ὅθεν ἐξάγονται τὰ διάφορα προϊόντα τῆς Κυνουρίας. Ἐνταῦθα συνεκροτήθη τὸ 1823 ἡ Β'. Ἐθνικὴ συνέλευσις. *Λεωνίδιον*, πρωτ. τῆς Κυνουρίας ἐπὶ μικρᾷ πεδιάδις καταφύτου ἀπὸ ἐλαίας, πορτοκαλέας καὶ ἄλλα δένδρα καὶ ἔχουσα 3750 κατ. (β).

(α) Τὸ σχολεῖον τοῦτο ἐμόρφωσε τοὺς περισσοτέρους πολιτικοὺς ἀνδρας τῆς Πελοποννήσου, τοὺς διαπρέψαντας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ μετὰ ταῦτα, ἡ δὲ βιβλιοθήκη του ἐχρησίμευσεν ὡς χαρτίον πρὸς κατασκευὴν πυριτιδοβαλῶν (φυσεκίων) τῶν Ἑλληνικῶν στρατοπέδων τῆς Πελοποννήσου. Ἐπίσης εἰς τοὺς πυριτιδομύλους τῆς Δημητσάνης κατασκευάζετο τὸ πλεῖστον τῆς πυριτίδος, τῆς χρησιμεύσεως εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα.

(β) Ἐνταῦθα ὡς καὶ εἰς τὰς κώμας Καστανίτσαν, Σίταιναν, Πριστόν, Καρακοῦδον κτλ. λαλεῖται ἐτι ἡ Τσακωνικὴ διάλεκτος, λεῖψανον οὖσα τῆς ἀρχαίας Δωρικῆς.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Αἱ ἐν τῷ Αἰγαίῳ Νῆσοι.

Νομός Εὐβοίας. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε *Χαλκίς*, ἀρχαία πόλις ἐπὶ τοῦ Εὐρίπου παρὰ τὴν σιδηρᾶν γέφυραν, ὅπου γίνεται παλαιοτέρα πρῶτ. τοῦ νομοῦ, ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ πόλις, ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν, γυμνάσιον καὶ ὑπὲρ τὰς 4600 κατ. τῶν ὁποίων εἶνε καὶ τινες Μωαμεθανοὶ καὶ Ἑβραῖοι. Ἐρέτρια (Νέα Ψαρὰ) πρὸς Ν. ἀρχαία πόλις, νῦν συνοικιζομένη ὑπὸ τῶν Ψαριανῶν. Κάρυστος πρὸς Ν. ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν καὶ περὶ τὰς 3100 κατ. Κύμη πρὸς Α. τῆς Χαλκίδος πρῶτ. ἐπαρχίας, παράγουσα πολὺν οἶνον καὶ ὀπώρας καὶ ἔχουσα 3620 κατ. Ἐνταῦθα ἐξορύσσονται καὶ ἀξιόλογοι γαιάνθρακες. Ξηροχώριον πρὸς Β. κωμόπολις κατάφυτος πρῶτ. ὁμών. ἐπαρχίας ἔχουσα περὶ τὰς 2350 κατ. Αἰδηψὸς πρὸς Δ. ταύτης, ἔχουσα ἀξιόλογα θερμὰ ἰαματικά ὕδατα.

Σκόπελος νῆσος μὲ ὁμών. πόλιν πρῶτ. τῶν Βορείων Σποράδων Σκιάθου (2900 κατ.), Σκύρου (2600 κατ.) καὶ Ἀλονήσου (300 κατ.). Ἔχει δ' αὕτη περὶ τὰς 4850 κατ. ἔδαφος εὐλαρπὸν καὶ δασῶδες, καὶ ἐξάγει οἶνον, κερᾶσια, ἀπίδια καὶ ἄλλας ὀπώρας.

Νομός Κυκλάδων. Νῆσοι ἐπισημότεροι τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε Σύρος (23100 κατ.) πόλις δ' αὐτῆς εἶνε Ἐρμούπολις πρῶτ. τοῦ νομοῦ, ἡ ἐμπορικωτάτη τῆς Ἑλλάδος ἔχουσα 18511 κατ. γυμνάσιον, πολλὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικά ἐκπαιδευτήρια, ὄρφανοτροφεῖον, νοσοκομεῖον, λαμπρὸς ναὸς, ἀγορὰν ἀξιόλογον, βιομηχανίαν βυρσοδεψείων, σαπωνοποιεῖον, ἐμπορικὸν ναυπηγεῖον, σιδηρουργεῖον κτλ. Μετ' αὐτῆς ἐνοῦται καὶ ἡ Ἄρω Σύρος, κειμένη ἐπὶ ὑψώματος καὶ ἔχουσα 4500 κατ. τὸ πλεῖστον δυτικῶν. Τήνος νῆσος (10920 κατ.) μὲ ὁμών. πόλιν πρῶτ. ἐπαρχίας, ἔχουσαν ὑπὲρ τὰς 2000 κατ. τὸν λαμπρὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας καὶ ἀξιόλογα λευκὰ καὶ πράσινα μάρμαρα. Μύκοτος, νῆσος τραχεῖα καὶ ἄκαρπος ἔχουσα ὁμών. πόλιν, πολλὰ ἐμπορικὰ πλοῖα καὶ 4600 κατ. Δῆλος νῆσος ἀκατοίκητος, ἐπίσημος τὸ πάλαι διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Σέριφος νῆσος ἔχουσα 2100 κατ. Ἄνδρος νῆσος μὲ ὁμών. πόλιν πρωτεύουσαν ἐπαρχίας, ἔχουσαν περὶ τοὺς 1600 κατ. Ἡ νῆσος ἅπασι ἔχει 18400 κατ. ἀξιόλογον ναυτικόν, γῆν καρποφόρον, παράγουσαν σῦκα, λεμόνια, βελανίδια καὶ μέταξαν. Κέα νῆσος καὶ πόλις ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 3500 κατ. καὶ παράγουσα βελανίδιον καὶ οἶνον ἐξαιρετόν. Κέβρος (Θερινιά) νῆσος ἔχουσα 2850 κατ. καὶ θερμὰ ἰαματικά ὕδατα, εἰς ἃ συρρέουσι πληθὺς πασχόντων ἐκ χρόνιων παθῶν. Νάξος νῆσος (19500 κατ.), λίαν εὐφροὺς παράγουσα ὀπώρας, οἶνον, ἔλαιον, βάμβακα, μέταξαν καὶ τόρυκτόν συριδῆ, καὶ ἔχουσα ὁμών. πόλιν πρῶτ. ἐπαρχίας μὲ 2 χιλ. κατ. Πάρος νῆσος (4800 κατ.) ἔχουσα τὰ ὠραιότερα τῆς Ἑλλάδος λευκὰ μάρμαρα. Ἀντίπαρος (πάλαι Ὀλίαντος), νῆσος ἐπίσημος διὰ

τὸ ἐκ σταλακτίτου ἄντρον τῆς *Μήλος* νῆσος μὲ ὄμων, πρωτ. ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 3100 κατ. θερμὰ ὕδατα, ἄλας ἀφθονον, στύψιν, θείον, ὀπωρικά, οἶνον καὶ λαμπρὸν λιμένα· οἱ δὲ *Μήλιοι* θεωροῦνται οἱ καλλίτεροι πρωεῖς τῆς Μεσογείου. *Κίωλος* μικρὰ νῆσος παρὰ τὴν *Μήλον*, ἔχουσα περὶ τὰς 2100 κατ. *Σίγρος* νῆσος, ἔχουσα περὶ τὰς 4300 κατ. ἀσχολουμένον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀγγειοπλαστικήν. *Σίκκιος* νῆσος, ἔχουσα περὶ τοὺς 1000 κατ. καὶ *Φολέγανδος* ὠσαύτως μικρὰ νῆσος, ἔχουσα 930 κατ. *Ἴος* νῆσος, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 2450 κατ. *Ἀμοργός* εὐφορὸς νῆσος, ἔχουσα 3200 κατ. *Θήρα* (*Σαντορίνη*) νῆσος ἡφαιστειώδης, ἔχουσα θειώδη καὶ μεταλλικὰ ὕδατα, πορσελάνην ἀξιόλογον, οἶνους λαμπροῦς, πεμπομένους καὶ ἐκτὸς τοῦ κράτους δι' ἐμπορίαν καὶ 14850 κατ. Παρ' αὐτὴν δὲ κεῖται τὸ νησίδιον *Θηρασία*, δι' ἡφαιστειῶν κλονισμῶν τῆς Θήρας ἀποσπασθέν. *Ἀνάφη* νῆσος ἡφαιστειώδης, ἔχουσα ὑπὲρ τοὺς 700 κατ.

Ἰόνιοι νῆσοι.

Νομός Κερκύρας, συνστάμενος ἐκ τῶν νήσων *Κερκύρας*, *Παξῶν* καὶ *Λευκάδος*. Καὶ ἡ μὲν ἐπαρχία τῆς Κερκύρας συνίσταται εἰς: ἐτι ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας, κειμένης ἀπέναντι τῆς Ἡπείρου (75 χιλ. κατ.) καὶ ἐκ μικρῶν νήσων κειμένων ΒΔ. τῆς νήσου Κερκύρας τοῦ *Ὀθρωῦ*, τῆς *Ἐρικούσης* (600 κατ.) καὶ τῆς *Μαλλθάκης*. Ταύτης ἐπισημοτέρα πόλις εἶνε *Κέρκυρα* μὲ ὄμων, πρὸς Α. πόλιν, ἔχουσαν λίαν ὄχυρά φρούρια, εὐρύχωρον λιμένα, σημαντικὸν μετὰ τῆς Ἡπείρου ἐμπόριον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, γυμνάσιον, σωφρονιστήριον, νοσοκομεῖον, τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος καὶ 18500 κατ. ὧν περὶ τὰς 5 χιλ. εἶνε Ἑβραῖοι. Παρ' αὐτὴν κεῖνται τέσσαρα ἄξια λόγου προάστεια *Μαντοῦκι* (4 χιλ. κατ.), *Γαρίτσα* (2100 κατ.), *Ἅγιος Ρόκος* (820 κατ.) καὶ *Ἀνεμόμυλος* (750 κατ.), ἧτοι τὸ ὅλον μετὰ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως 27 χιλ. κατ. *Σικεράδες*, κώμη μεσόγειος ἔχουσα 1350 κατ. *Καρουσάδες* πρὸς Β. ἔχουσα 1200 κατ. Πρὸς Ν. δὲ τῆς νήσου κεῖνται πέντε κώμαι ἢ μία παρὰ τὴν ἄλλην *Ἅγιος Θεόδωρος*, *Ποτάμι* κλ. ἔχουσαι ἕως 2 χιλ. Κυριώτερον δὲ προϊόν τῆς νήσου εἶνε τὸ ἔλαιον, ἐξ οὗ ἐν εὐφορίᾳ περὶ τὰ 18 ἑκατομ. δραχμῶν ἐν αὐτῇ εἰσάγονται (α).

Παξὸς νῆσος (5500 κατ.), κειμένη πρὸς Ν. τῆς Κερκύρας καὶ παράγουσα μόνον ἔλαιον ταύτης ἐπισημοτέρα κώμη εἶνε *Γάιος* πρωτ. ἐπαρχ. μὲ ἀσφαλέστατον λιμένα καὶ 500 κατ.

Λευκάς νῆσος (21500 κατ.), κειμένη παρὰ τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ ἐνοσημένη μετ' αὐτῆς διὰ βραχίας τινός· εἶνε νῆσος βουνώδης, ἔχουσα

(α) Ἡ νῆσος Κέρκυρα διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας τὴν τῆς Κερκύρας, τῆς Μέσης καὶ τοῦ Ὄρου, ἀλλ' εἰσέτι διοικεῖται ἅπασα κατ' εὐθείαν ὑπὸ τοῦ νομάρχου Κερκύρας.

ὄμων. πόλιν πρωτ. ἐπαρχ. γυμνάσιον καὶ 5 χιλ. κατ. Σφακιῶτες κώμη πρὸς Ν. αὐτῆς μὲ 2500 κατ. Καρὰ πρὸς Δ. κώμη ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 2 χιλ. κατ. Προϊόντα δὲ τῆς νήσου εἶνε ἔλαιον καὶ οἶνος. *Τάφος* νήσος πρὸς Α. αὐτῆς ἔχουσα περὶ τοὺς 800 κατ.

Νομὸς Κεφαλληνίας. Οὗτος συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Κεφαλληνίας (75 χιλ. κατ.), τῆς μεγαλύτερας τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τῆς νήσου Ἰθάκης. Καὶ τῆς μὲν Κεφαλληνίας πόλεις εἶνε Ἀργοστόλιον (Κράνιοι) πρωτ. τοῦ νομοῦ ἔχουσα γυμνάσιον, τὸν καλλίτερον λιμένα τῆς νήσου καὶ περὶ τὰς 40 χιλ. κατ. Ἀξιούριον, πόλις ἔχουσα Ἑλλην. σχολεῖον διατηρούμενον ἀπὸ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ μακαρίτου Πετρίτου καὶ περὶ τὰς 8 χιλ. κατ. Ἅγιος Γεώργιος πρὸς Ν. κώμη ἀξιόλογος ἐπὶ Βενετῶν χρησιμεύουσα πρωτεύουσα τῆς νήσου. Ἄσσοι πρὸς τὸ ΒΔ. τῆς νήσου, ἔχουσα ἀρχαῖον φρούριον καὶ περὶ τοὺς 1500 κατ. Παρὰ ταύτην κεῖται ἡ πλουσιωτέρα τῶν μονῶν τῆς νήσου, ἐν ἧ εὐρίσκειται καὶ τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ προστάτου τῆς νήσου Ἀγ. Γερασίμου. *Δελινάτα*, κώμη ἐπὶ τῶν δυτ. ὑπορείων τοῦ ὄρους Αἰνίου, ἔχουσα ἕως 2 χιλ. κατ. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον (α).

Τῆς δὲ νήσου Ἰθάκης (12 χιλ. κατ.), κειμένης πρὸς Ν. τῆς Δευκάδος καὶ οὐσῆς ὡσαύτως βουνώδους, πόλις εἶνε Βαθὴ πρωτ. ἐπαρχ. ἔχουσα Ἑλλην. σχολεῖον, ναυπηγεῖον, 4600 κατ. καὶ ἀξιόλογον ναυτικόν. *Ἐξωγή*, πρὸς Β. κώμη ἔχουσα περὶ τὰς 2000 κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖνται καὶ αἱ μικραὶ νῆσοι *Κάλαμος* καὶ *Καστός* (1300 κατ.).

Νομὸς Ζακύνθου. Οὗτος συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Ζακύνθου (40 χιλ. κατ.) κειμένης ἀπέναντι τῆς Ἠλείας καὶ τινων μικροτέρων καὶ ἀκατοικητῶν νησίδων. Ταύτης ἐπισημότερα πόλις εἶνε Ζάκυνθος πρὸς Α. πρωτ. τοῦ νομοῦ, ὠραία πόλις ἔχουσα τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, γυμνάσιον, δημοσίαν βιβλιοθήκην, νοσοκομεῖον, ὄρφανοτροφεῖον καὶ 15 χιλ. κατ. φιλοπονωτάτων καὶ μικρὰν ἐχόντων βιομηχανίαν μεταξωτῶν καὶ βαμβακερῶν ὑφανμάτων. *Πηγαδάκι* ΒΔ. κώμη ἔχουσα περὶ τοὺς 1000 κατ. Πρὸς τὸ ἀκρωτήριον δὲ Κηρίον ὑπάρχουσι τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναφερόμενα Νάφης Φρέατα, ὅθεν ἤδη ἔταιρία τις Ἀγγλῶν καὶ Ἀμερικανῶν θέλει ἐξαγάγει πετρέλαιον. Ἡ Ζάκυνθος εἶνε ἡ ὠραιότερα καὶ μᾶλλον καλλιεργημένη τῶν Ἰονίων νήσων, παράγουσα ὠραίας ὀπώρας, σταφίδας καὶ ἔλαιον.

ΣΗΜ. Ἡ Ἐπιφάνεια τῆς Ἑλλάδος εἶνε 500 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 1340000, τῶν ὁποίων 555 χιλ. κατοικοῦσι τὴν Πελοπόννησον, 329 χιλ. τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, 250 χιλ. τὰς Ἰονίους νήσους καὶ ὑπὲρ τὰς 200 χιλ. τὰς ἄλλας νήσους, προσβεβύοντες τὴν ὀρθόδ. Χριστιαν-

(α) Ἡ νῆσος Κεφαλληνία, ὡσαύτως διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας τὴν τῆς Κραναιας, Σάμης καὶ Πάλης, ἀλλὰ καὶ αἱ τρεῖς διοικοῦνται εἰσέτι ὑπὸ τοῦ νομάρχου Κεφαλληνίας, ἐδρεύοντος ἐν Ἀργοστόλιῳ. Αὕτη δ' ὑπέστη ἐν τὸ 1866 ἔτος καταστρεπτικὸν σεισμόν.

νικλή θρησκείαν, διοικουμένην ὑπὸ πενταμελοῦς συνόδου ἀρχιερέων, πλὴν 20 χιλ. περίπου δυτικῶν, κατοικούντων εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰς νήσους Σύρον, Τήνον, Νάξον καὶ Θήραν, κλ. 6 χιλ. Ἑβραίων καὶ ὀλιγίστων Μωσαμεθανῶν. Πολίτευμα δ' αὐτῆς εἶνε μοναρχία συνταγματικὴ μετὰ ἐνὸς νομοθετικοῦ σώματος τῆς Βουλῆς.

Πρὸς ἀπονομὴν δὲ τῆς δικαιοσύνης καθ' ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας ὑπάρχουσιν ἐν ἡ περισσότερα *Εἰρηνοδικεῖα*, εἰς πᾶσαν δὲ πρωτεύουσαν νομοῦ ἐν *Πρωτοδικεῖον* (α), εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας, τὰς Πάτρας, τὸ Ναύπλιον καὶ τὴν Κέρκυραν ἀνά ἐν *Ἐφετεῖον*, καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἔτι ὁ *Ἀρειος Πάγος*, τὸ ἀνώτατον τοῦ κράτους δικαστήριον. Διὰ δὲ τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις ὑπάρχουσι τέσσαρα *Ἐμποροδικεῖα* εἰς Ναύπλιον, Πάτρας, Ἐρμούπολιν καὶ Κέρκυραν. Διὰ δὲ τοὺς κακούργους εἶνε τὰ *Κακούργοδικεῖα* κινητὰ δικαστήρια, τῶν ὁποίων οἱ δικασταὶ εἶνε πολῖται *Ἐροχοὶ* καλούμενοι.

Ἡ Ἑλλὰς καθ' ἐκάστην ἀναπτυσσομένη εἰς τὴν παιδείαν ἔχει πολλὰ δημοτ. καὶ Ἑλλην. σχολεῖα ὡσαύτως δ' εἰς ἐκάστην πρωτεύουσαν νομοῦ ἀνά ἐν γυμνάσιον δημοσίον, πολλὰ ἰδιαίτερα ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, τὴν Ῥιζάρειον ἐκκλησιαστικὴν σχολὴν, τρεῖς ἔτι ἄλλας μικροτέρας ἐκκλησιαστ. σχολὰς τῆς Χαλκίδος, Σύρου, καὶ Τριπόλεως, τὸ διδασκαλεῖον, τὰ ὄρφανοτροφεῖα τῶν ἀρρένων καὶ θηλέων, τὴν φιλεκπαιδευτικὴν ἐταιρίαν, τὸ γεωργικὸν σχολεῖον, τὸ πολυτεχνικὸν σχολεῖον, τὸ στρατιωτ. σχολεῖον τῶν εὐελπίδων καὶ τὸ πανεπιστήμιον.

Αὕτη ἔχει καὶ τινὰς ἀμαξιτὰς ὁδοὺς: 1 τὴν ἀπὸ Πειραιῶς μέχρι Ἀθηνῶν 2 τὴν ἀπὸ Φαλήρου μέχρι Ἀθηνῶν 3 τὴν ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Ἀμαρουσίου καὶ Κηφισίας 4 τὴν ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Θηβῶν καὶ Χαλκίδος 5 τὴν ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Μαραθῶνος 6 τὴν ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Μεγάρων, διερχομένην διὰ τῆς Ἐλευσίνος 7 τὴν ἀπὸ Καλαμακίου μέχρι Ν. Κορίνθου 8 τὴν ἀπὸ Ναυπλίου μέχρι Ἄργους 9 τὴν ἀπὸ Ναυπλίου μέχρι Τριπόλεως, καὶ τῶν περίξ αὐτῆς 10 τὴν ἀπὸ Πύργου μέχρι Κατακόλου 11 τὴν ἀπὸ Λαμίας μέχρι Σπηλίδος 12 τὴν ἀπὸ Σπάρτης μέχρι Γυθείου Ἀί δ' Ἴόνιοι Νῆσοι ἅπασαι ἔχουσι λαμπρὰς ἀμαξιτὰς ὁδοὺς. Ἡ Ἑλλὰς δ' ἔχει ἔτι καὶ ἡλεκτρικὸν ταλέγραφον εἰς Ἀθήνας, δι' οὗ συνδέεται μεθ' ὅλης τῆς Εὐρώπης καὶ μετὰ τῶν πόλεων Σύρου, Κορίνθου, Αἰγίου, Πατρῶν, Τριπόλεως, Καλαμῶν, Σπάρτης, Θηβῶν, Λαμίας κλ. καὶ ὁ νῦν κατασκευασθεὶς σιδηρὸς ὁδὸς τὸ πρῶτον ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Πειραιῶς.

Τὸ δὲ κλίμα τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν γένει εἰς μὲν τὰ παράλια θερμὸν, εἰς δὲ τὰς ὑψηλὰς πεδιάδας καὶ τὰς ὄρεινὰς κοιλάδας εὐκαρὲς καὶ δροσερόν, καὶ μόνον εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων ψυχρόν. Τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς εἶνε ποικίλον· καὶ ἐν μὲν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι ἡ Ἀττικὴ εἶνε χώρα μᾶλλον ὄρεινὴ καὶ λεπτόγειος, ἀφθόνητος παράγουσα ὀπώρας, σῦκα,

(α) Ἦδη δ' ἐσχηματίσθησαν τοιαῦτα ἐν Ἀμφίση καὶ Πύργῳ.

οἶνον, ἔλαιον κτλ. καὶ μέλι ὑμέτιον πανταχοῦ περιζήτητον, καὶ ἔχουσα κλίμα ξηρὸν καὶ ὑγιεινόν· ἡ δὲ Βοιωτία εἶνε μᾶλλον πεδινή, ἔχουσα ἄφθονα ὕδατα, τόπους ἐλώδεις, γῆν λίαν εὐφορον καὶ κλίμα μᾶλλον νοσῶδες· ἡ δὲ Φθιώτις καὶ Φωκίς εἶνε μᾶλλον ὄρειναί, ἔχουσαι καὶ ἀξιολόγους πεδιάδας, ὡς τὴν Ἀρμιακὴν, καὶ κλίμα μᾶλλον ὑγιεινόν, ὁ οἶτος τῆς Ἀταλάντης, ὁ καπνὸς τῆς Σούρπης καὶ αἱ ἐλαίαι τῆς Ἀμφίσσης πολλὴν χαίρουσιν ὑπόληψιν· καὶ ἡ Αἰτωλία δὲ καὶ ἡ Ἀκαρνανία εἶνε βουνώδεις καὶ ἡ γεωργία εἶνε ἐν αὐταῖς λίαν παρημελημένη, ἂν καὶ εὐφορώτατας τινὰς ἔχωσι πεδιάδας.

Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ ἡ Ἀργολίς καὶ ἡ Κορινθία εἶνε μᾶλλον ὄρειναί παράγουσαι ἔλαιον, σταφίδας, οἶνους, καπνὸν καὶ ἄλλα προϊόντα. Ἡ δὲ Ἀχαΐα καὶ ἡ Ἥλις εἶνε μᾶλλον πεδινάι, τὰ αὐτὰ παράγουσαι προϊόντα καὶ μάλιστα σταφίδας, ὡς καὶ τὰ ΒΑ. τῆς Μεσσηνίας, τὸ δὲ ΝΑ. αὐτῆς μέρος εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν. Καὶ ὁ τῆς Λακωνίας δὲ νομὸς εἶνε μᾶλλον ὄρεινός, ἔχων τὸ εὐφορώτατον καὶ ὠραῖον λεκανοπέδιον, εἰς τὸ ὅποιον κεῖται ἡ Σπάρτη· παράγει δ' εἰς τὸ νότιον πλὴν τῶν ῥηθέντων προϊόντων βαλανίδιον καὶ μέταξαν, καὶ ἐπὶ τοῦ Ταυγέτου ἔχει λαμπρὰ κόκκινα μάρμαρα. Ὁ δὲ νομὸς τῆς Ἀρκαδίας ὡσαύτως εἶνε ὄρεινός, ἀλλ' ἔχει καὶ μαγευτικὰς τινὰς πεδιάδας κυρίως ὅμως ἡ χώρα εἶνε γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ.

Τῶν δὲ νομῶν τῶν νήσων τῆς μὲν Εὐβοίας ἡ χώρα εἶνε λίαν εὐφορος, διάφορα παράγουσα προϊόντα. Ἐνταῦθα δ' ὑπάρχουσι γαιάνθρακες καὶ κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου συμβαίνει καθ' ἑκάστην παλίρροια. Αἱ δὲ Κυκλάδες εἶνε μᾶλλον πετρώδεις καὶ ἐλάχιστοι αὐτῶν εὐφοροί· πολλαὶ δ' ἔχουσι γῆν ἠραιστωϊώδη· οἶον ἡ Θήρα, ἡ Μῆλος κτλ. θερμὰ ὕδατα, ὄρυκτά, οἶνους ἐξαίρετους κτλ. καὶ κλίμα εὐκρατές καὶ ὑγιεινόν. Τὸ δὲ κλίμα τῶν Ἰονίων Νήσων εἶνε θερπνόν καὶ ὑγιεινόν καὶ τὸ ἔδαφος ἐν γένει ὄρεινόν καὶ πετρώδες, ἐν δὲ τῇ Κερκύρα καὶ Ζακύνθῳ ὑπάρχουσι καὶ τινες πεδιάδες· εἶνε δ' εὐφορώτατον παράγον σταφίδας, οἶνον, ἔλαιον, μέταξαν, ὀπώρας κτλ.

Ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀξιόλογον ἐμπορικὸν ναυτικὸν καὶ θέσιν προσφορώτατην διὰ ναυτιλίαν καὶ ἐμπόριον. Ἐν αὐτῇ ἐσχάτως ἤρξατο ν' ἀναπτύσσεται καὶ μικρὰ βιομηχανία, οἶον ἡ μεταξουργία, ἡ ἀγγειοπλαστική, ἡ νηματοποιία, ἡ βυρσοδεψικὴ τέχνη, ἡ καθελκοποιία, ἡ σιδηρουργία, ἡ γλυπτική, ἡ ξυλουργικὴ, ἡ ξυλογραφία, ἡ λιθογραφία κλ. Αἱ πρόσοδοι αὐτῆς καὶ τὰ ἔξοδα ἴσα ὄντα εἶνε περὶ τὰ 32 ἑκατ. δραχ. τὸ δημόσιον χρέος 180 ἑκατ. ὁ δὲ στρατὸς τῆς ξηρᾶς 14500· ἀλλ' ἀπὸ τῆς δβριανῆς ἐπαναστάσεως ἤρξατο ἡ σύστασις τῆς ἐθνοφυλακῆς, ἥτις καλῶς καταρτισθεῖσα θέλει ὑπερβῆ τὰς 250 χιλ. Τὸ πολεμικὸν αὐτῆς ναυτικὸν εἶνε εἰσέτι ὀλίγου λόγου ἄξιον, τὸ δ' ἐμπορικὸν συνίσταται ἐκ τετρακισχιλίων πλοίων ἰστιοφόρων καὶ ἑνδεκα ἀτμοπλοίων τῆς Ἑλληνικῆς ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ.

Μήκ. Α. 13^ο 24'—27^ο 20'.

Πλάτ. Β. 39^ο—48^ο 20'.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ Ῥωσσίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Προποντίδος, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Δαλματίας, τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἴονίου πελάγους.

Αὕτη πολιτικῶς διαιρεῖται νῦν εἰς 10 ὄχι ἀκριβῶς διακεκριμένα τμήματα (α), κάλλιον δὲ καὶ φυσικώτερον διαιροῦμεν αὐτὴν εἰς 10 τμήματα τὴν Θεσσαλίαν πρὸς Β. τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ἡπειρὸν καὶ Ἀλβανίαν ΒΔ. τῆς Ἑλλάδος, τὴν Μακεδονίαν πρὸς Β. τῆς Θεσσαλίας, τὴν Θράκην πρὸς Α. τῆς Μακεδονίας, τὸ Μαυροβούνιον ΒΔ. τῆς Ἀλβανίας, τὴν Βοσνίαν ΒΔ. τοῦ Μαυροβουνίου, τὴν Σερβίαν πρὸς Α. τῆς Βοσνίας, τὴν Βουλγαρίαν πρὸς Β. τῆς Θράκης, τὴν Βλαχίαν μετὰ τῆς Μολδαβίας πρὸς Β. τῆς Βουλγαρίας, τὰς νήσους τὰς εἰς τὸ Αἶγαϊον καὶ τὴν Κρήτην εἰς τὴν Μεσόγειον.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τῆς Τουρκίας εἶνε συνέχεια τῶν Ἰουλιανῶν λεγομένων Ἀλπεων, καὶ δύνανται νὰ διαιεσθῶσιν εἰς Δυτικά, Ἀνατολικά καὶ Κεντρικά ὄρη.

Καὶ Δυτικά μὲν εἶνε 1 αἱ Δυναρικαὶ ἄλπεις ἢ τὰ ὄρη τῆς Βοσνίας καὶ Κροατίας, τὰ ὄρη τῆς Πελαγονίας καὶ ὁ Σκάρδος, οὗ ὑψηλοτέρα κορυφή εἶνε ὁ Ὄρηλος 2 τὰ ὄρη τῆς Ἐρζεγοβίνης, τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τῆς Ἀλβανίας 3 τὰ ὄρη τῆς Ἡπείρου ἧτοι τὰ Κεραύρια, ὁ Τόμαρος, ἡ Πίνδος, καὶ ἡ σειρά τοῦ Μακρυτόρου.

Ἀνατολικά δὲ 4 ἡ Ροδόπη πρὸς Δ. τῆς Θράκης καὶ ὁ Αἶμος (νῦν Βαλκάνια) μετὰ τὴν Θράκην καὶ Βουλγαρίαν, ἐκτεινόμενος μέχρι τοῦ Εὐξείνου 2 αἱ Τρανσυλβανικαὶ ἄλπεις.

Κεντρικά δὲ 1 τὰ ὄρη τῆς Σερβίας 2 τὰ ὄρη τῆς Μακεδονίας, ἐν οἷς τὸ Παγγαῖον καὶ τὰ τῆς Χαλκιδικῆς χειρσονήσου (Ἄθος ἢ Ἅγιον Ὅρος) 3 τὰ τῆς Μοισίας πρὸς Β. τῶν Μακεδονικῶν ὄρεων 4 τὰ τῆς Θεσσαλίας ὁ Ὀλυμπος (9000 πόδ.) καὶ τὰ Καμβούνια πρὸς Β. τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδος, ἡ Ὄσσα (Κίσακτος νῦν) καὶ τὸ Πήλιον πρὸς Α.

Ἐν δὲ τῇ νήσῳ Κρήτῃ μία σειρά ὄρεων ὑπάρχει τὰ ὄρη τῆς Ἰδημ. Πεδιάδες δὲ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας ἐπισημ. εἶνε εἰς τὴν ἀ-

(α) Ἡ νῦν διαίρεσις αὐτῆς ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης εἶνε εἰς 10 τμήματα ἢ παραλλήλια τὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως, τῆς Σιμιστρίας, Μυδωνίου, Νύσσου, Σαοσίας, Βοσνίας, Βιτωλίων, Ἰωαννίνων, Θεσσαλονίκης καὶ Κρήτης.

νατολικήν ὑπώρειαν τῆς Πελαγονικῆς σειρᾶς ἢ πεδιάς τῆς Κροατίας, τῶν Βιτωλῶν, τοῦ Κρισόβου καὶ τῆς Καλκαρδέλης, εἰς τὰ ΒΔ. τοῦ Σκάρδου ἢ πεδιάς τῆς Πρισρέης καὶ τῆς Πικαρίας. Ἐντὸς δὲ τῶν Βοσνικῶν ὀρέων αἱ πεδιάδες τοῦ Σεραῦέβου, Τραντίκου καὶ ἢ Παγορική ἐστὶ πεδιάς. Ἐντὸς δὲ τῶν ἡπειρωτικῶν ὀρέων ἢ τοῦ Ἀργυροκάστρου, τοῦ Αὐλῶνος, ἢ Ἀμβρακική, ἢ τῶν Ἰωαννιῶν καὶ ἢ τῆς Κορίθου, καὶ πρὸς Β. τοῦ Τομάρου ἢ τοῦ Βερατίου. Ἐντὸς δὲ τῶν Ἀλβανικῶν ὀρέων κεῖται ἢ πεδιάς τῆς Σκόδρας, καὶ τῶν Ἐρζεγοβινικῶν ἢ Ναρωρική πεδιάς. Πρὸς Δ. δὲ τῆς Ροδόπης κεῖνται αἱ πεδιάδες τῶν Σερρῶν καὶ τοῦ Δραβήσκου, πρὸς Β. αὐτῆς αἱ πεδιάδες τῆς Δουβρίτης, τοῦ Σαμοκόβου καὶ τῆς Φιλιππουπόλεως, καὶ πρὸς Α. ἢ πεδιάς τῆς Ἀδριανουπόλεως. Πρὸς Β. δὲ τοῦ Αἴμου ἐκτείνονται αἱ πεδιάδες τῆς Σούμπλας, τοῦ Σελλίου κλ. καὶ ἐτι βορειότερον ἢ Βλαχική πεδιάς. Ἐντὸς δὲ τῶν Σερβικῶν ὀρέων κεῖται ἢ Ναρική πεδιάς, ἢ τῆς Σοφίας, τῆς Νύσσου κλ. Μεταξὺ δὲ τῶν Μακεδονικῶν ὀρέων κεῖται ἢ ἐκτεταμένη Μακεδονική πεδιάς, καὶ μεταξὺ τῶν Θεσσαλικῶν ἢ Θεσσαλικὴ καὶ ἢ στενωτάτη κοιλάς τῶν Τεμπῶν.

Ποιαμοὶ τῆς Τουρκίας ἐπισημότεροι εἶνε εἰς τὴν Βοσνίαν ὁ Νάρων πηγάζων ἐκ τῶν Βοσνικῶν ὀρέων εἰς τὴν Ἀλβανίαν ὁ Δρίλων, ὅστις δύο ἔχει πηγὰς τὴν μὲν ἐκ τῆς λίμνης Ὀχριδος, τὴν δ' ἐκ τῆς Πελαγονικῆς σειρᾶς, καὶ ὁ Ἀῶος (Βγιοῦσα) ἐκ τῆς Πίνδου πηγάζων ἐκβάλλει ὡς καὶ οἱ ῥηθέντες εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος.

Εἰς τὴν Ἠπειρὸν ὁ Καλάμας (Θύαμις), ὅστις ΝΔ. ἐν αὐτῇ ῥέων ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος, καὶ ὁ Ἀραχθος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Πίνδου ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον· ἐν δὲ τῇ Θεσσαλίᾳ ὁ Πηρεῖος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Πίνδου καὶ διὰ τῶν Τεμπῶν ῥέων ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Ὡσαύτως δ' ἐν Μακεδονίᾳ ὁ Ἀξιός (Βαρδάρη) ἐκ τοῦ Σκάρδου πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον, καὶ ὁ Στρυμὼν ἐκ τοῦ Παγγαίου ὄρους πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν ἑμὸν κόλπον.

Εἰς τὴν Θράκην ὁ Ἐβρος (Μαρίτσα), ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ροδόπης καὶ τοῦ Αἴμου ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Αἴνου.

Εἰς τὸ βόρειον τῆς Βουλγαρίας καὶ Σερβίας ὁ Δούναβις, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ἐνδοτέρων τῆς Βυρῶπης καὶ ῥέων πρὸς Α. ἐκβάλλει εἰς τὸν Βύξινον πόντον διὰ τριῶν κυριωτέρων στομάτων. Τούτου παραπόταμοι ἐπισημότεροι εἶνε εἰς τὴν Σερβίαν ὁ Σαῶος καὶ ὁ Μοραῦος, εἰς τὴν Βλαχίαν ὁ Ἀλούτας καὶ εἰς τὴν Μολδαυίαν ὁ Σερέτης, καὶ ὁ Προῦτος.

Ἄιμαρ δ' αὐτῆς ἐπισημότε. εἶνε εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἢ τῆς Σκόδρας

(Λαβειάτις), ἡ Ὀχρὶς (Λυχνιδός), ἡ τῶν Ἰωαννίνων ἐν Ἠπειρῷ, ἡ Ὀρεσιτιάς, ἡ Κερκινίτις καὶ ἡ Βόλβη εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ ἡ Ρασέλιμη, ἡ μεγαλύτερα ἀπασῶν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως εἰς τὴν Βουλγαρίαν.

ΘΡΑΚΗ. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε Κωνσταντινούπολις (Βυζάντιον), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Τουρκίας πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ ἑπτὰ λόφων ἐκτισμένη καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 5 λεύγ. περίμετρον, εὐρυχωρότατον καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα, μέγιστον ἐμπόριον, λαμπρὰν ἐξωτερικὴν θέαν καὶ μετὰ τῶν προαστείων ἐν ἑκατομ. κατ. Ἑλλήνων, Τούρκων, Ἑβραίων, Ἀρμενίων καὶ ἄλλων διαφόρων ἐθνῶν. Αἱ καλλίτεραι αὐτῆς συνοικίαι εἶνε ὁ Γαλατᾶς, τὰ Πέρα καὶ τὸ Σταυροδρομίον, ὅπου κυρίως κατοικοῦσιν οἱ Εὐρωπαῖοι. Αἱ ὁδοὶ αὐτῆς εἶνε στεναί, ἀκανόνιστοι καὶ ἀκάθαρτοι καὶ αἱ πλεῖσται τῶν οἰκοδομῶν ξύλιναι, ἂν καὶ μετ' ἀλλεπαλλήλους πυρκαϊᾶς ἐκτίσθησαν ἐσχάτως καὶ λαμπραὶ λίθιναι οἰκοδομαί· ἔχει δὲ διάφορα ἀνάκτορα, ὡς καὶ τὰ τῶν ἀρχαίων Βυζαντινῶν ἡγεμόνων, πολλὰ τσαμιά, ὡς τὸ τοῦ Ἀχμέτ Γ'. ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἵπποδρομίου καὶ τὴν Ἀγίαν Σοφίαν ὑπὸ Ἰουστιανοῦ κτισθεῖσαν, πολλοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς, πλῆθος σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων, συντηρουμένων ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων κτλ. Ἐν δὲ τῇ Προποντίδι ὑπάρχουσι νῆσοι τερπναί, τῶν ὁποίων ἐπισημότεραι εἶνε ἡ Χάλκη, ἔχουσα ἱερατικὴν καὶ ἐμπορικὴν σχολήν, ἡ τοῦ Πρίγγητος, ἡ Ἀρτιγόνη καὶ ἡ τοῦ Μαρμαρᾶ (Προκόνητος).

Καλλιόπολις εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα μικρὰν βιομηχανίαν μαροκινῶν δερμάτων καὶ 20 χιλ. κατ. Ταύτην πρώτην τὸ 1355 οἱ Τούκοι εἰς τὴν Εὐρώπην πατήσαντες ἐκυρίευσαν. Ἄϊδος παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἑβρου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 8 χιλ. κατ. καὶ μικρὰν ἀλιεῖαν τῶν καπνιστῶν αὐτῆς ἰχθύων. Ἀδριανούπολις παρὰ τὸν Ἑβρον, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Τουρκίας ἐπὶ ὠραίας θέσεως ἔχουσα 150 χιλ. κατ. ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ μικρὰν βιομηχανίαν (α). Φιλιππούπολις Βλ. τῆς ἀνωτέρω παρὰ τὸν αὐτὸν ποταμὸν, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα μικρὰν βιομηχανίαν ὑφασμάτων, ἠλεκτρικὸν τηλεγράφων συνδέοντα τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῆς Βιέννης, εὐφωροτάτην πεδιάδα καὶ 60 χιλ. κατ. Σέλιμος πρὸς τὰ ὄρια τῆς Βουλγαρίας, ἐμπορικὴ πόλις καὶ βιομηχανοῦ μαλλίνων ὑφασμάτων (ἀμπάδων), ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

Παρὰ τὴν Θράκην κείνται τέσσαρες νῆσοι τῆς Τουρκίας ἡ Θάσος, ἡ Σαμοθράκη, ἡ Ἰμβρος καὶ ἡ Ἀἴμος, ἧτις εἶνε ἔτι καὶ ἠφαιστεϊώδης· εἶνε δ' ἅπασαι ὄρειναι καὶ ἔχουσι περὶ τὰς 30 χιλ. κατ.

(α) Αὕτη ἐχρημάτισε πρωτεύουσα τῶν Τούρκων μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. Ἐπισιμότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε *Θεσσαλονίκη* εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, ὄχυρὰ εὐλίμενος καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 80 χιλ. κατ. τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις εἶνε Ἕλληνας καὶ Τούρκοι, οἱ δ' ἐπίλοιποι Ἑβραῖοι, ἔτι δὲ καὶ ἀξιόλογα Ἑλληνικὰ σχολεῖα. *Βέρροια* πρὸς Δ. τῆς ἀνωτέρω, καὶ πρὸς Β. αὐτῆς *Νιγούσα*, παράγουσα οἶνον μαῦρον ἀξιόλογον. *Σιάτιστα* πρὸς Δ. πόλις ἔχουσα περὶ τὰς 7 χιλ. κατ. καὶ μικρὰν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων. *Κοζάνη* πρὸς Α. αὐτῆς μετὰ 6 χιλ. κατ. ἀρσώτεροι ἔχουσιν Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ ἀξιολόγους βιβλιοθήκας. *Βιτώλια*, μεσόγειος καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα περὶ τὰς 50 χιλ. κατ. ἀξιόλογα Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ καλὴν βιομηχανίαν μαλλίνων (ἡμπαδίων καὶ σαγιαίων) ὑφασμάτων. *Καστοριά* πρὸς Δ. αὐτῆς παρὰ τὴν Ὀρεστιάδα λίμνην ἐνταῦθα λαλεῖται ἡ Ἑλληνικὴ, ἐν ᾧ οἱ πέρυξ λαοὶ εἶνε Ἀλβανοί· ἔχει δ' ἔτι Ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον, καὶ οἱ ἰθὺς τῆς λίμνης τῆς λίαν φημιζονται. *Περ.λεπές*, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα περὶ τὰς 25 χιλ. κατ. *Βε.λεσσά* παρὰ τὸν Ἄξιόν πρὸς Β. τοῦ Περ.λεπέ, ἔχουσα Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ 15 χιλ. κατ. Παρὰ δὲ τὰς πηγὰς τοῦ Ἄξιου κεῖται ἡ *Σκοπία* πρωτ. ὁμωνύμου ἐπαρχίης. *Κροσόσπον* πρὸς Β. τῶν Βιτωλίων, ἔχουσα Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ 15 χιλ. κατ.

Κοριτσά ἐν τοῖς μεθορίοις Ἀλβανίας καὶ Μακεδονίας ἔχουσα 15 χιλ. κατ. ἀξιόλογον Ἑλλήν. καὶ ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον. Πρὸς Δ. ταύτης κεῖται ἡ *Βοσκόπολις*, πατρίς τοῦ ὁμογενοῦς Σίνα, ἐν ἧ ἀπὸ τοῦ 1750 συνεστήθη καὶ ταχέως κατεστράφη Ἑλληνικὸν τυπογραφεῖον. Ὁχρὸς (Λυχνιδὸς) ἐπὶ ὄρων. λίμνης, ἀρχαία πόλις ἔχουσα ἤδη Ἑλλήν. καὶ ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον καὶ 10 χιλ. κατ. *Σέρραι* ἐπὶ τοῦ Στρυμόνος ἐν εὐφροωτάτῃ πεδιάδι, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. ἀξιόλογα Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ μικρὰν βιομηχανίαν. Πρὸς δὲ τὰ ΝΑ. αὐτῆς κεῖται ἡ *Χαλκιδικὴ γεροσόρησος* καὶ τὸ ὄρος Ἄθως (Ἅγιον ὄρος), ἐν ᾧ ὑπάρχουσιν 21 μοναστήρια ὀρθοδόξων καὶ ἕως 6 χιλ. μοναχῶν, ζώντων διὰ τῆς γεωργίας καὶ μικρᾶς βιομηχανίας ζυλουργικῶν καὶ ἄλλων ἔργων.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ. Ταύτης ἐπισιμότεραι πόλεις εἶνε *Λάρισα* παρὰ τὸν Πηνειὸν πρωτ. τῆς Θεσσαλίας, ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Τύρναβος* πρὸς Δ. ταύτης, ὀνομαστὴ πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως διὰ τὰ ὑφάσματά της καὶ νῦν διὰ τοὺς στρατιῶνάς της. *Κα.λαμπάκα* (Σταγοί), ἔχουσα περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν. Παρ' αὐτὴν κεῖνται τὰ *Μετέωρα*, ἀρχαῖα Βυζαντινὰ μοναστήρια ἐπὶ ἀποτόμων βράχων. *Τρίκαλα*, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. Ἑλλήνων καὶ Τούρκων. *Φάρσαλος*, ἀρχαία πόλις παρὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰούλιος Καίσαρ ἐνίκησε

τὸν Πουμπήϊον (48 π. Χ.) καὶ κατέστρεψε τὴν Ῥωμ. δημοκρατίαν. Φεραὶ (νῦν Βελεστίνον), πατρὶς Ῥήγα τοῦ Φεραίου τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως. Ἀνατολικῶς δὲ τοῦ Πηλίου ὄρους κεῖνται τὰ χωρία τοῦ Βῶλου, συνιστάμενα ἐξ 24 κωμῶν, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἅπαντες εἶνε Ἕλληνες, ἀσχολούμενοι εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον καὶ ἔχοντες πολλὰ ἀλληλοδιδασκτικὰ καὶ Ἑλληνικὰ σχολεῖα· ἐπισημότερα τούτων κῶμαι εἶνε αἱ Πορταριά, Μακρονίτσα καὶ Ζαγυρὰ ἐπὶ τῶν ὑπερειῶν τοῦ Πηλίου, ἔχουσαι ἀξιόλογα Ἑλληνικὰ καὶ ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα. Βῶλος (Παγασαί) εἰς τὸν Παγασητικὸν κόλπον, ἔχουσα λιμένα ἀξιόλογον, ἐξ οὗ ἐξάγονται ἔλαιον, γεννήματα, διάφοροι μεσημβρινοὶ καρποὶ κτλ.

ΗΠΕΙΡΟΣ. Τῆς Ἠπειροῦ κειμένης πρὸς Δ. τῆς Θεσσαλίας ἐπισημότερα πόλεις εἶνε Ἰωάννινα ἐπὶ ὄμων. λίμνης πρωτ. τῆς Ἠπειροῦ καὶ τῆς Ἀλβανίας, ἔχουσα Ἑλληνικὸν γυμνάσιον, ὠραία προάστεια, ἀξιόλογον ἐμπόριον. μικρὰν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 30 χιλ. κατ. (α). Ταύτης ΒΑ. κεῖνται τὰ Ζαγαροχώρια 44 τὸν ἀριθμὸν, κατοικούμενα ὑπὸ 20 χιλ. κατ. Ἑλλήνων, ἀσχολουμένων εἰς τὰ γράμματα καὶ τὸ ἐμπόριον. Μέτσοβοι ἐπὶ τῆς διόδου τῆς ὁδοῦ ἐκ Θεσσαλίας εἰς τὴν Ἠπειρον, ὄρεινὴ πόλις ἔχουσα Ἑλλην. ἀλληλοδ. καὶ κορασίων σχολεῖα καὶ περὶ τὰς 7 χιλ. κατ. Ἀργυροκάστρον, μεσόγειος πόλις πρὸς Δ. τῶν Ἰωαννίνων, ἔχουσα Ἑλλην. σχολεῖον καὶ 10 χιλ. κατ. Ἑλλήνων καὶ Τούρκων. Δέλιβοι, πρωτ. τῶν Χειμαριωτῶν. Καλαρύται ΝΑ. τῶν Ἰωαννίνων, πλουσία ἐπὶ τῆς Ἑλλ. ἐπανάστασεως πόλις ὑπὸ Βλάχων λίαν φιλελλήνων κατοικουμένη. Παραμυθία, πρὸς Ν. τῶν Ἰωαννίνων πρωτ. τῶν Τσάμιδων. Πάργα (Γορόνη) ἐπὶ ἀποτόμου παραθαλασίου ἄκρας ἀπέναντι τῶν Πηξῶν ΝΑ. ταύτης κεῖται ἡ μυθικὴ λίμνη Ἀγροισία καὶ ὁ πηγαμὸς Ἀγέρων. Σοῦλι ΝΑ. τῆς Παραμυθίας, διάσημος διὰ τὴν ἀνδρίαν τῶν κατοίκων τῆς (β). Πρέβεζα (Νικόπολις) εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, ἔχουσα ὄχυρὸν φρούριον καὶ 8 χιλ. κατ. Ἄρτα ἐπὶ τοῦ Ἀράχθου, ἔχουσα φρούριον, μικρὸν ἐμπόριον καὶ ἀξιόλογον Ἑλλ. σχολεῖον.

Τῆς δὲ Ἀλβανίας, κειμένης πρὸς Β. τῆς Ἠπειροῦ, ἐπισημότερα πόλεις εἶνε Αὐλῶν παράλιος πόλις. Βεράτιον, μεσόγειος πόλις ἔχουσα 17 χιλ. κατ. Δουράτσον (Δουρῶχιον, Ἐπίδαμνος), ὄχυρά, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 9 χιλ. κατ. Σκόδρα ἐπὶ τῆς ὄμων.

(α) Οἱ Ζωσιμάδακι, Καπλάνκι, Ἀσώποιοι, Γεννάδιοι εἰσὶ γέννημα τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἄλλων τῆς Ἠπειροῦ πόλεων, εὐεργετήσαντες πολυτρόπως τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

(β) Τὸ Σοῦλι καὶ τὰς μὴ ἐν τῷ ἰδίῳ χάρτη τῆς Τουρκίας ὑπαρχούσας πόλεις ἴδ' ἐν τῇ Ἠπειρῷ τῇ ἐν τῷ χάρτη τῆς Ἑλλάδος.

λίμνης, ὄχυρά πόλις καὶ πρωτ. τῆς ἰδίως Ἀλβανίας, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ χυτήρια ὄπλων.

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΝ χώρα ὄρεινὴ πρὸς Β. τῆς Ἀλβανίας, εἶνε ἡγεμονία ὑποτελῆς εἰς τὴν Τουρκίαν, διοικουμένη ὑπὸ πρίγγιπτος καὶ γερουσίας καὶ ἔχουσα πρωτ. τὴν κώμην *Κεττίνην*. Οἱ Μαυροβούνιοι εἶνε λαὸς συγγενῆς καὶ ὁμόγλωσσος τῶν Σέρβων, πρεσβεύων τὴν ὀρθόδοξον ἡμῶν πίστιν· ἐνασχολούμενος δ' εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν τῆς περιορισμένης χώρας του φημίζεται διὰ τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν λιτότητα τῆς διαίτης του. Ἄπασα δ' ἡ στρατιωτικὴ ἐν πολέμῳ αὐτοῦ δύναμις λογίζεται περὶ τὰς 15—20 χιλ.

ΒΟΣΝΙΑ. Ταύτης, συνισταμένης ἐκ τῆς ἰδίως *Βοσνίας*, τῆς *Τουρκικῆς Κροατίας* καὶ τῆς *Ἐρζεγοβίνης*, ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Βόσνα Σεράϊορ*, ὄχυρά καὶ βιομήχανος πόλις ἔχουσα 61 χιλ. κατ. τὸ πλεῖστον Τούρκων. *Τραύνικον* πρωτ. τῆς Βοσνίας καὶ *Σόβρικον* (Ἀργεντίνα) πρὸς τὴν Σερβίαν. Ἀμφότεραι εἶνε ὄχυραὶ πόλεις, ἔχουσαι ἀνὰ 25 χιλ. κατ. *Βαγιαλοῦκα* εἰς τὰ βόρεια τῆς Βοσνίας, λίαν ὄχυρά πόλις. *Μοσάρη* καὶ *Τρέβινορ* πόλεις τῆς Ἐρζεγοβίνης, ἔχουσαι ἐκάστη περὶ τὰς 16 χιλ. κατ.

ΣΕΡΒΙΑ (Ἄνω Μοισία). Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε *Βελιγράδιον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, λίαν ὄχυρά πόλις τῆς Σερβίας ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Σεμένδρια ΝΑ*. ἀρχαία αὐτῆς πρωτ. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μοραύου καὶ τοῦ Δουνάβεως, ἔχουσα ὄχυρὸν φρούριον καὶ 12 χιλ. κατ. *Κραγονέβσα*, μεσόγειος πόλις καὶ ἐνίοτε ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος. *Νύσσα* ἐπὶ κλάδου τοῦ Μοραύου, ὄχυρά πόλις τῆς Σερβίας.

ΣΗΜ. Οἱ Σέρβοι ἀνατολικοὶ ὄντες ὀρθόδοξοι καὶ ἰδίαν λαλοῦντες γλῶσσαν φημίζονται διὰ τὴν ἀνδρίαν καὶ φιλοπατρίαν των· διοικοῦνται δ' ἀπὸ τοῦ 1801 ὑπ' αὐτόχθονος διαδοχικοῦ ἡγεμόνος, ἀναγνωριζομένου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου καὶ ὑπὸ γερουσίας. Ἰδία δ' αὐτῶν ἐπιτηδεύματα, ὄρεινῆς οὐσῆς τῆς χώρας των, εἶνε ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ἰλιτομία τῶν ἀπεράντων θασσῶν των· ὁ δὲ στρατὸς αὐτῶν ἐν ὄρῳ πολέμου ὑπερβαίνει μετὰ τῆς ἐθνοφυλακῆς τὰς 400 χιλ.

ΒΟΥΓΑΡΙΑ (Κάτω Μοισία). Ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Σόφια*, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις εἰς τὰς ὑπὸ ἰσχύος τοῦ Αἴμου, ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Τύρναβος* ἐπὶ βράχου ἐκτισμένη, λίαν ὄχυρά πόλις ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Βιδδίνιορ* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως πρωτ. τῆς Βουλγαρίας, ὄχυρωτάτη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 20 χιλ. κατ. τὸ πλεῖστον Μωαμεθανῶν. *Σιλίστρα* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, λίαν ὄχυρά πόλις μετὰ 20 χιλ. κατ. κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ εἰς μνήμην τῶν κατὰ τῶν Δακῶν νικῶν του. *Σίστοβορ* καὶ *Ρουτσούκιον*, ὄχυραὶ καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. *Σούμλα* πρὸς τὸν Αἴμον, ὄχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Βάρνα* εἰς τὸν Εὐξει-

νον ἔχουσα φρούριον, λιμένα, ἀξιόλογον ἐμπόριον, Ἑλληνικά καὶ ἀλλοθλ. σχολεῖα καὶ 16 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Οἱ Βούλγαροι Σλαβικῆς ὄντες καταγωγῆς εἶνε χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι καὶ πολλοὶ ἐτι μωσαμεθανοί, τὴν Βουλγαρικὴν γλῶσσαν λαλοῦντες. Ἴδιον δ' αὐτῶν ἐπάγγελμα εἶνε ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία.

ΗΓΕΜΟΝΙΑΙ Βλαχίας καὶ Μολδαυίας. Τούτων τῆς μὲν Βλαχίας ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Βουκουρέστιον* πρωτ. αὐτῆς, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα ἀκαδημίαν, ὠραίους περιπάτους καὶ 130 χιλ. κατ. *Κραϊῶβα*, ἡ δευτέρα πρὸς Δ. αὐτῆς πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Γιούργεβοι* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, λίαν ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Ἰβραίλα* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. ἐξ ὧν εἶνε καὶ πολλοὶ Ἑλληνες, δύο λαμπρὰ πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων τῶν συντηροῦντες Ἑλλήν. ἐκπαιδευτήρια. Τῆς δὲ Μολδαυίας *Ίάσιοι* πρωτ. αὐτῆς ἔχουσα 60 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων ἰδίως εἰς τὸ ἐμπόριον. *Γαλαζιοι*, ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα ἰδιωτικὸν Ἑλληνικὸν λύκειον καὶ 20 χιλ. κατ. *Ρωμανὸν* καὶ *Οκνα* ἐπὶ τοῦ Σερέτου ἐπίσημοι πόλεις τῆς Μολδαυίας. *Ισμαήλιοι* παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουνάβεως, ἐμπορικὴ πόλις.

ΣΗΜ. Καὶ οἱ Βλάχοι καὶ οἱ Μολδαυοὶ ἀνήκοντες σχεδὸν ἅπαντες εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον χριστιανικὴν θρησκείαν εἶνε ἀπόγονοι τῶν ἐγκαθῆτα ὑπὸ τῶν συστηθεισῶν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων στρατιωτικῶν ἀποικιῶν, διατηροῦντες τὸ πλείστον τῶν λέξεων τῆς Λατινικῆς γλώσσης. Οὗτοι δ' ἀπὸ τοῦ 1858 διοικουῦνται ὑφ' ἐνὸς ἡγεμόνος ὑπ' αὐτῶν ἐκλεγμένου καὶ ἀναγνωριζομένου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, καὶ ὑπὸ μίᾳ βουλῆ; ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ ἔθνους καὶ συνεργουμένης ἐν τῇ μεταξὺ τῶν δύο ἡγεμονιῶν πόλει Φοξάνη, ἡ δὲ ἡγεμὼν ἐδρεύει ἐναλλάξ ἐν τε τῇ Βουκουρεστίῳ καὶ τῇ Ἰασιῳ.

ΚΡΗΤΗ εἰς τὴν Μεσόγειον, νῆσος εὐφροσυνάτη καὶ ὠραία, ἔχουσα περὶ τὰς 300 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα ἔλαιον, μέλι, κάστανά, τυρόν, πορτοκάλια, ὠραῖον σαπῶνιον, βαλανίδιον, μέταξαν κτλ. Ἐπισημότεραι δ' αὐτῆς πόλεις εἶνε *Κάστρον* (Ἡράκλειον), ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου λίαν ὄχυρά καὶ εὐλίμενος πόλις, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. *Χαρία* (Κυδωνία) εἰς τὰ Βλ. ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 12 χιλ. κατ. εἶνε ἡ ἔδρα τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῆς νήσου. *Ρέθυμνος*, ὄχυρά καὶ παράλιος πόλις ἔχουσα 6 χιλ. κατ. Παρὰ τὴν Κυδωνίαν σώζονται τὰ εἰρεῖπια τῆς ἀρχαίας πόλεως *Κνωσοῦ*, παρὰ δὲ τὴν εἰς τὰ μεσόγεια κόμην *Ἁγιοὶ Δεκα* ὑπάρχουσι τὰ εἰρεῖπια τῆς *Γόρτυρος*, καὶ παρ' αὐτὴν τὰ εἰρεῖπια τοῦ Λαθύρινθου. Ἐπὶ δὲ τῶν *Λευκῶν* καλουμένων αὐτῆς ὄρεων κατοικοῦσιν οἱ μάχιμοι *Σφακιανοί*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφ. τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας εἶνε 4188 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 15 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. ὧν 1 ἑκατ. εἶνε Τούρκοι. Τούτων 180000 κατοικοῦσι τὴν Θράκην, 270000 τὴν Μακεδονίαν (Ρούμην) καὶ

τὴν Θεσσαλίαν, 1200000 τὴν Ἀλβανίαν, 120000 τὸ Μαυροβούνιον, 1 ἑκατ. τὴν Βοσνίαν, 3 ἑκατ. τὴν Βουλγαρίαν, 1 ἑκατ. τὴν Σερβίαν, 2 ἑκατ. τὴν Βλαχίαν, 2400000 τὴν Μολδαυίαν, 350 χιλ. τὰς νήσους (α).

Διοικεῖται δὲ ὑπὸ μονάρχου ἀπολύτου τοῦ Σουλτάνου, δημοσιεύσαντος τὸ 1856 καὶ χάρτην ἰσοπολιτείας δι' ἅπαντας τοὺς ὑπηκόους του· ἀλλ' ἡ Σερβία, ἡ Βλαχία μετὰ τῆς Μολδαυίας καὶ τὸ Μαυροβούνιον εἶνε ὑποτελεῖς μόνον, ὡς εἶπομεν, χωρὶς εἰς τὸν Σουλτάνον καὶ διοικοῦνται ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

Αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Τουρκικοῦ κράτους διοικοῦνται ὑπὸ πασιγὰδων τριῶν τάξεων, ὑπὸ διοικητῶν, οὓς καὶ μακαμάμης λέγουσι, καὶ ὑπὸ ἐπάργων. Οὗτοι ἐν ταῖς ἑδραῖς των συγκροτοῦσι διοικητικὰ συμβούλια ἐκ Χριστιανῶν, Τούρκων καὶ ἐνιαχοῦ Ἑβραίων, ἐν οἷς λαμβάνει πάντοτε μέρος καὶ ὁ ἐκάστοτε τοῦ τόπου ἀρχιερεὺς. Ἐκαστοῦ δὲ συμβουλίου προεδρεῖ ὁ ἡγεμὼν, ὅστις καὶ διοικεῖ τὰ τῆς ἐπαρχίας.

Θρησκεῖαι δ' ἐπικρατοῦσαι εἶνε ἡ Μωαμεθανικὴ καὶ ἡ Χριστιανικὴ Ὀρθόδοξος· ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν Καθολικῶν, ἡ τῶν Διαμαρτυρομένων, ἡ τῶν Ἀρμενίων καὶ ἡ τῶν Ἑβραίων ἔχουσι μικράν τινα εἰς τὰς πόλεις ἐξάσκησιν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς πλὴν τῶν ὄρειων τόπων εἶνε εὐκρατον καὶ ὑγρινόν, τὸ δ' ἔδαφος εἶνε μὲν ὄρεινόν, ἀλλ' ἔχει καὶ πεδιάδας εὐφορητάτας παραγοῦσας γεννήματα, σῖνον, ἔλαιον, τυρόν, μέλι, κηρίον κτλ. καὶ τρεφούσας ἐν Βοσνίᾳ, Σερβίᾳ, Βλαχίᾳ, Μολδαυίᾳ καὶ Βουλγαρίᾳ πλῆθος ποιμνίων μάλιστα αἰγῶν, προβάτων, ἵππων, βοῶν, χοίρων κλ.

Ἡ βιομηχανία εἶνε ἐν αὐτῇ εἰς τὰ σπάρρανα, ὑπαρχόντων μόνον ἐν Ἀλβανίᾳ ὀπλοποιεῖων καὶ ἐν Μακεδονίᾳ ἐργαστασιῶν μαλλίνων ὑφασμάτων (ἀμπάδων καὶ σαγιακίων), μαλλίνων περιποδίων (τσουραπίων) καὶ νημάτων. Τὸ δ' ἐμπόριον τὸ τε ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν εἶνε ἐνεργόν, γινόμενον πρὸ πάντων διὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἐξάγονται δ' ἐκ τῆς Τουρκίας ἐκτὸς ἄλλων προϊόντων, ἄλας, δέρματα, αἰγιότριχες, ἐκ τῆς Φιλιππουπόλεως χρωματισμένα νήματα κτλ. ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ ὄχι ἐνεργά.

Ἡ παιδεία εἰς τὴν Τουρκίαν εἶνε ὀλίγων ποσῶν, διότι τὰ μὲν Τουρκικὰ σχολεῖα εἶνε μόνον γραμματοδιδασκαλεῖα, ὡς καὶ τὰ τῆς Σλαβικῆς καὶ Βλαχικῆς φυλῆς, ἀν καὶ οἱ Βλάχοι συσταίνουσιν ἥδη

(α) Ὁ πληθυσμὸς οὗτος εἶνε κατὰ τὸν M. (Boné la Turquie d'Europe) καὶ κατὰ τὸν M. A. Ubieini (lettres sur la Turquie—Paris 1853), ὁ ἐπίσημος αὐτῷ δοθεὶς πληθυσμὸς τῆς Τουρκίας ὑπὸ τῆς Ἰψ. Πόλης, ὁ ὁποῖος φαίνεται ἐν μέρει ὑπερβολικός. Ἄν δ' εἰς τοῦτον προστεθῇ καὶ ὁ τῶν ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ κτήσεων ὑπερβαίνει τότε ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς τὰ 36 ἑκατ. κατ.

ἀκαδημίαν ἐν Βουκουρεστίῳ. Μόνοι δὲ οἱ Ἕλληνες, ὅπου καὶ ἂν κατοικῶσιν, ἔχουσι παντοῦ ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια καὶ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις καὶ γυμνάσια.

Ι Τ Α Λ Ι Α.

Μῆκ. Α. 3^ο 50'—16^ο 12'

Πλάτ. Β. 37^ο 56'—46^ο 36'

Ἡ Ἰταλία ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τῆς Τυρρηνικῆς καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Ἡ ὄρη τῆς Ἰταλίας εἶνε 1 αἱ Ἄλπεις πρὸς Β. ὧν ὑψηλότερα κορυφή εἶνε τὸ Λευκὸν ὄρος (4793 μέτρ.) 2 τὰ Ἀπεννίνα (2410 μέτρ.), τὰ ὅποια κατὰ μῆκος διασχίζοντα ὅλην τὴν Ἰταλίαν σχηματίζουν παρά τὴν παραλίαν μικρὰς πεδιάδας καὶ τὴν μεγάλην Λομβαρδικὴν πεδιάδα, ἐκτεινωμένην μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Πρὸς νότον δὲ τούτων ὑψοῦται μεμονωμένως τὸ ἡράϊστειον Οὐεσσούβιος (950 μέτρ.), τὸ ὅποιον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξερύγεται καὶ ἐπιφέρει εἰς τὰς πέριξ οἰκουμένας χώρας μεγάλας καταστροφάς.

Καὶ ἡ Σικελία δὲ σκεπάζεται ὑπὸ ὄρεων, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφή εἶνε τὸ ἡράϊστειον Ἀϊτνη (2760 μέτρ.), ἐπιφέρειν καὶ αὐτὸ ὅταν ἐξερύγεται μεγάλας καταστροφάς· ἔχει δὲ καὶ μικρὰς πεδιάδας, οἷον τὴν Καταρικὴν κτλ.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπιστημότεροι εἶνε ὁ Πάδος, ὅστις πηγάζων παρά τὸ Βήσουλον τῶν Ἀλπεων, καὶ διαβρέχων τὸ Πεδεμόντιον, τὸ νότιον τῆς Λομβαρδίας καὶ τοῦ Βενετικοῦ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομιῶν εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον· ὁ Ἀδίγης, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν πρὸς Β. τοῦ Τυρόλου Ἀνατ. Ἀλπεων καὶ διαβρέχων τὸ Τυρόλον καὶ τὸ Βενετικὸν ἐκβάλλει πλησίον τοῦ Πάδου· ὁ Ἄγρος καὶ ὁ Τίβερις ἐκ τῶν Ἀπεννίνων, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν.

Λίμαι δ' ἐπιστημότεραι εἶνε πρὸς Β. ἡ Μείζωρ, ἡ Κῶμος καὶ ἡ Οὐρβαρὸς χυνομένη εἰς τὸν Πάδον, ἡ Βολσέρα καὶ ἡ Τρασιμένη ἡ Περούγια καίμεναι εἰς τὸ μέσον τῆς χερσονήσου.

ΣΗΜ. Ἡ Ἰταλία ἐκ πολλῶν ἀρχαίων μικρῶν κρατῶν συνισταμένη ὑπετάχθη τέλος (272 π. Χ.) ὑπὸ τῶν δημοκρατουμένων Ῥωμαίων καὶ ἀπέτελεσε μίαν δημοκρατίαν, ἔχουσαν πρωτεύουσαν τὴν Ῥώμην. Ἐπὶ δ' αὐτοῦσπου ἐγένετο ἡ ἔδρα τῆς Ῥωμ. αὐτοκρατορίας, καταλυθείσης τέλος (476 μ. Χ.) ὑπὸ Ὀδοάχρου ἀρχηγοῦ τῶν Ἑρούλων. Εἶτα δὲ ἦσαν αὐτῆς μετὰ τῶν Παπῶν διάφοροι λαοί, οἷον Γόθοι, Γραικορωμαῖοι, Λογγοβάρδοι, Γερμανοί, Γάλλοι, Ἰσπανοί, Αὐστριακοί, καὶ τέλος τὸ 1866 ἐσχημάτισεν αὐτὴ ἐν Ἰταλικῶν κράτος, συγχωνευθέντας ἐν αὐτῷ καὶ τοῦ βασιλείου τῆς Βενετίας.

Ἡ Ἰταλία συνίσταται ἐκ δύο κυρίως κρατῶν 1 ἐκ τοῦ ἰδίως Ἰταλικοῦ βασιλείου 2 ἐκ τῆς Παπικῆς Ἐπικρατείας.

Τὸ ἰδίως Ἰταλικὸν βασιλεῖον ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας συνίσταται δ' ἐκ διαφόρων κρατῶν, τὰ ὅποια συνεχνεύθησαν ἐσχάτως εἰς αὐτὸ καὶ διηρέθησαν εἰς 59 ἐπαρχίας οἷον τοῦ βασιλείου τῆς Σαρδηνίας, τῆς Λομβαρδίας, τοῦ βασιλείου τῆς Βενετίας, τῶν δουκᾶτων Τοσκάνης, Πάρμης, Μοδέρνης, Πλακεντίας, μέρους τῆς Παπικῆς Ἐπικρατείας καὶ τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Σαρδηνίας καὶ Λομβαρδίας εἶνε Τουρίνον ἐπὶ τοῦ Πάδου, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Σαρδηνίας πρώην πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας, ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν μουσεῖον, ἀξιόλογα βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ 181 χιλ. κατ. Ἀλεξάνδρεια, λίαν ὀχυρὰ μεσόγειος πόλις ἐπὶ τοῦ Ταινάρου, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. πρὸς Ν. ταύτης κεῖται ἡ διὰ τὴν νίκην τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος διάσημος κόμη Μαρέγγου. Γέουα, λίαν ὀχυρὰ, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἄλλοτε χρηματίσασα πρωτ. ἰσχυρᾶς δημοκρατίας καὶ πατρὶς τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου, ἔχουσα 130 χιλ. κατ. Μεδιόλαρα (νῦν Μιλάνου), ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Λομβαρδίας ἐπὶ τοῦ Ὀλόνου ἐν λαμπρᾷ πεδιάδι, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς, σημαντικὸν ἐμπόριον ὀρυζίου καὶ μετᾶξης, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ 253 χιλ. κατ. Πανῖα ἐπὶ τοῦ Τικίνου παραποτάμου τοῦ Πάδου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 25 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ πάλαι βασιλείου τῆς Βενετίας, κειμένου ΒΑ. τοῦ ἰδίως Ἰταλικοῦ βασιλείου, ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε Βενετία, ἐκτισμένη ἐπὶ 80 διαφόρων νησιδίων συγκοινωνούντων διὰ πλοιαρίων εἶνε μεσαιωνικὴ πόλις ἄλλοτε μὲν πρωτεύουσα ἰσχυρᾶς δημοκρατίας, νῦν δὲ τοῦ πρώην Βενετικοῦ βασιλείου, ἔχουσα λαμπροτάτας οἰκοδομὰς, τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Μάρκου, πολύτιμον βιβλιοθήκην καὶ 120 χιλ. κατ. Βερόνα, ὀχυρὰ πόλις ἐπὶ τοῦ Ἀδίγου, ἔχουσα μέγα Ῥωμαϊκὸν ἀμφιθέατρον καὶ 60 χιλ. κατ. Παταῦιον, ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον καὶ 56 χιλ. κατ. Μάρτουα, ἐπὶ λίμνης σχηματισμένης ὑπὸ τοῦ Ἀδίγου, ὀχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ ἀκαδημίαν τῶν ὠραίων τεχνῶν.

Τῶν δὲ πάλαι Δουκᾶτων ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε Φλωρεντία, πρωτ. ἤδη τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας αὕτη ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἄρνου κειμένη περικυκλοῦται ὑπὸ ὠραίων πεδιάδων καὶ λόφων, ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ παλάτια, ὠραίους κήπους, λαμπροὺς περιπάτους, μουσεῖα ἐκ τῶν λαμπροτέρων τῆς Εὐρώπης, ὠραῖον μητροπολιτ. ναὸν καὶ 120 χιλ. κατ. Πάρμα, (48 χιλ. κατ.) καὶ Πλακεντία (40 χιλ. κατ.) ἀρχαῖαι πρωτ. δουκᾶτων καὶ ὠραῖαι πόλεις, ἔχουσαι ὠ-

ραίας οικοδομίας. *Καρράρα* παρά τὴν θάλασσαν, ἐπίσημος διὰ τὰ μάρμαρά της. *Μοδένα* ἀρχαία πρωτ. δουκάτου, ἔχουσα ὠραίας οἰκοδομίας, ἀκαδημίαν τῶν ὠραίων τεχνῶν καὶ 33 χιλ. κατ. *Πίζα*, ὠραία πόλις παρά τὸν Ἄρνον πρωτ. ποτὲ δημοκρατίας, νῦν δ' ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομίας, οἷον τὸν καθεδρικὸν ναὸν, τὸν κεκλιμένον πύργον καὶ τὸ κοιμητήριον περιέχον ὑπὲρ τοὺς 600 τάφους ἐκ Παρίου μαρμαροῦ, καὶ 50 χιλ. κατ. *Λιβόρνος* εὐλίμενος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, ἔχουσα 84 χιλ. κατ. ἐξ ὧν εἶνε καὶ τινες Ἕλληνες καὶ πολλοὶ Ἑβραῖοι. *Σιένα*, ἀρχαία πόλις ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 75 χιλ. κατ.

Ἀγκῶνα, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Ἰταλίας ἔχουσα φρούριον, λιμένα καλὸν καὶ 33 χιλ. κατ. *Ραβένα*, πρωτ. κατὰ τὸν μεσαιῶνα τοῦ Ὀνορίου καὶ Θεοδοσίου καὶ καταφύγιον ἐνίοτε τῶν Παπῶν, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ ἡ μικρὰ δημοκρατία τοῦ Ἄγ. Μαρίνου ἐξ 7 χιλ. κατ. *Περούγια* παρά τὴν Τρασιμένην λίμνην, ὅπου ὁ Ἀννίβας ἐνίκησε τοὺς Ρωμαίους, ἔχουσα 25 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ πάλαι βασιλείου τῆς Νεαπόλεως ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Νεάπολις*, ὅχι μακρὰν τοῦ Οὐεσουβίου, ἐπὶ θαυμασίας θέσεως, ἔδρα νῦν τοῦ ἀντιβασιλέως, ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα μέγιστον ἐμπόριον, λαμπροτάτας οἰκοδομίας, πανεπιστήμιον, μουσεῖον ὀνομαστόν κτλ. ἐργαστήσια μεταξωτῶν ὑφασμάτων, χαρτοποιεῖα, χρυσοχοεῖα, ἀργυροχοεῖα κτλ. καὶ περὶ τὰς 420 χιλ. κατ. Οὐ μακρὰν δὲ ταύτης κεῖνται τὰ ἐρείπια τῶν πόλεων Ἡρακλείου καὶ Πομπηίας, αἵτινες ἐπὶ Τίτου (79 μ. Χ.) ὑπὸ τοῦ Οὐεσουβίου κατεγώσθησαν. *Ραβέντα* πρὸς τὴν Παπικὴν ἐπικράτειαν, παράλιος καὶ λίαν ὄχυρά πόλις ἔχουσα 15 χιλ. κατ. *Τάρας* ΝΑ. τῆς χερσονήσου, πάλαι ἀποικία τῶν Λακεδαιμονίων, ἐμπορικὴ καὶ εὐλίμενος πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Ὀστραντόν*, ἡ ἐγγυτέρα πόλις εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν. *Καστελαμάρη* παρά τὰς ἀρχαίας *Σταβίας*, καταστραφείσας ἐπὶ Τίτου ὑπὸ τοῦ Οὐεσουβίου, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. *Καπύη* ἐπὶ τοῦ Βουλτοόρου παρά τὴν ἀρχαίαν Καπύην, ἐπίσημον τὸ πάλαι διὰ τὰ πλοῦτη καὶ τὴν μαλθακότητα τῶν κατοίκων της. *Ρήγιον*, ἡ ἀξιογωτέρα πόλις τῆς Καλαυρίας ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσηνίας, ἔχουσα 16 χιλ. κατ.

Νῆσοι δὲ τοῦ βασιλείου εἶνε *Σικελία*, ἡ μεγαλειτέρα νῆσος τῆς Ἰταλίας ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Πάνορμος* (Παλέρμον), ἔδρα τοῦ διοικητοῦ τῆς Σικελίας ἐπὶ ὠραίας θέσεως ἔχουσα πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον καὶ 170 χιλ. κατ. *Μεσσήνη* πρὸς τὸν πορθμὸν, ἀρχαία καὶ ὄχυρά πόλις ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα, ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 65 χιλ. κατ. Παρὰ ταύτην εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ ὁμιωνύμου

πορθμοῦ εὐρίσκεται ὁ βράχος τῆς Σκύλης ἐπὶ τῆς Καλαυρίας, καὶ ὁ τῆς Χαρίθιδεως ἐπὶ τῆς Σικελίας, ὀνομαστοὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων διὰ τὰς τρικυμίας. *Συρακοῦσαι*, μεγίστη τὸ πάλαι ἑλληνικὴ πόλις ἀποικία τῶν Κορινθίων καὶ πατρὶς τοῦ Ἀρχιμήδους, νῦν δ' ὀλίγον σημαντικὴ ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Κατάνη* εἰς τὰς ὑπερρείας τῆς Αἴτνης, πολλάκις ὑπ' αὐτῆς καταστραφεῖσα, νῦν δ' ἔχουσα ἀκαδημίαν τῶν τεχνῶν καὶ 65 χιλ. κατ. *Δρέπανον* ἐπὶ χερσονήσου, εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Σικελίας, μὲ λιμένα ὄχυρόν καὶ 25 χιλ. κατ.

Πρὸς Δ. τῆς Σικελίας κεῖνται αἱ *Αἰγάδες νῆσοι*, ὅπου ὁ ὕπατος τῶν Ῥωμαίων *Κάτουλος* ἐνίκησε τοὺς Καρχηδόνιους, καὶ **ΝΔ.** τούτων ἡ *Παρτελλάρια*, ἡριστειώδης νῆσος καὶ πλήρης σπηλαίων.

Εἰβα, εἰς ἣν ἐξώρισθη Ναπολέων ὁ μέγας τὸ 1812. *Σαρδώ*, τῆς ὁποίας ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Καλιάρη* ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ *Ἀσαρις*, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Καπρέα* καὶ *Ισχία*, νῆσοι πρὸς τὴν Νεάπολιν, ὠραίους παράγουσαι οἴνους. Αἱ *Νῆσοι τοῦ Αἰόλου*, τῶν ὁποίων ἐπισημότεραι εἶνε ἡ *Λιπάρα* ἅπασαι δ' αὐταὶ εἶνε ἡριστειώδεις.

Πρὸς Ν. τῆς Σικελίας κεῖται ἡ νῆσος *Μάλτα* (Μελίτη), ὑποκειμένη ἀπὸ τοῦ 1813 εἰς τοὺς Ἀγγλους καὶ ἔχουσα μετὰ τῶν προκειμένων νησιδίων 150 χιλ. κατ. καταγωγῆς Ἀραβικῆς καὶ καθολικοὺς τὴν θρησκείαν, καὶ πρωτ. τὴν *Βαλλέταρ*, ἐκ τῶν ὄχυρωτέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσαν 60 χιλ. κατ. λαμπρὸν λιμένα, ὠραίους κήπους καὶ ἀξιόλογον ἐμπόριον.

Τῆς δὲ Παπικῆς ἐπικρατείας ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Ῥώμη* ἐπὶ τοῦ *Τιβέρεως* ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας πρωτ. τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους καὶ νῦν ἐπὶ τῶν Παπῶν, ἄπειρα ἔχουσα ἀρχαῖα μνημεῖα, τὸ μέγα ἀμφιθέατρον, τὸ Πάνθεον, τὴν στήλην τοῦ Ἀντωνίνου καὶ τοῦ Τραϊανοῦ κτλ. νεώτερα δὲ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου τὸν μέγιστον χριστιανικὸν ναὸν τοῦ κόσμου, τὸ Βατικανὸν μουσεῖον, ἐν ᾧ ὑπάρχει τὸ ἄγαλμα τοῦ Λαοκρόντος καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Βελβεδέρ, τὸ πανεπιστήμιον κτλ. καὶ 211 χιλ. κατ. *Φερράρα* ἐπὶ κλάδου τοῦ Πάδου, πατρὶς τοῦ Ἀρίστου ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν καὶ 28 χιλ. κατ. *Βορωρία*, ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον, λαμπρὸν πινακοθήκη, ἐνεργὸν ἐμπόριον καὶ 90 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἰταλίας εἶνε 2872 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 27 ἑκατ. Ἄπαντες οἱ Ἰταλοὶ εἶνε δυτικοί, καὶ τὸ μὲν ἰδίως Ἰταλικὸν βασίλειον κυβερνᾶται συνταγματικῶς, ἡ δὲ Ῥώμη μετὰ τῶν προκειμένων εἰς αὐτὴν πόλεων, ἔχουσα περὶ τὰς

700000 κατ. υπόκειται εἰσέτι εἰς τὸν Πάπαν καὶ κυβερνᾶται ἐκκλησιαστικῶς.

Ἡ Ἰταλία εἶνε ἐκ τῶν μεσημβρινωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα κλίμα θερπνὸν καὶ ὑγρινόν, ἐκτὸς τῶν μεσογείων χωρῶν, ὅπου ὑπάρχουσι λίμναι. ἔχει δὲ θελκτικὰς καὶ ὠραίας πεδιάδας μάλιστα εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς, πλῆθος ποταμίων καὶ ποταμῶν, οἵτινες κατασταίνουσι αὐτὴν τὴν πλουσιωτέραν χώραν τῆς Εὐρώπης, παράγουσαν γεννήματα, ὄρυζιον, βάμβυκα, ἔλαιον, οἶνον καὶ μάλιστα παρὰ τὸν Οὐσσούβιον τὸν καλούμενον δάκρυα τοῦ Χριστοῦ, πορτοκάλια, λεμόνια, ζαχαροκάλαμον κτλ. καὶ τρέφει μελίσσας, καὶ μεταξοσκώληκας ἰδίᾳ εἰς τὰς βορείους χώρας τῆς ἢ δὲ κτηνοτροφία εἶνε ἀνεπτυγμένη καθ' ἅπασαν τὴν χερσόνησον.

Εἰς τὸ νότιον αὐτῆς συμβαίνουσι ἕνεκα τῶν ἡφαιστείων σεισμὸι καταστρεπτικοί, τὰ δὲ ὄρη τῆς παρέχουσι σίδηρον, χαλκόν, διάφορα μάρμαρα κτλ.

Αἱ δ' ἐπιστῆμαι καὶ τὰ γράμματα κατὰ τὸν ΙΕ' καὶ ΙΖ' αἰῶνα ἤνθουν ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ ἤδη οὐχ ἤττον αὐταὶ καλλιεργοῦνται ἰδίως ὅμως ἔχουσι ἐπίδοσιν αἱ ὠραῖαι τέχναι ἡ ζωγραφικὴ, ἡ γλυπτικὴ, καὶ ἡ μουσικὴ. Καὶ βιομηχανίαν δ' ἔχει αὕτη ἀξιόλογον, οἶον μεταξωτῶν ὑφασμάτων, κρυσταλλίνων καὶ πηλίνων ἀγγείων κτλ. ἔτι δὲ σιδηροδρόμους καὶ ἐκτεταμένον ἐμπόριον.

ΕΛΒΕΤΙΑ (α).

Μῆκ. Α. 30° 37' — 80° 9'

Πλάτ. Β. 45° 49' — 47° 9'

Ἡ Ἑλβετία, οὖσα τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς Εὐρώπης, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

ΣΗΜ. Ἡ Ἑλβετία, διακρινομένη πάντοτε διὰ τὴν ἀνδρίαν τῶν κατοίκων τῆς ἐπετάχθη ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Εἶτα δ' ἀπετέλεσε μέρος τῆς Γαλλίας, ἔπειτα τῆς Γερμανίας· τὸ δὲ 1308 μ. Χ. ἐπαναστατήσασα κατὰ τῶν Γερμανῶν ἐσχημάτισε κράτος ἀνεξάρτητον, ἀδικίπως ἀξινόμενον μέχρι τοῦ 1815, ὅτε αἱ σύμμαχοι δυνάμεις ἔθεσαν τὰ σημερινὰ αὐτῆς ὄρια.

*Ὄρη τῆς Ἑλβετίας εἶνε αἱ Ἄλπεις, κείμεναι μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἰταλίας· διαιροῦνται δ' αὐταὶ εἰς δύο μέρη, εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικόν· καὶ τὸ μὲν δυτικὸν ἐκ μίας μόνης σειρᾶς ἀποτελούμενον ἐκτείνεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, ἀπολήγον ἀποτόμως εἰς τὸ Λυγιστι-

(α) Τὴν Ἑλβετίαν ἴδ' ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἄτλαντι μετὰ τῆς Γερμανίας.

κόν πέλαγος ἢ κόλπον τῆς Γενούας· τούτου ἐπισημότερα κορυφή εἶνε πρὸς Ν. τὸ *Βήσουλον* (3936 μέτ.).

Τὸ δὲ ἀνατολικὸν κείμενον πρὸς Β. τῆς Λομβαρδικῆς πεδιάδος διευθύνεται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ σχηματίζει 1 τὰς κεντρικὰς *Ἀλπεας*, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφή εἶνε τὸ *Λευκὸν ὄρος*, ἢ *Ρόζα* (4736 μέτ.), τὸ *Κέβρινον* (4600 μέτ.), καὶ τὸ τοῦ *Ἀγίου Βερνάρδου* (3600 μέτ.)· τούτων δὲ συνέχεια εἶνε καὶ ὁ πρὸς τὴν Γαλλίαν ἴσος· 2 τὰς *Ἀνατολικὰς Ἀλπεας*, αἵτινες συνιστάμεναι ἐκ τριῶν σειρῶν τῶν *Νορρικῶν*, τῶν *Καρρικῶν* καὶ τῶν *Ίουλιακῶν Ἀλπεων*, διευθύνονται ἐκ δυσμῶν πρὸς Ἀνατολὰς καὶ χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ μεγάλων κοιλάδων. Μετὰ δὲ τῶν *Ίουλιακῶν* καὶ *Διναρικῶν Ἀλπεων* ἐνώνονται καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

Ἐκ τῶν ὀρέων τούτων πηγάζουσιν οἱ ἐξῆς ποταμοὶ πρὸς Β. ὁ *Ρήνος*, ὅστις σχηματίζων τὴν λίμνην τῆς Κωνσταντίας προχωρεῖ εἴτα πρὸς δυσμὰς· οὗτος εἶνε λίαν ταχύς καὶ σχηματίζει πολλοὺς καταρράκτας, ὧν ἐπισημότερος εἶνε ὁ τῆς *Σχαφούσης* (25 μέτ. ὑψ.)· ὁ *Ροδανός*, ὅστις σχηματίζων τὴν μεγαλοπρεπῆ λίμνην *Λεμάνη* ἢ τῆς *Γενεύης* εἰσέρχεται εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ τέλος ὁ *Τίκυος* πρὸς Ν. χυνόμενος εἰς τὸν Πάδον.

Λίμναι δ' ἐπισημότεραι αὐτῆς εἶνε ἡ *Κωνσταντία*, ἡ *Αυκέρνη*, ἡ *Νευσιατέλη*, ἡ *Ζυρίχη*, ἡ *Λεμάνη*, ἡ *Γενεύη* κλ.

Ἐπισημότεραι δὲ πόλεις τῆς Ἑλβετίας, συνισταμένης ἐξ 22 ὁμοσπόνδων τοπαρχιῶν, εἶνε ἡ *Βασιλεία*, διαρροσμένη ὑπὸ τοῦ *Ρήνου*, λίαν βιομηχανος καὶ ἐμπορικῆ πόλις, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 40 χιλ. κατ. *Ζυρίχη* πρὸς Β. τῆς ὁμων. λίμνης εἰς θέσιν θελκτικὴν, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ πανεπιστήμιον. *Ἀλτδὸρφη*, εἶνε ἡ κοιτὶς τῆς Ἑλβετικῆς ἐλευθερίας καὶ πατρίς τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου, ἐνὸς τῶν πρώτων θεμελιωτῶν τῆς Ἑλβετικῆς συμπολιτείας. *Αυκέρνη* ΝΔ. ἐπὶ ὁμων. λίμνης λίαν ἐμπορικῆ πόλις ἔχουσα 13 χιλ. κατ. *Βέρνη*, πρωτεύουσα τῆς Ἑλβετικῆς ὁμοσπονδίας, εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ χερσονήσου τοῦ *Ἀάρου*, ἔχουσα ὠραίας οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον, λαμπρὰν βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 34 χιλ. κατ. *Αυσάνη* ἐπὶ τῆς Γενεύης λίμνης, ἐμπορικῆ πόλις ἔχουσα γραφικὴν τοποθεσίαν καὶ 21 χιλ. κατ. *Γενεύη*, κειμένη καθ' ὃ μέρος ὁ *Ροδανός* ἐξέρχεται τῆς ὁμων. λίμνης, εἶνε πάλις ὠραία ἔχουσα πανεπιστήμιον (Καλῆνος, θρησκευτικὴ μεταρρίθμησις), βοτανικὸν κῆπον, πολλὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, περίφημα χρυσοχοεῖα καὶ ὠρολογοποιεῖα καὶ 45 χιλ. κατ. εἶνε πατρίς τοῦ Ἰωάννου *Ρουσσώ* καὶ τοῦ *Νεκκέρου* πατρὸς τῆς κυρίας *Στάελ*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλβετίας εἶνε 403 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 2600000, ὧν 1600000 εἶνε διαμαρτυρούμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι δυτικοί. Αἱ 22 αὐταὶ τοπαρχίαι σχηματίζουσιν 25 μικρὰ κράτη (α), ἀποτελοῦντα ὁμοσπονδίαν, ἧς σκοπὸς εἶνε ἡ διατήρησις τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς κατὰ πάσης ἐξωτερικῆς προσβολῆς. Ἄπασαι δ' αἱ ὑποθέσεις τῆς Ὁμοσπονδίας κανονίζονται ὑπὸ διαίτης συγκροτουμένης ὑπὸ ἀντιπροσώπων ὄλων τῶν μικρῶν τούτων κρατῶν· ἐσωτερικῶς δ' ἕκαστον τούτων διοικεῖται ὑπὸ ἰδίας ἀνεξαρτήτου κυβερνήσεως· τὰ μὲν δημοκρατικῶς, τὰ δὲ ἀριστοκρατικῶς. Ἡ δὲ στρατιωτικὴ αὐτῆς δύναμις εἶνε μικρά, ἀλλ' ἅπαντες οἱ Ἑλβετοὶ εἶνε ἐθνοφύλακες καὶ καλῶς ἐξοπλισμένοι εἰς τὰ ὄπλα.

Οἱ Ἑλβετοὶ εἶνε καταγωγῆς Ἰταλικῆς, Γαλλικῆς καὶ Γερμανικῆς· διὸ καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν εἰς τὰ νότια εἶνε Ἰταλική, εἰς τὰ δυτικὰ Γαλλικὴ καὶ εἰς τὰ βόρεια Γερμανικὴ.

Τὸ κλίμα τῆς Ἑλβετίας εἶνε ποικίλον καὶ ἐκ τῶν γραφικωτέρων τῆς Εὐρώπης· καὶ εἰς μὲν τὰς κορυφὰς τῶν Ἀλπεων εἶνε σχεδὸν ἀδιάλειπτος χειμῶν, εἰς δὲ τὰς κοιλάδας τὸ κλίμα εἶνε γλυκὺ. Ταύτης σχεδὸν οὕσης τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τῆς Εὐρώπης τὸ μὲν μεγαλύτερον μέρος δὲν εἶνε ἐπιτήθειον εἰς καλλιέργειαν, ἀλλ' εἰς πολλὰ μάλιστα μέρη εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐκτεταμένων κρυσταλλῶνων, σχηματιζομένων ὑπὸ τοῦ πάγου καὶ τῆς χιόνος, τὰ δὲ χαμηλότερα καὶ αἱ αὐτῆς μεταξὺ τῶν ὄρεων κοιλάδες καὶ πεδιάδες εἶνε καλῶς καλλιεργημένα, παρ' ἄγοντα ὄχι πολλοὺς δημητριακοὺς καρποὺς καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη ἔλαιον, σῦκα, καπνόν, κάστανα κτλ. ἔχει δὲ καὶ πλουσίαν βοσκήν, ὅπου τρέφονται πλῆθος ἀγελάδων, βοῶν, προβάτων καὶ αἰγῶν ἐν δὲ τοῖς ὄρεσιν ὑπάρχουσι καὶ ἀγρία ζῶα καὶ πτηνὰ, οἷον δορκάδες, αἰγαγροὶ, γύπες κτλ. Ὡσαύτως δὲ τὰ ὄρη τῆς ἔχουσι μεταλλεῖα καὶ μεταλλικὰ ὕδατα, τινὲς δὲ μάλιστα τῶν ποταμῶν τῆς φέρουσι καὶ χρυσόκωνιν.

Ἡ Ἑλβετία εἶνε χώρα λίαν βιομηχανοῦ καὶ τὰ ὄρολόγια καὶ τὰ ἐξωγραφισμένα πανία τῆς εἶνε περιζήτητα· τὸ δ' ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἐμπόριόν τῆς ἕνεκα τῶν ἀξιολόγων τῆς συγκοινωνίας μέσων εἶνε λίαν ἐνεργόν· ἐξάγεται δὲ τυρὸς καὶ βοῦτυρον ἀξίας ὑπὲρ τὰ 40 ἑκατ. φράγκων, ὀπῶραι, βότανα, κτήνη, ὄρολόγια κτλ.

(α) Διότι ἡ Βασιλεία, ἡ Ἀπενζέλη καὶ ἡ Οὐντερβάλδη διακροῦνται ἐκάστη εἰς δύο διακεκριμένας δημοκρατίας.

Γ Α Λ Λ Ι Α.

Μῆκ. Α. 1^ο 9'—5^ο 56'Πλάτ. Β. 42^ο 20'—51^ο 5'

Ἡ Γαλλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βορείου Θαλάσσης, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Πυρηναίων καὶ τῆς Μασσηγίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλικῆς, Ἑλβετικής καὶ Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μάγχης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Γαλλία τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο Γαλατία, διάφορα μικρὰ κράτη ἀποτελοῦσα, τὰ ὅποια ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Κατὰ δὲ τὸν 4^{ον} αἰῶνα μ. Χ. οἱ Φράγγοι ἐκυβέρνησαν τὴν χώραν καὶ τὴν ἀνόμωσαν Φραγγίαν. Ἐκτοτε δὲ καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ 843 ὅτε μὲν ἀπολύτως βασιλευσμένη, ὅτε δὲ δημοκρατουμένη καὶ ὅτε συνταγματικὸν ἔχουσα πολίτευμα ἢ καὶ αὐτοκρατορικὴν διέμεινεν ἀνεξήγητος, λαβοῦσα τὸ 1814 τὰ μέχρι τοῦ 1860 αὐτῆς ὅρια· ἀλλὰ τὸ 1860 κινήσασα τὴν λαὸν καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Σαρδηνίας ἢ Σαβοῦα καὶ ἡ Νίκαια προσετέθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν.

Ὅρη. Τῆς Γαλλίας τὰ ὄρη ἐκτείνονται ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν τούτων ἐπισημότερα εἰς τὸ νότιον εἶνε αἱ Κηβέναι (1560 μέτ.)· εἰς δὲ τὸ βόρειον τὰ Βόσγια (1466 μέτ.), ἔχοντα πρὸς Α. τὴν πεδιάδα τοῦ Ῥήνου· αἱ Ἀλπεις πρὸς Α. χωρίζουσι τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τῆς Ἑλβετίας, ὧν ὑψηλοτέρα κορυφὴ εἶνε ὁ Ἰόρακ (4715 μέτ.) καὶ τὰ Πιρηναῖα ΝΑ. χωρίζοντα τὴν Ἰσπανίαν ἀπὸ τῆς Γαλλίας.

Ποταμοὶ τῆς Γαλλίας εἶνε ὁ Ῥῆνος, ψεύων τὸ ΒΑ. ὄριον αὐτῆς, ὁ Μούσση καὶ ὁ Σκάλδις, ἅπαντες ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Σηκουάνας, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Τασελοτον καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης· ὁ Αἰγίηρος ἐκ τῶν Κηβενῶν πηγάζων καὶ ὁ Γαρούνας ἐκ τῶν Πυρηναίων ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν· ὁ Ροδανός, ὀρητικὸς ποταμὸς ἐξερχόμενος τῆς Ἑλβετίας καὶ ῥέων δυτικῶς καὶ τέλος πρὸς νότον ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυών.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Γαλλίας, διηρημέναι εἰς 86 νομούς, εἶνε Παρίσιοι, κειμένη ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ Σηκουάνα καὶ ἐπὶ δύο αὐτοῦ νήσων, πρωτ. τῆς Γαλλίας, ἔχουσα πολλοὺς καταφύτους τόπους, ὡς τὰ Ἠλύσια πεδία, λαμπροὺς περιπάτους, μεγάλας καὶ πλατείας ὁδοὺς, ἐπισήμους οἰκοδομὰς, ἀνάκτορα, ναοὺς, θέατρα, πανεπιστήμια, νοσοκομεῖν, τὸν στρατῶνα τῶν ἀπομάχων, τὸ σχολεῖον τῶν ὠραίων τεχνῶν, τὸ μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας, ἄπειρα δημόσια οἰκοδομήματα καὶ ἐργοστάσια καὶ 1700000 κατ. Ἀυτὴ εἶνε ἡ πρώτη πόλις τοῦ κόσμου κατὰ τὸν πολιτισμὸν, τὴν πληθύν καὶ ποικίλιν τῶν δημοσίων μνημείων, ἡ δευτέρα κατὰ τὸν πληθυσμὸν καὶ ἡ τετάρτη κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἔχουσα περιφέρειαν 35 χιλιομ.

Βερβηλαίαι, ὄχι μακρὰν τῶν Παρισίων πρωτ. τῆς Γαλλίας μέχρι τῆς Γαλλικ. μεταπολιτευσέως (1789), ἔχουσα 44 χιλ. κατ. ὠραία ἀνάκτορα μετὰ λαμπρῶν κήπων, περιλαμβάνοντα καὶ λαμπρὸν μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας. *Ρουένη* ἐπὶ τοῦ Σηκουάνα, ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Γαλλίας, πατρὶς τῶν δύο Κορνηλιῶν, ἔχουσα λαμπροὺς Γοτθικοὺς ναοὺς, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ 105 χιλ. κατ. *Αμιένη*, ὄχυρὰ πόλις ἔχουσα καθεδρικὸν ναόν, ἀξιόλογον βιομηχανίαν διαφόρων ὑφασμάτων καὶ 69 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρὶς Πέτρου τοῦ Ἐρημίτου. *Αιλλή* πρὸς τὸ Βέλγιον, ὄχυρωτάτη πόλις τῆς Γαλλίας ἔχουσα 132 χιλ. κατ. *Καλαί*, ὄχυρὰ πόλις ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου ποσθομοῦ ἐντεῦθεν διαβαίνουσι συντομώτερον ἐκ τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Χάβρη ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σηκουάνα, λιαν ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 75 χιλ. κατ. *Χερβούργιον* ἐπὶ χερσονήσου, ἔχουσα ὄχυρωτάτον καὶ εὐρυχωροτάτον πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα, εἰς ὃν ἐδαπανήθησαν 73 ἑκατ. δραχ. *Τούρση*, ἡ ἐπικαλουμένη τὸ περιβόλιον τῆς Γαλλίας, ἔχουσα ἐπὶ τοῦ Δείγης ὠραίαν γέφυραν καὶ 41 χιλ. κατ. Παρὰ ταύτην Κάρλος ὁ Μάρτελλος κατέστρεψε τοὺς κατὰ τῆς Εὐρώπης εὐστρατεύσαντας Ἄραβας (732). *Αὐρηλία* (Ὀρλεάνς) ἐπὶ τοῦ Δείγης, ἀρχαία πρωτ. ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον οἴνων, ἐργαστᾶσια μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 51 χιλ. κατ. *Βρέστη*, ἔχουσα λαμπρὸν καὶ ἀσφαλῆ πολεμικὸν λιμένα, ναύσταθμον ἐπὶ τοῦ Ὤκεανοῦ καὶ 68 χιλ. κατ. *Νάντη* ἐπὶ τοῦ Δείγης, ὠραιοτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα λαμπροὺς περιπάτους, ὠραίας γεφύρας, καλὸν λιμένα συχνάζομενον ὑπὸ πολυαριθμῶν πλοίων καὶ 115 χιλ. κατ.

Βορδῶ (Βουρδίγαλλα), ἀρχαία πόλις ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Γαρόνα, ἔχουσα ὠραῖον λιμένα πλήρη σχεδὸν πάντοτε διαφόρων πλοίων, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα οἴνων μετὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ 163 χιλ. κατ. *Τολῶσα* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τῆς διώρυχος Λαγκαδόκου καὶ τοῦ Γαρόνα, ἔχουσα λαμπρὰ κανονοχυτήρια, ἀκαδημίαν, μέγα ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἰσπανίας καὶ 105 χιλ. κατ. *Μομπιλιέρον* παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ ὑψηλῆς θέσεως, ὅθεν βλέπομεν τὰ Πυρηναια, τὰς Κηβένας, τὰς Ἄλπεις καὶ τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα 52 χιλ. κατ. καλὰς οἰκοδομὰς, ἀξιόλογον ἰατρικὴν σχολήν, ὅπου ἐσπούδασε καὶ ὁ σοφὸς Κραῖς, βοτανικὸν κήπον, ἐργαστᾶσια καὶ ἐμπόριον οἰνοπνευμάτων.

Νίμη, ὠραία πόλις μετὰ λαμπρὰς ἀρχαίας οἰκοδομὰς καὶ 53 χιλ. κατ. *Ἀβινῶν* ἐπὶ τοῦ Ῥοδανοῦ, ἔχουσα σημαντικὸν ἐμπόριον οἴνου, ἐλαίου, ἀρωμάτων κτλ. καὶ ἀπὸ τοῦ 1307—1377 χρηματίσασα ἔδρα τῶν Παπῶν. *Μασσαλία*, ἡ ἐμπορικωτέρα καὶ τρίτη τῶν πληθυσμῶν πόλις τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἀποικία τῶν Φωκαέων (600 π. Χ.)

ἔχουσα λαμπροὺς λιμένας καὶ 270 χιλ. κατ. *Τουλών*, ὄχυρά πόλις καὶ εὐρυχωρότατος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα 85 χιλ. κατ. μέγα ἐμπόριον οἴνων, οἶνοπνευμάτων, ἐλαίου, σαπωνίου κτλ. *Κλαρμόντιον*, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1095 τῶν καθολικῶν (Σταυροφορίαί) σύνοδος, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Ὁ *Ἅγιος Στέφανος*, βιομηχανικωτάτη πόλις καὶ μάλιστα ὄπλων, ἔχουσα ἀνεξάντλητα μεταλλεῖα γαιανθράκων καὶ 89 χιλ. κατ. *Λυών* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Ῥοδανοῦ καὶ τοῦ Σαόνου, εἶνε ἡ δευτέρα κατὰ τὸν πληθυσμὸν πόλις τῆς Γαλλίας καὶ πατρὶς πολλῶν διασήμεων ἀνδρῶν, ἔχουσα μετὰ τῶν προαστείων τῆς 319 χιλ. κατ. μέγιστον ἐμπόριον, μεγίστην βιομηχανίαν καὶ μάλιστα μεταξωτῶν ὑφασμάτων.

Ῥῆμοι, ὅπου τὸ πάλαι ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας. *Μέτται* παρὰ τὸν Μοσέλαν, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Στρασβοῦργον* (Ἀργεντοράτον) παρὰ τὸν Ῥῆνον, ἀρχαία καὶ ὄχυρωτάτη πόλις τῆς Γαλλίας, ἔχουσα λαμπρὸν καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ 85 χιλ. κατ. *Σιαμπερή ΝΑ.* ἡ ἐπισημοτέρα πόλις τῆς Σαβοῦας ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Νίκαια*, παράλιος πόλις ἔχουσα 45 χιλ. κατ. ἕνεκα δὲ τῆς θερπνότητος τοῦ κλίματος τὸν χειμῶνα συναθροίζονται ἐν αὐτῇ πλῆθος ξένων ἐκ διαφόρων πόλεων τῆς Εὐρώπης.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει καὶ ἡ νῆσος *Κύρνος* (Κόρσικα νῦν) ἔχουσα 236 χιλ. κατ. Ταύτης πρωτ. εἶνε *Αἰάκειον*, λίαν ὄχυρά καὶ εὐλίμενος πόλις, πατρὶς τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, ἔχουσα 14 χιλ. κατ. *Βαστία*, ἀρχαία πρωτ. τῆς Κύρνου καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 19 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γαλλίας εἶνε 5430 τετρ. μυριάμ. οἱ δὲ κάτ. $40 \frac{1}{2}$ ἐκατ. δυτικοί, πλὴν $1 \frac{1}{2}$ ἐκατ. διαμαρτυρομένων, κυβερνῶμενοι ὑπὸ αὐτοκράτορος ἐκλεχθέντος ὑπὸ τοῦ λαοῦ μετὰ γερουσίας, καὶ τοῦ νομοθετικοῦ σώματος ἐκλεγομένου ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

Οἱ σημερινοὶ Γάλλοι εἶνε μίγμα ἀρχαίων Κελτῶν, Ἑλλήνων ἀποίκων, Ῥωμαίων, Γερμανῶν καὶ Ἀγγλῶν κατοικούντων τὸ ΒΑ. μέρος τῆς Γαλλίας. Ὑπάρχουσι δ' ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἑβραῖοι περὶ τὰς 80 χιλ. διασπαρμένοι εἰς τὰς διαφόρους αὐτῆς πόλεις.

Τὸ κλίμα τῆς Γαλλίας εἶνε συγκερασμένον, ὁ ἀὴρ καθαρὸς καὶ ὑγιεινός, ἀλλ' εἰς τὸ ΝΑ. ἐνίοτε φυσῶσιν ὀρητικῶς βορειοδυτικοὶ ἄνεμοι καὶ συχναὶ πίπτουσι χάλαζαι, εἰς δὲ τὰ δυτικὰ μέρη καὶ ἐπὶ τῶν βορείων ὄρεων τὸ κλίμα εἶνε βροχερώτατον. Εἰς τὸ Β. τὸ ἔδαφος εἶνε πεδινόν, παράγον ἀφθόνας δημητριακοὺς καρποὺς καὶ τρέφον λαμπρά ποίμνια· τὸ Α. περιέχει τὰ ὄρη Ἰόραν καὶ Βόσγια καὶ τὰς πεδιάδας τοῦ Σαόνου, τὸ δὲ Δ. εὐφόρος πεδιάδας παραγούσας λαμπροὺς οἴνους, καὶ τὸ κεντρικὸν ὠρκίας πεδιάδας, αἵτινες προφυλατ-

τόμεναι ἀπὸ τῶν βορείων ἀνέμων παράγουσιν ἔλαιον, λεμόνια, πορτοκάλια, λαμπρούς οἴνους, οἶον τὸν Καμπανίτην καὶ τὸν Βορδικόν, καὶ τρέφουσι μεταξοσκώληκας· ἔχει δ' ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου καὶ γαιανθράκων.

Ἡ βιομηχανία αὐτῆς εἶνε μεγίστη καὶ τὸ ἐμπόριον ἀκμαιότατον, βοηθούμενον τὸ μὲν ἐσωτερικὸν ὑπὸ πλήθους πλουτῶν ποταμῶν, διωρύγων καὶ σιδηροδρόμων, τὸ δ' ἐξωτερικόν, προστατευόμενον ὑπὸ τοῦ ἰσχυροῦ πολεμικοῦ αὐτῆς ναυτικοῦ. Ἡ δὲ παιδεία εἶνε μὲν ἀνεπτυγμένη ἐν Γαλλίᾳ μεγάλως, ἀλλ' ὑπάρχουσι εἰσέτι καὶ πλείστοι Γάλλοι μὴ γνωρίζοντες τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν. Ἡ στρατιωτικὴ δ' αὐτῆς δυνάμις τῆς ξηρᾶς εἶνε ἡ πρώτη τῆς Εὐρώπης, τὸ δὲ πολεμικὸν ναυτικὸν τῆς Γαλλίας κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τὸ ναυτικὸν τῆς Ἀγγλίας.

ΙΒΗΡΙΑ ἢ ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ.

Ἐν τῇ νῦν Ἰσπανίᾳ καὶ Πορτογαλίᾳ, ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη Ἰβηρίς, εὐστάσαν ἀποικίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Φοίνικες, εἶτα δὲ κατεστάθησαν ἐν αὐτῇ οἱ Καρχηδόνιοι· μετὰ δὲ τὸν Β'. Καρχηδονικὸν πόλεμον ὑπετάγη ἡ χώρα εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Τὸ δὲ 500 μ. Χ. ὑπέπεσεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Γότθων καὶ τὸ 711 μ. Χ. ὑπὸ τοὺς Ἀραβας. Ἀλλ' ἐκθληνθέντων καὶ τούτων ἀπεσπῶντο κατὰ μικρὸν τμήματά τινα ἀπὸ τῶν Ἀραβικῶν κρατῶν καὶ ἐσχημάτιζον ἴδια χριστιανικὰ βασίλεια, οἷον τῆς Πορτογαλλίας (1139 Ἀλφόνσος), τῆς Ἀραγονίας, τῆς Καστιλλίας, κτλ. μέχρις οὗ τὸ 1492 συγχωνευθέντων ὅλων τῶν βασιλείων τῆς Ἰσπανίας ὑπὸ τὸ στέμμα τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλης, ἐδιώχθησαν οἱ Ἄραβες ἐκ τῆς Ἰσπανίας. Μετὰ ταῦτα δ' ἠνώθη ἡ Ἰσπανία εἰς ἓν κράτος μετὰ τῆς Αὐστρίας καὶ πάλιν μετὰ μακρὸν πόλεμον ἐχωρίσθη· τὸ δὲ 1580 ἠνώθησαν ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορτογαλία εἰς ἓν κράτος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1640 πάλιν ἡ Πορτογαλία ἐχωρίσθη τῆς Ἰσπανίας καὶ ἔκτοτε ἀποτελεῖ ἴδιον κράτος. Εἶτα δ' ὑπέκυψαν μετὰ τὴν Γαλλικὴν (1789) ἐπανάστασιν εἰς τοὺς Γάλλους, ἀλλὰ τὸ 1815 τούτων ἀπαλλαγθεῖσαι ἀπετέλεσεν ἑκατέρα ἴδιον συνταγματικὸν κράτος.

Ι Σ Π Α Ν Ι Α.

Μῆκ. Α. 4⁰—11⁰ 37'.

Πλάτ. Β. 26⁰ 4'—43⁰ 45'.

Ἡ Ἰσπανία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν Πυρραϊκῶν καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Πορτογαλλίας.

Ὁρῆ τῆς Ἰσπανίας εἶνε τὰ Πυρρηναῖα, χωρίζοντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς Γαλλίας. Τούτων ἐπισημότεραι σειραὶ εἶνε· 1 τὰ ὄρη τῆς Ἀστουρίας ἐκτεινόμενα πρὸς Δ. μέχρι τοῦ Φινιστέρου ἀκρωτηρίου· 2 τὰ Ἰβηρικὰ ὄρη, ἅτινα ἠνωμένα μὲ τὰ ὄρη τῆς Ἀστουρίας ἐκτείνονται ἐκ τοῦ ΒΔ. πρὸς τὸ ΝΑ. μὲ ταῦτα δὲ συνέχονται τὰ ὄρη τοῦ Τολέ-

δου, ἡ Σιέρα Μορένα καὶ Σιέρα Νεβάδα ἐκτεινόμενα εἰς Α. πρὸς Δ.
 Ποταμοὶ ἐπισιμότεροι αὐτῆς εἶνε ὁ Ἐβρος (Ἴβερ), πηγάζων ἐκ
 τῶν Πυρηναίων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Δούριος ἐκ τῶν
 Ἰβηρικῶν ὄρεων πηγάζων καὶ ῥέων πρὸς Δ. ἐκβάλλει διὰ τῆς Πορτογαλ-
 λίας εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ Τάγος, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς
 Ἰσπανίας ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν ὄρεων πηγάζων καὶ ῥέων ΝΔ. ἐκβάλλει διὰ
 τῆς Πορτογαλλίας εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ Γουαδιάρας ἐκ τῶν Ἰβηρι-
 κῶν ὡσαύτως ὄρεων· οὗτος εἰσερχόμενος εἰς τὴν Πορτογαλίαν καὶ
 προχωρῶν πρὸς Ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῶν Γαδεΐρων· ὁ Γουα-
 δαλκουίβερρος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Σιέρας Μορένας ἐκ-
 βάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον.

Ἐπισιμότεραι πόλεις τῆς Ἰσπανίας, διηρημέναι εἰς 14 τμήματα,
 εἶνε εἰς τὸ ΒΔ. Ἁγιος Ἰάκωβος τῆς Κομποστέλλης, ἔχουσα περι-
 φημον καθεδρικὸν Γοθικὸν ναὸν καὶ 20 χιλ. κατ. Βίλβαοι πρὸς
 Β. ἡ πρώτη ἐμπορικὴ ἀποθήκη τῶν ὠραίων μαλλίων τῆς Ἰσπανίας.
 Βαρκελόνη, εὐλίμενος, ὄχυρωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις εἰς
 τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 190 χιλ. κατ. καὶ ἐνεργ-
 γούσα μέγα ἐμπόριον. Βαλένση πρὸς Α. ἐν τερπνοτάτῃ πεδιάδι,
 ἔχουσα πολλὰ ἐργαστήσια μεταΐτης, μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, ὠραίους οἴ-
 νους, πανεπιστήμιον καὶ 110 χιλ. κατ. Ἀλικάντη πρὸς Α. παράλιος
 πόλις καὶ ἐμπορικὴ, λαμπροὺς παράγουσα οἴνους καὶ ἔχουσα 28 χιλ.
 κατ. Καρθαγένη πρὸς Ν. λαμπρὰ πόλις καὶ πολεμικὸς λιμὴν, ἔχουσα
 40 χιλ. κατ. Γρενάδα ΝΔ. ἐπὶ ἐξαισίας θέσεως, ἔχουσα 170 χιλ.
 κατ. καὶ περιφημον ἀραβικὸν παλάτιον (α). Μαλάκα πρὸς Ν. εὐλί-
 μενος πόλις πρὸς τὴν Μεσόγειον ἔχουσα μέγα ἐμπόριον οἴνων καὶ
 100 χιλ. κατ. Μουρκία πρὸς τὸ ΝΑ. ἐπίσημος διὰ τοὺς οἴνους τῆς,
 ἔχουσα 87 χιλ. κατ.

Σεβίλλα (Ἰσπανίς) παρὰ τὸν Γουαδαλκουίβερρον, ἐπὶ θαυμαστῆς
 θέσεως ἐν μέσῳ πεδιάδος κεκαλυμμένης ὑπὸ ἐλαιῶν καὶ ἄλλων δέν-
 δρων διαφόρων, ἔχουσα 179 χιλ. κατ. Κορδέβη παρὰ τὸν αὐτὸν πο-
 ταμόν, σώζουσα ἐτι μεγαλοπρεπεῖς τσαμίον καὶ ἔχουσα 42 χιλ. κατ.
 (β). Κάδιξ (Γάδειρα) πρὸς Ν. λίαν ὄχυρά, ἔχουσα μέγαν πολεμικὸν
 καὶ ἐμπορικὸν λιμένα καὶ 71 χιλ. κατ. Γιβραλτάρ, ὄχυρωτάτη πό-
 λις ἐπὶ τοῦ ὀμανύμου πορθμοῦ, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, 30 χιλ. κατ.
 καὶ ἀπὸ τοῦ 1714 ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς. Σαραγόσσα εἰς τὸ
 ΒΑ. ἐπὶ τοῦ Ἐβρου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 68 χιλ. κατ. Σα-
 λαμάνγκα πρὸς Δ. ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν τῆς, καλουμένη
 διὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκοδομῶν τῆς μικρὰ Ῥώμη. Μαδρίτη ἐπὶ τοῦ

(α) Ἐπὶ Ἀράβων αὕτη εἶχε 400 χιλ. κατ.

(β) Ἐπὶ τῶν Ἀράβων εἶχεν αὕτη 200 χιλ. κατ.

Μανσαναρέζου, ωραία πόλις πρωτ. τοῦ βασιλείου ἔχουσα ωραίους περιπάτους, λαμπρὰς οἰκοδομὰς καὶ 300 χιλ. κατ. *Tóledo*: ἐπὶ τοῦ Τάγου ΝΔ. τῆς Μαδρίτης, τὸ πάλαι ἐπίσημος καὶ νῦν ἐτι ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον· ἐν δὲ τῷ τμήματι τῆς Καταλωνίας πρὸς τὰ Ηυρηναῖα κεῖται ἡ δημοκρατία τῆς *Ανδόρρας* (15 χιλ. κατ.) προστατευομένη ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

Νῆσοι αὐτῆς εἰς τὴν Μεσόγειον εἶνε αἱ *Βαlearίδες*, τῶν ὁποίων ἐπισημότεροι εἶνε ἡ *Μαϊόρκα*, νῆσος εὐφορωτάτη, ἔχουσα πρωτ. *Πάλμαρ* μὲ 53 χιλ. κατ. καὶ ἡ *Μινόρκα* πόλις αὐτῆς *Μάγwor*, ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα καὶ 20 χιλ. κατ. *Ιβίκα* νῆσος μὲ ὁμών. πόλιν, ἔχουσα πλούσια ἀλοπηγεῖα. *Φορμεντέρα* καὶ *Γαβρέρα*, λίαν μικραὶ νῆσοι.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἰσπανίας εἶνε 4879 τετρ. μυριάμ. οἱ δὲ κάτοικοι 16350000 καθολικοί, κυβερνώμενοι συνταγματικῶς. Οἱ σημερινοὶ Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλλοι εἶνε μίγμα ἀρχαίων *Κελτῶν*, *Ρωμαίων*, *Γόθwor*, *Σουήwor* καὶ *Αράβwor*· κατὰ δὲ τὸν Οὐασκωνικὸν κόλπον κατοικοῦσι καὶ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Οὐασκίωνων, λαλοῦντες εἰσέτι τὴν Οὐασκωνικὴν γλῶσσαν.

Ἡ Ἰσπανία διατεταταμένη ὑπὸ σειρῶν ὀρέων ἔχει κλίμα εὐκράες, πλὴν τῶν νοτιῶν μερῶν, ἅτινα προσβάλλονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἀνέμου *Σολανου*: τὸ δ' ἔδαφος, καίτοι κακῶς καλλιεργημένον, παράγει οὐχ ἥττον γεννήματα, πορτοκάλια, λεμόνια, βάμβυκα, ζαχαροκάλαμον, ξυλοκέρατα, ἔλαιον, οἶνους· ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, μολύβδου, σιδήρου, θείου, γαιανθράκων, ἀλατος, μαρμάρων, κτλ. ἐτι δὲ πρέφει τὸν μεταξοσκώληκα, λαμπρὰς αἴγας καὶ ωραίους εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας ἵππους καὶ ἡμιόνους καὶ ἔχει ὄχι πολὺ ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον.

Ἡ παιδεία ἐν αὐτῇ δὲν εἶνε πολὺ διαδεδομένη εἰς τὸν λαόν, ἔχει ὅμως πολλὰ πανεπιστήμια ὀνομαστὰ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Ἡ δὲ συγκοινωνία εἰσέτι εἶνε λίαν περιορισμένη· διότι ἕνα μέχρι νῦν ἀπὸ Μαδρίτης μέχρι θαλάσσης ἔχει σιδηρόδρομον, ἡ δὲ Πορτογαλία μηδὲνα πλὴν μιᾶς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ τὴν τοῦ *Οπάρτου*. Κατακτήσεις δ' ἔχει ἡ Ἰσπανία εἰς τὴν Ἀφρικὴν, Ἀμερικὴν καὶ Ὠκεανίαν.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ.

Μῆκ. Α. 8⁰ 33'—11⁰ 51'.

Πλάτ. Β. 36⁰ 57'—42⁰ 5'.

Ἡ Πορτογαλία ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας, πρὸς Δ. καὶ Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ἄστούριας εἶνε τὰ τῆς Ἄστούριας ἐκτεινόμενα εἰς τὰ βόρεια τῆς Πορτογαλλίας· ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔχει ὄρη ὑψηλὰ τὴν *Sierran Ἐστρέλλαν* (2000 μέτ.), συνέχειαν οὖσαν τῶν Ἰβηρικῶν ὄρεων.

Ποταμοὶ αὐτῆς, πλὴν τῶν ῥηθέντων ἐν Ἰσπανίᾳ Δουρίου, Τάγου καὶ Γουαδιάνα, οἵτινες διέρχονται καὶ διὰ τῆς Πορτογαλλίας καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, εἶνε καὶ ὁ *Μῆνος* πρὸς Β. τοῦ Δουρίου, ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Ἄστούριας πηγάζων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἐπισημότης δ' αὐτῆς πόλεις, διηρημένῃς εἰς 6 τμήματα, εἶνε Ὀπόρτον πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουρίου ἐπὶ λαμπρᾶς θέσεως, ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ πλουσιωτάτη μετὰ τὴν Λισβῶνα πόλις τῆς Πορτογαλλίας, περίφημος διὰ τοὺς οἴνους τῆς ἔχουσα 87 χιλ. κατ. Βράγα πρὸς Β. χρηματίσασα πρωτεύουσα τῶν Σουήθων, καὶ ἔχουσα ἐργαστάσια ὄπλων καὶ 15 χιλ. κατ. Βραγάνση ΒΑ. ἐξ ἧς κατάγεται ἡ νῦν βασιλεῦσα οἰκογένεια. Κοῦμβρα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μονδέγου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 15 χιλ. κατ. Λισβῶνα, πρωτ. τοῦ βασιλείου ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Τάγου, ἐκτισμένη δ' ἐν εἰδῇ ἀμφιθεάτρου ἔχει θέαν θαυμασίαν, λιμένα ἐκ τῶν εὐρυχωροτέρων τῆς Εὐρώπης, πλήρη πάντοτε πλοίων, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον καὶ 225 χιλ. κατ. Ἐβόρα ΝΑ. ἔχουσα ὠραῖον καθεδρικὸν ναὸν καὶ 15 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Πορτογαλλίας εἶνε 347 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 4350000 ἅπαντες καθολικοί, κυβερνώμενοι συνταγματικῶς.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε λίαν θερμὸν εἰς τὰ παράλια, ἀλλὰ γλυκύ, τερπνὸν καὶ ὑγιεινὸν εἰς τὰ μεσόγεια· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε ὀρεινὸν διακοπτόμενον ὑπὸ τερπνῶν πεδιάδων, παραγουσῶν λεμόνια, πορτοκάλια, οἶνον, ἀμύγδαλα, σῦκα κτλ. ἀλλ' ἡ γεωργία εἶνε πολὺ παρημελημένη καὶ τὰ $\frac{3}{4}$ αὐτῆς μένουσιν ἀκαλλιέργητα· παράγει δὲ καὶ ἄλλας ἀφθονον καθ' ὅλην τὴν παραλίαν. Ὁ πολιτισμὸς εἶνε μᾶλλον ἐν αὐτῇ προχωρημένος ἢ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἀλλ' ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε εἰσέτι λίαν παρημελημένη.

Ἡ Πορτογαλλία ἔχει κατακτήσεις εἰς τὴν Ἀσίαν, τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς τὴν Ὠκεανίαν μόνον τὸ ΝΑ. τῆς νήσου Τιμόρας.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ.

Μῆκ. Δ. 0° 35'—12° 45'.

Πλάτ. Β. 50°—61°.

Ἡ Μεγάλη Βρετανία συνίσταται ἐκ τῆς ἰδίως Βρετανίας ἢ Ἀγγλίας, τῆς Σκωτίας, τῆς Οὐαλλίας, τῆς Ἰρλανδίας καὶ ἐκ πολλῶν

ἄλλων μικρῶν νήσων, κειμένων ἀπασῶν ἀπέναντι τῆς Γαλλίας εἰς τὸν Ἐπιφαντικόν Ὠκεανόν.

ΣΗΜ. Ἡ Ἀγγλία ἄλλοτε καλουμένη Βρεττανία κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τὸ 78 π. Χ. Εἶτα δ' ἀποσυρθέντων αὐτῶν ἐκείθεν τὸ 448 μ. Χ. ὑπέκυψεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Ἀγγλων καὶ Σαξῶνων, οἵτινες ὡς φίλοι προσεκλήθησαν νὰ τὴν συνδράμωσι κατὰ τῶν βαρβάρων Καληδονίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 8ου αἰῶνος πολλάκις ἐλεηλατήθη ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν τῆς Δανίας καὶ τέλος ὑπετάγη ὑπ' αὐτῶν· ἀλλὰ τὸ 888 Ἀλφρέδος ὁ μέγας μετὰ πολλὰς ἀποτυχίας ἀπέδιώξε τέλος τοὺς Νορμανθοὺς ἐκ τῆς Ἀγγλίας. Τὸ δὲ 1066 Γουλιέλμος ὁ Κατακτητής, δοῦς τῆς ἐν Γαλλίᾳ Νορμανδίας κατέκτησε τὴν Ἀγγλίαν. Ἐκτοτε δὲ οὐδὲν ἔθνος εἰσέβαλεν εἰς αὐτήν, ἀλλ' ἀλληλοδιαδόχως ἡ ἰδίῳ Βρεττανία κατέκτησε τὴν Ἰρλανδίαν, τὴν Σκωτίαν καὶ ἄλλας ἐκτεταμέναις χώρας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

Ἡ ἰδίῳ Βρεττανία διαιρεῖται εἰς 40 κομητείας, ἡ Οὐαλλία εἰς 12, ἡ Σκωτία εἰς 33 καὶ ἡ Ἰρλανδία εἰς 3 ἐπαρχίας.

Ὅρη. Τῆς Βρεττανίας τὸ βόρειον μέρος εἶνε ὄρεινόν, καὶ ἐκείθεν ἐκτείνονται τὰ ὄρη τῆς Σκωτίας, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὰ Γραβιανὰ ὄρη (1450 μέτρ.)· τὸ δὲ νότιον εἶνε πεδινόν, ἀλλ' εἰς τὴν Οὐαλλίαν ὑψοῦνται ὄρη τινά, τὰ ὅποια καθιστῶσι πρὸς Δ. τὴν παραλίαν βραχύδη. Καὶ ἡ Ἰρλανδία δ' ἔχει πρὸς Α. ὄρη τινὰ μεμονωμένα καὶ παραλίαν ἀπότομον, ἀλλὰ τὰ μεσόγεια αὐτῆς εἶνε πλὴν τινῶν λόφων ἅπαντα πεδινά, περιλαμβάνοντα πολλὰς λίμνας καὶ τόπους ἐλώδεις.

Ποταμοὶ δ' ἐπίσημοι εἶνε ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ Τάμεσις, ὅστις διερχόμενος διὰ τοῦ Λονδίνου ἐκβάλλει δι' εὐρυτάτου στόματος εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Οὐμβερρος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Οὐαλλίας ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Σαβέρρης, ὁ δεύτερος ποταμὸς τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Οὐαλλίαν, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βριστόλιον κόλπον· ὁ Κλύδης ἐν Σκωτίᾳ πρὸς Δ. ἐκβάλλων εἰς τὸν ὁμών. κόλπον. Τῆς δὲ Ἰρλανδίας ἐπισημότερος ποταμὸς εἶνε ὁ Σχάων, ὅστις διερχόμενος διὰ τῆς πόλεως Διμερικής ἐκβάλλει δι' εὐρυτάτου στόματος εἰς τὸν Ἐπιφαντικόν.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς ἰδίῳ Βρεττανίας ἢ Ἀγγλίας εἶνε Δούβρη, ὅθεν μεταβαίνουνσι συντομώτερον ἐκ τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Γαλλίαν (Καλαί). Πορτμουθον λίαν ὄχυρά πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα περὶ τὰς 100 χιλ. κατ. Πλυμουθον, ὁ δεύτερος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ἀγγλίας, ἔχον 65 χιλ. κατ. Βριστόλη, ἀρχαία μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 164 χιλ. κατ. Μαγγεστέρη, μεσόγειος καὶ ἡ πρώτη βιομήχανος πόλις τῆς Ἀγγλίας καὶ τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τοῦ βάμβακος, ἔχουσα περὶ τὰς 472 χιλ. κατ. Λιβερπούλη πρὸς Δ. ἐπὶ τοῦ Μερσέη, παραλίος, βιομήχανος καὶ ἐμπορικωτάτη μετὰ τὸ Λονδίνον πόλις τῆς Ἀγγλίας ἔχουσα 485 χιλ. κατ. Σχεφιέλδη

μεσόγειος πόλις, ἔχουσα ἐργοστάσια σιδηρῶν ἔργων καὶ 186 χιλ. κατ. *Βιομηχάνη*, μεσόγειος πόλις ἐπίσημος διὰ τὴν βιομηχανίαν τῶν ὄπλων, τῶν σιδηρουργείων καὶ ἄλλων διαφόρων ἐργοστασίων τῆς, ἔχουσα 340 χιλ. κατ. *Γόρκη* ΒΑ. ἔδρα ἀρχιεπισκόπου, ἔχουσα λαμπρὸν Γοτθικὸν ναὸν καὶ 40 χιλ. κατ. *Οὐλλη* ΝΑ. ταύτης, ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα 405 χιλ. κατ. *Νεοκαστέλλη* πρὸς Β. παράλιος πόλις, ἔχουσα ἀνθρακωρυχεῖα καὶ 440 χιλ. κατ. *Οξφόρδη* (Οξωνία) ΒΑ. τῆς Βριστόλης, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν τῆς, ἔχουσα 30 χιλ. κατ.

Λονδίνον ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως, ἡ μεγαλειτέρα, πλουσιωτέρα, βιομηχανικωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ κόσμου πρωτ. τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα περὶ τὰ 3 ἑκατομ. κατ. Ἦνε δὲ διηρημένη κυρίως εἰς δύο εἰς ἀρχαίαν πόλιν *Ἄσιου* (city) καλουμένην, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ ἔμποροι, καὶ εἰς τὸ *Ουέστμίνστερ*, ὅπου κατοικεῖ ἡ αὐλή, οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ μεγάλοι κτηματῖαι καὶ ἔμποροι. Τὸ ἄστυ ἔχει ὁδοὺς στενάς καὶ μὴ εὐθείας, τὸ δὲ Ουέστμίνστερ πλατυτάτας καὶ εὐθείας· ἔχει δὲ καὶ πολλὰς γεφύρας, τῶν ὁποίων ἐπισημοτέρα εἶνε ἡ τοῦ *Βατερλώου*. Ἐπισημότερα δὲ τῆς πόλεως οἰκοδομήματα εἶνε ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου *Παύλου* ὁ ωραιότερος ναὸς τῶν διαμαρτυρομένων, τὸ *παρλαμέντον*, ὁ πύργος τοῦ *Λονδίνου* συνιστάμενος ἐκ διαφόρων πύργων καὶ ἄλλων οἰκοδομῶν, τὸ *παλάτιον Βούγκιχαμ*, ὅπου συνήθως διαμένουσιν οἱ ἡγεμόνες, τὸ *Κρυστάλλινον παλάτιον*, οἱ ὑποβρύχιοι σιδηρόδρομοι κτλ. Ἔς δὲ τὸ Ουέστμίνστερ ὑπάρχουσιν οἱ καλλίτεροι κήποι, χρησιμεύοντες εἰς κοινὸν περίπατον. Τὰ δὲ προάστεια αὐτῆς εἶνε λίαν τερπνά, ἔχοντα λαμπράς οἰκίας, κήπους θελιτικούς, βιομηχανικὰ καταστήματα κτλ. *Γρηουήρσιον* παρὰ τὸ Λονδίνον, ἔχον διάσηρον ἀστεροσκοπεῖον.

Μερτυδβίγη, βιομήχανος καὶ ἡ ἐπισημοτέρα πόλις τῆς Ουαλλίας, ἔχουσα 35 χιλ. κατ. *Ἐδιμβούρρον*, μητρόπολις τῆς Σκωτίας ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἐκτεινομένη ἐπὶ τριῶν λόφων, ὀλίγον μακρὰν τοῦ κόλπου Φόρθη καὶ ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον καὶ 200 χιλ. κατ. *Γλασκόβη*, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Σκωτίας ἐπὶ τοῦ Κλύδου ποταμοῦ, ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον, μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 450 χιλ. κατ. *Λούνδη*, ἐμπορικωτάτη πόλις ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ *Τάη*, ἔχουσα 100 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Ἰρλανδίας ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Δουβλίνον*, μητρόπολις αὐτῆς· εἶνε πόλις ὠραία, ἔχουσα πανεπιστήμιον, λαμπράς οἰκοδομὰς, μέγα ἐμπόριον καὶ 318 χιλ. κατ. *Κόρκη* πρὸς Ν. ἐπὶ ὁμίον. κόλπου, ἐμπορικωτάτη πόλις, ἔχουσα 80 χιλ. κατ. *Λιμίρικα* ἐπὶ τοῦ *Σχάνωνος*, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ἰρλανδίας, ἔχουσα λίαν ἐνεργόν

ἐμπόριον καὶ 45 χιλ. κατ. Ἀρμάγη πρὸς τὸ ΒΑ. Ἔδρα τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἰρλανδίας.

Νῆσοι δ' αὐτῆς πρὸς Β. τῆς Σκωτίας εἶνε αἱ Σχετλανδικαί, ὧν μεγαλειτέρα εἶνε ἡ Μαιλλάνδη· αἱ Ὀρκάδες, ὧν μεγαλειτέρα εἶνε ἡ Λεβίς, ἡ Σκῆη καὶ ἡ Στάφρα, ἧτις εἶνε ἐπίσημοι καὶ διὰ τὸ φιγγάλειον ἄντρον τῆς. Ἡ Μάρη καὶ ἡ Ἀγγλεσὴ πρὸς Δ. τῆς Ἀγγλίας. Αἱ Σορλίγγαι ΝΑ. τῆς Ἀγγλίας. Ἡ Ὀριγνή (Aurigny) εἰς τὰ παράλια τῆς Γαλλίας καὶ ἡ Οὐάικις πρὸς Ν. τῆς Ἀγγλίας ἐπωνομαζομένη τὸ περιβόλιον αὐτῆς.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Βρεττανίας εἶνε 3100 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι ὑπὲρ τὰ 29600000, ὧν 20 κατοικοῦσι τὴν Ἀγγλίαν καὶ Οὐαλλίαν, 3 $\frac{1}{6}$ τὴν Σκωτίαν, 5 $\frac{3}{4}$ τὴν Ἰρλανδίαν καὶ περὶ τὰς 700 χιλ. τὰς ἄλλας νήσους, προσθεύοντες ἐν μὲν Ἀγγλίᾳ τὴν Ἀγγλικανὴν, ἐν δὲ Σκωτίᾳ τὴν Πρεσβυτεριακὴν, καὶ ἐν Ἰρλανδίᾳ τὴν Καθολικὴν θρησκείαν (α)· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν τῶν λόρδων καὶ τῶν κοινοτήτων.

Οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸ νότιον τῆς Σκωτίας εἶνε κυρίως Ἀγγλοὶ, οἱ δὲ κατοικοῦντες τὸ βόρειον τῆς Σκωτίας Γαλάται. Βρεττανοὶ δὲ κατοικοῦσι τὴν Οὐαλλίαν, καὶ Κελτοὶ τὴν Ἰρλανδίαν. Ἄπαντα δὲ ταῦτα τὰ ἔθνη λαλοῦσι διαφόρους συγγενεῖς γλώσσας, ἡ δ' Ἀγγλικὴ εἶνε μίγμα Γερμανικῆς καὶ Γαλλικῆς γλώσσης.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας εἶνε ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, ἀλλ' ὑγιεινὸν καὶ μαλακώτερον τοῦ τῆς Γερμανίας, τὸ δ' ἔδαφος εἰς τὴν Οὐαλλίαν καὶ Σκωτίαν εἶνε βουνώδες, εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν μᾶλλον πεδινόν, παράγον δημητριακοὺς καρποὺς καὶ γεώμηλα, καὶ περιέχον πολλὰς βοσκὰς, ὅπου τρέφονται πλῆθος βοῶν, αἰγῶν κτλ. οἱ δὲ ἵπποι τῆς Ἀγγλίας καὶ τὰ μαλλία τῶν προβάτων τῆς εἶνε περίφημα· ἔχει δὲ καὶ πλῆθος μεταλλείων χρυσοῦ, σιδήρου, μολύβδου, χαλκοῦ, κασιτέρου, γαιανθράκων, καὶ ἐν Ἰρλανδίᾳ λαμπρῶν μαρμάρων.

Ἡ παιδεία εἶνε μὲν ἀνεπτυγμένη εἰς τὰς ἀνωτάτας τάξεις τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἡ κατωτέρα ἐκπαίδευσις εἶνε πολὺ ὀπίσω, καὶ διὰ τοῦτο εἰς πολλὰ μέρη ὁ κοινὸς λαὸς τῆς Ἀγγλίας εὐρίσκεται εἰς μέγαν βαθμὸν ἀμαθείας. Πρακτικὸν δ' ὄν τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος ἐπέδωκεν εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἐν τῇ Βρεττανίᾳ ἡ βιομηχανία εὐρίσκεται εἰς τὸν ὑψιστὸν βαθμὸν τῆς τελειότητος, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ εὐκολυνόμενον ὑπὸ

(α) Ἡ περὶ τῶν δογμάτων τούτων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας διδασκαλία, ὡς καὶ περὶ τῶν θρησκείων ἐν γένει, ἀφίεται εἰς τὸν διδασκαλικῶν ἱερῶν μαθημάτων.

ἀπέιρων διωρύγων καὶ σιδηροδρόμων, διασχιζόντων ἅπασαν τὴν χώραν, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ προστατευόμενον ὑπὸ τοῦ μεγαλειτέρου στόλου τοῦ κόσμου.

ΚΑΤΩ ΧΩΡΑΙ.

Τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὀλλανδία ἐν γένει καλοῦνται Κάτω Χῶραι, ὡς πολὺ χαμηλῆς οὐσῆς τῆς χώρας των. Ἀμφότερα ταῦτα τὰ κράτη ὑπέκυψαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων, εἶτα δὲ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Ἰσπανῶν, ὑπὸ Αὐστριακοῦ ἡγεμόνος βασιλευσάντων. Ἐπὶ τούτων δ' ἀπεσπάσθη τὸ 1579 ἡ Ὀλλανδία καὶ ἀπετέλεσεν ἴδιαν δημοκρατίαν, ἣν κατὰ τὴν Βεσφαλικὴν εἰρήνην ἠναγκάσθη ἡ Ἰσπανία νὰ ἀναγνωρίσῃ. Τὸ δὲ Βέλγιον ὑπέκειτο ἕνεκα τοῦ διὰ τὴν διαδοχὴν τοῦ Ἰσπανικοῦ θρόνου πολέμου εἰς τοὺς Αὐστριακοὺς. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ὀλλανδία καίτοι κατ' ἀρχὰς ἠκμαζε, περιπλεχθεῖσα ὁμῶς εἰς πολέμους πρὸς τε τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸν Λουδοβικὸν ΙΔ' τῆς Γαλλίας ἐξισθένους, καὶ ἐπὶ τέλους ἐκραγείσης τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ὑπέκυψε μετὰ τοῦ Βελγίου εἰς τὴν Γαλλίαν. Τὸ δὲ 1815 ἀπετέλεσεν ἐλευθερωθεῖσα μετὰ τοῦ Βελγίου ἴδιον βασιλεῖον· ἀλλὰ τὸ 1830 ἀπεσπάσθη τὸ Βέλγιον τῆς Ὀλλανδίας καὶ ἔκτοτε ἀμφότεραι αἱ χῶραι ἀποτελοῦσιν ἴδια βασιλεία.

Β Ε Λ Γ Ι Ο Ν (α).

Μῆκ. Α. 0° 15'—3° 46'.

Πλάτ. Β. 49° 30'—51° 30'.

Τὸ Βέλγιον ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ὅρη. Τὸ Βέλγιον ἄξια λόγου ὄρη ἔχει μόνον πρὸς Ν. τὰ *Ἄρδενα* εἰς τὰ ὄρια τῆς Γαλλίας, ἡ δὲ ἄλλη χώρα ἅπασα εἶνε πεδινὴ διακοπτομένη ὑπὸ λόφων. Ποταμοὺς δ' ἔχει τὸν *Σκάλδιον* καὶ τὸν *Μεῦσην*.

Ἐπισημότεραι δ' αὐτοῦ πόλεις, διηρημένους εἰς 9 νομούς, εἶνε *Βρυγην*, πλουσιωτάτη πόλις, ὅπου ἐφευρέθη ἡ ἐλαιογραφία κατὰ τὸν ΙΕ' μ. Χ. αἰῶνα ἔχουσα 55 χιλ. κατ. *Γάνδη* ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος, μεγάλη πόλις διηρημένη ὑπὸ διωρύχου εἰς 26 νήσους, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον, ωραίας ὁδοὺς, περιπάτους, ἐργοστάσια δαντελῶν, πανίων κλ. καὶ 124 χιλ. κατ. *Ανθέρση*, ἔχουσα 125 χιλ. κατ. εἶνε ὀχυρωτάτη, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανος πόλις ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος, σκηματίζοντος ἐκεῖ εὐρύχωρον λιμένα (α). *Λιέγη* πρὸς Α. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μεύση καὶ Οὐρθου, βιομηχανικωτάτη πόλις καὶ μάλιστα ὄπλων, ἔχουσα 90 χιλ. κατ. *Μαλίραι*, εἰς τὸ κέντρον τῶν Βελγικῶν σιδη-

(α) Τὸ Βέλγιον ἠνωμένον μετὰ τῆς Ὀλλανδίας ἴδ' ἐν τῷ ἡμετέρῳ χάρτῃ τῆς Εὐρώπης· χωριστὸν δὲ μετὰ τῆς Γαλλίας.

(β) Τῆς Ἀνθέρσης θαυμαζέται τὸ χρηματιστήριον καὶ ὁ ναὸς τῆς Παναγίας.

ροδρόμων, ώραία πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν μάλιστα ὄπλων, τσοχῶν κτλ. καὶ 30 χιλ. κατ. *Βρυξέλλαι*, ώραία πόλις πρωτ. τοῦ Κράτους ἔχουσα λαμπρὸν παλάτιον, ἀστεροσκοπεῖον, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Μιχαήλ, πανεπιστήμιον, καὶ μετὰ τῶν προαστείων 290 χιλ. κατ. *Λουβαίρη*, ώραία πόλις ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ δημαρχεῖον, καὶ 34 χιλ. κατ. *Βατερλώον* ΝΑ. τῶν Βρυξελῶν, διάστημα διὰ τὴν ἤγταν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος (1814). *Αρλώρη*, μικρὰ πόλις εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ Βελγίου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Βελγίου εἶνε 294 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 4900000 ἅπαντες σχεδὸν καθολικοί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ ἰγερμόνος καὶ δύο βουλῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Εἶνε δὲ καταγωγῆς Γερμανικῆς καὶ Γαλατικῆς· καὶ οἱ μὲν Γερμανοὶ κατοικοῦσι τὸ ΒΑ. μέρος, οἱ δὲ Γαλάται τὸ ΝΑ. ὁμιλοῦντες ἰδίαν γλῶσσαν, πλὴν τῶν εὐγενῶν λαλούντων τὴν Γαλλικὴν.

Οἱ Βέλγαι φημιζόμενοι διὰ τὴν φιλοπονίαν των θαυμασίως ἀνέπτυξαν τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας των ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον, βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν διασχιζόντων τὴν χώραν σιδηροδρόμων καὶ διωρύχων εἶνε ἐν αὐτῷ λίαν ἐνεργόν. Καὶ τὰ γράμματα δ' ἐνταῦθα παρὰ πολὺ ἐκαλλιεργήθησαν, ἡ δὲ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε ἐν αὐτῷ εἰς ἀκμαίαν κατάστασιν.

Τὸ κλίμα αὐτοῦ εἶνε ὑγρὸν καὶ ἀρκετὰ ψυχρόν, τὸ δ' ἔδαφος ἐν γένει εὐφορὸν καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνόν, ρίζάριον, καὶ περιέχον λειμῶνας, ἐν οἷς τρέφεται πλῆθος ποιμνίων· ἔτι δὲ δάση, μεταλλεῖα σιδήρου, γαιανθοάκων, τσίγκου, μαρμάρων κτλ. Ἔχει δὲ καὶ πλῆθος διωρύχων καὶ σιδηροδρόμων.

Ο Λ Λ Α Ν Δ Ι Α.

Μῆκ. Α. 1⁰—4⁰ 52'.

Πλάτ. Β. 5⁰ 45'—5³ 28'.

Ἡ Ὀλλανδία ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Δ. ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Βελγίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας.

Ποταμοὶ τῆς Ὀλλανδίας εἶνε ὁ *Ρῆνος*, ὅστις ἐν Ἑλβετίᾳ πηγάζων καὶ διερχόμενος διὰ τῆς Γερμανίας καὶ Ὀλλανδίας ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τε τὸν κόλπον Σουϊδερν καὶ μετὰ τοῦ Μεύση εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν ὡσαύτως δὲ ὁ *Μεύσης* καὶ ὁ *Σκάλδης*.

Ἐπισημότεραι δ' αὐτῆς πόλεις, διηρημένῃς εἰς 11 νομοὺς, εἶνε *Γροκίγγη* πρὸς Β. ἔχουσα 40 χιλ. κατ. καὶ ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον.

Οὐτρέχτη ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῶν σιδηροδρόμων, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριον, τὰς τσόχας καὶ τὰ βελουδά της, ἔχουσα 57 χιλ. κατ. Ἀμσταλδάμον· ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς Ὀλλανδίας, διακοπομένη ὑπὸ πολλῶν διαρύγων, αἵτινες σχηματίζουσιν 90 νήσους, συνηκουμένης μεταξὺ των διὰ 290 γερυρῶν, ὧν ἐπίσημότερα εἶνε ἡ τοῦ Ἀμστελ ἔχει δὲ μέγιστον ἐμπόριον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, οἶνον τὰ ἀνάκτορα, τὸ χρηματιστήριον, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης κτλ. καὶ 267 χιλ. κατ. Ἀρλέμη, ἔχουσα λαμπρὸν δημαρχεῖον 31 χιλ. κατ. καὶ ἐρίζουσα μετὰ τῆς Μαϋάνσης περὶ εὐρέσεως τῆς τυπογραφίας. Χάγη πρωτ. τοῦ βασιλείου ὄχι μακρὰν τῆς Βορείου θαλάσσης ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Λεῦδη (Λούγδουνον Βαταῶν) πρὸς Β. τῆς Χάγης ἐπίσημος διὰ τὰς τσόχας, τὰ ἐλξευρικά κατὰ τὸν 17 αἰῶνα τυπογραφία καὶ τὸ πανεπιστήμιόν της, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Ροτερδάμη ἐπὶ τοῦ Μεῦση, πατρίς τοῦ Ἑράσμου ἔχουσα 115 χιλ. κατ. Μαστρέχτη πρὸς Ν. μητρόπολις τοῦ Ὀλλανδικοῦ Λιμβούργου ἐπὶ τοῦ Μεῦση ὄχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 31 χιλ. κατ. Λουξεμβούργου μητρ. τοῦ Ὀλλανδικοῦ Λουξεμβούργου, (200 χιλ. κατ.) ἔχουσα ὄχυρώτατα φρούρια τῆς Γερμανίας.

Νῆσοι τῆς Ὀλλανδίας ἐπίσημότεραι εἶνε εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Σουϊδέρου ἡ Τεξέλη καὶ ἡ Β.λιελάρδη, καὶ κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σκάλδιος ἡ Βα.λέρηη, ἐφ' ἧς κεῖται ἡ πόλις Μιδε.λβούρη, ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 357 τετρ. μυρ. εἰ δὲ κάτοικοι 3600000 ἅπαντες σχεδὸν Καθολικαί, κυβερνόμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ ἡγεμόνος καὶ ὑπὸ δύο Βουλῶν, τῆς μιᾶς ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος. Οἱ Ὀλλανδοὶ Γερμανικῆς καταγωγῆς ὄντες καὶ ἰδίαν λαλοῦντες γλώσσαν φημίζονται διὰ τὴν οἰκονομίαν, τὴν φιλοπονίαν, τὴν καθαριότητα, τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὰ καλὰ ἔθνη των.

Τὸ κλίμα τῆς Ὀλλανδίας εἶνε ὑγρὸν καὶ ὑμυγλῶδες καὶ ὄχι παντοῦ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τοῦ Λουξεμβούργου εἶνε παντοῦ πεδινόν καὶ χαμηλότερον εἰς τινὰ μέρη τῆς θαλάσσης· τούτου ἕνεκα ἔχουσι κατασκευάσει καὶ προχώματα, ἵνα ἐμπαδίξωσι τὰς πλημμύρας τῆς θαλάσσης. ἔχει δὲ καὶ πολλὰς βοσκὰς, δι' ὧν τρέφονται πολυάριθμα ποίμνια, καὶ παράγει σῖτον, λίνον, καπνόν, ρίζάριον κτλ. καὶ διάφορα ἄλλα.

Ἡ κτηνοτροφία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς Ὀλλανδίας, εὐκολυνόμενον διὰ τῶν διαρύγων, τῶν σιδηροδρόμων καὶ τοῦ ἀξιολόγου ναυτικοῦ της εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένα· διὸ περιζήτητα εἶνε τὰ ὑφάσματα, τὰ δέρματα, ὁ τυρὸς αὐτῆς κτλ. Καὶ ἡ ναυτιλία δὲ καὶ ἡ ἀλιεῖα παρέχει ἄπειρα πλούτη εἰς τὸν τόπον.

Ἡ ἀνωτέρα αὐτῆς ἐκπαίδευσις εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ἡ δὲ δημοτικὴ κάλλιστα ὀργανισμένη.

Ἡ Ὀλλανδία ἐξουσιάζει ἐπι τὸ Λουξεμβούργον καὶ Αἰμβούργον, ἀνήκοντα εἰς τὴν Γερμανίαν· ἰδίως ὅμως ἡ Ὀλλανδία ἔχει λαμπρὰς κτήσεις εἰς τὴν Ἰνδιαν.

Γ Ε Ρ Μ Α Ν Ι Α .

Μῆκ. Α. 30° 30'—16° 52'.

Πλάτ. Β. 44° 48'—55° 15'.

Ἡ Γερμανία κατέχουσα σχεδὸν τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Δανίας καὶ τῆς Βορείου θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας, τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Πρωσίας τῆς μὴ ἀνηκούσης εἰς τὴν Γερμανίαν.

ΣΗΜ. Τῆς Γερμανίας ἐπετέθη μέγα μέρος ἐπὶ Αὐγούστου εἰς τοὺς Ῥωμαίους· θελήσαντες ὅμως οὗτοι μετὰ ταῦτα καὶ περαιτέρω ἐν αὐτῇ νὰ προχωρήσωσιν ἐνίκησαν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν (9 μ. Χ.) καὶ παρητήθησαν ἕκτοτε τῆς περαιτέρω αὐτῆς κατακτήσεως. Ταύτην δ' ἐν πολλῇ ἀταξίᾳ οὖσαν ὀργάνισεν ὁ μέγας Κάρολος (800 μ. Χ.), εἰσαγαθῶν ἐν αὐτῇ τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχναι· καὶ τότε μὲν ἀπέτελε ἐν κράτει μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας, ἐπὶ τῶν ἐκγόνων του ὅμως ἐγένετο καὶ αὐτῇ ἴδιον κράτος, διατηρησάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς τὸν εἶπλον τοῦ αὐτοκράτορος. Εἶτα δ' ἀπὸ τοῦ Ὁθωνος τοῦ μεγάλου (911 μ. Χ.) περιπλέχθη ἡ Γερμανία εἰς ἀδικήτους πολέμους πρὸς τε τοὺς γερμανοὺς μεγιστάνας καὶ τὸν Πάπαν ἕνεκα τῆς Ἰταλίας, οἵτινες μεγάλας καταστροφὰς ἐπένεγκαν εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Τὸ δὲ 1273 ἀνέβη εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον Ῥοδόλφος ὁ Ἄψ-βούργου ὁ θεμελιωτὴς τῆς Αὐστριακῆς μοναρχίας, ἀπὸ τοῦ ὁποίου καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν ἄξίωμα ἕκτοτε διέμεινεν εἰς τὴν Αὐστρίαν. Ἐκτός δὲ τῆς Αὐστρίας ἀνεπτύσσοντο καὶ τὰ ἄλλα μικρὰ κράτη τῆς Γερμανίας, ἃν καὶ ἕνεκα τῶν θρησκευτικῶν πολέμων (Λούθηρος) ἡ Γερμανία ὑπέστη πολλὰ θανά. Τὰ κράτη δὲ ταῦτα κατὰ μικρὸν ἐγένετο ἀνεξάρτητα καὶ ἀνομάσθησαν βασιλείαι· οἷον τὸ βασίλειον τῆς Πρωσίας ἐπὶ Φριδερίκου τοῦ Α'. ἡ Βυαρία, ἡ Βυρτεμβέργη καὶ ἡ Σαξωνία (καὶ αἱ τρεῖς 1806 μ. Χ.), τὸ βασίλειον τοῦ Ἀνοβέρου τὸ 1814, ὅτε ἀποκατέστη, καταστραφέντος τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος, ἡ Γερμανικὴ Ὀμοσπονδία. Μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τὸν μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Πρωσίας καὶ τῶν συμμάχων ἑκατέρων (1866), διαλυθείσης τῆς Γερμανικῆς Ὀμοσπονδίας, διηρέθη ἡ Γερμανία εἰς τρία τμήματα ἃ τὴν Βόρειον Γερμανικὴν Ὀμοσπονδίαν, ἐν ἣ προἴρχει ἡ Πρωσία· β'. τὰ νότια γερμανικὰ κράτη (Βυαρίαν, Βυρτεμβέργην, Βάδην, Λιχτεν-στέϊνον καὶ τὸ μεσημβρινὸν ἡμισυ μέρος τοῦ μεγάλου δουκάτου τῆς Ἑσσης)· γ'. τὰς Γερμανικὰς χώρας, τὰς ἀνηκούσας εἰς τὸ στέμμα τῆς Αὐστριακῆς αὐτοκρατορίας.

Ὅση. Τὰ ὄρη τῆς Γερμανίας ἐκτείνονται πρὸς Α. τῶν Γαλλικῶν ὄρεων, φθάνοντα πρὸς Β. εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν. Τὰ ὄρη δὲ ταῦτα ἔχουσι κυρίως δύο διευθύνσεις, τὴν μὲν ἀπὸ τὸ νοτιοδυτικὸν πρὸς τὸ βορειανατολικόν, τὴν δὲ ἀπὸ τὸ νοτιοκατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν,

καὶ σχηματίζουσι τέσσαρας σειρὰς ὀρέων· α) τὸν Ἰόραν (1700 μέτ.), ὅστις ὀρίζει βορειοδυτικῶς τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Βαυαρίαν· β) τὸν Μέλανον Δρυμὸν (1250 μέτ.) κείμενον ἐν τῇ Βάδῃ πρὸς Α. τῆς Ῥηνικῆς πεδιάδος· γ) τὸν Βοεμικὸν Δρυμὸν, ὅστις περιλαμβάνει τὴν πεδιάδα τῆς Βαυαρίας ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν, ἔχων συνέχειαν ἀφ' ἐνὸς μὲν πρὸς τὸ ΒΑ. τὸν Θουρίγγειον Δρυμὸν, ἀφ' ἐτέρου δὲ πρὸς τὸ ΒΑ. τὸ ὄρος Ἐρτσον, τὰ Γιγάντια καὶ τὰ Σουδητῖα ὄρη. Τρίτη δὲ σειρὰ ὀρέων εἶνε ἡ ἐξακολουθήσας τῶν Ἀνατολικῶν Ἀλπεων (Νωρικαὶ καὶ Καρνικαὶ Ἀλπεῖς), ἧτις πρὸς Α. καὶ ΒΑ. ἐκτεινομένη συνεννοῦται τέλος μετὰ τῶν Σουδητικῶν ὀρέων.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Ὀδερὸς, ὅστις ἐκ τῶν Σουδητικῶν ὀρέων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ Ἀλβις πηγάζων ἐκ τῶν Γιγαντικῶν ὀρέων καὶ ὁ Οὐίσουργις ἐκ τοῦ Θουριγγίου Δρυμοῦ ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Ῥήνος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ἑλβετίας καὶ διερχόμενος διὰ τῶν δυτικῶν χωρῶν τῆς Γερμανίας ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Δούναβις, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ διευθύνεται πρὸς Α. ἀρθεύων τὴν Βαυαρίαν καὶ Αὐστρίαν, καὶ ἐξερχόμενος τῆς Γερμανίας ἐκβάλλει διὰ τῆς Τουρκίας εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γερμανίας εἶνε 2349 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 43 $\frac{4}{5}$ ἑκατ. χριστιανοὶ καθολικοὶ καὶ διαμαρτυρούμενοι· καὶ ὁ μὲν καθολικισμὸς ἐπικρατεῖ εἰς τὰ νότια κράτη, ἡ δὲ θρησκεία τῶν διαμαρτυρουμένων εἰς τὰ βόρεια.

Ἡ Γερμανία, διηρημένη οὕσα, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, εἰς τρία μέρηματα συνίσταται ἐξ 28 κρατῶν, τῶν λοιπῶν συγχωνευθέντων ἤδη εἰς τὴν Πρωσσίαν. Τούτων ἕκαστον εἴτε μικρὸν εἴτε μέγα ἔχει ἰδίους νόμους, καὶ τὰ περισσότερα εἶνε συνταγματικαὶ μοναρχίαι· οἷον ἡ Πρωσσία, Σαξωνία, Βαυαρία, Βυρτεμβέργη, Βάδη κλ. ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ καὶ τρεῖς ἐλεύθεραι πολιτεῖαι ἡ Βρέμη, ἡ Λυβέκη καὶ τὸ Ἀμβούργον. /

Τὸ πλεῖστον δὲ τῶν κατοίκων αὐτῆς εἶνε Γερμανοί, ἀλλ' ἐν Αὐστρίᾳ καὶ Πρωσσίᾳ ἀνεμίγησαν μετ' αὐτῶν Σλαῦοι καὶ Κελτοί· γλωσσά δὲ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν εἶνε ἡ Γερμανικὴ.

Τὸ δὲ κλίμα τῆς Γερμανίας εἰς τὰ βόρεια εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν καὶ τὸ ἔδαφος κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐλῶν, ἐν οἷς τρέφονται ἄπειρα ποίμνια καὶ λαμπροὶ ἵπποι· τὸ δὲ κεντρικὸν καὶ τὸ νότιον ἔχει κλίμα συγκερασμένον καὶ ὑγιεινόν, πικράγον παρὰ τὸν Ῥήνον ὠραῖον οἶνον

και σίτον. Ἐκ τῶν ὀρέων της καταφύτων ὄντων, παντοῦ ἐξορύσσεται σίδηρος και ἐκ τοῦ Ἔρτσου και ἄργυρος. Ἐν δὲ τοῖς Σουδητῆσι ὄρεσι κλ. ὑπάρχουσι και ἀξιοῖλογοι ἱαματικαὶ πηγαί.

Ἡ παιδεία ἐν αὐτῇ εἶνε διαδομένη εἰς ἀπάσας τὰς τάξεις ὅθεν 23 ἔχει πανεπιστήμια και πλῆθος γυμνασίων και ἄλλων ἐκπαιδευτηρίων. Και ἡ βιομηχανία δ' εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη εἰς ἅπαντα τὰ Γερμανικὰ κράτη.

Α'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ.

Ἐἰς τὴν Βόρειον Γερμ. Ὀμοσπονδίαν ἀνήκουσιν ἤδη εἴκοσι και δύο κράτη, ὧν δύο εἶνε βασιλεία ἡ Πρωσσία και Σαξωνία, δέκα ἐπτά μεγάλα και μικρὰ δουκάτα και τρεῖς ἐλεύθεροι πολιτεῖαι Βρέμη, Λυθέκη και Ἀμβούργον.

Ἐνταῦθα ἐκθέτομεν ἐν πίνακι ἅπαντα τὰ κράτη τῆς Βορείου Γερμανικῆς Ὀμοσπονδίας και τὸν πληθυσμὸν και τὴν πρωτεύουσαν ἐκάστου αὐτῶν.

ΚΡΑΤΗ.	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ.	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΙ.
1 Πρωσσία.	49000000	Βερολίνον.
2 Σαξωνία.	2500000	Δρέσδη.
3 Μεκλεμβούργον Σχουερῖνον.	552000	Σχουερῖνον.
4 Μεκλεμβούργον Στρέλιτσον.	400000	Στρέλιτσον.
5 Ὀλδεμβούργον.	300000	Ὀλδεμβούργον.
6 Βρουνσβίκην.	293000	Βρουνσβίκην.
7 Σαξο-βεϊμάρην.	280000	Βεϊμάρην.
8 Σαξο-κοβούργον-Γόθα.	464000	Κοβούργον.
9 Σαξο-αλτεμβούργον.	442000	Ἄλτεμβούργον.
10 Ἄναλτον.	493000	Δεσσαύου.
11 Σχουαρξοβούργον-σονδερχάουζεν.	66000	Σονδερχάουζεν.
12 Σχουαρξοβούργον-ροδολσταάδη.	74000	Ροδολσταάδη.
13 Σαξο-μείνιγγην.	478000	Μεϊνίγγην.
14 Ῥεουσσον-γρέιτζον.	44000	Γρέιτζον.
15 Ῥεουσσον-σλέιτζον.	86000	Σλέιτζον.
16 Διππην-δετμολδην.	414000	Δετμολδην.
17 Διππην-Σχαουεμβούργην.	32000	Βουκεμβούργον.
18 Βαλδέκην.	61000	Κορβάρην.
19 Λυδέκην.	56000	Λυδέκην.
20 Βρέμην.	404000	Βρέμην.
21 Ἄμβούργον.	280000	Ἄμβούργον.
22 Ἡ εἰς τὸ μέγα δουκάτον τῆς Ἑσσης ἀνήκουσα πρῶην ἐπαρχία τῆς Ἄνω Ἑσσης.		

Ἐπισημότεραι πόλεις τοῦ βασιλείου τῆς Σαξωνίας εἶνε *Δρέσδη*, ὠραία καὶ μεγάλη πόλις ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γέφυραν, ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν καθολικὸν ναόν, μουσεῖα καὶ 146 χιλ. κατ. *Λειψία*, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους, ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα βιβλίων καὶ γουναρικῶν καὶ 80 χιλ. κατ. *Χεμνίτση*, βιομηχανικωτάτη πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ δουκάτων ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Κοβαῦργον* πρωτ. τοῦ δουκάτου Σαξο-κοβαῦργου, ἔχουσα ἐπιστημονικὰ ἐκπαιδευτήρια, λαμπρὸν βιβλιοθήκην καὶ 11 χιλ. κατ. *Τένα*, μικρὰ ἀλλ' ὠραία πόλις τοῦ δουκάτου τῆς Σαξο-βεϊμάρης, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον. *Βρουσβίκη*, πρωτ. ὁμων. μεγ. δουκάτου, ὠραία πόλις ἔχουσα 45 χιλ. κατ. *Σχουερδίνον*, πρωτ. τοῦ μεγ. δουκάτου Μεκλεμβούργου Σχουερδίνου ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Ροστόκη* πρὸς τὴν Βαλτικὴν, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ αὐτοῦ δουκάτου, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ πανεπιστήμιον. *Ὀλδεμβούργον*, πρωτ. τοῦ ὁμων. μεγ. δουκάτου, ἔχουσα 13 χιλ. κατ. *Μαῦάνσα* (Μογοντίακαν) ἐπὶ τοῦ Ρήνου, ἔχουσα ὠραίαν θέσιν, λαμπρὰ ὄχυράματα καὶ 40 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρὶς τοῦ Γουτεμβέργου τοῦ ἐφευρετοῦ τῆς τυπογραφίας.

Τῶν δ' ἐλευθέρων πολιτειῶν ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Βρέμη* ἐπὶ τοῦ Οὐίσουβιγδος, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος πόλις, ἔχουσα 72 χιλ. κατ. *Αυδέκη* παρὰ τὴν Βαλτικὴν ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Αμβούργον* ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανος πόλις, ἔχουσα 240 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Περί τῶν ἐπισημοτέρων πόλεων τῆς Γερμανικῆς Πρωσσίας, ἀποτελοῦσης τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Γερμανίας, θέλει γείνει λόγος κατωτέρω εἰς τὸ βασίλειον τῆς Πρωσσίας.

ΣΗΜ. Ἡ Βόρ. Γερμ. Ὁμοσπονδία εἶνε ἡ ἐβδόμη κατὰ τὸ μέγεθος, κατὰ δὲ τὸν πληθυσμὸν ἡ πέμπτη μεταξὺ τῶν πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα περὶ τὰ 30 ἑκατ. κατοίκων καὶ στρατὸν τῆς ξηρᾶς ἐν καιρῷ μὲν εἰρήνης 300 χιλ. ἐν καιρῷ δὲ πολέμου ὑπὲρ τὰς 600 χιλ. κατ. /

Β'. ΝΟΤΙΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ.

Ἐν τοῖς νοτίοις Γερμανικοῖς κράτεσι περιλαμβάνονται ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη τὰ ἐξῆς κράτη.

1) ΒΑΓΑΡΙΑ. Ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Μόναχον* ἐπὶ τοῦ Ἰσάρου πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα λαμπρὰ τῶν ὠραίων τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν καταστήματα, πανεπιστήμιον ὀνομαστὸν, δημοσίαν βιβ

Θλιοθήκην (400 χιλ. τόμ.), γλυπτοθήκην καὶ 168 χιλ. κατ. *Λύγροστα*, ἀρχαία καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Νυρεμβέργη* ἐπὶ ποταμίου, ἐμπορικὴ καὶ λιάν βιομηχανοῦ πόλις ἔχουσα 70 χιλ. κατ. ἐνταῦθα ἐφευρέθησαν κατὰ τὸ 1500 τὰ ἐγκόλπια ὠρολόγια. *Βυρτσβοῦργον* ἐπὶ τοῦ Μοίνου, ἔχουσα ὀνομαστὸν τῶν καθολικῶν πανεπιστήμιον καὶ 23 χιλ. κατ. *Ρατισβόρη* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἄλλοτε ἔδρα τῆς Γερμανικῆς Διαίτης· εἶνε δὲ πατρίς τοῦ ἀστρονόμου Κεπλέρου, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σπίρα* παρὰ τὸν Ῥήνον πρωτ. τῆς Ῥηνικῆς Βυαρίας. *Λαρδῶ* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, φρούριον ὀχυρώτατον τῆς Γερμανίας.

2) ΒΥΡΤΕΜΒΕΡΓΗ. Ἐπισημότεραι πόλεις τοῦ βασιλείου τῆς Βυρτεμβέργης εἶνε *Στουτγάρδη* ἐν ὠραία κοιλάδι, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα 69 χιλ. κατ. *Τυβίγγη*, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της. *Λουτσοβοῦργον*, ἡ δευτέρα ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος. *Οὐλμη* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἔχουσα φρούριον ἐπίσημον τῆς Γερμανίας καὶ ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον.

3) ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΗΣ ΒΑΔΗΣ. Ἐπισημότεραι πόλεις τοῦ δουκάτου τούτου, κεκλιμένον πρὸς Α. τῆς Γαλλίας, εἶνε *Καρλσρούη*, ὠραία καὶ καλῶς ἐκτισμένη πόλις πρωτ. τοῦ δουκάτου, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Μαννίμον*, ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Ῥήνου ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Έττελβέργη*, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 18 χιλ. κατ. *Φρειβούργη* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 18 χιλ. κατ. *Κωνσταντία*, παρὰ τὴν ὁμών. λίμνην, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα (1414—1418) ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον καὶ ἔχουσα 9 χιλ. κατ.

4) Τὸ μέρος τοῦ μεγάλου δουκάτου τῆς Ἑσσης τὸ ἀνήκον εἰς τὰ νότια Γερμανικὰ κράτη. Τούτου ἐπισημότερα πόλις εἶνε *Δαρμστάτη* πρωτ. τοῦ δουκάτου, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 35 χιλ. κατ.

5) ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΔΙΧΤΕΝΣΤΕΪΝΟΝ μετ' ὁμών. πρωτεύουσαν.

ΣΗΜ. Οἱ κάτοικοι τῶν νοτίων κρατῶν τῆς Γερμανίας εἶνε περὶ τὰ 9 ἑκατ. ἂν ὑπὲρ τὰ $4 \frac{4}{5}$ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βυαρίαν, $1 \frac{4}{5}$ εἰς τὴν Βυρτεμβέργην, $1 \frac{2}{5}$ εἰς τὴν Βάδην, 70 χιλ. εἰς τὸ Διχτενστεῖνον καὶ οἱ λοιποὶ εἰς τὸ μεγ. δουκάτον τῆς Ἑσσης Δαρμστατῆς.

Π Ρ Ω Σ Σ Ι Α.

Μην. Α. $30^{\circ} 36' - 20^{\circ} 20'$.

Πλάτ. Β. $49^{\circ} 12' - 55^{\circ} 59'$.

Ἡ Πρωσσία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δανίας καὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τῆς Ἑσσης Δαρμστατῆς, Βυαρίας,

Σαξωνίας καὶ Αὐστρίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τοῦ Βελγίου, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Βορ. θαλάσσης.

ΣΗΜ. Ἡ Πρωσσία κατεκτήθη περὶ τὰ μῆσα τοῦ 13ου αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Τευτονικοῦ τάγματος, καὶ λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ τὸν χριστιανισμὸν ἀπετέλεσεν ἓν μέγα δουκάτον· τὸ δὲ 1751 Φριδερίκος ὁ Α' ἡγεμὼν αὐτῆς ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως Ἐμεγάλου δ' αὐτὴν Φριδερίκος ὁ μέγας, προσθέσας εἰς τὸ κράτος του τὴν Σιλεσίαν καὶ τὴν Δυτικὴν Πρωσσίαν. Ἐπὶ δὲ τοῦ πρώτου διαμελισμοῦ τῆς Πολωνίας προσετέθη εἰς αὐτὴν ἡ Πομερανία καὶ ἡ Ποσενία. Μετὰ δὲ τὴν πτώσιν τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος ἀπέκτησεν ἡ Πρωσσία τὰ μέχρι τοῦ 1866 αὐτῆς ὄρια. Τέλος τὸ 1866 κατὰ τὸν μεταξὺ Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας πόλεμον ὑπέταξε καὶ ἤνωσε μετὰ τοῦ κράτους της οὐ μόνον τὰ δουκάτα Ὀλστέϊνον, Σλέσβιγον, καὶ Λαουεμβούγον, ἀλλὰ καὶ τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἄννοβέρου, τὴν ἐκλεκτορίαν τῆς Ἑσσης, τὸ δουκάτον τοῦ Νασσάου, τὴν ὀροκομπτίαν τῆς Ἑσσης Κοβούργης καὶ τὴν πόλιν Φραγκφούρτην.

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπισημότερα εἶνε πρὸς Ν. τὰ *Γιγάντια*· ποταμοὶ δὲ ὁ *Πρέγγελος*, ὁ *Οὐϊστόυλας* καὶ ὁ *Ὀδέρος* ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βαλτικὴν, ὁ *Ἀλβις*, ὁ *Οὐϊσουργις* καὶ ὁ *Ῥήνος* εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Ἡ Πρωσσία διαιρεῖται ἤδη εἰς 13 νομοῦς· εἶνε δὲ οὗτοι μετὰ τῶν ἐπισημοτέρων αὐτῶν πόλεων.

1) Ἡ *Ἰδίως Πρωσσία*. Ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Καιρὶσβέργη* παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πρεγγέλου, πατρὶς τοῦ φιλοσόφου Καντίου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 100 χιλ. κατ. *Δάντσικον*, ὀχυρωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις παρὰ τὸν Οὐϊστόυλαν καὶ ὁ πρώτος λιμὴν τοῦ κράτους, ἔχουσα 90 χιλ. κατ.

2) *Πομερανία* πρὸς Δ. μητρ. αὐτῆς *Στέττινον* ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου, ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 78 χιλ. κατ.

3) *Βρανδεμβούργον* πρὸς Ν. Ἐπισημότεραι αὐτοῦ πόλεις εἶνε *Βερολίνον* πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ τοῦ Σπραίου, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς· οἶον τὰ ἀνάκτορα, τὸ ὄπλοστάσιον, ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, ἀκαδημίαν, μουσεῖα, πλατείας ὁδοὺς, λίαν ἐνεργὸν βιομηχανίαν καὶ 630 χιλ. κατ. *Ποτσδάμη*, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ βασιλείου, στρατιωτικὴ μᾶλλον πόλις ἔχουσα πρῶσταια καὶ 45 χιλ. κατ.

4) *Πόσενον* μὲ ὄμων. ὀχυρὰν μητρ. ἐπὶ τοῦ Οὐάριβις ἔχουσαν 54 χιλ. κατ. (α).

5) *Σιλεσία* μὲ μητρ. τὴν *Βρεσλανίαν* ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου τὴν τρίτην πόλιν τοῦ κράτους, ἔχουσαν λαμπρὰς οἰκοδομὰς, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 164 χιλ. κατ.

6) *Πρωσσικὴ Σαξωνία*. Ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Μαγδεβούργον* ἐπὶ τοῦ Ἀλβις, ὀχυρωτάτη πόλις τῆς Γερμανίας, ἔ-

(α) Ἡ ἰδίως Πρωσσία καὶ τὸ Πόσενον δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Γερμανίαν.

χουσα 40 χιλ. κατ. Ἐπίσημος πόλις διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της ἔχουσα 46 χιλ. κατ.

7) *Νομὸς Ἑσσης*. Τούτου ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Κασσέλη* πρωτ. τοῦ νομοῦ ὠραία πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Φραγκφούρτη*, πρῶν ἑλευθέρα πόλις καὶ ἔδρα τῆς Γερμανικῆς ὁμοσπονδίας, ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 80 χιλ. κατ. *Βισβάνη* πρῶν πρωτ. τοῦ Νασσάου, ἔχουσα 27 χιλ. κατ. καὶ ἀξιόλογον πανεπιστήμιον.

8) *Βεστφαλία*. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε *Μύνστερον* μητρ. τῆς Βεστφαλίας ἔχουσα 32 χιλ. κατ. καὶ πανεπιστήμιον ἀξιόλογον θεολογίας καὶ φιλοσοφίας.

9) *Ῥηνικὴ Πρωσία*. Ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Κολόν-τσορ* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Ῥήνου καὶ *Μοσέλα*, ὄχυρωτάτη πόλις μητρ. τῆς Ῥηνικῆς Πρωσίας, ἔχουσα 35 χιλ. κατ. *Κολωνία* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἐμπορικωτάτη πόλις, ἔχουσα μεταλλικὰ ὕδατα καὶ 132 χιλ. κατ. *Ἀκνύσγαρον* ἀρχαία πόλις, πρωτ. τοῦ μεγάλου Καρόλου, ἔχουσα θερμὰ λουτρά, ὠραία προάστεια καὶ 65 χιλ. κατ.

10) *Ἄρνολβερον* μὲ ὁμων. μητρ. πατρίδα τοῦ ἀστρονόμου Ἑρσχέλου, ἔχουσαν 80 χιλ. κατ. *Ἄρνολβερον*, ἐν ᾗ ὡς καὶ ἐν Μυνστέρῳ ἐκλείσθη ἡ Βεστφαλικὴ εἰρήνη τὸ 1648 ἔχουσα 18 χιλ. κατ. *Γοτλιν-γη*, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον, βιβλιοθήκην καὶ 13 χιλ. κατ.

11) *Ὀλστεϊνον* καὶ *Σλεσβιγον*. Ἐπισημότεραι τούτων πόλεις εἶνε *Ἀλτόνα*, λιαν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις, ἔχουσα εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 53 χιλ. κατ. *Κιελον* μητρ. τοῦ Ὀλστεϊνοῦ ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον καὶ 20 χιλ. κατ. *Σλεσβιγον* μητρ. τοῦ Σλεσβίγου, ἔχουσα 12 χιλ. κατ.

12) *Λαουεμβούργον*· τούτου μητρ. εἶνε ἡ κώμη *Ρατσεβοῦργη*.

13) Ἡ *Χώρα τῶν Ὀρκεζόλερν* μὲ πρωτ. τὴν κώμην *Ἐχίγγην*.

14) Εἰς τὴν Πρωσίαν ἀνήκει ἔτι μικρὰ χώρα (1000 κατ.) κειμένη πρὸς τὸν παρά τῇ Ἐπιπῆ πολεμικῶν λιμένα.

Νῆσοι δὲ τῆς Πρωσίας εἶνε ἡ *Ρουγένη*, ἡ *Ὀνσεδόμη* καὶ ἡ *Βολλίνη*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Πρωσίας εἶνε 3452 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 23 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. ὧν 15 ἑκατ. εἶνε λουθηρανοί, 8 καθολικοί, οἱ δὲ λοιποὶ Ἑβραῖοι καὶ Ἀθίγγανοι· τὸ δὲ πολίτευμα συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἰς μὲν τὰ βόρεια εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, εἰς δὲ τὰ νότια συγκερασμένον· τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τοῦ βορείου μέρους εἶνε ἐπιτηδειότατον πρὸς γεωργίαν, πασάγον σίτον, κριθήν, κάρναβιν, λίνον, γεώμηλα, καὶ ἐν τῷ Ῥήνῳ οἶνον ἐξάιρετον. ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, μόλυβδου, νίτρου, λιθανθράκων καὶ

περὶ τὴν Βαλτικὴν ἤλεκτρον κτλ. μεγάλην κτηνοτροφίαν, ἐμπόριον ἐνεργὸν καὶ βιομηχανίαν λίαν ἀκμαζούσαν, οἱ δὲ σιδηρόδρομοι καὶ αἱ διώρυχες πανταχόθεν αὐτὴν διασχίζουσιν. Ἐνταῦθα ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε πολὺ διαδεδομένη εἰς τὸν λαόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν οἱ Ἡρώσσοι κάμνουσι μεγάλας προσόδους, καὶ κατὰ τὰ στρατιωτικὰ ὁ στρατὸς αὐτῆς λογίζεται μεταξὺ τῶν ἐκλεκτοτέρων στρατῶν τῆς Εὐρώπης· ἕκαστος δὲ πολίτης ἐν αὐτῇ εἶνε ὑπόχρεος νὰ ὑπηρετήσῃ ὁ ἴδιος ὡς στρατιώτης.

Δ Α Ν Ι Α (α).

Μῆκ. Α. 5⁰ 45'—10⁰ 14'.

Πλάτ. Β. 55⁰ 15'—57⁰ 48'.

Ἡ Δανία κειμένη εἰς τὰ βόρεια τῆς Γερμανίας συνίσταται ἐκ τῆς χερσονήσου *Ютландίας*, τῶν νήσων *Σηλανδίας*, *Φινίας*, *Ισλανδίας*, *Φεροῶν* καὶ ἄλλων πολλῶν νήσων.

ΣΗΜ. Ἡ Δανία ἄλλοτε καλουμένη Κιμβρική Χερσόνησος ἢ Ἰουτλανδία εἶνε ἡ χώρα τῶν Κιμβρῶν, οἵτινες ἐξιστράτευσαν κατὰ τῆς Ῥώμης καὶ ἐνίκησαν κατὰ κράτος ὑπὸ τοῦ Μαρίου στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 830—1042 οἱ Δανοὶ ἔκαμαν πολλὰς λεηλασίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἄρξαντες αὐτῆς 20 ἔτη. Εἰς δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἡ χώρα αὕτη πάντοτε διετήρησε τὴν ἀνεξαρτησίαν της.

Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε *Κοπεγχάγη* ἐπὶ τῆς Σηλανδίας, ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 160 χιλ. κατ. *Ἐλσιγγόρη*, ἐπὶ τοῦ Σούνδου ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριόν της. Τῆς δὲ Ἰουτλανδίας ἐπισημότεραι εἶνε *Βιμπόργη* εἰς τὸ κέντρον καὶ *Ἀαλθόργη* (41 χιλ. κατ.) εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς· τῆς δὲ Ἰσλανδίας, ἐχούσης ἀπάσης 70 χιλ. κατ. μητρ. εἶνε ἡ *Ρεϊκιαβίγη*· αἱ δὲ *Φερόαι* 25 τὸν ἀριθμὸν εἶνε ἄφοροι καὶ ἐλάχιστα κατοικημένοι (9 χιλ. κατ.).

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Δανίας εἶνε 914 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 1608000 Λουθηρανοὶ, διοικούμενοι συνταγματικῶς.

Οἱ Δανοὶ γερμανικῆς ὄντες καταγωγῆς ἔχουσι πολλὴν κλίσιν εἰς τὴν παιδείαν· αἱ δὲ κατώτεροι αὐτῶν τάξεις, ἐξαιρουμένων τῶν πόλεων ὅπου ἔχουσι σχέσιν μετ' ἀνθρώπων ἄλλων ἐθνῶν, ἔχουσιν ἦθη χρυστά.

Τὸ κλίμα τῶν ἐν τῇ Βαλτικῇ νήσων αὐτῆς εἶνε λίαν ὑγρὸν καὶ οὐμυλῶδες, τὸ δ' ἔδαφος τῆς Ἰουτλανδίας καὶ τῶν νήσων τῆς Βαλτικῆς εἶνε εὐφορώτατον καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον σίτον,

(α) Τὴν Δανίαν ζῆται ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἀτλαντι μετὰ τῆς Σουηδίας.

λινον κτλ. Οὐχ ἦττον δ' οἱ Δανοὶ ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τῶν ἵππων, βοῶν καὶ προβάτων, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἀλιείαν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, ἀξιόλογον ἔχοντες ναυτικόν· ἡ δὲ Ἰουτλανδία εἶνε πεδινή, ἀλλὰ ψυχρὰ καὶ ἐλώδης ἔχουσα καλὰς βοσκάς καὶ τρέφουσα ἀξιόλογα ποίμνια καὶ λαμπροὺς ἵππους· ἡ δὲ Ἰσλανδία ἔχει ἡφαίστεια ὅρη τὴν *Ἐκλαν*, ἐκπέμπουσαν βραστὸν ὕδωρ μέχρι 50 μέτρ. Ἐν ταύτῃ δ' ἕνεκα τοῦ ψύχους φύονται μόνον θάμνοι, καὶ γεώμηλα μόνον καλλιεργοῦνται· οἱ δὲ κάτοικοί της ἐνασχολοῦνται ἐτι εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν θήραν καὶ τὴν ἀλιείαν. Τὸν αὐτὸν δὲ διαγούσι βίον καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Φερῶν.

Ἡ Δανία ἔχει κατακτήσεις τινὰς εἰς τὴν Β. Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὰς μεγάλας καὶ μικρὰς Ἀντίλλας.

ΑΥΣΤΡΙΑ.

Μῆκ. Α. 6⁰ 10'—24⁰ 5'.

Πλάτ. Β. 42⁰ 8'—51⁰.

Ἡ Αὐστρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, Πρωσσίας καὶ Σαξωνίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Τουρκίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς ἰδίως Γερμανίας.

ΣΗΜ. Ἡ Αὐστρία περιλαμβάνει τὰς ἀρχαίας χώρας *Ραιτιαν*, *Νορικήν*, *Πανοβίαν* καὶ *Δακίαν*· ὁ δὲ μέγας Κάρολος κυριεύσας αὐτὴν τὴν ὀνόμασεν Αὐστρίαν (Ἀνατολικὸν βασίλειον). Ταύτης ὁ ἡγεμὼν μέχρι τοῦ 1806 διετήρει τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας· κατὰ δὲ τὰ μέσα τοῦ 15 αἰῶνος ἠνώθη μετ' αὐτῆς ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Βοημία, καὶ κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῆς Πολωνίας ἡ Γαλικία· τὸ δὲ 1814 ἐδόθη εἰς αὐτὴν ἡ Ἰλλυρία, ἡ Δαλματία καὶ τὸ Λομβαρδοβενετικὸν βασίλειον· ἀλλὰ τὸ 1859 διὰ τῆς ἐν Βιλαφράγκα εἰρήνης ἀπεσπάσθη ἡ Λομβαρδία καὶ τὸ 1866 διὰ τοῦ Πρωσο-αυστριακοῦ πολέμου τὸ βασίλειον τῆς Βενετίας καὶ ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας.

Ὅρη αὐτῆς ἐπισημότερα εἶνε τὰ *Σουδητὰ* (1350 μέτ.), τὰ ὅποια μία σειρὰ ὄντα τῶν Γερμανικῶν ὄρέων, καὶ παραλλήλως ἐκτείνοντα τῶν Βοηρικῶν ὄρέων ἀπολήγουσι βορειανατολικῶς εἰς τὴν Γερμανικὴν πεδιάδα· τὰ *Καρπάθια* (2700 μέτ.), τὰ ὅποια ἀνυψούμενα ἐκ τῆς Δακικῆς πεδιάδος ἐκτείνονται ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν· τούτων ἀξιολογότερα μέρη εἶνε αἱ *Τρανσυλβαρικαὶ Ἀλπεις*, τὰ *Κεντρικὰ Καρπάθια* καὶ τὰ μικρὰ *Καρπάθια*. Ἐν τῷ δυτικῷ δὲ τούτων σχηματίζονται αἱ *Οὐγγρικαὶ πεδιάδες*, τῶν ὁποίων ἡ μεγαλειτέρα καὶ *Κάτω* καλουμένη εἶνε τὸ πλεῖστον ἄκαρπος, εἰς τὸ δυτικὸν ἐλώδης καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἀμμόδης.

Ποταμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ *Ἀλβις*, ἐμβάλλων εἰς τὴν βόρειον θάλασσαν· ὁ *Ὀδερὸς* καὶ ὁ *Ὀύστουάις*, οἵτινες πηγάζοντες ἐκ τῶν

Σουδητίων και Καρπαθίων ὄρεων ἐκβάλλουσι διὰ τῆς Πρωσσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ Δούναβις, ὅστις διερχόμενος δι' ὅλης τῆς Αὐστρίας καὶ δεχόμενος πολλοὺς ἄλλους παραποτάμους· οἷον τὸν Δραῦον, τὸν Τούσιαν, τὸν Σαῦον κλ. ἐκβάλλει διὰ τῆς Βλαχίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. *Αἰμὴν* δ' αὐτῆς ἐπισημοτέρα ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ εἶνε ἡ *Πλατεροσὴ* ἢ *Βαλατόν*.

Ἡ Αὐστρία συνίσταται· α) ἀπὸ ἐξ μέρη ἀνήκοντα εἰς τὴν Γερμανίαν· οἷον τὴν *Βοεμίαν*, *Μοραβίαν*, ἰδίως *Αὐστρίαν*, *Στυρίαν*, *Ἰλλυρίαν* καὶ *Τυρολίαν*. β) ἀπὸ τὰς χώρας τὰς μὴ ἀνήκουσας εἰς τὴν Γερμανίαν· οἷον τὴν *Γαλικίαν*, τὴν *Οὐγγαρίαν*, *Κροατίαν*, *Τρανσυλβαρίαν* μετὰ τῶν Στρατιωτικῶν Μεθορίων χωρῶν καὶ τὴν *Δαλματίαν*.

Χῶραι ἀνήκουσαι εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἐπισημότεραι τούτων πόλεις εἶνε *Πράγα* παρὰ τὸν Μολδαῦον μητρ. τῆς Βοεμίας, ὄχυρωτάτη καὶ βιομηχανὸς πόλις ἔχουσα 160 χιλ. κατ. καὶ ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον. *Καρλοβάδη* πρὸς Δ. ἐπίσημος διὰ τὰ λουτρά της. *Βροῦνη* μητρ. τῆς Μοραβίας, ὄχυρὰ πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν μάλιστα ὑφασμάτων καὶ 62 χιλ. κατ. ταύτης ΝΑ. Ἄουστερλίτση, μικρὰ πόλις ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1804 νίκην τῶν Γάλλων κατὰ τῶν Αὐστριακῶν καὶ Ῥώσων. *Βιέννη* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. τοῦ κράτους ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Γερμανίας, ἔχουσα ὄχι καλὰς ὁδοὺς ἀλλὰ λαμπράς οἰκοδομὰς· οἷον τὰ ἀνάκτορα, τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, τερπνότατα πράσσεια, ἐπίσημον πανεπιστήμιον, λαμπρὰν βιομηχανίαν, σημαντικὸν ἐμπόριον καὶ 578 χιλ. κατ. *Αἰρτση* παρὰ τὸν Δούναβιν, πόλις ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ ἔχουσα 35 χιλ. κατ. *Γραῖτσον* μητρ. τῆς Στυρίας, ἔχουσα πανεπιστήμιον, βιομηχανίαν βαμβακερῶν ὑφασμάτων καὶ χαλυβικῶν ἔργων καὶ 70 χιλ. κατ. *Ααῦθάχη* μητρ. τῆς Ἰλλυρίας παρὰ τὸν Σαῦον, ἔχουσα 24 χιλ. κατ. *Τεργέστη*, ἐλεύθερος λιμὴν τῆς Γερμανίας καὶ μία τῶν ἐπισημοτέρων καὶ ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης ἔχουσα 110 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα δ' ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες, ἀξιόλογα διατηροῦντες διὰ τοὺς παῖδάς των ἐκπαιδευτήρια. *Τροσπύκη*, μητρ. τοῦ Τυρόλου κειμένη μεταξὺ ὑψηλῶν ὄρεων καὶ ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 17 χιλ. κατ.

Χῶραι μὴ ἀνήκουσαι εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἐπισημότεραι αὐτῶν πόλεις εἶνε *Λεμβέργη* μητρ. τῆς Γαλικίας ὠραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 73 χιλ. κατ. ἐξ ὧν εἶνε καὶ πολλοὶ Ἑβραῖοι. *Βρόδη*, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Γαλικίας ὑπὸ Ἑβραίων τὸ πλεῖστον κατοικουμένη, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 20 χιλ. κατ. *Κρακοβία* ἐπὶ τοῦ Οὐίστούλα, πρωτ. μέχρι τοῦ 1846 τοῦ ἀνεξαρτήτου μέρους τῆς Πολωνίας· ἔκτοτε δ' ὑποκύψασα εἰς τὴν Αὐστρίαν ἔχει πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ.

Βούδα ἢ *Ὀφεν* ἐπὶ τοῦ Δουναύβωος μητρ. τῆς Οὐγγαρίας, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. Πέστα ἐπὶ τοῦ Δουναύβωος μὲ πανεπιστήμιον ἀπέναντι τῆς Βούδας, ἡ βιομηχανικωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Οὐγγαρίας, ἔχουσα 135 χιλ. κατ. Πρεσβούργον ἐπὶ τοῦ Δουναύβωος, ὠραία πόλις ἐν ἧ ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Οὐγγαρίας, ἔχουσα 45 χιλ. κατ. Δεβρεσίνην πρὸς Α. λίαν βιομήχανος πόλις ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Ἀργάμη, πρωτ. τῆς Κροατίας καὶ τῶν Στρατιωτ. Μεθορίων χωρῶν παρὰ τὸν Σαῦον ποταμόν, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Φιοῦμη ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, ἔχουσα λιμένα ἐλεύθερον καὶ 10 χιλ. κατ. Κλαουσεμβούργην, πρωτ. τῆς Τρανσυλβανίας ἔχουσα 25 χιλ. κατ. Κροσστάτη, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Τρανσυλβανίας ἔχουσα 25 χιλ. κατ. Πετροβαράδιον ἐπὶ τοῦ Δουναύβωος, ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔνθα ὁ πρίγκηψ Εὐγένιος ἐνίκησε τὸ 1716 κατὰ κράτος τοὺς Τούρκους. Ζέγγη, λιμὴν ἐμπορικὸς τῆς Κροατίας. Ζάρα, μητρ. τῆς Δαλματίας μὲ 5 χιλ. κατ. Ραγοῦσα, ἄλλοτε ἐπίσημος πόλις τῆς Δαλματίας καὶ πρωτεύουσα ὁμωνύμου δημοκρατίας.

Εἰς τὰ παράλια τῆς Δαλματίας ὑπάρχουσι πολλαὶ μικρὰ νῆσοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν Αὐστρίαν οἷον ἡ *Μέλιδα*, *Κορζόλα*, *Λεσίνα*, *Βραττία*, *Γρόσσα*, *Πάρος* κλ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Αὐστρίας εἶνε 6558 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 32 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. ὧν ὑπὲρ τὰ 14 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Γερμανικὴν Αὐστρίαν. Τούτων 23 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. εἶνε καθολικοί, περὶ τὰ 4 οὐνῆται, 3 ὀρθόδοξοι καὶ 3 $\frac{1}{2}$ διαμαρτυρόμενοι· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε αὐτοκρατορία συνταγματικὴ μετὰ δύο Βουλῶν Ἀνω καὶ Κάτω καλουμένων, ὧν ἡ τελευταία σύγκειται ἐξ ἀντιπροσώπων στελλομένων ἐκ τῶν διαφόρων Διαιτῶν τῆς αὐτοκρατορίας.

Τῶν κατοίκων τῆς Αὐστρίας ἐν μὲν τῇ Γαλικίᾳ, Μοραβίᾳ, Βοεμίᾳ, Κροατίᾳ Σλαβονίᾳ καὶ Δαλματίᾳ ἐπικρατοῦσιν οἱ Σλάβοι (15 $\frac{1}{2}$ ἑκατ.), ἐν δὲ τῇ ἰδίᾳ Αὐστρίᾳ, Στυρίᾳ καὶ Τυρολλίᾳ οἱ Γερμανοὶ (8 ἑκατ.). Μετὰ δὲ τούτους πολυπληθεῖς εἶνε οἱ Οὐγγροὶ (ἢ Μαγάρου 5 ἑκατ.) καὶ οἱ ἐκ Λατίνων καταγόμενοι (3 ἑκατ.). Ἐν τῇ Αὐστρίᾳ ὅμως ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ Ἑβραῖοι, Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, καὶ Ἀθίγγανοι.

Ἡ Αὐστρία ἔχει κλίμα συγκρασμένον καὶ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἕδαφος αὐτῆς εἶνε μᾶλλον ὀρεινόν· ἔχει ὅμως καὶ λαμπρὰς πεδιάδας καὶ κοιλάδας εἰς τὴν Γαλικίαν, Βοεμίαν, Οὐγγαρίαν, ἰδίως Αὐστρίαν, παραγούσας σίτον ἄφθονον, οἶνον, καπνόν, ὠραίους ἵππους, βοῦς, πρόβατα, χοίρους κτλ. Εἰς τὴν Οὐγγαρίαν ὑπάρχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου κτλ. καὶ ὑδραργύρου πρὸς Ν. πρὸς τὴν μικρὰν πόλιν Ἰδρίαν, εἰς δὲ τὴν Γαλικίαν ἐπὶ τῶν ὄρεων ὄρυκτὸν ἄλας.

Ἡ βιομηχανία τῆς Αὐστρίας κατὰ τὸν ἐνεστῶτα αἰῶνα ἔλαμψε με-

γάλας προόδους· και τὸ ἐμπόριον δ' αὐτῆς λίαν ἐνεργόν, εὐκόλυνόμενον διὰ τῶν πλευστῶν ποταμῶν, τῶν διωρύχων καὶ τῶν σιδηροδρόμων τῆς.

Ἡ στοιχειώδης παιδεία δὲν εἶνε εἰσέτι διαδεδομένη καθ' ἅλην τὴν Αὐστριακὴν αὐτοκρατορίαν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ λαὸς τῶν μὴ Γερμανικῶν χωρῶν εἶνε πολὺ ἀγροίκος.

ΡΩΣΙΑ.

Μῆκ. Α. 15⁰ 20'—62⁰.

Πλάτ. Β. 40⁰—70⁰.

Ἡ Ῥωσσία περιλαμβάνουσα ἤδη καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Πολωνίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Κιζεῖνου πόντου καὶ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σουηδίας, τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Πρωσσίας, τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Τουρκίας.

ΣΗΜ. Ἡ Ῥωσσία κατοικεῖτο ἐκπαλαί ὑπὸ τῶν Σκυθῶν, Φιννῶν ἢ Φιλλανδῶν, Λαπῶνων, Σαμογετῶν, Σαρματῶν καὶ Σλάβων, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Πέτρου τοῦ μεγάλου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος ἐξῆλθε τῆς βαρβαρότητος, καὶ ἔκτοτε δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς κράτος πολιτισμένον· διότι εἰσῆχθησαν ἐν αὐτῇ αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης. Ἡ Πολωνικὴ Ῥωσσία προσετίθη εἰς αὐτὴν περὶ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος, καὶ τὸ βρασιλεῖον τῆς Πολωνίας τὸ 1814. Ἐκτοτε δὲ τὸ μέγα τοῦτο κράτος αὐξάνει διὰ κατακτήσεων νέων χωρῶν καθ' ἑκάστην εἰς τὴν Καυκάσιον Ῥωσσίαν καὶ Σιβηρίαν, καὶ ἤδη κατέχει τὸ ἔσδομον τῶν χωρῶν τῆς σφαιρας μας.

Ὅρη αὐτῆς ἐπισημότερα εἶνε πρὸς Α. τὰ Οὐράλια, πρὸς Ν. τὰ ὄρη τῆς Ταυρικῆς Χερσονήσου καὶ ὁ Καύκασος, εἰς τὸ ΝΔ. τὰ Καρπάθια καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τὰ Λαπωνικὰ ὄρη. Ἄπασα δ' ἡ χώρα ἐν γένει εἶνε πεδινή, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ λόφων.

Ποταμοὶ δ' αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Καρὰς καὶ ὁ Πετσγόρας, πηγάζοντες ἐκ τῶν Οὐραλίων καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βορ. ὠκεανόν· ὁ Δουῆνας, ὡσαύτως ἐκβάλλων εἰς τὴν Αευκὴν θάλασσαν· ὁ Τορτέας ἐκ τῶν Λαπωνικῶν ὄρεων, ὁ Νεύας ἐκ τῆς λίμνης Λαδόγας, ὁ Δίνας ἐκ τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὄρειον καὶ ὁ Οὐϊστούλας ἐκ τῶν Καρπαθίων ὄρειων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ Δρεϊστερος, ὁ Δρεϊπερος ἐκ τῶν Καρπαθίων ὄρειων καὶ ὁ Δῶν ἢ Τάναϊς ἐκ τῶν Οὐραλίων ὄρειων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον· ὁ Βόλγας καὶ ὁ Οὐράλιος ὡσαύτως ἐκ τῶν Οὐραλίων ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

Λίμναι δ' αὐτῆς ἐπισημότεραι εἶνε ἡ Λαδόγα, ἡ Ὀρέγα, ἡ Ἰλιμενος, ἡ Πέεπος καὶ πρὸς Α. ἡ Κασπία θάλασσα.

Ἐπισημότεραι δ' αὐτῆς πόλεις, διηρημέναι εἰς 51 διοικήσεις, εἶνε Ῥίγα, εὐλίμενος, ἐμπορικὴ καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ῥωσσίας εἰς τὴν

Βαλτικήν θάλασσαν, ἔχουσα 78 χιλ. κατ. *Δορπάτη*, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της. *Πετρούπολις* ἐπὶ τοῦ Νεβά, κτισθεῖσα ὑπὸ Πέτρου τοῦ μεγάλου (1703 μ. Χ.) πρωτ. τοῦ κράτους ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα εὐρείας ὁδοὺς, ὠραίας διώρυχας, λαμπρὰ ἀνάκτορα, θέατρα, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἰσαάκ, τῆς Παναγίας τοῦ Καζάν, τοῦ Ἁγίου Παύλου, λαμπρὰ προάστεια, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 550 χιλ. κατ. *Κροιστάτη* ἐπὶ μικρᾶς νήσου εἰς τὸν Φιννικὸν κόλπον, λίαν ὄχυρά πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ῥωσσίας εἰς τὴν Βαλτικήν ἔχουσα 49 χιλ. κατ. *Ἐλσιγκόρση*, μητρ. τῆς Φιλλανδίας ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ πανεπιστήμιον παρ' αὐτὴν δὲ κεῖται τὸ ὄχυρόν φρούριον *Σβεαβοῦργον*. *Ἀρχάγγελλος*, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ῥωσσίας εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. ἐν αὐτῇ τῇ 23 Ἰουνίου ἡ ἡμέρα εἶνε 21 ὥρας, τῇ δὲ 23 Δεκεμβρίου 4 μόνον ὥρας.

Μόσχα ἐπὶ τοῦ *Μοσχόβου* ποταμοῦ, παλαιὰ πρωτ. τῆς Ῥωσσίας καὶ ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους, ἔχουσα πλατείας ὁδοὺς, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, οἷον τὸ *Κρεμλίον*, τὴν καλλιτέραν τοῦ κράτους βιομηχανίαν, μέγα ἐμπόριον καὶ πανεπιστήμιον. Αὕτη πυρποληθεῖσα τὸ 1812 ὑπὸ τῶν Ῥώσων κατὰ τὴν ἐν αὐτῇ εἴσοδον τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος πρὸς σωτηρίαν ὄλου τοῦ κράτους ἀνηρέθη ἐπὶ ὄλις νέου κανονικοῦ σχεδίου καὶ ἔχει περὶ τὰς 352 χιλ. κατ. (α). *Τοῦλα* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὰ ὄπλοποιεῖά της, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Καζάν* ἐπὶ τοῦ Βόλγα, ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον καὶ 64 χιλ. κατ. *Αστραχάν* ἐπὶ νήσου τοῦ Βόλγα εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 46 χιλ. κατ. καὶ μέγα ἐμπόριον ἰχθύων τεταριχηυμένων, δερμάτων κλ. *Ταϊγάνιον* ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ *Τανάδος*, πόλις ἐμπορικωτάτη ἔχουσα 25 χιλ. κατ. ἐντεῦθεν ἐξάγεται πολὺς σῖτος διὰ τὴν Εὐρώπην. *Σεβαστούπολις* εἰς τὸν Βῤῥεῖνον πόντον, λίαν ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις διάσθημος δι' ἣν ὑπέστη πολιορκίαν τὸ 1855—1856 ὑπὸ τῶν Γάλλων, Ἀγγλων καὶ Σάρδων.

Χερσὼν ἐπὶ τοῦ *Δνειπέρου*, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 42 χιλ. κατ. *Νικολάϊεφ* ἐπὶ ποταμοῦ, ἔχουσα εἰς τὰ ἐνδότερα μέγα ναυπηγεῖον πολεμικῶν πλοίων καὶ 65 χιλ. κατ. *Ὁδησσός*, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ῥωσσίας εἰς τὸν Βῤῥεῖνον πόντον, ἐν ἧ εὐρίσκονται καὶ πολλοὶ ἔμποροι Ἕλληνες ἔχουσα 120 χιλ. κατ. *Κιεβον* ἐπὶ τοῦ *Δνειπέρου*, ἀρχαιοτάτη καὶ ἐπίσημος πόλις τῆς Ῥωσσίας, χρηματίσασα καὶ πρωτ. αὐτῆς, ἔχουσα θεολογίας ἀκαδημίαν καὶ 70 χιλ. κατ. *Ἐνταῦθα* ὁ μέγας Βλαδίμηρος τὸ 989 μ. Χ. ἐδέχθη τὸ βᾶπτισμα. *Πουλτάβα*, ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

(α) τὸν χειμῶνα ἔχει ἐτι ὑπὲρ τὰς 180 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Ῥωσικῆς Πολωνίας ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Βαρσοβία* ἐπὶ τοῦ Οὐϊστούλα, πρωτ. τοῦ Πολωνικοῦ βασιλείου, ἔχουσα ὠραίας καὶ πλατείας ὁδοὺς, πλῆθος παλατίων, πολλὰ ἐπιστημονικὰ καταστήματα, πανεπιστήμιον, ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 244 χιλ. κατ. ἐξ ὧν 50 χιλ. εἶνε Ἑβραῖοι. *Βίλνα* ἐπὶ τοῦ Βιλιά, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 70 χιλ. *Γρόδνον*, πρωτ. ποτὲ τῆς Πολωνικῆς Διαιτήσ.

Νῆσοι τῆς Ῥωσσίας ἐπισημότεραι εἶνε εἰς τὴν Βαλτικὴν ἢ Ὀσεῆλη, εἰς δὲ τὸν Βόρειον ὠκεανὸν ἡ *Καλιγούβη* καὶ ἡ *Βαϊγάτη*, ἐπισκεπτόμεναι ὑπὸ τῶν Ῥώσων διὰ τὴν ἀλιεῖαν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 55000 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 67 ἑκατ. ὧν περὶ τὰ 5 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ῥωσικὴν Πολωνίαν· 57 δ' ἐκ τούτων εἶνε ὀρθόδοξοι, 3 ἑκατ. ἐν Πολωνίᾳ δυτικοί, 1 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. Ἑβραῖοι, 2 ἑκατ. ἐν Φιννίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ Λουθηρανοί, καὶ ἐν Κριμαίᾳ καὶ Καυκάσῳ 3 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. Τούρκοι. Τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος.

Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Ῥωσσίας τὰ 50 ἑκατ. εἶνε *Σλάβοι* (Ῥῶσοι, Κοζάκοι καὶ Πολωνοί), οἱ δ' ἄλλοι εἶνε *Λεῖτοί*, *Γερμανοί*, *Ἑλληνες*, *Βλάχοι* καὶ *Ἑβραῖοι*. Κοινὴ δὲ γλῶσσα εἶνε ἡ Ῥωσικὴ, ἐν δὲ τῇ Πολωνίᾳ ὡς καὶ ἐν τῷ δυτικῷ αὐτῆς λαλεῖται ἡ *Πολωνικὴ*.

Τὸ κλίμα τῆς Ῥωσσίας πρὸς μὲν τὸν Πολικὸν κύκλον εἶνε ψυχρότατον καὶ ὁ χειμῶν διαρκεῖ 8 μῆνας, πρὸς δὲ τὸ μέσον καὶ τὸ νοτιοδυτικὸν εἶνε ψυχρὸν ὁμοιάζον τῷ τῆς Γερμανίας· ὠστώτως ψυχρὸν εἶνε καὶ εἰς τὰς ἀνατολικὰς παρὰ τὸν Βόλγαν χώρας, τὸ δὲ νοτιανατολικὸν ἔχει θερμώτατον θέρος καὶ δριμύτατον χειμῶνα.

Τὸ δ' ἔδαφος σχεδὸν παντοῦ εἶνε πεδινόν, διακοπτόμενον ὑπὸ λόφων. Καὶ τὸ βόρειον αὐτῆς (Πετοσχόρας, Καρὰς ποτ. Λαπωνία) εἶνε ἄγονον καὶ σχεδὸν ἀκατοίκητον συχνάζομενον διὰ τὴν θήραν τῶν πολυτίμων γουναρικῶν καὶ τὴν ἀλιεῖαν, τὸ δὲ ἀνατολικὸν εἶνε δασώδες, τὸ νοτιανατολικὸν τὸ μὲν παρὰ τὴν Κασπίαν καὶ τὸν Οὐράλην ξηρὸν καὶ ἀλατοῦχον, τὸ δὲ παρὰ τὸν Εὐξείνιον πόντον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐρήμων καλουμένων στεππῶν, ἐν αἷς κεκαλυμμέναις ὑπὸ χόρτων βόσκουσιν ἄπειρα ποίμνια· εἰς τὸ νότιον ἐν γένει (Βολνία, Ποδολία) καὶ τὸ δυτικὸν εἶνε χῶρα δασώδεις, ἀφθονωτάτους παράγουσαι δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνὸν κτλ. τὰ δὲ Οὐράλια ὄρη ἔχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλατίνης, γαλκοῦ, σιδήρου, ἀλάτων, ἀδαμάντων κτλ.

Ἡ γεωργία ἐν Ῥωσσίᾳ εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ἔτι δὲ ἡ κτηνοτροφία τῶν βοῶν, προβάτων, ἵππων, καμήλων, καὶ ἡ ἀλιεῖα εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα, ὅθεν ἐξάγεται πλῆθος ἰχθύων καὶ τὸ αὐγοτάραχον· ὠστώτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον εὐκολυόμενον ὑπὸ πλῆθους πλευστῶν ποταμῶν καὶ διωρύχων. Σιδηροδρό-

μους δ' ἔχει εἰσέτι ἡ Ῥωσσία ὄχι ἀναλόγους τῆς ἀπεράντου αὐτῆς ἐκτάσεως. Καὶ ἡ βιομηχανία δὲ κάμνει ἤδη μεγάλας ἐν αὐτῇ προσόδους· ἡ δὲ παιδεία εἰς μὲν τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν εἶνε λίαν διαδοδομένη, ἀλλ' ὁ λαὸς εὐρίσκεται εἰσέτι εἰς τὴν ἐσχάτην βαρβαρότητα.

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ ἢ ΣΟΥΗΔΙΑ.

Μῆκ. Α. 2^ο 30'—29^ο.

Πλάτ. Β. 35^ο 25'—71^ο 5'.

Σκανδιναυικὸν κράτος λέγεται ἡ Σουηδία συνισταμένη ἐκ τῆς ἰδίως Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας· ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. Ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορ. θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Ῥωσσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἄτλαν. Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Σουηδία τὸ πρῶτον κατοικήθη ὑπὸ Φιλλανδῶν, κατοικοῦντων ἤδη εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς μέρη· εἴτα δὲ κατέλαβον αὐτὴν οἱ Γότθοι, οἱ προξενήσαντες τσσαύτας λεηλασίας καὶ καταστροφὰς εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος. Ἐκ δὲ τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας, ὁμοῦ Σκανδιναυικῆς χερσονήσου καλουμένης, ἐξῆλθον οἱ τρομεροὶ ἐκείνοι πειραταὶ Νορμανδοί, οἱ ἐπὶ πολλὸν χρόνον (4000 μ. Χ.) ἐρημώοντες τὰ παράλια τῆς Δ. καὶ ΝΑ. Εὐρώπης. Τὸ δὲ 4397 ἠνώθη μετ' αὐτῆς ὑπὸ τῆς Μαργάριτης καὶ ἡ Δανία. Ἀλλ' ὁ Γουσταῦος Βΐζας κατέλυσε εἴτα τὴν ἑνωσιν ταύτην, καὶ ἐλευθέρωσε τὴν Σουηδίαν ἐγένετο αὐτῆς βασιλεὺς, εἰσαγαγὼν καὶ τὴν θρησκευτικὴν μεταρρύθμισιν. Ὁ δὲ Γουσταῦος Ἀδόλφος κκέστισεν αὐτὴν ἐν τῶν ἰσχυρωτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης· ἀλλὰ διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀτυχῶν πολέμων Καρόλου τοῦ ΙΒ'. ἐξοθένθηεν ἡ Σουηδία καὶ ἀπόλεσε τὰς ἐξωτερικὰς κτήσεις τῆς. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1814 ἡ Σουηδία ἀποτελεῖ ἐν κράτος μετὰ τῆς Νορβηγίας.

Ὅρη αὐτῆς ἐπισημότερα εἶνε αἱ Σκανδιναυικαὶ Ἄλπεις (2 χιλ. μέτ.), αἵτινες κείμεναι μετὰξὺ Σουηδίας καὶ Νορβηγίας διευθύνονται ἀπὸ τὸ βορειανατολικὸν πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς χερσονήσου, καὶ ἀπολήγουσιν ἀποτόμως εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν· πρὸς ἀνατολὰς δ' αὐταὶ ταπεινούμεναι σχηματίζουσι τὴν πεδιάδα, ἣτις ἐξακολουθεῖ καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς χερσονήσου.

Ποταμοὺς ἐπισημοὺς ἡ Σουηδία δὲν ἔχει, ἄξιοι δὲ μνείας εἶνε ὁ Τορνέας, ὅστις ἐκ τῶν Λαπωνικῶν ὀρέων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Βοθνικὸν κόλπον, καὶ ὁ Γλόμενος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Σκανδιναυικῶν ὀρέων καὶ διαρρέων τὴν Νορβηγίαν ἐκβάλλει εἰς τὸν πορθμὸν Σαγαροάκην. Ἄμυραι δ' αὐτῆς ἐπισημότεραι εἶνε ἐν μὲν τῇ Νορβηγίᾳ ἡ Μιαίρη, ἐν δὲ τῇ Σουηδίᾳ ἡ Μαλάρη, ἡ Βέρερ καὶ ἡ Βέττερ, ἐνούμεναι διὰ τῆς διώρυχος τοῦ Γαῖτα, ἐνούσης ἐτι μετ' αὐτῶν καὶ τὸν Κατεγάτην. Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Σουηδίας, διηρημέναι εἰς τρία μέρη, εἶνε Οὐψάλη ἐπὶ τερπνῆς θέσεως, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν ἀστεροσκοπεῖον καὶ 40 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Λιναίου. Στοκχόλμη, ἐπὶ θαυμασίας θέσεως, παρὰ τὴν Μαλάρην πρωτ. τοῦ κράτους, ἐκτισμένη ἐπὶ πολλῶν νησιδίων καὶ ἐπὶ δύο χερσονήσων,

ἔχουσα λαμπρὰ ἀνάκτορα, ὠραίας ἐξοχάς, λαμπρὸν ἐμπόριον, λαμπρὰν βιομηχανίαν καὶ 134 χιλ. κατ. *Καλιμάρη*, ἐπίσημος διὰ τὴν συνθήκην, καθ' ἣν τὸ 1397 ἠνώθησαν ὑπὸ ἓν σκῆπτρον ἡ Δανία, Σουηδία καὶ Νορβηγία. *Γοθεμβούργη* ἐπὶ τοῦ Κατεγάτου παράλιος καὶ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 46 χιλ. κατ. *Καλοκρόνα*, ὄχυρά πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Σουηδίας, ἔχουσα 17 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Νορβηγίας, διηρημένης εἰς 5 μέρη, ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Χριστιανία* ἐπὶ ὁμίον. κόλπου, ἔδρα τῶν Βουλῶν τῆς Νορβηγίας, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον σιδήρου καὶ σανίδων, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 66 χιλ. κατ. *Χριστιανσάνδη*, εἰς τὸ Ν. τῆς Νορβηγίας ἐπὶ τοῦ Σκαγεράκου, λίαν ἐμπορικὴ πόλις. *Βεργένη*, παράλιος καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Νορβηγίας, ἔχουσα 31 χιλ. κατ. *Δροσθείμη* ἐπὶ τερπνῆς θέσεως, ὅπου ἐστέφοντο τὸ πάλαι οἱ βασιλεῖς τῆς Νορβηγίας, ἐξάγουσα χαλκὸν καὶ ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Ραιράση*, ἔχουσα ὀνομαστά μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ οὖσα ἡ ὑψηλοτέρα πόλις τῆς Νορβηγίας. *Βαρθούση* εἰς τὴν Λαπωνίαν, ὁ βορειότερος ὄμιον τῶν κατοικουμένων τόπων τῆς Εὐρώπης.

Καθ' ὅλα τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Νορβηγίας ὑπάρχουσι πλῆθος νήσων. Τούτων ἐπισημότεραι εἶνε αἱ *Λοφοδέται*, γνωσταὶ διὰ τὸ γυμνὸν καὶ ἀπόκηρμον τῆς χώρας τῶν ἐπισημότερα δ' αὐτῶν εἶνε ἡ *Κουέλη*, ἔχουσα πόλιν *Ἀμερφέστην*, συγχυζομένην διὰ τὴν ἀλιεῖαν ὑπὸ πλῆθους πλοίων.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7600 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 5600000, (τῆς Σουηδίας 4 ἑκατ. καὶ τῆς Νορβηγίας 1600 χιλ. κατ.) πρεσβεύοντες τὴν Λουθηρανικὴν θρησκείαν καὶ διοικούμενοι συνταγματικῶς. Ἄν δὲ καὶ ἡ Σουηδία εἶνε ἠνωμένη ὑπὸ ἓν σκῆπτρον μετὰ τῆς Νορβηγίας, ἔχουσιν ὅμως ἑκατέρω ἰδίους νόμους καὶ ἴδια ἀνεξάρτητα νομοθετικὰ σώματα.

Οἱ Σουηδοὶ καὶ οἱ Νορβεργοὶ εἶνε Γερμανικῆς καταγωγῆς, εἰς δὲ τὰ βόρεια μέρη αὐτῶν κατοικοῦσι περὶ τὰς 20 χιλ. Λαπώνων, ὧν πολλοὶ εἶνε εἰδωλολάτραι.

Τὸ κλίμα τῆς Σουηδίας ἐν γένει εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν, καὶ εἰς μὲν τὰς μεσημβρινὰς αὐτῆς χώρας διακρίνονται καὶ αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους· ἐνταῦθα τὸ θέρος εἶνε βραχυτάτον ἀλλὰ καὶ θερμώτατον, οὗ ἕνεκα καὶ ταχέως τὰ ἐν ταύταις ταῖς χώραις προϊόντα ὠριμάζουσι. Κατὰ δὲ τὴν 67 μοῖραν διακρίνονται δύο μόνον ὥραι τοῦ ἔτους χειμῶν καὶ θέρος, καθ' ὃ ἡ θερμότης καθίσταται ἀφόρητος. Ὡσαύτως καὶ ἡ Νορβηγία εἶνε λίαν ψυχρά, τὰ παράλια ὅμως αὐτῆς καίτοι ἐκτεθειμένα εἰς ἀλλεπαλλήλους μεγάλας τρικυμίας ἔχουσι κλίμα σχετικῶς

πολύ συγκερασμένον· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε ὀλίγον εὐφορον, πλὴν τοῦ νοτίου μέρους διακοπτομένου ὑπὸ πλήθους λιμνῶν, καὶ παράγοντος ἀφθόνως σίτον, κριθήν, λίνον, γεώμηλα κτλ. Καὶ ἡ μὲν Σουηδία εἶνε μᾶλλον πεδινή, ἡ δὲ Νορβηγία ὄρεινή, ἔχουσα δάση ὑψίκομα, φέροντα ξυλικὴν πρὸς ἐμπορίαν· τὸ δὲ βόρειον μέρος κατοικεῖται ὑπὸ τῶν Λαπώνων λαοῦ δυσειδοῦς καὶ μικροσώμου, ζῶντος βίον πλάνητα καὶ νομαδικόν, καὶ τρεφομένου ἐκ τῶν προϊόντων τῆς θήρας, τῆς ἀλιείας καὶ τῶν ποιμνίων τῶν βεννῶν τῶν ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ σιδήρου ἀφθόνου.

Ἡ βιομηχανία εἶνε ἐν αὐτῇ περιορισμένη εἰς τὰς μεγαλειτέρας πόλεις, τὸ δ' ἐμπόριον λίαν ἐνεργόν· καὶ ἡ παιδεία δὲ καὶ μάλιστα ἡ κατωτέρα εἶνε μᾶλλον διαδεδομένη ἐν αὐτῇ ἢ εἰς ἄλλο οἰονδήποτε μέρος τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Σουηδία ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης κατέχει ἐν Ἀμερικῇ τὴν νῆσον τοῦ Ἀγίου Βαρθολομῆ, μίαν τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν.

Α Σ Ι Α.

Ἡ Ἀσία κατέχουσα τὸ ἀνατολικὸν τοῦ ἀρχαίου κόσμου ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ῥωσσίας, τοῦ Εὐξείνου πόντου, τῆς Προποντίδος, τῆς Μεσογείου, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Αὕτη διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς 44 μέρη τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσσίαν (Σιβηρίαν καὶ Καυκάσιον Ῥωσσίαν), τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Περσίαν, τὸ Ἀφγανιστάν, τὸ Βελουτχιστάν, τὸ Τουρκεστάν, τὴν Κίταν ἢ Σινικὴν αὐτοκρατορίαν, τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν Ἰνδοκίταν, τὸ Ἰνδοστάν καὶ τὴν Ἀραβίαν.

Θάλασσαι αὐτῆς ὑπὸ μὲν τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ σχηματιζόμεναι εἶνε ἡ Βερίγγειος θάλασσα πρὸς Α. τῆς Σιβηρίας, ἡ Ὀχοτσική ΝΑ τῆς Σιβηρίας· ἡ Ἰαπωνικὴ πρὸς Δ. τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων ἡ Κιτρίνη καὶ ἡ Κιναρὴ θάλασσα πρὸς Α. τῆς Κίνας, καὶ ἡ Σινικὴ θάλασσα ΝΑ. τῆς Ἰνδοκίνας. Ὑπὸ δὲ τῆς Μεσογείου ὁ Εὐξείνιος Πόντος, ἡ Προποντίς, τὸ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ τὸ Συρικὸν πέλαγος πρὸς Δ. τῆς Συρίας.

Κόλποι αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶνε οἱ ἐξῆς· ὁ Ὄβιος εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανόν· ὁ τοῦ Τογγίτου καὶ ὁ Σιαμικὸς εἰς τὴν Σινικὴν θάλασσαν· ὁ Βεγγαδικὸς μεταξὺ τῶν Ἰνδιῶν· ὁ Ὄμαρικὸς πρὸς Δ. τοῦ Ἰνδοστάν

ὁ *Περσικὸς* μεταξύ Ἀραβίας καὶ Περσίας· ὁ κόλπος τοῦ Ἀδένου πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας· ἡ *Ἐρυθρὰ θάλασσα* μεταξύ Ἀραβίας καὶ Ἀφρικής.

Πορθμοὶ αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶνε ὁ *Βερίγγειος* ἐνώων τὸν Βόρειον μὲ τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ τῆς *Μαλάκας* μεταξύ τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τῆς Σουμάτρας· ὁ *Ορμούζιος*, ἐνώων τὸν Περσικὸν μὲ τὸν Ὀμανικὸν κόλπον· ὁ τοῦ *Βαβελ-μαρδéb*, ἐνώων τὸν κόλπον τοῦ Ἀδένου μὲ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ἰσθμὸς δὲ μόνος εἶνε ὁ τοῦ *Σουέζου* (Ἀρσινός), ἐνώων τὴν Ἀσίαν μὲ τὴν Ἀφρικήν.

Χερσόνησοι. Ὑπὸ τῶν κόλπων τούτων, εἰσχωρόντων βαθέως εἰς τὴν ξηράν, σχηματίζονται αἱ ἐξῆς χερσόνησοι· ἡ *Μικρὰ Ἀσία* (Ἀνατολή) καὶ ἡ *Ἀραβία* εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀσίας· τὸ *Ἰνδοστάν*, ἡ μεγαλύτερα χερσόνησος τῆς Ἀσίας καὶ ἡ *Ἰνδοκίνα* μετὰ τῆς *Μαλάκας* πρὸς Β. τοῦ Ἰνδικοῦ Ὀκεανοῦ· ἡ *Κορέα* εἰς τὸ Α. τῆς Κίνας, καὶ ἡ *Καμτσιάτικα* εἰς τὸ Α. τῆς Σιβηρίας.

Ὀρη καὶ πεδιάδες. Καθ' ἅπασαν τὴν Ἀσίαν εἰς κορυφὸς ὄρεων ὑπάρχει, ἐκτεινόμενος ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους μέχρι τῆς Κιτρινῆς θαλάσσης καὶ περιλαμβάνων πολλὰς πεδιάδας.

Καὶ πρὸς ἀνατολὰς μὲν τῶν Οὐραλίων ὄρεων ἐξαπλοῦται ἡ μεγάλη *Σιβηρικὴ πεδιάς*· νοτιοδυτικῶς δὲ ταύτης πρὸς τὴν Κασπίαν ἐκτείνεται ἡ πεδιάς τοῦ *Τουρκεστάν*, οὔσα περίπου τὸ τρίτον τῆς Σιβηρικῆς πεδιάδος· πρὸς Ν. ταύτης ἄρχονται τὰ ἠφαιστεϊώδη ὄρη τῆς Μηδίας καὶ Ἀρμενίας *Αραράτ* (3350 μέτ.), τὰ ὄρη τῆς Μικρῆς Ἀσίας, ὧν ἐπισημότερον εἶνε ὁ *Ταῦρος* (4 χιλ. μέτ.). Πρὸς ἀνατολὰς δὲ τοῦ Ἀραράτ κεῖται ἡ *Ἀρμενικὴ πεδιάς*, ὀριζομένη πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ ὄρους *Ἰνδοκούχου*, καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῶν *Ἰνδοπερσικῶν* ὄρεων. Ταῦτα τὰ ὄρη ἐνούμενα σχηματίζουσι κόμβον, ἐξ οὗ ἐκτείνονται πάλιν τὰ *Ἰμαλία* (Ἰμας), τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς γῆς (8700 μέτ.).

Πρὸς Β. τῶν Ἰμαλίων ἐκτείνονται ἀλλεπαλλήλως τέσσαρες ὑψηλαὶ πεδιάδες μεταξύ σειρῶν ὄρεων ἡ *Θιβητικὴ* (3250 μέτ.), ἡ *Ταταρικὴ*, ἡ *Βουχαρικὴ* καὶ ἡ *Μογγολικὴ* πεδιάς. Πρὸς Β. δὲ τούτων ἐκτείνονται τὰ *Αἰτάια* ὄρη (3600 μέτ.).

Κεχωρισμένα δ' ὄρη τῆς Ἀσίας εἶνε τὰ *Οὐράλια* (1950 μέτ.), χωρίζοντα τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας· ὁ *Καύκασος* (5500 μέτ.) μεταξύ Εὐξείνου καὶ Κασπίας· τὰ ὄρη τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Καμτσιατικής· οἷον τὰ *Σαϊατικά*, τὰ *Ἰαβλόνια*, τὰ *Αἰδάργεια* καὶ τὰ *Στανρόβια*· τὰ ὄρη τῆς Συρίας *Αἰβαρος* (2500 μέτ.), *Αἰουλιβαρος* (1350 μέτ.) καὶ τὸ *Σινά* (2 χιλ. μέτ.). Πρὸς Α. τούτων ἐκτείνεται ἡ *Μεσοποταμία*, τῆς ὁποίας τὸ νότιον λέγεται *Συρία* καὶ *Ἀραβία* ἔρημος, οὔσα ἀμμώδης καὶ ἀκαρπός. Πρὸς Ν. ταύτης ἐκτείνονται τὰ *Ἀραβικὰ ὄρη* (1680 μέτ.) φθάνοντα μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδένου.

Πρὸς Ν. δὲ τῶν Ἰμαλαίων ἐκτείνεται ἡ μεγάλη Ἰνδικὴ πεδιάς, ἥτις εἰς μὲν τὰ ἀνατολικά ἔχει πολλὰ ὕδατα καὶ εἶνε λίαν εὐφρορ, εἰς δὲ τὰ δυτικά εἶνε ἀνυδρὸς καὶ ἔρημος· ἐν αὐτῇ δ' ἐκτείνονται ἐκ τοῦ Α. πρὸς τὸ ΝΔ. τὰ *Γαταῖα* ὄρη (2200 μέτ.).

Ποταμοί. Ἐκ τῶν ὀρέων τούτων πηγάζουσιν ἅπαντες οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀσίας ὁ *Ὀβις*, ὁ *Γερεσίας* καὶ ὁ *Λένας*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βορ. ὠκεανόν· ὁ *Αμοὺρ*, ὁ *Ὀάγγος* (Κίτρινος), ὁ *Ἰανοχιάγγος* (Κυανοῦς), καὶ ὁ *Καμβόσιος* εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἐκβάλλει ὁ *Βραμπαπούτρας*, ὁ *Γάγγης*, ὁ *Ἰνδὸς* καὶ ὁ *Εὐφράτης*· καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον οἱ μικροὶ ποταμοὶ *Ὀρόντης*, *Μέανδρος* καὶ *Ἐρμος* (α).

Λίμναι δ' αὐτῆς ἄξιαι λόγου, εἰς τὰς ὁποίας χύνονται καὶ τινες μεγάλοι ποταμοί, εἶνε ἡ *Κασπία*, ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τοῦ κόσμου· ἡ *Αράλη* πρὸς Α. τῆς Κασπίας· ἡ *Βάρη* καὶ ἡ *Ὀύρμα* εἰς τὴν Ἀρμενίαν· ἡ *Βαϊκάλη* ἐπὶ τῶν Ἀλταίων ὀρέων, καὶ ἡ *Ἀσφαλιτίτις* (Νεκρὰ θάλασσα) εἰς τὸ Ν. τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπισημότερα εἶνε τὸ *Βαβελ-Μανδῆβ* πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας, τὸ *Μόκαδον* πρὸς Α. τῆς Ἀραβίας, τὸ *Κομορῖνον* πρὸς Ν. τοῦ Ἰνδοστάν, ἡ *Ρωμανία* πρὸς Ν. τῆς Ἰνδοκίνας, τὸ *Ἀνατολικὸν* πρὸς Α. τῆς Σιβηρίας, τὸ *Βόρειον* εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Σιβηρίας καὶ τὸ *Βόρειον* ἢ *Σεβεροβοστοκνῶδιον* εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Σιβηρίας.

Νῆσοι ἐπισημότεραι τῆς Ἀσίας εἶνε εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανὸν ἡ *Νέα Ζέμβλα* καὶ αἱ τῆς Νέας Σιβηρίας· εἰς δὲ τὸν Μέγαν ὠκεανὸν αἱ *Κουρίλλαι*, ἡ *Σακαλιάνη*, αἱ *Ἰαπωνικαὶ νῆσοι*, ἡ νῆσος *Φορμόζα* καὶ ἡ *Αἰράνη*· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν αἱ *Ανδραμάναι*, αἱ *Νικοβάρειοι*, ἡ *Κεϋλάνη*, αἱ *Λακεδῖβαι* καὶ αἱ *Μαλδῖβαι*, καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον ἡ *Λέσβος*, ἡ *Χίος*, ἡ *Σάμος*, τὰ *Ψαρὰ*, ἡ *Πάτμος*, ἡ *Κῶς*, ἡ *Ρόδος*, ἡ *Κάρπαθος*, ἡ *Κάσος* καὶ ἡ *Κύπρος*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσίας μετ' ὄλων τῆς τῶν νήσων εἶνε 420000 τετρ. μυρ. κατὰ δὲ τὸ κλίμα δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τρία. καὶ αἱ μὲν εἰς τὸ δυτικὸν αὐτῆς χώραι, ἐὰν ᾖνε παράλιοι ἢ χαμηλαὶ πεδιάδες, ἔχουσι κλίμα θερμὸν καὶ οὐχὶ πλουσίαν βλάστησιν, ἐὰν δ' ὄροπέδια, ἔχουσι καύσινα τὸ θέρος ἀφόρητον καὶ ψυχὸς μέγιστον, καὶ τέλος ἐὰν ᾖνε εὐυδροὶ κλιμακωταὶ παραλίοι ὀρέων, ἔχουσι κλίμα εὐκραές καὶ παράγουσιν ὀρεινοὺς καρπούς. Εἰς ταύτας τὰς χώρας πίπτει μόνον βροχὴ, καὶ εἰς τὸν Εὐξείνιον, τὴν Κασπίαν καὶ τὴν πεδιάδα τοῦ Τουρκεστάν βροχὴ καὶ χιὼν. Ζῶα δὲ τῆς ζώνης ταύτης εἶνε οἰκιακὰ μὲν ἵπποι, κάμηλοι, βοῦς κτλ. ἄγρια δὲ γαζέλλαι, ὄνοι

(α) Ἴδε αὐτοὺς ἐν τῷ χάρτῃ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

γροι, στρουθοκάμηλοι, λέοντες, ύαινας, θώες, άοικοι, βούβαλοι και άκρίδες.

Αί δέ εις τό νοτιανατολικόν τής 'Ασίας χώραι αί μὲν εις τὰς παραλίαις και εις τὰς χαμηλάς πεδιάδας (Ινδία, Κίνα) έχουσι κλίμα θερμόν, δένδρα κολοσσαία, φοίνικας, διάφορα άρώματα, φυτά υπερμεγέθη και ανάλογα οικιακά ζώα βούς, καμήλους, ελέφαντας, και άγρια τίγρεις, λέοντας, πάνθηρας, ρινοκέρους, κάπρους και υπερμεγέθη έρπετά· τὰ δ' όρεινά τών χωρών τούτων έχουσι κλίμα εύκραές και όρεινά προϊόντα και ζώα.

Εις δέ τήν ύψηλήν ανατολικήν 'Ασίαν (Ιμαλάια) τόν χειμώνα διά τό ψύχος παύει ή βλάστησις, τό δ' έχρ ή βλάστησις είνε ζωηρά, άλλ' έπερχομένου μετ' ου πολυ του θερούς καταστρέφεται, και μόνον άντέχει όπου ύπάρχουσι ύδατα προς πότισιν.

Τά δέ βόρεια τής 'Ασίας (Σιβηρία και τὰ παρ' αύτην όρη) έχουσι ψύχος τόν χειμώνα δριμύτατον και θερμότητα συντομον θερούς, έννεκα του όποιου ή βλάστησις και ή ώρίμανσις τών φυτών είνε ταχυτάτη. Κατά ταύτην τήν ώραν του έτους ύπάρχουσι ένταύθα και τίγρεις, πάνθηρες, και άλλα άλλων κλιμάτων ζώα· ίδια δέ ζώα τής χώρας είνε τὰ σισυροφόρα (τών γουναρικών). Εις ταύτας δέ τὰς χώρας πίπτει βροχή και χιών, και εις τὰ βορειότατα μόνον χιών.

Οί κάτοικοι αύτης λογιζονται περι τὰ 670 εκατ. άνήκοντες εις τρεΐς φυλάς τήν Μογγολικήν, τήν Καυκασίαν και τήν Μαλαϊκήν. Και εις μὲν τήν Μογγολικήν άνήκουσι οι Σίνοι, οι Ιάπωνες, έν μέρος τών Ινδοσινών, οι Τάρταροι, οι Τουρκοι, οι Τουρκομάνοι και οι κάτοικοι τής Σιβηρίας, εις δέ τήν Καυκασίαν άνήκουσι οι Ινδοί, οι Πέρσαι, οι Καυκάσιοι, οι Σύροι, οι Άραβες και οι Έλληνες, και εις τήν Μαλαϊκήν διάφοροι λαοι κατοικοϋντες τό νότιον τής Ινδοκίνας. Κατά δέ τήν θρησκείαν διαιροϋνται ούτω.

Βουδισταί.	. . . . .	189000000
Βρζμισταί.	. . . . .	63000000
Μωαμεθανοί.	. . . . .	85000000
Χριστιανοί.	. . . . .	7000000
Καμφικισταί.	} (α)	328000000
Σιντολάτραι.		
Ίσραηλιται.	. . . . .	650000
Διάφοροι αίρέσεις και ειδωλολάτραι	. . . . .	5000000

(α) Ο Βράμης θεωρείται ότι ύπηρξέ ποτε νομαδέτης τών Ινδών, ή δέ θρησκεία αύτου προσβείει έν ύψιστον όν καλούμενον Παρα-βράμην, όπερ μεταδίδει της δυναμείας του εις τόν Βράμην, Βισνού και Σχίβαν, κλ. τούς έπιφορητισμένους τήν διοίκσιν του παντός· και ό μὲν Βράμης έπιστατεί εις τήν γήν, ό δέ Βισνού επί του άέρος και ό Σχίβας επί του πυρός. Οί πιστεύοντες τόν Βράμην παραδέχονται τήν

Πανταχοῦ τῆς Ἀσίας ἐπικρατοῦσι δεσποτικά πολιτεύματα ὅπου δ' οἱ λαοὶ εἰσέτι ζῶσι νομαδικὸν βίον ἐκεῖ διατηροῦνται πατριαρχικαὶ ἡγεμονίαι.

Εἰς τὴν Ἀσίαν τὴν ἄλλοτε ἐστὶν τοῦ πολιτισμοῦ ὁ ἀνθρώπινος νοὺς εὗρίσκαται εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν τῆς βαρβαρότητος· οὔτε γράμματα σχεδὸν οὔτ' ἐπιστῆμαι εἰς αὐτὴν ἀπαντῶνται, εἰ μὴ εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὸ Ἰνδοστάν, τὴν Κίναν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Ἐν γένει δ' ὁ βίος τῶν Ἀσιανῶν εἶνε γεωργικὸς ἢ νομαδικός, καὶ μόνον τὰ νότια καὶ νοτιανατολικά αὐτῆς μέρη ἔχουσι τέχνας, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΡΩΣΣΙΑ.

Ἡ Ἀσιατικὴ Ῥωσσία συνίσταται ἐκ τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας.

ΣΗΜ. Ἡ Σιβηρία ἐγένετο γνωστὴ περὶ τὰ τέλη τοῦ 16^{ου} αἰῶνος, ὅτε οἱ Ῥώσοι χάριν τῶν γεωγραφικῶν εἰσόδων ἐν αὐτῇ καὶ ἐκυρίευσαν τὴν ἀπέραντον ταύτην χώραν. Εἶτα δὲ κατὰ μικρὸν κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ῥώσων ἡ Τουρκικὴ, ἡ Περσικὴ καὶ ἡ ἀνεξάρτητος Ἀρμενία καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας. Τὸ δὲ 1858 παρεχωρήθη ὑπὸ τῶν Σινῶν εἰς τοὺς Ῥώσους ἅπασα ἡ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἀμούρ χώρα, ἥτοι τὸ βόρειον τῆς Μαντσουρίας. Τέλος τῷ 1864 κατακτηθεῖσα ἅπασα τῆς χώρας τοῦ Καυκάσου ὑπὸ τῶν Ῥώσων ἐπαυσεὶν ὁ ἀκατάπαυστος ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀνισος τῶν Ῥώσων κατὰ τῶν αὐτοχθόνων πόλεμος.

ΣΙΒΗΡΙΑ.

Μῆκ. Α. 56⁰—172⁰ Δ.

Πλάτ. Β. 48⁰ 45'—78⁰.

Ἡ Σιβηρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βεργγίου καὶ τῆς Ὀχοτοικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν Οὐραλίων ὄρεων καὶ τοῦ Τουρκεστάν.

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπιστημότερα εἶνε πρὸς Δ. τὰ *Θοράλια* (ἀρχ. Ὑπερόρεια ὄρη), πρὸς Ν. τὰ *Αἰλιτία* (ἀρχ. Ἀννίβα), εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν τὰ *Αἰδιάνεια*, τὰ *Ἰαβλόρεια* καὶ τὰ *Στανόβια*.

μετεμψύχωσιν, λατρεύοντες πλῆθος ζώων, ἐν οἷς καὶ τὴν ἀγέλαδα· τὸν δὲ Γάγγην θεωροῦσιν ἐπίσης ἱερὸν καὶ πιστεύουσιν ὅτι οἱ ἐν αὐτῷ λουόμενοι καθαρίζονται ἀπὸ παντὸς μιάσματος.

Ὁ δὲ Βούδας, υἱὸς ἡγεμόνος Ἰνδοῦ, ἔζη περὶ τὸ 4000 π. Χ. Αὐτὸς ἐδημοσίευσε νέας διδασκαλίας, ἐνώσας εἰς αὐτὰς καὶ τὰ γενικώτερα δόγματα τοῦ Βράhma, δὲν θέλει ὅμως νὰ διακρίνωται οἱ Ἰνδοὶ εἰς φυλάς. Ἡ δὲ θρησκεία τοῦ Κομφουκίου φιλοσόφου τῶν Σινῶν, εἶνε μᾶλλον καθαρὸς θεῖσμός· διότι δὲν ἔχει ναοὺς οὔτε εἰκόνας, ἀλλ' ἐπιβάλλει εἰς τοὺς πιστοὺς μόνον τὴν τήρησιν τῶν ἠθικῶν ἐντολῶν καὶ τὴν λατρείαν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς φύσεως.

Ποταμοὶ ἐπισημότεροι αὐτῆς εἶναι ὁ Ὄβιος, ὅστις πηγάζων ἐν τῶν Ἀλταίων ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον· ὁ *Τερεσίαιος*, ὅστις πηγάζων ἀνατολικῶς τοῦ Ὄβιος, καὶ ῥέων πρὸς Β. ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον· ὁ *Λέναιος*, ὅστις πηγάζων πρὸς Δ. τῆς λίμνης Βαϊκάλης καὶ ῥέων πρὸς Β. ἐκβάλλει ἀπέναντι τῶν νήσων τῆς Νέας Σιβηρίας· ὁ *Κολύμας*, ὅστις πηγάζων ἐν τῶν Στανοβίαν ὄρεων ἐκβάλλει εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν.

Ἡ Σιβηρία διαιρεῖται εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Σιβηρίαν· ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις μὲ ὁμώνυμους νομοὺς εἶνε *Τοβόλοκη* ἐν τῷ μέσῳ μεγάλης πεδιάδος πρωτ. ὅλης τῆς Σιβηρίας καὶ ἡ μεγαλειτέρα αὐτῆς πόλις ἔχουσα 80 χιλ. κατ. καὶ οὖσα ἡ ἀποθήκη τῶν ἐμπορευμάτων τῆς κεντρικῆς, τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Κίνας. *Ἰρκοῦσκη*, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις παρὰ τὴν λίμνην Βαϊκάλην, ἔχουσα ἐργοστάσιον ῥούχων καὶ 26 χιλ. κατ. *Τόμσκη*, ὠραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Ὄβιος, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Κιάτχα* πρὸς Ν. τῆς Βαϊκάλης ἀπέναντι τῆς Σινικῆς πόλεως Μαϊματχίνης· ἐνταῦθα γίνεται ἅπαν τὸ ἐμπόριον τῆς Ῥωσσίας μετὰ τῆς Κίνας. *Νερισχίνσκη* πρὸς τὴν Κίναν, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 5 χιλ. κατ. καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ μολύβδου, ὅπου ἐργάζονται περὶ τὰς 2 χιλ. ἐξορίστων. *Οὐρότσκη*, μικρὰ καὶ εὐλίμενος πόλις εἰς τὴν ὁμώνυμον θάλασσαν. Ἐνταῦθεν οἱ Ῥῶσοι ἐπιβιβάζονται διὰ τὴν Ἀμερικὴν. *Πετρόπαυλοσ* ἐπὶ τῆς Καμτσιατικῆς, ἔχουσα 8 χιλ. κατ.

ΚΑΥΚΑΣΙΟΣ ΡΩΣΣΙΑ.

Μῆκ. Α. 84° 50'—48° 25'.

Πλάτ. Β' 38° 50'—45°.

Ἡ Καυκάσιος Ῥωσσία βρῖσκεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας καὶ τῆς Περσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Βύξεινου. Εἰς ταύτην δ' ἐσχάτως προσετέθη καὶ ἐκ τοῦ Τουρκεστάν ἡ ἐπαρχία τῆς Χοβαρεσμίας.

Ὅρη αὐτῆς ἐπίσημα εἶνε ὁ Καύκασος, ἐξαπλούμενος καθ' ὅλην τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ Βύξεινου μέχρι τῆς Κασπίας θαλάσσης. Ποταμοὶ δ' ἐπισημότεροι εἶνε ὁ *Κύρος*, ὅστις δεχόμενος τὸν Ἀράξην ἐκβάλλει εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν· ὁ *Ταξάρτης* (σημερ. Σιχών) καὶ ὁ Ὄζος (σημερ. Γκιχών), οἵτινες ἐκ τοῦ Βολούρου ὄρους πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν ὡσαύτως εἰς τὴν Κασπίαν.

Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε *Τιφλίς* εἰς τὴν Γεωργίαν ἐπὶ τοῦ Κύρου ποταμοῦ πρωτ. τῆς Καυκάσιος Ῥωσσίας, ἔχουσα θερμὰ θειοῦχα ὕδατα, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα γουναρικῶν καὶ 40 χιλ. κατ. *Ελισαβετόπολις* εἰς τὸ ΝΔ. ἡ δευτέρα πόλις τῆς χώρας· ἔχουσα

16 χιλ. κατ. *Εριβάνη* μητρ. τῆς Ῥωσικῆς Περσίας, ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Βακού*, ὄχυρά καὶ εὐλόγητος εἰς τὴν Κασπίαν, ἔχουσα μὲ τὸ Ἀστραχάν ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 9 χιλ. κατ. Πέριξ αὐτῆς ἀναβλύζει πολὺ πετρέλαιον διὸ καὶ ὑπὸ τῶν Περσῶν θεωρεῖται ὡς ἱερὰ πόλις. Ἐν δὲ τῷ Καυκασίῳ Τουρκεστάν *Χίβα* ἐπὶ τοῦ Ὠξοῦ πρωτ. τῆς Χοβαρσεμίας, ἐπίσημος μέχρι νῦν διὰ τὸ ἐμπόριον τῶν δούλων.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσιατικῆς Ῥωσίας εἶνε ὑπὲρ τὰ 445600 τετρ. μυσρ. οἱ δὲ κάτοικοι τῆς μὲν Σιβηρίας εἶνε περί τὰ 5 ἑκατ. χριστιανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ πρεσβεύοντες τὸν Βουδισμόν, τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσίας 3 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, ἀρμένιοι καὶ μωαμεθανοί. Τὰ δυτικὰ τῆς Σιβηρίας εἶνε μᾶλλον κατοικημένα, καὶ παρὰ μὲν τὴν Βαϊκάλην κατοικοῦσιν οἱ Βουραῖται, μογγολικῆς καταγωγῆς, πρὸς Β. τούτων οἱ Τουγγούσοι νομαδικῆς λαός, πρὸς Α. οἱ Κοριάκοι καὶ πρὸς τὸν Βορ. ὠκεανὸν οἱ Ἰακούτοι καὶ οἱ Σαμογέται, ζῶντες διὰ τῆς θήρας καὶ τῆς ἀλιείας· τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσίας τὰ Α. κατοικοῦσιν οἱ Λέσγιοι, τὰ ΒΑ. οἱ Κιρκάσιοι, ἀμφότεροι μωαμεθανοί, καὶ τὰ νότιον οἱ κάτοικοι τῆς Γεωργίας, ἔτι δ' Ἀρμένιοι καὶ Πέρσαι.

Τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας, καλυπτομένης ὑπὸ πάγων καὶ ἀδιαβάτων ἐλῶν, εἰς τὰ ἄρτια εἶνε ψυχρότατον· διότι τὰ πρὸς νότον ὄρη ἐμποδίζουσι τοὺς νοτίους ἀνέμους νὰ πνέωσιν εἰς αὐτήν. Ἐνταῦθα ὁ χειμὼν εἶνε ὀρεμὸς καὶ τὸ θέρος σύντομον καὶ θερμότατον. Ἡ Σιβηρία ἔχει μεγάλα δάση καὶ ἐρήμους καλουμένας στέππας, ἐν οἷς πλανῶνται πλῆθος ἀγρίων ζώων, θηρευομένων διὰ τὰ πολύτιμα γουναρικά των· ἀλλ' εἰς τὰ καλλιεργούμενα μέρη παράγονται γεννήματα, κίναβις, γεώμηλα, ῥαβέντιον κτλ. ἔχει δὲ καὶ πολλοὺς λειμῶνας ὅπου τρέφονται πλῆθος βένων, βοῶν, καμήλων, ἵππων, προβάτων κτλ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλατίνης, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ καὶ πολυτίμων λίθων.

Τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσίας καὶ μάλιστα τῆς Γεωργίας τὸ κλίμα εἶνε γλυκὺ καὶ τὸ ἔδαφος εὐφορώτατον· ὅθεν ἐνταῦθα παράγεται ἔλαιον, εἶνος, βάμβαξ, λίνος, ὀρύζιον, σῦκα κτλ. ζῶα δ' ἔχει ἵππους, βοῦς, καμήλους, πρόβατα κτλ. ὡσαύτως δ' ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀφθονα μέταλλα καὶ μάλιστα σίδηρον.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ.

Μῆκ. Α. 28⁰ 40'—47⁰.

Πλάτ. Β. 30⁰—42⁰.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Καυκασίου Ῥωσίας καὶ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἀραβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς

Περσίας, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Προποντίδος, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

ΣΗΜ. Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία ὑπῆρξεν ἡ κοιτὴς τῶν ἀρχαιστέρων βασιλείων τοῦ κόσμου. Καὶ ἐν μὲν τῇ Μεσοποταμίᾳ ἤκμασαν τὰ βασίλεια τῶν Ἀσσυρίων καὶ Βαβυλωνίων, ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ τὸ βασίλειον τῶν Ἑβραίων, ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ τὰ βασίλεια τῶν Λυδῶν καὶ τῶν Τρώων, καὶ κατὰ τὰ παράλια αὐτῆς αἱ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι. Ταῦτα πάντα ὑπέκυψαν τὸ 550 π. Χ. ὑπὸ τοὺς Πέρσας, εἶτα δ' ὑπὸ τοὺς Ἕλληνας διὰ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους καὶ τοὺς Γραικορωμαίους, εἶτα εἰς τοὺς Ἀραβας καὶ δι' αὐτῶν εἰς τοὺς Τούρκους, εἰς οὓς ἅπανα ἡ χώρα ὑπόκειται μέχρι σήμερον.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία διαιρεῖται εἰς 5 μεγάλα μέρη τὴν Μικρὰν Ἀσίαν (Ἀνατολίαν) πρὸς Δ. τὴν Ἀρμενίαν εἰς τὸ ΒΔ. τὸ Κουρδιστὰν εἰς τὸ Δ. τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὸ Ἰρακ-αραβὶ εἰς τὸ ΝΑ. καὶ τὴν Συρίαν πρὸς Ν. (α).

Ὅρη αὐτῆς ἐπισημότερα καταβαίνοντα ἐκ τοῦ Καυκάσου εἶνε τὸ ἤραστειῶδες Ἀραράτ (5400 μέτ.) ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ, ὅπου ἐστάθη ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε' τούτου συνέχεια εἶνε εἰς τὰ ΝΔ. ὁ Ταῦρος (4700 μέτ.) διαιρούμενος εἰς Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν Ταῦρον· οὗτος ἐκτεινόμενος πρὸς Δ. τῆς Μικρᾶς Ἀσίας σχηματίζει τὰ ἱστορικὰ ὄρη Τυῶλον, Σίπηλον καὶ Ἴδην· ὁ Αἰθίαιος πρὸς Δ. τῆς Μεσογείου, ἐπίσημὸς ποτε διὰ τοὺς κέδρους του. Ἀπέναντι αὐτοῦ κεῖται καὶ ὁ Ἀρτιλίβαρος, τοῦ ὁποῦ κλάδοι εἶνε τὸ Θαῶρον καὶ ὁ Κάρμηδος.

Ποταμοὶ ἐπίσημοι αὐτῆς εἶνε ὁ Ἄλυς, ἐκβάλλων εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον· ὁ Σκάμαρδος ποταμὸς τῆς Τροίας, ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἑλλήσποντον· ὁ Ἐρμος, εἰς ὃν χύνεται ὁ Πακτωλός, καὶ ὁ Μαίανδρος, ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· ὁ Κύδρος, ἔνθα λουσθεὶς ἠσθένησεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, καὶ ὁ Ὁρόντης, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Εὐφράτης καὶ ὁ Τίγρις πηγάζοντες ἐκ τοῦ Ἀραράτ, ἀμφότεροι ὀρητικὸι ποταμοὶ διαρρέοντες τὴν εὐφορωτάτην χώραν τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας καὶ ἐνούμενοι περὶ τὴν ἐκβολὴν των ὑπὸ τὸ ὄνομα Χατελχοράβ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Λίμναι ἐπισημότεραι αὐτῆς εἶνε ἡ Βάρη ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ ἡ μεγαλύτερα τῶν λιμνῶν τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ἔχουσα πικρὸν καὶ ἀλμυρὸν ὕδωρ· ἡ Ἀσφαλιτίτις εἰς τὰ ΝΔ. ἔχουσα καθαρὸν ἀλλὰ πικρὸν, ἀλμυρὸν καὶ βαρύτερον ὕδωρ τοῦ τῆς θαλάσσης, εἰς αὐτὴν χύνεται καὶ ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς.

ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε Τραπεζοῦς εἰς τὸν Εὐξείνιον, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 60 χιλ. κατ. Σιγώπη εἰς τὸν Εὐξείνιον, πατρίς τοῦ Μιθριδάτου καὶ Διογένους, κανο-

(α) Διοικητικῶς δὲ διαιρεῖται αὐτὴ εἰς 10 πασαλίκια.

νοβοληθεῖσα ὑπὸ τῶν Ῥώσων τὸ 1853. *Σκούταρι* (Χουσούπολις) μὲ 35 χιλ. κατ. προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. *Νίκαια* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὴν πρώτην ἐνταῦθα ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον. *Προῦσσα*, πρωτ. κατὰ τὸν 16. αἰῶνα τοῦ Τουρκικοῦ κράτους ἔχουσα θερμὰ ὕδατα, ἐμπόριον καὶ 100 χιλ. κατ. οὐ μακρὰν δ' αὐτῆς κεῖται καὶ ὁ *Γρανικός*, ὅπου τὸ πρῶτον ἐνίκησε τοὺς Πέρσας ὁ Μέγ. Ἀλέξανδρος. *Κυθαιρία*, πλουσία πόλις ἐπίσημος διὰ τὴν φιλομουσίαν τῶν κατοίκων της, ἔχουσα καὶ νῦν Ἑλληνικὸν γυμνάσιον. *Σμύρνη*, ἀρχαία καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ἔχουσα 180 χιλ. κατ. καὶ ἀξιόλογον Ἑλλ. γυμνάσιον πρὸς Ν. ταύτης ἔκειντο αἱ ἀρχαῖαι πόλεις *Κλαζομεναί*, *Ἐφεσος*, *Μίλητος* καὶ *Ἀλικαρνασσός*, πρὸς τὸ ΒΔ. ἡ *Πέργαμος* καὶ αἱ *Σάρδεις* πρωτ. τῆς Λυδίας. *Ἀγκυρα*, μεσόγειος πόλις ἐπίσημος διὰ τὰ μαλλία της καὶ διὰ τὴν νίκην τοῦ Ταμερλάνου κατὰ τοῦ Βαγιαζίτου (1401 μ.Χ.), ἔχουσα 35 χιλ. κατ. *Τοκάτι* (Κόμανα), ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χαλκοῦ της ἔχουσα 100 χιλ. κατ. *Ἰκότιον*, ἔδρα ποτὲ Σουλτάνων, ἔχουσα 35 χιλ. κατ. *Καισάρεια*, πατρίς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καταστραφεῖσα τὸ 1835 ὑπὸ σεισμοῦ. *Ταρσός*, πατρίς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, νῦν δ' ἐμπορικὸς λιμὴν μόνον μὲ ὀλίγας οἰκοδομὰς.

Εἰς τὰ ΒΔ. τῆς μικρᾶς Ἀσίας εὐρίσκονται αἱ ἐξῆς ἄξιοι λόγου νῆσοι. *Προκόνησος* (Μαρμαρᾶ νῆσος) εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Προποντίδος, εἰς ἣν πολλοὶ μεταβαίνουνσι τὸ θέρος. *Τένεδος*, ἀπέναντι τῆς ἀρχ. Τροίας κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου, ἔχουσα εὐρυχωρότατον λιμένα. *Λέσβος*, ὠραία νῆσος ἔχουσα 80 χιλ. κατ. εἶνε δὲ κατάφυτος ὑπὸ ἀμπέλων, ἐλαιῶν, βάμβασκος, μωρεῶν καὶ ἔχει πόλιν τὴν *Μιτυλήνην*. Οἱ Λέσβιοι φημίζονται διὰ τὸ φιλόμουσον· διὰ καὶ εἰς ἀπάσας σχεδὸν τὰς κόμας της ὑπάρχουσιν ἀλληλοδ. καὶ Ἑλλην. σχολεῖα. *Χίος* νῆσος, ἔχουσα ὠραῖον κλίμα καὶ παράγουσα λαμπροὺς οἴνους, μαστίχαν, ἀμύγδαλα· ἔχει δ' ἔτι γυμνάσιον τοὺς ἐμπορικωτέρους ἀνθρώπους τοῦ κόσμου καὶ περὶ τὰς 60 χιλ. κατ. *Υαγὰ*, μικρὰ νῆσος ἐπίσημος διὰ τὸ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν ναυτικὸν της.

Σάμος, ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Μυκάλης, εὐφρωτάτη νῆσος ἔχουσα ὠραίαν θέαν καὶ παράγουσα ὠραίους οἴνους καὶ σταφίδας· εἶνε δὲ διάσημος διὰ τὴν ἀνδρίαν τῶν κατοίκων της, καὶ διοικεῖται διὰ χριστιανοῦ ἡγεμόνος καὶ Βουλῆς· ταύτης πρωτ. εἶνε τὸ *Βαθύ*, ἔχον ἑλλ. γυμνάσιον. *Πάμος*, ἐνθα ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης ἔγραψε τὴν Ἀποκάλυψιν· ἔχει δὲ ἤδη ἐπίσημον μονὴν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ σπουδαῖα ἀρχαῖα χειρόγραφα. *Κῶς*, ἐπίσημος διὰ τὰ προϊόντα της, πατρίς τοῦ Ἰπποκράτους καὶ τοῦ Ἀπελλοῦ. *Ρόδος*, εὐφρως καὶ πλουσία νῆσος, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. θερπνότερον κλίμα καὶ

όχυράν ὁμώνυμον πόλιν. *Κάρπαθος* πρὸς Ν. καὶ *Κάσος* νοτιώτερον ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς. *Κύπρος* εἰς τὴν Μεσόγειον μεγάλη, εὐφροωτάτη καὶ πλουσία νῆσος ἔχουσα περὶ τὰς 180 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα λαμπροὺς οἴνους, γεννήματα, βάλβυκα, ριζάριον, μαλλίον, μέταξαν, ἔλαιον, κτλ. πρωτ. δ' αὐτῆς εἶνε ἡ *Λευκωσία* μὲ 25 χιλ. κατ.

ARMENIA. Ἡ Ἀρμενία διαιρεῖται εἰς *Περσικὴν*, *Ῥωσικὴν*, καὶ *Τουρκικὴν Ἀρμενίαν*. Ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε ἡ *Ερζερούμ*, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ἐργοστάσια ὄπλων καὶ 50 χιλ. κατ. Ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίᾳ εὐρίσκεται καὶ τὸ ὀχυρώτατον φρούριον *Κάρς*. *Διαρβεκλήρ*, ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα βιομηχανίαν μαρμαρινῶν δερμάτων, μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ 60 χιλ. κατ.

ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ ἢ ἡ ἀρχαία *Καρδουχία*, ὅπου οἱ Μῦριοι μετὰ τοῦ Ξενοφάντος πολλὰ δεινὰ διαβαίνοντες ὑπέστησαν. Εἶνε τόπος ὄρεινός ἔχων καὶ εὐφόρους πεδιάδας καὶ πόλιν *Κερκούτην*· ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶνε μᾶλλον νομάδες, ἔχοντες θρησκείαν μεμιγμένην ἐκ χριστιανικῶν καὶ μωαμεθανικῶν παραδόσεων, καὶ πολλὴν κλίσιν εἰς τὴν θήραν καὶ τὴν ληστείαν.

ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ ΚΑΙ ΙΡΑΚ-ΑΡΑΒΙ. Ἐπισημότεραι αὐτῶν πόλεις εἶνε *Μοσούλη* ἐπὶ τοῦ Τίγρεως (μὲ 65 χιλ. κατ.) παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Νινευήν*, διασώζουσαν πολλὰ περίεργα μνημεῖα. ΝΑ. αὐτῆς κεῖνται τὰ *Ἀρβηλα* καὶ *Γαυγάμηλα*, ὅπου ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐνίκησε Δαρεῖον τὸν Κοδομανόν. *Βαγδάτιον* ἐπὶ τοῦ Τίγρεως, πρωτ. ποτὲ τῶν Καλιφῶν, ἦδη δ' ἔχει μέγα ἐμπόριον, βιομηχανίαν καὶ 100 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖνται ἡ ἀρχαία *Σελεύκεια* καὶ ἡ *Κτησιερῶν* πρωτ. τῶν Πάρθων. *Ἰλλάκη* πρὸς Ν. ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου παρὰ τὰ εἰρήπια τῆς Βαβυλῶνος πρωτ. τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Περσῶν καὶ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. *Βασσόρα* ἐπὶ τοῦ Χαλτεχοράβ παρὰ τὸν Περσικὸν κόλπον, ἔχουσα νοσῶδες κλίμα, μέγα ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ.

ΣΥΡΙΑ. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε *Χαλέπιον*, ἔχουσα καὶ νῦν ἔτι μέγα ἐμπόριον καὶ 100 χιλ. κατ. *Ἀλεξανδρέτα*, μικρὰ καὶ νοσώδης κώμη, ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ ἐμπόριον· παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ ἡ ἀρχαία *Ἰσός*. *Ἀντιόχεια* παρὰ τὸν Ὀρόντιν, μεγάλη ποτὲ πόλις καὶ πρωτ. τῶν Σελευκιδῶν, ἦδη δὲ μόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Τρίπολις*, ὠραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 17 χιλ. κατ. *Βηρυττός*, ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Συρίας εἰς τὴν Μεσόγειον ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Σάϊς* (Σιδῶν) καὶ *Σοῦρ* (Τύρος), αἱ ἐπισημότεραι πόλεις τῆς ἀρχαίας Φοινίκης. *Πτολεμαῖς* ἢ *Ἀκρη* (20 χιλ. κατ.), ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἐπίσημος διὰ τὰς μεγάλας πολιορκίας, ἀς ὑπέστη καὶ κατὰ τὸ 1799 ὑπὸ τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος, *Δαμασκός*,

μεγάλη και βιομήχανος πόλις ἐπὶ τερπνῆς πεδιάδος και ἔδρα τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας, ἔχουσα ἐργοστάσια ξιφῶν, μεταξωτῶν και βαμβακερῶν ὑφασμάτων και 150 χιλ. κατ. τὰ δὲ δαμάσκηνα, τὰ χρυσοῦμηλα, τὰ ροδάκηνα και οἱ ξηροὶ αὐτῆς καρποὶ εἶνε ὀνομαστοί.

Πρὸς Β. Βαλθὲκ (Ἡλιούπολις) παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ὀρόντου, λαμπρὰ διασώζουσα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἡλίου ἐρείπια. ΒΑ. ταύτης ἐπὶ τῆς ὁάσεως Ταδμόρ κείται ἡ ἀρχαία Παλιύρα, μεγίστη ποτὲ πόλις και ἔδρα τῆς βασιλείσσης Ζηνοβίας. Ἐπὶ δὲ τοῦ Λιβάνου ζῶσι δύο μάχιμοι λαοὶ ἕκαστος ὑπὸ ἴδιον ἀρχηγόν σχεδὸν ἀνεξαρτήτως οἱ Ἀροῦσοι, πιστεύοντες διάφορον τῶν Μωαμεθανῶν θρησκείαν, και οἱ Μαρωῖται ὄντες ἀνατολικοὶ ὀρθόδοξοι ἀλλὰ μνημονεύοντες ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς τὸν Πάπαν. Ἱερουσαλήμ ἐπὶ ἀθλίας θέσεως, περικυκλωμένη ὑπὸ γυνῶν και ἀποτόμων βουνῶν, ἐπίσημος διὰ τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος και ἔχουσα 25 χιλ. κατ. ἐν αὐτῇ ὑπάρχει τὸ τσαμίον τοῦ Ὀμάρου ἐπὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Βηθ.λεέμ, ἐνθα ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἔχουσα ναὸν κτισθέντα ὑπὸ τῆς Ἀγίας Ἑλένης. Ἰόππη, τὸ ἐπίνειον τῆς Ἱερουσαλήμ μικρὰ και ἐμπορικὴ πόλις κατοικουμένη ὑπὸ Ἀράβων. Ραζὲ (Γάζα), ἦν ὁ Μέγας Ἀλεξάνδρος κινδυνεύσας δι' ἐφόδου ἐκυρίευσεν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶνε 12350 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 16 ἑκατομ. ὧν ἐν ἑκατ. εἶνε χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, κατοικοῦντες συνήθως τὰς παραλίους πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας και Συρίας 2 ἑκατ. Ἀρμένιοι, ὀλίγοι δυτικοὶ και διαμαρτυρόμενοι, 10 ἑκατ. μωαμεθανοί, ὀλίγοι Ἰσραηλίται, και τινες εἰδιωλοάτραι. Διοικεῖται δ' αὐτὴ ὡς και ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου.

Τὸ κλίμα και τὸ ἔδαφος τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶνε λίαν ποικίλον, πρὸς τὰ δυτικὰ και νότια αὐτῆς ὑπάρχουσιν ἀμμώδεις ἐρημοὶ, ἀλλὰ και εὐφροτάται γαῖαι εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν και εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Λιβάνου· πρὸς τὰ ΒΑ. ὑπάρχει τὸ ὄρος Ταῦρος, τοῦ ὁποίου αἱ κορυφαὶ εἶνε ἀείποτε χιονοσκεπαστοὶ, αἱ δὲ μεταξὺ κοιλάδες εἶνε εὐφροτάται και λίαν θερμαί· τὸ δυτικὸν ἔχει κλίμα συγκερασμένον, και τὸ ἔδαφός του παράγει ὄλους τοὺς μεσημβρινοὺς καρπούς· τὸ δὲ βόρειον και μάλιστα τὰ ὄρεινά τῆς Ἀρμενίας εἶνε χῶρον τὸν χειμῶνα ψυχρόταται, ἀλλ' αἱ εἰς τὰς ὑπερεῖκας τοῦ Ἀραράτ αὐτῆς κοιλάδες ἐθεωρήθησαν ὡς ὁ ἐπίγειος παράδεισος. Παράγει δ' ἐν γένει ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία γεννήματα, βάλβυκα, κόμμι, κηρόν, μαλλί, ριζάριον, σῦκα, σταφίδας κτλ. και ἔχει μεταλλεῖα χαλκοῦ και ὄλων τῶν χρησιμωτέρων εἰς τὸν ἄνθρωπον μετάλλων.

Π Ε Ρ Σ Ι Α.

Μηκ. Α. 42⁰—59⁰.Πλατ. Β. 25⁰ 45'—39⁰ 30'.

Ἡ Περσία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας, τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν, τοῦ Ἀργανιστάν καὶ Βελουχιστάν, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

ΣΗΜ. Οἱ Πέρσαι γεωργικὸς καὶ ποιμενικὸς λαὸς ἀπέτελεσαν ἀνεξάρτητον καὶ ἰσχυρὸν κράτος ἐπὶ τοῦ Κύρου τοῦ μεγάλου, ὑποτάξαντες τὰς περὶ τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν καὶ τέλος τὴν Αἴγυπτον· ἀλλ' ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μετ' ἀλλεπαλλήλους μεγάλας μάχας κατὰ τῶν Περσῶν ὑπέταξε τὸ Περσικὸν κράτος (334 π. Χ.) καὶ ἐσύσσειε τὴν μεγάλην αὐτοῦ μοναρχίαν. Ἐπὶ δὲ τῆς παρακμῆς τῶν Σελευκειδῶν ἰδρύθη ἐν ἐκείναις ταῖς χώραις τὸ Παρθικὸν βασίλειον, πρὸς ὃ οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἀδιακόπους πολέμους· ἀνατραπέντος ὁμοῦ τούτου τὸ 226 μ. Χ. ἐσύσθη τὸ νέον Περσικὸν κράτος ὑπὸ τῶν Σασανιδῶν, ἔχον ἀδιακόπους πολέμους πρὸς τοὺς αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου. Τὸ δὲ 634 μ. Χ. ὑπετάθη ἡ Περσία εἰς τοὺς Ἀράβας, ὑφ' ὧν ἐδέχθη καὶ τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν, εἶτα δ' εἰς τοὺς Μογγόλους, καὶ τέλος τὸν 16 αἰῶνα ἰδρύθη ὑπὸ Ἀβᾶ τοῦ μεγάλου τὸ νῦν Περσικὸν βασίλειον· ἀλλ' ὑπάρχουσι ἐτι ἐν αὐτῇ ἀνεξάρτητοι νομαδικαὶ φυλαὶ περιπλανώμεναι εἰς τὰς ἐρήμους.

Ὅρος αὐτῆς ἐπισημότερον εἶνε τὸ Ἐλβουρον (5600 μέτ.)· οἱ δὲ ποταμοὶ τῆς εἶνε ὀλίγου λόγου ἄξιοι· ἔχει δὲ καὶ λίμνας, ὧν σημαντικωτέρα εἶνε ἡ Οὐρμία.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Περσίας, διηρημένης εἰς 44 ἐπαρχίας, εἶνε Βαλφρούγη πρὸς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος πόλις ἔχουσα 250 χιλ. κατ. Τεχεράν, πρωτ. τῆς Περσίας κειμένη ἐν τῇ παλαιᾷ Μηδίᾳ πρὸς τὸ Ἐλβουρον καὶ τὸν χειμῶνα ἔχουσα 150 χιλ. κατ. Ἰσαχάν, πάλαι μεγάλη πόλις πρωτ. τῆς Περσίας ἔχουσα 600 χιλ. κατ. καὶ 137 ἀνάκτορα, ἥδη δ' αὕτη πόλις ἔχει 60 χιλ. κατ. Ταυρίς, ἐμπορικὴ καὶ λίαν βιομήχανος πόλις ΒΑ. τῆς Οὐρμίας, ἔχουσα 400 χιλ. κατ. Χιράζη, ἐπὶ ὠραιᾷ ἐκ ῥόδων καὶ ἀμπέλων κοιλάδος, ἔχουσα 50 χιλ. κατ. ταύτης ΒΑ. κείνεται τὰ μεγαλοπρεπῆ εἰρήπια τῆς Περσπολέως, καὶ παρὰ τὴν Ἀμαδάν τὰ ἀρχαῖα Ἐκβάτανα.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 14100 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 12 ἑκατ. μωαμεθανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες ἐν Περσίᾳ πιστεύοντες τὰ δόγματα τοῦ Ζωροάστρου· διοικιοῦνται δ' ἅπαντες ὑπὸ ἀπολύτου ἡγεμόνος Σάχου καλουμένου, δόσαντος καὶ ἰσοπολιτείαν εἰς τοὺς ὑπηκόους του.

Ἡ χώρα εἶνε ὀλίγον ὑψηλὴ ἔχουσα ὄρη ἀνυδρα καὶ πολλὰς ἀμμόεις ἐρήμους, ἔχει ὁμοῦ καὶ εὐφόρους πεδιάδας· αἱ δὲ κοιλάδες τῆς Χιράζης θεωροῦνται ὡς αἱ ὠραιότεραι τῆς Ἀνατολῆς, παράγουσαι σίτον, ὀρέζιον, οἶνον, βάμβακα, λίνον, κάνναβιν, καπνόν, βοτάνας κτλ.

τὰ ὄρη αὐτῆς ἔχουσι μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, μαργάρων, πετρελαίου, ἄλατος κτλ. Ἔχει δὲ λαμπροὺς ἵππους ἢ Περσία, καμήλους, πρόβατα, λαμπρὸν φέροντα μαλλίον κτλ. εἰς δὲ τὸν Περσικὸν κόλπον ἀλιεύονται καὶ λαμπρότατοι μαργαρίται. Τὸ δὲ κλίμα τῆς Περσίας πρὸς Ν. εἶνε θερμώτατον, εἰς δὲ τὰ βόρεια συγκερασμένον.

Ὁ πολιτισμὸς καὶ αἱ ἐπιστῆμαι ἐν Περσίᾳ εἶνε εἰσέτι ἀγνωστα, ἢ δὲ βιομηχανία ἐνεργὸς διὸ ἐξάγονται μεταξωτὰ ὑφάσματα, τάπητες, μαροκινὰ δέρματα, διάφορα μετάλλινα καὶ κεντητὰ χειροτεχνήματα, ξίφη περίφημα κτλ.

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ ΚΑΙ ΒΕΛΟΥΤΧΙΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 37° 45'—69° 45'.

Πλάτ. Β. 27° 50'—37° 10'.

Τὸ Ἀφγανιστάν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἰνδοστάν καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Περσίας. Τούτου δὲ τὸ νότιον ὄριον κατέχει τὸ Βελουτχιστάν.

ΣΗΜ. Τὸ Ἀφγανιστάν μετὰ τοῦ Βελουτχιστάν ἐπὶ τῆς Περσικῆς μοναρχίας ἀπετέλει τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος· εἴτα δ' ἠκολούθησε τὴν τύχην τῆς Περσίας ὑποταχθὲν μετ' αὐτῆς καὶ ὑπὸ τῶν Μογγόλων. Τὸ δὲ 1747 μ. Χ. κατεστάθη ὅλως ἀνεξάρτητον· ἀλλ' ἐνεκα τῶν ἐμφυλίων του πολέμων ἐξησθένσε καὶ τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος τὸ Βελουτχιστάν ἀποσπασθὲν ἀπέτελεσεν ἴδιον κράτος. Μετὰ ταῦτα δ' οἱ γειτνιάζοντες Ἀγγλοὶ εἰσῆλθον ἐν ἐμφυλίοις στάσεσιν εἰς αὐτό, ἀλλὰ τὸ 1842 ἠναγκάσθησαν πάλιν γὰ τὸ ἐκκενώσωσιν. Ἦδη δὲ τὸ μὲν Ἀφγανιστάν εἶνε διηρημένον εἰς 5 χανάτα ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξάρτητα· ὡσαύτως καὶ τὸ Βελουτχιστάν εἶνε διηρημένον εἰς μικρὰ χανάτα, ἀναγνωρίζοντα τὸν Χάνην τοῦ Κελάτ.

Ὅρος αὐτοῦ ἐπισημώτερον εἶνε πρὸς Β. τὸ Ἰνδοκοῦχορ (ἀρχ. Πανοπάμισος), ποταμὸς δὲ μεγαλειότερος εἰς τὰ ἀνατολικά αὐτοῦ ὄρια εἶνε ὁ Ἰνδός, καὶ λίμνη ἀξία λόγου ἢ Χαμόν (Ἀρία);.

Ἐπισημώτεραι πόλεις τοῦ Ἀφγανιστάν εἶνε Καβοῦλ ἐπὶ ἀληθοῦς παραδείσου κειμένη πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ. Καρδαχάρ, πάλαι πρωτ. καὶ ἡ μεγαλειότερα καὶ πλουσιωτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Ἐράτ, ἐντὸς λαμπρῆς πεδιάδος πρωτ. χανάτου ὑποτελοῦς εἰς τὴν Περσίαν, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, βιομηχανίαν ξιφῶν τοῦ Χορασάν καὶ 100 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ Βελουτχιστάν ἐπισημώτεραι πόλεις εἶνε Κελάτ, πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπεδίου, βιομηχανος καὶ ἐμπορικῆ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Γαρδάβα, ὠρική πόλις καὶ τὸν αὐτὸν ἔχουσα πληθυσμὸν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 7307 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ μὲν Ἀφγανιστάν 14 ἑκατ. τοῦ δὲ Βελουτχιστάν 2 ἑκατ. μωαμεθανοὶ Σουνίται, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες λατρεύοντες τὸν Βούδαν

καὶ τὸν Βράμαν. Κυβερνῶνται δ' ὑπὸ πολλῶν ἀπολύτων ἡγεμόνων, ὧν ἰσχυρότεροι εἶνε ὁ τοῦ Καβούλ καὶ ὁ τοῦ Κελάτ.

Τὸ κλίμα τῶν εἶνε εὐκραές, τὸ δὲ ἔδαφος ἔχει πολλὰς ἀμμόδεις ἐρήμους, ἀλλὰ καὶ εὐφόρους πεδιάδας παραγούσας σίτον, βάμβακα, ἀμύγδαλα, ἰνδικόν, ζαχαροκάλαμον, καπνὸν κτλ. ἔτι δὲ μάρμαρα διαφόρων χρωμάτων καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου καὶ ἀντιμονίου. Ἡ κτηνοτροφία δ' ἐπίσης εἶνε ἀνεπτυγμένη καὶ τὰ τῶν αἰγῶν τῶν μαλλία εἶνε ἀξιόλογα.

ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ.

Μηκ. Α. 48⁰ 36'—78⁰

Πλάτ. Β. 35⁰—54⁰

Τὸ Τουρκεστάν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σιβηρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν, τῆς Περσίας καὶ τοῦ Ἰνδοστάν, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κίνας, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

ΣΗΜ. Τὸ Τουρκεστάν περιλαμβάνει τὴν ἐντὸς τοῦ Ἰμάου Σκυθίαν, τὴν χώραν τῶν Μασσαγετῶν, τῶν Σακῶν, Σογδιανῶν καὶ ἄλλων λαῶν. Ἐντεῦθεν ἐξῆλθον οἱ Τούρκοι, οἱ Οὐνοὶ καὶ ὁ Ταμερλάνος. Ἐπισημότεροι δὲ τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῷ λαῶν εἶνε οἱ Οὐσβέκται, οἱ Κιργίσειοι ζῶντες νομαδικὸν καὶ ληστρικὸν βίον, οἱ Βουχάραι οἱ ἰσχυρότεροι ὄλων, ὧν ὁ ἡγεμὸν ἔχει τὸν τίτλον Ἐμίρ Ἐλμουμενίν (ἡγεμόνος τῶν πιστῶν), καὶ οἱ Σάρται ἐνασχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν καὶ ἔχοντες μονίμους οἰκήσεις.

Ὅρος αὐτοῦ ἐπισημότερον εἶνε πρὸς τὸ ΝΑ. τὸ Βόλουρον, ποταμοὶ δ' ὁ Ὠξος καὶ ὁ Ἰαζάρτης, χυνόμενοι εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην.

Ἐπισημότεραι αὐτοῦ πόλεις εἶνε Βουχάρα ἐπὶ τοῦ Ὠξου ἰσὰ τῶν Μωαμεθανῶν πόλις, ἐπίσημος διὰ τὰ Τουρκεστὰν σχολεῖα τῆς ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ ὑπὲρ τὰς 150 χιλ. κατ. Σαμαρκάνδη, μεγάλη ποτὲ πόλις καὶ πρωτ. τοῦ Ταμερλάνου, ἔνθα ὑπάρχει ἔτι καὶ ὁ τάφος του. Βάλχα (Βάκτρα), ἔχουσα 10 χιλ. κατ. καὶ θεωρουμένη ἡ ἀρχαιότερα πόλις τοῦ κόσμου. Χοκάνδη, παρὰ τὸν Ἰαζάρτην πρωτ. ποτὲ τοῦ Τσιγκισχάνου ἔχουσα 130 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶνε 35150 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 8 ἑκατ. οἱ πλεῖστοι μωαμεθανοὶ σουνῖται διηρημένοι εἰς φυλάς καὶ κυβερνώμενοι ὑπὸ ἀπολύτων ἀνεξαρτήτων ἡγεμόνων, ὁ δὲ Χάνης τῆς Κιργισίας εἶνε ὑποτελής τῶν Ῥώσων.

Τὸ κλίμα τοῦ Τουρκεστάν εἶνε ἐξαιρετικόν, τὸ δὲ ἔδαφος καὶ μάλιστα τοῦ ΝΑ. μέρους εἶνε λίαν εὐφορὸν παράγον λαμπροὺς καρπούς, γεννήματα, οἶνον, βάμβακα, ἀλλ' ἔχει πρὸς τὸ ΝΔ. καὶ πολλὰς ἀμμόδεις ἐρήμους, ἔτι δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολυτίμων λίθων. Ἡ κτηνοτροφία καὶ μάλιστα εἰς τὴν Κιργισίαν, πλήρη στεππῶν οὖσαν, εἶνε τὸ καλλίτερον ἐπάγγελμα· διὸ τρέφονται ἐν-

παύλα λαμπροὶ ἴπποι, κάμηλοι, πρόβατα, αἴγες κτλ. εἰς δὲ τὴν Βου-
χαρίν ὑπάρχει καὶ ἀξιόλογος βιομηχανία καὶ ἐκτεταμένον ἐμπόριον.

ΚΙΝΑ.

Μῆκ. Α. 69⁹—139⁰.

Πλάτ. Β. 20⁰ 30'—56⁰.

Ἡ Κίνα κατέχουσα τὸ κέντρον καὶ τὸ ἀνατολικὸν τῆς Ἀσίας ὀ-
ρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σιβηρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Ἰνδιῶν, πρὸς Α.
ὑπὸ τῆς Ἰαπωνικῆς, τῆς Κιτρίνης, τῆς Κυανῆς καὶ τῆς Σινικῆς Θα-
λάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν.

ΣΗΜ. Ἡ Κίνα εἶνε τόπος ἀρχαιότατα πολιτισμένος· διότι πρὸ 4 χιλ. ἐτῶν
σχηματίζει κράτος ἰσχυρόν, ὑποστάν πολλὰς ἐπαναστάσεις· κατὰ δὲ τὸν 17^ο αἰῶ-
να μ. Χ. οἱ Μαντζούροι ἐκυρίευσαν τὴν χώραν. Ἐν τούτοις πολλαὶ νῦν γίνονται
συχνὰ ἐπαναστάσεις, σκοπὸν ἔχουσαι τὴν ἐκδίωξιν τῆς ἀρχαίας φυλῆς. Οἱ Σίνοι
δὲν ἀγαπῶσι τοὺς ξένους, καὶ διὰ τοῦτο μετὰ μεγάλους πολέμους, καὶ ἀφ' οὗ ἐκυ-
ρίευσαν ἐσχάτως οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι καὶ τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Σινικοῦ κρά-
τους τὸ Πεκίνον, μόλις ἐσυχώρησαν εἰς τοὺς Ἑυρωπαίους νὰ εἰσέρχωνται καὶ νὰ
ἐμπορεύωνται ἀκωλύτως εἰς τὰς παραλίους πόλεις τῶν.

Τὸ Σινικὸν κράτος συνίσταται ἐκ τῆς ἰδίως Κίνας, Κορέας, Μαρι-
τζουρίας, Μογγολίας, τοῦ Σινικοῦ Τουρκεστάν πρὸς Δ. τοῦ Θιβέτ
καὶ τοῦ Βουτάν πρὸς Ν.

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπισημότερα εἶνε πρὸς Β. τὰ Ἀλταῖα, τὰ Σαϊανικὰ
καὶ τὰ Ἰαβλόνια, πρὸς Δ. τὸ Βόλουρον καὶ ΝΔ. τὰ Ἰμαλαῖα,
ἔχοντα ἐντὸς τῆς Σινικῆς πολλὰ ἡφαιστεία, ὧν ἐπισημότερον εἶνε τὸ
Τουρσίαν.

Ποταμοὶ ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Ἀμούρ (Μαῦρος Ποταμὸς), ὅστις
πηγάζων ἐκ τῶν Σαϊνικῶν ὄρεων καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραποτά-
μους ἐκβάλλει εἰς τὴν Ὀχοτσκικὴν Θάλασσαν· ὁ Ὀάγγος (Κίτρινος),
ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Κίνας ἐκβάλλει εἰς τὴν Κιτρί-
νην θάλασσαν, ὁ Ἰανοκιάγγος (Κυανοῦς), ποταμὸς κατ' ἐξοχὴν κα-
λούμενος ὑπὸ τῶν Σινῶν, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἰμαλαίων ὄρεων ἐκ-
βάλλει εἰς τὴν Κιτρίνην θάλασσαν. Ἐκ τῆς Κίνας πηγάζουσι καὶ οἱ
ἐν ταῖς Ἰνδίαις ποταμοὶ Ἰνδὸς καὶ Βραμαπούτρας.

Ἄμυρ δ' αὐτῆς ἐπισημότερα εἶνε ἡ Κουκουρόρη, καὶ διώρυξ
ἡ καλουμένη Ἀυτοκρατορικὴ διώρυξ, ἐνώνουσα τὸν Ὀάγγον ποταμὸν
μὲ τὸν Ἰανοκιάγγον· αὕτη δ' εἶνε καὶ ἡ μεγαλειτέρα διώρυξ τοῦ
κόσμου. Ἐρημος δὲ τῆς Κίνας ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἔκτασίν της εἶνε
ἡ Κόβη.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Κίνας, διηρημέναι εἰς 20 νομούς, εἶνε
Σακαλιουόλα ἐπὶ τοῦ Ἀμούρ. Χιγκίρη, πρωτ. τῶν Μαντζούρων
πρὸ τῆς ὑπ' αὐτῶν κατακτήσεως τῆς Κίνας. Πεκίνον, ἐν τῇ ἰδίῳς

Κίνα πρωτ. τοῦ κράτους, μεγάλη πόλις ἔχουσα ἔξωθεν ὠραίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ θέαν καὶ 2 ἑκ. κατ. *Κιμπού* πρὸς Ν. πατρίς τοῦ φιλοσόφου τῶν Σινῶν Κομφυκίου. *Ναγκίη* ἐπὶ τοῦ Ἰνκοιάγγου, ἡ μεγαλειτέρα πόλις κατὰ τὴν περίμετρον, ἀλλ' ἔχουσα μόνον 1,200,000 κατ. μέγιστον ἐμπόριον καὶ τὸν περίφημον ἐκ πορσελάνης πύργον ἔχοντα 65 μέτρ. ὕψος. Οὕσα δ' ἄλλοτε πρωτ. τοῦ Σινικοῦ κράτους θεωρεῖται νῦν ὡς πόλις τῶν πεπαιδευμένων τῆς Κίνας, παράγουσα εἰς τὰς πέριξ πεδιάδας πράσινον τέϊον καὶ κίτρινον βῆμβακα, ἐξ οὗ κατασκευάζονται αἱ ναγκίαι.

Χατχού, πλούσια καὶ ἐκ τῶν μεγαλειτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Κίνας. *Καντών*, ἡ πρώτη πόλις εἰς τὴν κυρίως ἐμπορεύονται οἱ Εὐρωπαῖοι, ἔχουσα στενάς καὶ λοξὰς ὁδοὺς, μεγίστην βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ ἔν ἑκατ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖται ἡ πόλις *Φοχάνη*, ἔχουσα ὡσαύτως περὶ τὸ ἑν ἑκατ. κατ. καίτοι μὴ θεωρουμένη ὡς πόλις, διότι εἶνε ἄνευ ὄχυρωμάτων. Πρὸς Ν. τοῦ κόλπου τῆς Καντῶνος κεῖται ἡ *Μακάωρ*, πόλις ἀνήκουσα εἰς τοὺς Πορτογάλλους, καὶ ἡ *Χογκόγκη*, μικρὰ νῆσος ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ ἔχουσα μικρὰν πόλιν *Βικτωρίαν*. *Χουκού* ἐπὶ τοῦ Ἰνκοιάγγου, ἔχουσα περὶ τὰς 600 χιλ. κατ. †

Χαροάγκη μητρ. τοῦ ἡγεμόνος τῆς Κορέας ἔχουσα καὶ διάσημον βιβλιοθήκην. *Οὔργα* μητρ. τῆς Μογγολίας ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Γαρκάρη*, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τοῦ Σινικοῦ Τουρκεστάν, καὶ ἡ *Κασγάρη*, πόλις αὐτοῦ ἀκμαία διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριόν της. *Λάσσα* μητρ. τοῦ Θιβέτ, μεγάλη πόλις ἔχουσα 80 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖται τὸ ἀνάκτορον τοῦ Δαλαϊλάμα. *Λαδάκη*, μητρ. τοῦ Θιβέτ. *Γασσιουθόρη* μητρ. τοῦ Βουτάν λίαν μικρὰ πόλις.

Νῆσοι αὐτῆς εἶνε *Θαϊούνη* ἢ *Φορμύζα*, ἧς τὸ ἀνατολικὸν μέρος κατοικούμενον ὑπὸ Σινῶν εἶνε ὀνομαστὸν διὰ τὸ ὠραῖον κλίμα του καὶ τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους. *Αἰνάνη*, ἔχουσα πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ξύλα πολύτιμα. Εἰς τὴν Κίναν ἀνήκει καὶ τὸ νότιον τῆς νήσου *Σακαλιάνου*, καὶ τὸ ἥμισυ τῶν νήσων *Λιουχιού*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 139500 τετρ. μυρ. ἴση σχεδὸν μὲ τὴν τῆς Εὐρώπης, αἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 440 ἑκατ. τῆς κίτρινης φυλῆς πρεσβεύοντες τὸν Βουδισμόν, ὃ δ' αὐτοκράτωρ καὶ οἱ μανδαρίνοι τὴν θρησκείαν τοῦ Κομφυκίου, καὶ ἡ πρὸς Δ. Βουχαρία τὸν μωαμεθανισμόν. Δικαιεῖται δ' ἅπαντα ὑπὸ αὐτοκράτορος περιοριζομένου ὑπὸ συμβουλίου, αἱ δὲ ὑποτελεῖ; χῶραι ὡς ἡ Κορέα, τὸ Θιβέτ, τὸ Βουτάν, διοικουῦνται ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων καὶ ἡ ἰδίως Κίνα διὰ μανδαρίνων.

Τὸ κλίμα τῆς Κίνας εἶνε ποικίλον, καὶ εἰς μὲν τὰ βόρεια ὃ χειμῶν αὐτῆς ὁμοιάζει μὲ τὸν τῆς Σιβηρίας, εἰς δὲ τὰ νότια ἡ θερμότης εἶνε

μεγίστη. Ἡ ἰδίως Κίνα παντοῦ παρουσιάζει εὐρυχώρους καὶ εὐφόρους πεδιάδας, ἡ Μανσγουρία εἶνε ὄρεινῆ, ἡ Μογγολία ἔχει καὶ τὴν ἐκτεταμένην ἔρημον Κόβην, τὸ δὲ Θιβέτ εἶνε κεκαλυμμένον ἀπὸ τὰ ὑψηλότατα ὄρη τοῦ κόσμου. Παράγει δὲ τὸ νότιον ἀφθόνως σίτον, ὄρυζιον, ζαχαροκάλαμον, τέιον, ραβέντιον, ἰνδικόν, μέταξαν καὶ μαλλία τῶν αἰγῶν τοῦ Θιβέτ. Ἐνταῦθα φύεται ἔτι ἡ βαμβάκεια, τὸ κηρόκενδρον, ἡ κανέλλα, ἡ καμφορέα κτλ. ἔχει δὲ καὶ πολλὰ ἱαματικά βότανα· τὰ δὲ μεταλλεῖα αὐτῆς τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, θείου, ρουβινίου, πορσελάνης, ἰάσπεως εἶνε ἀφθονα.

Ἐκ τῶν λαῶν τῆς Κίνας ἐπισημότεροι εἶνε οἱ εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς κατοικοῦντες Μογγόλοι, οἱ πολλὰς κατὰ τὸν μεσαιῶνα εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Ῥωσσίαν καταστροφὰς προξενήσαντες καὶ οἱ Μανσχοῦροι, οἱ ἄρχοντες καὶ νῦν τοῦ Σινικοῦ κράτους, εἰς τὸ ΒΑ. οἱ Βουχάροι, ὁ μᾶλλον πολιτισμένος λαὸς τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, ἐνασχολούμενοι εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, εἰς τὸ Δ. οἱ Θιβέτιοι, λαὸς ῥωμαλέος καὶ λίαν φιλόξενος, καὶ εἰς τὸ ΝΑ. οἱ ἰδίως Σῖναι, ὁ μᾶλλον ἰδιοτρόπως πολιτισμένος λαὸς τῆς Ἀσίας· διαιρεῖται δ' οὗτος εἰς τάξεις, ὧν ἐκάστη ἔχει περιορισμένον βαθμὸν διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Ἐν αὐτῇ ἡ παιδεία εἶνε διαδεδομένη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καθ' ἅπασαν τὴν χώραν, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ βιομηχανία εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη· διὸ ὀνομαστά εἶνε τῆς Κίνας, τὰ ἐκ πορσελάνης ἔργα, ἡ ζωγραφικὴ μελάνη, τὸ χαρτίον, τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα κτλ.

ΙΑΠΩΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 127⁰—140⁰.

Πλάτ. Β. 29⁰—50⁰.

Ἡ Ἰαπωνία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀχοτσικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἰαπωνικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Κορέας.

ΣΗΜ. Οἱ Ἰάπωνες θεωροῦνται ὡς ἀποικοὶ τῶν Σινῶν, καθ' ἀρχαιοτάτους ἄμωσ χρόνους· καὶ μέχρι μὲν τοῦ 46 αἰῶνος ἐκυβερνῶντο ὑπὸ ἐνὸς πολιτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἡγεμόνος καλουμένου Δαίρου ἢ Μικάδου· ἀλλ' ἔκτοτε περιορίσθη αὐτος μόνον εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν του ἐξουσίαν, τὴν δὲ πολιτικὴν κατέχει ὁ καλούμενος Κούδος.

Ἡ Ἰαπωνία συνίσταται ἐκ νήσων, τῶν ὁποίων ἐπισημότεραι εἶνε ἡ *Νιγῶν*, ἡ μεγαλειτέρα ὄλων, πρὸς Ν. αὐτῆς ἡ *Σικόφνη*, ἡ *Κιουσά* καὶ αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων *Λιουχτῶ*, πρὸς Β. τῆς *Νιφῶνος* ἢ *Υέσῶ*, τὸ ἥμισυ τῆς νήσου *Σακαλιάνου* καὶ αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων *Κουριλλῶν*.

Ὀρη. Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι εἶνε κεκαλυμμέναι ἀπὸ ὄρη πρὸ πάντων ἡραιστεϊῶδῃ· τούτων ἐπισημότερα εἶνε τὸ *Φουσίον* εἰς τὰ Β. τοῦ *Νιφῶνος*, καὶ τὰ *Ὀράξια* εἰς τὰ ΒΑ. αὐτῆς.

Ἐπισταμότεραι πόλεις τῆς Ἰαπωνίας εἰς τὴν Ἑσθὸν εἶνε *Ματσάγον*, ἔχουσα οἰκίας ἐκ ξύλων, ἀγκυριὸν ἐμπόριον καὶ 50 χιλ. κατ. Εἰς τὴν Νιφὼνα Ἐδὼ πρωτ. τῆς Ἰαπωνίας καὶ μία τῶν μεγαλειτέρων καὶ μεγαλοπρεπεστέρων πόλεων τοῦ κόσμου (1,300,000 κατ.)· ἔχει πολλὰς δημοσίας οἰκοδομίας, μοναστήρια, ναοὺς, τὰ ἀνάκτορα τοῦ ἡγεμόνος Κούβου καὶ τὴν δημοσίαν γέφυραν *Νιμφοβάσην* ἐκ ξύλου κέδρου κατεσκευασμένην. *Μίακον*, μεσόγειος πόλις πρὸς Δ. τῆς Ἐδῶς καὶ τὸ κέντρον τῶν γραμμάτων, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ἱερῶν τεχνῶν τῶν Ἰαπώνων· οἰκοδομήματα δ' ἔχει ἐπίσημα τὰ ἀνάκτορα τοῦ Δαίρου, τὸν ἐπίσημον ναὸν τοῦ Φουῆ, περιλαμβάνοντα τὸ κολοσσαῖον ἄγαλμα τοῦ Βούδα, τὸν μεγαλιέτερον κώδωνα τοῦ κόσμου καὶ 800 χιλ. κατ. διὰ δὲ τὴν δεινδροφυτεῖαν καὶ τὴν τερπνότητά της ἡ περὶ αὐτὴν πεδιάς θεωρεῖται ὡς ὁ παράδεισος τῆς Ἰαπωνίας. Ὁσάκα πρὸς Ν. τῆς Ἐδῶς, ἐκ τῶν ἀγκυριότερων πόλεων τοῦ κράτους ἔχουσα 200 χιλ. κατ. Εἰς τὴν Κιουσὼν ἢ *Ναγκασάκη*, ἔχουσα περὶ τὰς 70 χιλ. κατ. Εἰς δὲ τὴν Σικόφην, μὴ γνωριζομένην εἰσέτι καλῶς ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων, κεῖται ΒΑ. ἡ πόλις Ἄβα, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7000 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 64 ἑκατ. προσβέουντες τὴν Σιντολατρείαν, ἀλλὰ καὶ τὸν Βουδισμόν καὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Κομφυκίου· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος.

Τὸ κλίμα τῆς Ἰαπωνίας εἶνε ὑγιεινόν, ἀλλὰ λίαν ψυχρὸν εἰς τὰς βορείους νήσους, τὸ δὲ θέρος θερμόν· αἱ καταιγιῆδες, οἱ κερανοὶ καὶ οἱ σεισμοὶ εἶνε συχνοί, τὸ δὲ ἔδαφος ἐν γένει βουνώδες καὶ ὀλίγον εὐφορον, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλοπονίας των οἱ Ἰάπωνες ἔχουσιν ἅπασαν αὐτὴν καλλιεργῆσαι, πλὴν τῶν ἀποτόμων καὶ πετρωδῶν μερῶν τῶν βουνῶν· ὅθεν παράγει ἀφθόνους καρπούς, λαμπρὰ καὶ μεγάλα ἀπίδια, σῦκα λαμπρὰ, κεράσια, λεμόνια, πορτοκάλια, βάμβακα, καμφοράν, πέτον, ἰνδοκάλυμον κτλ. καὶ τρέφει μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας τὸν μεταξοσκώληκα. ἔχει πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ μάλιστα χαλκοῦ, ὃ δὲ σίδηρος εἶνε λίαν ἐν αὐτῇ σπάνιος.

Οἱ Ἰάπωνες εἶνε φίλοι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν μηχανικῶν τεχνῶν, καὶ διὰ τοῦτο καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ὑπάρχουσι παντοῦ εἶδους ἐκπαιδευτήρια καὶ πλῆθος βιομηχανικῶν καταστημάτων, τὴν δὲ κτηνοτροφίαν ἐλάχιστα ἐπιμελοῦνται ὡς τρεφόμενοι ἐξ ἰχθύων καὶ προβάτων· μόνος δ' ὁ βοῦς ἔνεκα τῆς γεωργίας εἶνε πολλαπλασιασμένος εἰς τὴν Ἰαπωνίαν καὶ οἱ κύνες καὶ οἱ αἰλουροὶ, ὡς ὄντες τὰ ἀγαπητότερα ζῶα τῆς Ἰαπωνίας. Οἱ Ἰάπωνες εἶνε φύσει ἀκοινωνῆτοι, ἀλλ' ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἠναγκάσθησαν πρῶτον ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν, εἶτα δ' ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ν' ἀνοίξωσιν εἰς αὐτοὺς τοὺς λιμένας των.

Ι Ν Δ Ι Α Ι.

Ἰνδία λέγονται αἱ πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων καὶ τῆς Κίνας κειμένη χερσονήσοι ἧτοι ἡ *Ἐντεῦθεν* τοῦ Γάγγου Ἰνδία ἢ τὸ Ἰνδο-στάν, καὶ ἡ *Πέραν* τοῦ Γάγγου Ἰνδία ἢ ἡ Ἰνδοκίνα μετὰ τῶν Ἰνδικῶν καλουμένων νήσων.

Ι Ν Δ Ο Κ Ι Ν Α.

Μῆκ. Α. 89⁰—107⁰

Πλάτ. Β. 1⁰—28⁰

Ἡ Ἰνδοκίνα κειμένη εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀσίας ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Σινικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου καὶ τοῦ Ἰνδοσταν.

Ἡ Ἰνδοκίνα διαιρεῖται εἰς 5 κυρίως μέρη, τὴν *Βρεττανικὴν Ἰνδοκίναν*, τὴν *Βιρμαρικὴν Ἀυτοκρατορίαν*, τὸ *βασιλεῖον* τοῦ Ἀργάμ, τὸ *βασιλεῖον* τοῦ Σιάμ, καὶ τὰ μικρὰ κράτη τῆς χερσονήσου Μαλάκας.

Ὅρη αὐτῆς ἐπισημότερα εἶνε πέντε μεγάλοι σειραὶ ἐκτεινόμεναι ἐκ τῶν Ἰμαλαίων καὶ διασχίζουσαι τὴν χώραν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον.

Ποταμοὶ δ' ἐπισημότεροι πηγάζοντες ἐκ τῶν Ἰμαλαίων εἶνε ὁ *Μαϊκάγκος* (Καμβόιος), ἐκβάλλων πρὸς Α. τοῦ κόλπου τοῦ Σιάμ· ὁ *Μεϊράμ*, ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Σιάμ καὶ κατασταίνων τοὺς τόπους τοὺς ὁποίους πλημμυρεῖ εὐφορωτάτους· ὁ Ἄβας (Ἰραουδής), ἐκβάλλων ΒΔ. τοῦ *Μαρταβάν*· ὁ *Βραμαπούτρας*, πλατὺς καὶ μεγαλοπρεπὴς ποταμὸς, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς *Βρεττανικῆς Ἰνδοκίνας* εἶνε *Διορχάτη*, πρωτ. τοῦ ῥαδιάχου τοῦ Ἀσσάμ ὑποτελοῦς εἰς τοὺς Ἄγγλους. *Ραμπούρη* ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς χώρας. Ἀρακάρ, πρωτ. ὀμωνύμου ἐπαρχίας καὶ ἄλλοτε ἀκμαία καὶ πολυάνθρωπος πόλις. Βαγῶ, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Πηγού, ἔχουσα ἓνα τῶν λαμπροτέρων καὶ μεγαλειτέρων ναῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ οὕσα μεγάλη ἀποθήκη τοῦ ζύλου τέκ.

Τῆς *Ἀυτοκρατορίας* τοῦ Βιρμὰν Ἄβα, πρωτ. τοῦ Κράτους ἐπὶ τοῦ Ἄβα ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Οὔμεραμπούρα*, ἀρχαία πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Σεγαίτη*, ἔχουσα πολλοὺς λαμπροὺς ναοὺς καὶ περὶ τὰς 150 χιλ. κατ.

Τοῦ *βασιλείου* τοῦ Σιάμ *Βαγκόκη*, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μεϊράμ ὠραῖον λιμένα, ἀξιοσημείωτον ἐμπόριον καὶ 100 χιλ. κατ. τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι κατοικοῦσιν ἐπὶ πλοίων ὡς ἐν Καντῶνι.

Τοῦ *Βασιλείου* τοῦ *Ἀννάμ Κερώ*, ἔχουσα 100 χιλ. κατ. *Χουή*, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα μεγαλοπρεπές παλάτιον καὶ 300 χιλ. κατ. Ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἀννάμ εἶνε ὑποτελής εἰς τὴν Κίναν. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι καὶ περὶ τὰς 500 χιλ. καθολικοί· καταδιωκομένης δ' ἐνταῦθα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἴσπανοὶ ἐτιμώρησαν διὰ πολέμου τοὺς Ἀνναμίτας. Ἦδη δ' ἐκ τοῦ Ἀννάμ ὑπόκειται εἰς τοὺς Γάλλους ἡ πόλις *Σαϊγγόγγη* ἔχουσα 150 χιλ. κατ. ἡ κάτω *Κογγιχίνα*.

Τῆς δὲ *χερσονήσου Μαλάκας* ἐπισημότερον τῶν κρατῶν τῆς εἶνε τὸ τῆς *Σαλεγγόρης*· ἀλλὰ τὸ νότιον τῆς *χερσονήσου* καὶ τὴν πόλιν *Μαλάκας* κατέχουσιν οἱ Ἄγγλοι. Πρὸς Ν. αὐτῆς κείνται αἱ νῆσοι τοῦ *Πρίγγηπος* τῆς *Γαλλίας* καὶ ἡ *Σιγγαπούρη*, ἔχουσα ὁμών. πόλιν καλῶς ἐκτισμένην καὶ 50 χιλ. κατ.

Πρὸς Δ. δὲ τῆς Ἰνδοκίνας εἶνε αἱ νῆσοι *Ἀνδαμάναι*, κατοικούμεναι ὑπὸ ἀγρίων λαῶν ἐχόντων μεγίστην ἀντιπάθειαν πρὸς τοὺς ξένους, καὶ αἱ *Νικοθάριοι*, ἔχουσαι χαλκόχρους κατοίκους καὶ φιλοξένους.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 21350 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 40 ἐκ. ὦν τὰ 3 ἐκ. ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βρεττανικὴν Ἰνδοκίαν. Εἶνε τὸ πλεῖστον βουδισταί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ ὀπαδοὶ τοῦ Κομφυκίου, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ Δ. τῆς Μαλάκας μαωμεθανοὶ καὶ πολλοὶ καθολικοί. Πολίτευμα δ' εἶνε εἰς ἅπαντα τὰ κράτη μοναρχία ἀπόλυτος.

Τὰ μεσημβρινὰ παράλια αὐτῆς εἶναι θερμότερα, τὸ δ' ἐσωτερικὸν ἔχει κλίμα συγκρασημένον· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε εὐφορρότατον παράγον ἀφθόνως ὀρύζιον, τέτον, πέπερι, βάμβακα, Ἰνδικόν, ζαχαροκάλαμον, ἔβενον, σάνταλον, σιδηροξύλον, βανάνας, ταμαρίνιον, κτλ. ἔχει μεταλλεῖα χρυσοῦ, ρουθινίων, σαπφείρου, μαρμάρων, κασσιτέρου, πετρελαίου κτλ. Ζῶα δ' ἄγρια αὐτῆς εἶνε ὁ ἐλέφας ἀπαντώμενος συνήθως λευκός, ὁ ρινόκερος, ἡ τίγρις, ὁ λεοπαρδαλις, ὁ οὐραγγουτάγγης καὶ ἄλλα εἶδη πιθήκων.

ΙΝΔΟΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 64⁰ 40'—91⁰.

Πλάτ. Β. 8⁰—35⁰.

Τὸ Ἰνδοστάν ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν, Βελουτχιστάν καὶ τοῦ Ὁμανικοῦ κόλπου.

ΣΗΜ. Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος κατέκτησε τὸ βορειοδυτικὸν μέρος τοῦ Ἰνδοστάν καὶ ἔκτοτε εἶνε εἰς ἡμᾶς γνωστὸν τὸ μέρος τοῦτο τῆς γῆς διὰ τῶν Ἑλλήνων συγ-

γραφίων. Μετὰ ταῦτα δ' ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν, οἵτινες εἰσήγαγον εἰς αὐτὸ τὸ 1493 τὸν Ἰσλαμισμόν· τὸ δὲ 1498, ἀνακαλύψαντος τοῦ Βάσκου Δεγάμω τὴν πρὸς τὰς Ἰνδίας θαλασσίαν ὁδόν, κατεστάθησαν ἐν αὐτῷ πρώτοι οἱ Πορτογάλλοι, εἶτα δὲ οἱ Ὀλλανδοί· τέλος κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν τὸ πλεῖστον τῆς χώρας καὶ ἐδόθη πρὸς διοίκησιν εἰς Ἀγγλικὴν ἐμπορικὴν ἐταιρίαν. Τὸ δὲ 1733 ἐκυριεύσαν οἱ Ἀγγλοὶ καὶ προσέθεσαν εἰς τὰς κτήσεις τῶν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ 1825 συστήθειν ὑπὸ τοῦ ἐγκόνου τοῦ Ταμερλάνου Βαβέρ μέγα Μογγολικὸν κράτος· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1857 μετὰ μεγάλῃν ἐπανάστασιν διοικεῖται τὸ Ἰνδοστάν κατ' εὐθείαν, ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι ἔτι κτήσεις τινὲς τῶν Γάλλων καὶ Πορτογάλλων.

Τὸ Ἰνδοστάν διαιρεῖται εἰς *Κράτη ἀνεξάρτητα*, εἰς *Ἀγγλικὰς κτήσεις*, εἰς *ὑποτελεῖς χώρας τῶν Ἀγγλῶν*, καὶ εἰς *Γαλλικὰς καὶ Πορτογαλλικὰς κτήσεις*.

Ὅρη αὐτοῦ ἐπισημότερα πρὸς Β. εἶνε τὰ *Ἰμαλάτα*, ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ *Λαβαλαγίρι*, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τοῦ κόσμου (8600 μέτ.)· ἐντὸς δὲ τοῦ Ἰνδοστάν ἐκτείνονται τὰ *Γαταῖα ὄρη*, διασχίζοντα τὴν χώραν ἀπὸ Β. πρὸς Δ. εἶτα δὲ πρὸς Ν. μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου *Κομορίνου*.

Ποταμοὶ ἐπισημότεροι εἶνε ὁ *Γάγγης*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἰμαλατῶν καὶ πλημμυρῶν τὴν χώραν κατασταίνει αὐτὴν εὐφορώτατην καὶ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον, δεχόμενος κατὰ τὸν βόρον τοὺς πολλοὺς παραποτάμους· ὁ *Ἰνδὸς*, ὅστις πηγάζων ὡσαύτως ἐκ τῶν Ἰμαλατῶν καὶ διαρρέων τὰ δυτικὰ ὄρια τοῦ Ἰνδοστάν κτασταίνει αὐτὰ διὰ τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν τοῦ εὐφορώτατα, καὶ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὸν Ὀμανικὸν κόλπον.

Τῶν Ἀγγλικῶν κτήσεων καὶ τῶν ὑποτελῶν τῶν Ἀγγλῶν χωρῶν ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε ἡ *Λαχόρη* εἰς τὸ Βλ. πόλις τῶν Σείκων ἐντὸς τοῦ βασιλείου τοῦ περιφήμου Πύρου κειμένη ἔχουσα λαμπρὸν παλάτιον καὶ 100 χιλ. κατ. *Κασιμίρη*, ἐν τερπνοτάτῃ πεδιάδι πρωτ. τῶν Σείκων, ἔχουσα 150 χιλ. κατ. Πολλοὶ θεωροῦσι τὴν χώραν ταύτην διὰ τὴν ὠριότητα τοῦ κλίματος καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν προϊόντων ὡς τὸν ἀρχαῖον παράδεισον· ἐνταῦθα κατασκευάζονται καὶ τὰ περίφημα κασιμίρια ἢ σάλια. *Δελχί*, πάλαι πρωτ. τῶν Μογγόλων, ἔχουσα μεγαλοπρεπὲς παλάτιον καὶ 180 χιλ. κατ. *Λουκνόου*, πάλαι πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Οὐδης, ἔχουσα 320 χιλ. κατ. *Ἀλλυαβάδη* ἐπὶ τοῦ Γάγγου, ὄχυσά καὶ ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδῶν συχναζομένη ὑπὸ πλήθους προσκυνητῶν. *Βεγαρέζη* ἐπὶ τοῦ Γάγγου, πόλις τῶν σοφῶν Ἰνδῶν καὶ ἔδρα τῶν ἐπιστημῶν, καὶ τῆς Ἰνδικῆς φιλολογίας, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 630 χιλ. κατ. *Πάτρα* ἐπὶ τοῦ Γάγγου, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον ὀπίου καὶ 300 χιλ. κατ. *Καλκούτα* ἐπὶ τοῦ Οὐγγλῆ κλάδου τοῦ Γάγγου, ἡ ἔδρα τῶν ἐν Ἀσία Ἀγγλικῶν κτήσεων, ἔχουσα ἀκαδημίαν μωαμεθανικὴν, βιομηχανίαν, ἐμπόριον

αιμαιοτάτον καὶ ἐν περίπου ἑκατ. κατ. *Δάκκα* καὶ *Μουρχειδαβάδη*, ἐμπορικαὶ πόλεις ἐπὶ τοῦ Γάγγου ἔχουσαι ἀνὰ 200 χιλ. κατ.

Πουρή εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον, ἔχουσα περίφημον ναόν, ὅπου συρρέουσι πολλοὶ προσκυνηταί. *Μαζουλιπατάμη*, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῶν βαμβακερῶν ὑφασμάτων τῆς. *Μάδρασα* εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Κορομανδέλου ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, ἐργοστάσια βαμβακ. ὑφασμάτων, ὑαλοουργεῖα καὶ 700 χιλ. κατ. *Καλικούτη*, ἔχουσα ἐργοστάσια βαμβακ. ὑφασμάτων. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον ἀπέβη ὁ Πορτογάλλος Βάσκος *Δεγάμας*, ὁ ἀνακαλύψας τὰς Ἰνδίας τὸ 1498. *Βεΐδαπούρη*, μεγάλη καὶ ἤδη πόλις τοῦ Ἰνδοστάν. *Βομβάη* ἐπὶ ὁμῶν. νήσου, ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 400 χιλ. κατ. *Ναγπούρη* εἰς τὸ κέντρον τοῦ Ἰνδοστάν ἔχουσα 100 χιλ. κατ. *Αὔδεραβάδη*, πρωτ. τοῦ νιζάμ, ἔχουσα 200 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ *Γαλλικῶν κτήσεων* (280 χιλ. κατ.) ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Χανδερραγόρη* ἐπὶ τοῦ Οὐγλῆ ποταμοῦ, ἔχουσα 32 χιλ. κατ. *Πονδιχερή*, πρωτ. τῶν ἐν Ἀσίᾳ Γαλλικῶν κτήσεων ἔχουσα 124 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ *Πορτογαλλικῶν κτήσεων* (400 χιλ. κατ.) πρωτεύουσα εἶνε *Γόα*, ἔχουσα ὠραῖον λιμένα καὶ 25 χιλ. κατ.

Ἀνεξάρτητον δὲ κράτος εἶνε μόνον ἡ *Νεπάλη*, κειμένη πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων καὶ ἔχουσα 500 χιλ. κατ. ταύτης πρωτ. εἶνε *Κατμαρδοῦ*, ἔχουσα περιφήμους ἰνδικοὺς ναοὺς καὶ 20 χιλ. κατ.

Νῆσοι τοῦ Ἰνδοστάν εἶνε πρὸς Ν. ἡ *Κεϊλάνη*, εὐφροωτάτη νῆσος παράγουσα κανέλλαν, ἐλέφαντα μαργαρίτας καὶ ἔχουσα περὶ τὰ 2 ἑκατ. κατ. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε πρὸς Δ. *Κολόμβον* πρωτ. τῆς νήσου καὶ *Τριγγεμάλη* πρὸς Α. ἔχουσα ἐξάριστον λιμένα. Πρὸς Δ. ταύτης εἶνε αἱ νῆσοι *Λακεδῖβαι*, ἀποτελοῦσαι μικρὸν ἀρχιπέλαγος, ἐξαρτώμενον ὑπὸ Σουλτάνου ὑποκειμένου εἰς τοὺς Ἄγγλους, καὶ αἱ *Μαλδίβαι*, οὗσαι περὶ τὰς 12 χιλ. ὧν ἐπισημοτέρη εἶνε ἡ *Μαλή*, ἔδρα ἀνεξαρτήτου Σουλτάνου τοῦ ἀρχιπελάγους τούτου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶνε 37350 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 155 ἑκατ. ὧν τὰ $\frac{7}{8}$ πρεσβεύουσι τὴν θρησκείαν τοῦ Βούδα καὶ Βράμα, περὶ τὰ 2 ἑκατ. εἶνε χριστιανοὶ διαφόρων δογμάτων, τινὲς Ἑβραῖοι καὶ οἱ λοιποὶ *μωαμεθανοί*. ἤδη δὲ καὶ αἱ Ἀγγλικαὶ κτήσεις καὶ αἱ ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Ἄγγλους διοικοῦνται κατ' εὐθείαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, ὡς καὶ αἱ τῶν Γάλλων καὶ τῶν Πορτογάλλων ὑπὸ τῶν ἰδίων τῶν κυβερνήσεων, ὅλαι ὅμως ἀπολύτως.

Τὸ κλίμα τοῦ Ἰνδοστάν εἶνε πολὺ θερμὸν καὶ νοσερὸν εἰς τὰ παράλια, ἐν ᾧ πρὸς τὰ ὄρη εἶνε εὐκραὲς καὶ ὑγιεινόν. Ἐνταῦθα δύο ὄραι τοῦ ἔτους ὑπάρχουσιν ἡ ξηρὰ καὶ ἡ βροχερά, προκύπτουσαι ὑπὸ

τῶν *Μουσωνείων* ἀνέμων (α)· καὶ βροχερὰ εἶνε ἐπὶ μὲν τῆς παραλίας τοῦ *Κορομαρδέλου* ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου, ἐπὶ δὲ τῆς παραλίας τοῦ *Μα.λαβάρου* ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου.

Τὸ ἔδαφος τοῦ Ἰνδοστάν, ἂν καὶ εὐρίσκωνται ἐν αὐτῷ μεγάλοι ἔρημοι, εἶνε εὐφορότατον, παράγον βανάνας, ζαχαροκάλαμον, ὄπιον, φοίνικας, πέπερι, κόμμι ἐλαστικόν, καμφοράν, λαμπρὰ ἄνθη, δάφνας διαφόρους κτλ. ζῶα δ' ἐπισημότερα εἶνε ἐν αὐτῷ ὁ ρινόκερος, ἡ ἄρκτος, ὁ λύγξ, ὁ θηρευτικὸς τίγρις, ὁ οὐραγγουτάγγις ἐκ δὲ τῶν ἡμέρων ὁ ἐλέφας, ὁ βουβαλος, ἡ κάμηλος, οἱ δὲ βοῦς σχεδὸν λατρεύονται εἰς τὸ Ἰνδοστάν· πτηνὰ δ' ἐπισημότερα εἶνε οἱ ταοὶ καὶ ἔρπετά ὁ βόας, οἱ κροκόδειλοι τοῦ Γάγγου κλ.

Τὸ Ἰνδοστάν εἶνε ὀνομαστὸν διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, μολύβδου, σιδήρου, ἀδαμάντων, ρουβινίων, σαπφείρων, ἀμεθύστων, ὀνύχων· παρὰ δὲ τὴν Κεϋλάνην ἀλιεῦνται καὶ μαργαρίται.

Τὸ Ἰνδοστάν ἔχει λαμπρὰ παντοῖου εἶδους βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ ἐμπόριον λίαν ἐκτεταμένον μὲ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, εὐκολυνόμενον διὰ τῶν πλωτῶν ποταμῶν καὶ τῶν σιδηροδρόμων, δι' ὧν οἱ Ἄγγλοι συνέδεσαν τὰς μεγαλειτέρας καὶ ἐμπορικωτέρας τοῦ Ἰνδοστάν πόλεις. Γλῶσσαι δ' ἐνταῦθα ὡς ἐκ τῶν διαφόρων λαῶν, οἱ ὅποιοι κατοικοῦσιν, οἷον Μογγόλων, Βελοῦχων, Ἀράβων, Περσῶν, Σινῶν, Ἑβραίων καὶ ὀλίγων Εὐρωπαϊῶν, εἶνε διάφοροι· οἱ δὲ Ἰνδοὶ ἔχουσι καὶ ἰσρὰν γλῶσσαν τὴν καλουμένην *Σαρσκριτικήν* (β).

Α Ρ Α Β Ι Α.

Μῆκ. Α. 30° 20'—57° 40'.

Πλάτ. Β. 12° 40'—33° 45'.

Ἡ Ἀραβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ΝΑ. ὑπὸ τοῦ Ὀμανικοῦ κόλπου, ΒΑ. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

ΣΗΜ. Ἡ Ἀραβία μέχρι τοῦ 2^{ου} αἰῶνος ἦτο ἀσήμαντος καὶ γνωστὴ μόνον διὰ τὰ ἀρώματα, τοὺς ἵππους καὶ τὰ ἄλλα αὐτῆς πολυτίμητα προϊόντα. Ἄφ' οὗ ὅμως

(α) Οἱ Μουσώνειοι εἶνε ἐκ τῶν σταθερῶν λεγομένων ἀνέμων, πνέοντες κατὰ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἐξ ἡμῶν ἀπὸ τῶν ΒΑ. καὶ κατ' ἄλλους ἐξ κατ' ἀντίθετον φορὰν ἀπὸ τῶν ΝΑ.

(β) Οἱ Ἰνδοὶ διηροῦντο ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἰς 4ας τάξεις, μέχρι νῦν ἐτι ὑφισταμένως· 1 τῶν ἱερέων, κατόχων πάσης παιδείας καὶ ἐπιστήμης· 2 τῶν πολεμιστῶν· 3 τῶν γεωργῶν καὶ ἐμπόρων· 4 τῶν τεχνιτῶν. Αἱ τάξεις αὗται οὔτε νῦν συμφάσκει δύνανται, οὔτε σχέσιν τινὰ νῦν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας. Πλὴν δὲ τούτων εἶνε οἱ πολυάριθμοι Παρίαι, θεωρούμενοι ὑπὸ τῶν ἄλλων ὡς εὐτελεῖ ὄντα καὶ πάσης περιφρονήσεως ἄξια· οὔτοι δὲ φαίνεται ὅτι εἶνε οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς χώρας, ὑπὸ τῶν ἄλλων τάξεων διὰ τῶν ὄπλων ὑποταχθέντες.

όλας τὰς Ἀραβικὰς φυλάς ὁ Μωάμεθ ἤνωσεν ὑπὸ μίαν θρησκείαν (622. μ. Χ.) εὐ-
θύς αὐτοὶ κατέκτησαν μέρος τῆς Ἀσίας, τὸ βόρειον τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὴν Ἰσπανίαν
εἰς τὴν Εὐρώπην· ἀλλὰ νικηθέντες ὑπὸ τοῦ Καρόλου τοῦ Μαρτέλου εἰς τὴν Γαλλίαν
καὶ ἀρχίσαντες πρὸς ἀλλήλους τὰς διχονοίας ἐξηθύνθησαν κατὰ μικρὸν καὶ ὑπεχώρη-
σαν εἰς τοὺς πρότερον δούλους των Τούρκους, οἵτινες μέχρι νῦν ἀρχοῦσι μέρος
τῆς Εὐρώπης.

Ἐν τῇ ἀξιοσημείωτον τῆς Ἀραβίας εἶνε τὸ *Σινᾶ* (9 χιλ. ποδ.),
ὅπου ὑπάρχει καὶ διάσημον τῶν ὀρθοδόξων ὁμώνυμον μοναστήριον· οἱ
δ' αὐτῆς ποταμοὶ εἶνε ἀσήμαντοι, τρέχοντες μόνον μετὰ τὴν ὥραν
τῶν βροχῶν.

Ἡ Ἀραβία μέχρι νῦν γεωγραφικῶς διηρεῖτο εἰς τρία μέρη τὴν *Πε-
τραίαν Ἀραβίαν* πρὸς Β. τὴν *Ἐρημον Ἀραβίαν* ΒΑ. τὴν *Εὐδατ-
μονα Ἀραβίαν* ΝΑ. ἀλλ' ἡμεῖς θέλομεν ἀναφέρει κατὰ σειρὰν τὰς
ἐν ταῖς παραλίαις αὐτῆς ἐπισημότερας πόλεις.

Καὶ ἐν μὲν τῇ δυτικῇ παραλίᾳ ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Μέκκα*,
πατρίς τοῦ Μωάμεθ καὶ Ἰσραὴ πόλις τῶν Μωαμεθανῶν, συχναζομένη
ὑπὸ πολλῶν προσκυνητῶν· κεῖται δ' ἐπὶ ξηρᾶς βραχῶδους καὶ ἀθλιας
θέσεως ἔχουσα 60 χιλ. κατ. καὶ τὸν περίφημον ναὸν τῆς Μέκκας,
περιλαμβάνοντα τὸ μικρὸν τετράγωνον οἰκοδομημα *Καάβα*, κατα-
σκευασθὲν κατὰ τοὺς Μωαμεθανοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀβραάμ καὶ Ἰσμαήλ,
βοηθουμένων ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου Γαβριήλ. *Τσεδα* ὁ λιμὴν τῆς Μέκκας,
ἐμπορικὴ πόλις γνωστὴ ἔτι διὰ τὴν ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν σφαγὴν
τῶν Εὐρωπαίων, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Μεδίνα*, ἔχουσα 20 χιλ. κατ.
καὶ περίφημον ναὸν οἰκοδομηθέντα ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ καὶ περιέχοντα
τὸν αὐτοῦ τάφον· ὁ ναὸς οὗτος ἔχει 400 κίονας κεκοσμημένους
ὑπὸ πολυτίμων λίθων. *Σάνα* πρὸς Ν. μητρ. τῆς Ἰερμενῆς καὶ μία
τῶν ὠραιότερων πόλεων τῆς Ἀνατολῆς. *Μόκα*, ἐπίσημος λιμὴν εἰς
τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ ἀποθήκη τοῦ καφῆ τῆς Ἰερμενῆς. Ἄδε-
νον ἐπὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδένου, ἔχον καλὸν λιμένα 40 χιλ. κατ.
καὶ ἀνεκὸν εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς· εἰς αὐτοὺς ἔτι ὑπόκειται καὶ ἡ κατὰ
τὸν πορθμὸν Βαβελ-μανδέβ νῆσος *Περίμ*. *Μασκάτη* πρὸς τὸν Ὀμα-
νικὸν κόλπον, πρωτ. τοῦ Σουλτάνου τῆς Μασκάτης, ἔχουσα λαμπρὸν
λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 50 χιλ. κατ. Ἐν δὲ τῇ ΝΑ. παραλίᾳ τῇ
καὶ *Νεδβά* καλουμένη ἀξία μνείας πόλις εἶνε *Λάσσα*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 28500 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κάτοικοι
περὶ τὰ 12 ἑκατ. προσθεύοντες τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν, ἀλλ'
ὑπάρχουσι καὶ τινες Ἰβραῖοι. Συνίσταται δ' ἐκ πολλῶν μικρῶν κρα-
τῶν, ὧν ἕκαστον διοικεῖται ὑπὸ τινος ἀρχηγοῦ καλουμένου Ἰμά-
μου, Σερίφου ἢ Ἐμίρου. Οἱ ἐπισημότεροι δ' αὐτῶν εἶνε ὁ Σερίφος
τῆς Μέκκας, ὁ Ἰμάμης τῆς Ἰερμενῆς καὶ ὁ Ἰμάμης τῆς Μασκάτης,
ἀναγνωρίζοντες ἀσθενῶς πῶς ὡς ἀνώτατον ἀρχοντα τὸν Σουλτάνον τῆς

Κωνσταντινουπόλεως. Αἱ δὲ πλεῖσται τῶν νομαδικῶν φυλῶν κυβερνῶνται πατριαρχικῶς· εἶνε δ' οἱ Ἀραβες ἄνδρες, φιλόξενοι καὶ φίλοι τῆς ποιήσεως, κατὰ δὲ τὸν Μεσαιῶνα ἐδείχθησαν καὶ φίλοι τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν,

Εἰς τὴν Ἀραβίαν διακρίνονται δύο ὥραι τοῦ ἔτους ἡ ξηρὰ καὶ ἡ βροχερά· ἀλλ' ἐνίοτε παρέρχονται πολλὰ ἔτη, καθ' ἃ δὲν πίπτει σταγῶν ὕδατος εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας. Οἱ ἄνεμοι ἐνταῦθα εἶνε λίαν ὀρηκτικοὶ καὶ κινδυνώδεις· τούτων φρικτότερος εἶνε ὁ *Σαμουμ*, πνέων εἰς τὰ βόρεια μέρη καὶ σηκώνων νέφη θερμοτάτης ἄμμου.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀραβίας παρουσιάζει ἐκτεταμένον πεδίου συνιστάμενον ἀπὸ πεδιάδας ἐρήμους καὶ ἄμμώδεις, ἀλλ' ἔχει καὶ τόπους λίαν εὐφόρους, καὶ μάλιστα τὰ ΝΑ. αὐτῆς εἶνε εὐφορώτατα, παράγοντα, καφρέν, φοίνικας, ἀλωήν, βάμβακα, διάφορα ἀρώματα κτλ. Οἱ ἵπποι αὐτῆς εἶνε ὀνομαστοὶ καὶ αἱ κάμηλοι εἶνε τὰ πλοῖα τῶν ἐρήμων τῆς. Ἐνταῦθα δ' ὑπάρχει καὶ ἡ δρομᾶς κάμηλος καὶ ἄλλα οἰκιακὰ ζῶα· ἄγρια ζῶα δ' ἔχει εἰς τὰς ἐρήμους λέοντας, πάνθηρας, γαζέλλας, πίθηκας, στρουθοκαμήλους, πολλὰ φαρμακερὰ ἔρπετά καὶ ἀκρίδας, εἰς δὲ τὸν Περσικὸν κόλπον ἀλιεύονται καὶ μργαφίται ἀξιόλογοι.

Α Φ Ρ Ι Κ Η.

Ἡ Ἀφρική τὸ τρίτον μέρος τοῦ ἀρχαίου κόσμου, συνεχομένη μετὰ τῆς Ἀσίας διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Γιβραλτάρ, πρὸς Α. καὶ Ν. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

Ἡ Ἀφρική πολιτικῶς διαίρεται εἰς 14 μέρη τὴν *Ἀβυσσίαν*, *Νουβίαν*, *Ἀίγυπτον*, *Βαρβαρίαν* (συνισταμένην ἐν τῆς Τριπόλεως, Τύνιδος, Ἀλγερίου καὶ Μαρόκου), τὴν *Σαχάραν*, *Σενεγαμβίαν*, *Ἄνω καὶ Κάτω Γουϊνέαν*, *Σουδὰν* ἢ *Νιγηρίαν*, *Καγγερίαν*, *Εὐέλπιδαν* ἢ *Ἀκραν* μετὰ τῆς Ὀττεντορίας, *Μοζαμβίκην*, *Ζαγγουεβάρην* καὶ *Αἰάνον*.

Κόλλοι αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶνε ὁ τῆς *Σίδρας* καὶ ὁ τῆς *Γαβῆς* εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ τῆς *Γουϊνέας* εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ὁ τῆς *Σοφάλας* πρὸς Δ. τῆς νήσου *Μαδαγασκάρ*, καὶ ὁ τοῦ *Ἀδέγου* πρὸς Α. ✕

Ὅρη καὶ πεδιάδες. Εἰς τὸ βορειοδυτικὸν τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὴν Μεσόγειον ἐκτείνονται κατὰ διαφόρους σειρὰς τὰ ὄρη τοῦ Ἄτλαντος (3500 μέτ.), ὧν συνέχεια εἶνε τὰ ἐν Τριπόλει ὄρη τῆς *Κυρήνης*. Πρὸς Ν. τούτων ἐκτείνονται ἡ ἔρημος *Σαχάρα* καὶ ἡ *Λιβυκὴ* ἔρημος, περιλαμβάουσαι καὶ τινὰς ὄψεις. Ταύτης τὸ ἀνατολικὸν μέρος σχημα-

τίζει τὴν εὐφορον πεδιάδα τοῦ Νείλου. Νοτιοδυτικῶς δὲ τῆς Σαχάρας ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς Σενεγαμβίας μέχρι τοῦ νοτιωτάτου τῆς Γουϊνέας τὰ *Νιγηρικὰ ὄρη*, ἐξ ὧν πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοί, καὶ ἐν τῇ Κάτῳ Γουϊνέα τὰ ὄρη τοῦ *Κρυστάλλου*.

Εἰς δὲ τὸ νότιον ἐν τῇ Ὀττεντοίχῃ ὑφ'οὔνται τὰ ὄρη τοῦ *Χαλκοῦ* καὶ ἐν τῇ Εὐέλπιδι Ἄκρα τὰ *Νεοὺβελθα ὄρη*· εἰς δὲ τὸ νοτιανατολικὸν ἐν τῇ Καφφρεία τὰ ὄρη *Λύπατα*. Πρὸς βορρᾶν δὲ τούτων παρὰ τὸν Ἰσημερινὸν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐκτείνονται τὸ ὑψηλὸν ὄρος *Κιλιμάνζαρον* (20 χιλ. πόδ.), τὰ ὄρη τῆς *Σελήνης* καὶ τὰ *Χιοροσκεπῆ ὄρη*.

Εἰς τὰ ΒΑ. κείνται τὰ ὄρη τῆς *Ἀβουσσινίας* (3 χιλ. μέτ.) ἐκτείνόμενα μέχρι τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βαβελ-μανδέβ, καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν τῆς Αἰγύπτου τὰ *Ἀραβικὰ ὄρη*.

Ποταμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ *Νεῖλος*, οὗ ὁ μεγαλειτερος μὲν βραχίων *Λευκὸς* ποταμὸς καλούμενος πηγάζει ἀπὸ τῆς βορείας ὄχθης τῆς μεγάλης λίμνης *Νυάνζης*, ὁ δ' ἄλλος αὐτοῦ βραχίων ὁ καὶ *Κυανοῦς* καλούμενος πηγάζει ἐκ τῶν ὄρεων τῆς *Ἀβουσσινίας*· σχηματίζων δ' αὐτὸς πολλοὺς κατὰ τὸν ροῦν του καταρράκτας καὶ διαρρέων τὴν *Ἀβουσσινίαν*, *Νουβίαν* καὶ *Αἴγυπτον* ἐκβάλλει εἰς τὴν *Μεσόγειον*. Εἰς δὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ἐκβάλλουσιν ὁ *Σερεγάλης*, ὁ *Γαμβίας*, καὶ ὁ *Ριο-γγκράνδης*, πηγάζοντες ἐκ τῶν *Νιγηρικῶν ὄρεων*, ὡσαύτως ὁ *Νιγηρὸς* ἢ *Διαλιθάς* καὶ ὁ *Ζαῖρος* ἢ *Κόγγος* εἰς τὸν κόλπον τῆς *Γουϊνέας*, καὶ ὁ *Ζαμβέζης* εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν.

Λίμναι αὐτῆς ἐπισημότεραι εἶνε ἡ *Μελίγη* πλησίον τοῦ Ἀτλαντος, ἡ *Τσάδα* εἰς τὸ Σουδάν, ἡ *Νυάνζα* ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τῆς Ἀφρικῆς κειμένη πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ (α). Πρὸς Ν. ταύτης κείται ἡ λίμνη *Ταγγανίκα*, καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τῆς *Μοζαμβίκης* ἡ λίμνη *Νυάσσα*, καὶ τέλος ἡ *Σαμβέα* εἰς τὴν Ἀβουσσινίαν.

Ἀκρωτήρια τῆς Ἀφρικῆς εἶνε τὸ *Καλόν* εἰς τὴν Βαρβαρίαν, τὸ *Λευκόν* εἰς τὴν Σαχάραν, τὸ *Πράσινον* εἰς τὴν Σενεγαμβίαν, τὸ τῆς *Εὐέλπιδος Ἄκρας* καὶ τὸ τῶν *Βελονῶν* εἰς τὴν Εὐέλπίδα Ἄκραν, καὶ τὸ *Γαρδαφοῦτον* πρὸς Α. τοῦ πορθμοῦ Βαβελ-μανδέβ.

Νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς ἐπισημότεραι εἶνε εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν αἱ *Ἀζόραι*, ἡ *Μαδέρα*, αἱ *Κανάριαι*, αἱ τοῦ *Πρασίνου Ἀκρωτηρίου*, αἱ τοῦ κόλπου τῆς *Γουϊνέας*, ἡ *Ἀσπενσιῶν* (Ἀνάληψις) καὶ ἡ *Ἀργία Ἐλένη*, εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ἡ *Μαδαγασκάρ*, ἡ *Βουρβῶν*, ἡ *Φράντσα*, αἱ *Κομόραι*, αἱ *Ἀμυράνται*, ἡ *Ζαϊζιῶρη*, αἱ *Σεῦχέλλαι* καὶ ἡ *Σοκότορα* κτλ.

ΣΠΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀφρικῆς εἶνε 285434 τετρ. μυρ. οἱ δὲ

(α) Ἡ λίμνη αὕτη ὡς καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Νείλου ἀνεκαλύφθησαν τὸ 1863 ὑπὸ τῶν πλαιάρχων Σπέκ καὶ Γράντ.

κάτοικοι περί τὰ 125 εκατ. οἱ πλείστοι ἀνήκοντες εἰς τὴν Αἰθιοπικὴν φυλὴν· τὸ δὲ βόρειον κατοικοῦσι Βέρβεροι, Μαυρητανοί, Ἀράβες Ἀβυσσῖνοι, Κόπται, Ἑβραῖοι καὶ Εὐρωπαϊοὶ ἄποικοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν, παρὰ δὲ τὸν Νεῖλον καὶ τὰ περὶ αὐτὸ τῆς Τριπόλεως κατοικοῦσι Τούρκοι καὶ Τουρκομάνοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν.

Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς εἶνε φετιχισταὶ (εἰδωλολάτραι) (α) μὴ ἔχοντες τὴν ἰδέαν ἐνὸς ὑπεράτου ὄντος· καὶ τὸν μὲν μωαμεθανισμόν πρεσβεύουσιν οἱ κάτοικοι τῶν βορείων καὶ ἀνατολικῶν χωρῶν καὶ ἄλλοι διάφοροι λαοὶ καθ' ἅπασαν τὴν ἠπειρον, τὸν δὲ χριστιανισμόν πρεσβεύουσι μόνον οἱ ἄποικοι Εὐρωπαϊοὶ, οἱ Κόπται, μέρος τῶν Ἀβυσσινίων, τῶν νοτίων Ὀττεντοτῶν καὶ Κάφρων καὶ ἄλλων Νιγηριτῶν εὐρισκομένων ἐντὸς τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν.

Οὔτε ἐπιστῆμαι οὔτε γράμματα ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι, πλὴν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν καὶ τῶν χωρῶν τῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον (Νουβία, Αἴγυπτος, Κυρήνη, Κροχηδῶν), ὧν καὶ τὰ εἰσέτι σωζόμενα λείψανα μαρτυροῦσι τὴν αὐτῶν ποτε λαμπρότητα, ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτῆς εὐρίσκονται εἰς μέγαν βαθμὸν βαρβαρότητος· ἐν αὐτῇ ἐπικρατεῖ ἔτι ἡ σωματεμπορία, ἐν τισὶ δὲ μάλιστα χώραις οἱ λαοὶ αὐτῆς εἶνε ἀνθρωποθῦται καὶ ἀνθρωποφάγοι.

Τὸ πλείστον τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς ζῆ διὰ τῆς θήρας, τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς λείας τῆς ἐκ τῶν πολέμων, εἰς δὲ τὸ Σουδάν ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τινὰς τέχνας, εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὸν πόλεμον. Ἐσχάτως δ' οἱ περιηγῆται Σπέκ καὶ Γράντ ἀνεκάλυψαν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τὸ βασιλεῖον τοῦ Καραγουέθου πρὸς τὰ Δ. τῆς Ἀβυσσίνιας, τοῦ ὁποῦ οἱ κάτοικοι οὐ μόνον παριστῶσι τὸν ὑψηλὸν τύπον τῆς αἰθιοπικῆς φυλῆς, ἀλλὰ καὶ μέγαν βαθμὸν πολιτισμοῦ κατέχουσιν. Εἰς τὴν γεωργίαν δ' ἔτι ἀσχολοῦνται καὶ οἱ κάτ. τῆς Αἰγύπτου, Νουβίας, Ἀβυσσίνιας καὶ οἱ τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀφρικῆς, κειμένης κατὰ τὸ πλείστον ἐπὶ τῆς διακεκαυμένης ζώνης, κατὰ μὲν τὸ μέσον αὐτῆς εἶνε θερμὸν καὶ νοσῶδες, ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς Β. ἢ πρὸς Ν. τόσον γίνεται εὐκράες· τὸ δ' ἕδαφος εἶνε εὐφροτώτατον παράγον φθίνιας, κοκκοφθίνιας, σιναμικῆν, ταμαρίνιον, βανίλιας, κόμμι, καφφέν, ἰνδικόν, ἀρώματα κτλ. Τὰ φυτὰ τῆς Ἀφρικῆς δὲν εἶνε κολοσσιαῖα ὡς τὰ τῆς Ἀσίας ἀλλ' ἀρωματικώτερα, μολοντί ἐν Σαενεγαμβία ἀπαντᾶται καὶ τὸ χονδρότατον

(α) Φετιχισταὶ λέγονται οἱ παραδεχόμενοι πολλοὺς θεοὺς· αὐτοὶ δ' οἱ θεοὶ κατὰ τὴν δεισιδαιμονίαν τῶν λαῶν, οἵτινες τοὺς λατρεύουσιν, εἶνε ἔμψυχα ὄντα ἢ ἄψυχα πράγματα.

δένδρον Βαοάβ. Ὡσαύτως καὶ τὰ ζῶα τῆς δὲν εἶνε τόσοσ μεγάλα, ἀλλ' ἀλκιμώτερα καὶ θηριωδέστερα· ἰδιάζοντα δὲ ζῶα αὐτῆ εἶνε ἡ καμηλοπάρδαλις, ὁ ὄναγρος, ἡ στρουθακάμηλος, ἔχει δὲ καὶ πτηνὰ παραδείσια κτλ.

Εἰς τὴν Ἀφρικὴν, διατεμνομένη ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, αἱ βροχαιεῖνε περιοδικαί, ἀρχίζουσαι πρὸς Β. τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, καὶ πρὸς Ν. αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Μαρτίου. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον οἱ ποταμοὶ αὐτῆσ παρασύροντες παχεῖαν ἰλὸν τὴν φέρουσι πλημμυροῦντες εἰς χαμηλοτέρους τόπους καὶ τοὺς κατασταίνουσιν εὐφρωτάτους· χιῶν δ' ἐν αὐτῆ πίπτει· μόνον ἐπὶ τῶν ὄρεων, τῶν ὑψηλοτέρων τῶν ὀποίων αἱ κορυφαὶ εἶνε χιονοσκεπάστοι.

Μέταλλα δ' οἷον χρυσοῦ ὡς κόνις εὐρίσκεται εἰς τοὺς ποταμοὺς τῆσ Ἀφρικῆσ, ἀλλὰ καὶ ὁ χαλκὸς καὶ ὁ σίδηρος εἶνε ἀφθονοσ· τὸ δὲ ἄλας καὶ τὸ νίτρον εὐρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὰς ἀνύδρους ἐρήμους.

Ἡ Ἀφρικὴ ἔχει πλὴν τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ τῶν μεταλλῶν τῆσ φάρμακα διάφορα, ξύλα πολύτιμα, δέρματα, ελεφαντόδοντον, πτερὰ στρουθοκαμήλων, μόσχον κτλ. διὰ τῶν ὀποίων μὲ ἄλας τὰς δυσκολίας τῆσ συγκοινωνίας ἐνεργεῖ μέγα ἐξωτερικὸν ἐμπόριον.

Πολίτευμα δὲ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ἐπικρατοῦν εἶνε τὸ πατριαρχικόν, καὶ μόνον αἱ βόρειαι χῶραι, ἡ Ἀβυσσινία καὶ αἱ Εὐρωπαϊκαὶ ἀποικίαὶ διοικοῦνται ἀπολύτως, ἡ δὲ Τύνις διοικεῖται ὑπὸ ἡγεμόνος δώσαντος καὶ σύνταγμά τι εἰς τοὺς ὑπηκόους του, καὶ ἡ μικρὰ ἀποικία Λιβερία συνταγματικῶσ.

Αἴγυπτος.

Μῆκ.: Α. 21° 45'—33° 15'.

Πλάτ.: Β. 23° 30'—31° 40'.

Ἡ Αἴγυπτος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆσ Μεσογαίου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆσ Νουβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆσ Ἐρυθρῆσ θαλάσσης καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆσ Τριπόλεωσ, τῆσ Βαρβαρίας καὶ τῆσ ἐρήμου Λιβύησ.

ΣΗΜ. Ἡ Αἴγυπτος παλαιτάτα ἐπολιτίσθη· μαρτύρια δὲ τοῦ ἀρχαίου αὐτῆσ πολιτισμοῦ εἶνε τὰ διάφορα αὐτῆσ μνημεῖα οἱ ζῶδιακοί, οἱ λαβυρίνθοι, οἱ ὀβελίσκοι, αἱ πυραμίδεσ ὑπερμεγέθησ οἰκοδομήματα χρησιμεύοντα πρὸς ταφήν τῶν βασιλέων. Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ Καμψούσιν ἡ τοῦ Κύρου βασιλείωσ τῆσ Περσίας ὑπέκυψεν εἰς τοὺς Πέρσασ (525 π. Χ.), εἶτα δ' εἰς τοὺς Ἑλλήνασ (332 π. Χ.), μετὰ τοῦτους (30 π. Χ.) εἰς τοὺς Ῥωμαίους καὶ Βυζαντινοὺσ, μετὰ ταῦτα εἰς τοὺσ Ἀραβασ (640 μ. Χ.), καὶ παρ' αὐτῶν εἰς τοὺσ Τούρκουσ (1517 μ. Χ.), εἰς οὓσ ὑπόκειται μέχρι σήμερον.

Ποταμὸσ αὐτῆσ εἶνε ὁ Νεῖλοσ, ὅστισ πηγάζων ἐκ τῆσ λίμνησ Νουάνζησ καὶ τῶν ὀρεων τῆσ Ἀβυσσινίας καὶ διερχόμενος διὰ τῆσ Νουβίας καὶ Αἰγύπτου, ἀσ καὶ κατασταίνει διὰ τῶν πλημμυρῶν του εὐφρωτάτασ, ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὴν Μεσόγειον. Ὀρη

δ' αὐτῆς ὄχι πολὺ σημαντικὰ εἶνε τὰ Ἀραβικὰ πρὸς Α. καὶ τὰ Λιθικὰ πρὸς τὸ ΒΔ. αὐτῆς.

Ἡ Αἴγυπτος διαίρεται ὑπὸ τῶν γεωγράφων εἰς τρία μέρη, εἰς Κάτω Αἴγυπτον πρὸς Β. εἰς Μέσην Αἴγυπτον, καὶ εἰς Ἄνω Αἴγυπτον πρὸς Ν. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε Κάϊρον εἰς τὴν Κάτω Αἴγυπτον παρὰ τὸν Νεῖλον ἐπὶ τῶν Ἀραβικῶν ὄρεων καὶ πλησίον τῆς ἀρχαίας Μέμφιδος, πρωτ. τῆς Αἰγύπτου ἔχουσα στενάς, ἀθλίας καὶ σκοτεινάς ὁδοὺς καὶ οἰκίας κακῶς ἐκτισμένας, ἀλλὰ καὶ τινας δημοσίας οἰκοδομίας, τσαμία πολλά, μέγα ἐμπόριον καὶ 400 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖνται πρὸς τὴν ἔρημον 14 πυραμίδες, ὧν τρεῖς εἶνε λίαν ὕψηλαί. Σαμαίτη (Ταμιάθις) παρὰ τὸ ἀνατολικὸν στόμιον τοῦ Νεῖλου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ 30 χιλ. κατ. Σουέζ, πρὸς τὸν Ἴσθμὸν τοῦ Σουέζ ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, μικρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις. Ροσέτη ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ στόματος τοῦ Νεῖλου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Ἀλεξάνδρεια, εὐλίμενος καὶ ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Μεσογείου· ἐπὶ τῆς ἀρχαιότητος εἶχε περὶ τὰς 900 χιλ. κατ. πλῆθος μνημείων καὶ τὴν περίφημον βιβλιοθήκην τῶν Πτολεμαίων κατεῖσαν ὑπὸ τῶν Ἀράβων· νῦν δ' ἔχει περὶ τὰς 180 χιλ. κατ. μετὰ δὲ τοῦ Καΐρου ἐνοῦται διὰ διώρυχος τοῦ Νεῖλου καὶ διὰ σιδηροδρόμου ἐκτεινομένου μέχρι τοῦ Σουέζ. Παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ ἡ τεχνιτῶς νῦν ἠνωμένη νῆσος Φάρος, ἐφ' ἧς οἱ Πτολεμαῖοι εἶχον στήσει φανὸν διὰ τοὺς εἰσπλέοντας εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀλεξανδρείας. Σουούτη (Λυκόπολις), ὅθεν ἀναχωροῦσι τὰ καρβάνια (ἐμπορικὰ συνοδία) διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Σερδεράχη, κειμένη παρὰ τὰ μεγαλοπρεπῆ ἑρείπια τῶν ἀρχαίων Θεῶν τῆς Αἰγύπτου.

Εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Αἰγύπτου εὐρίσκεται ἡ Μεγάλῃ Ὅασις, ἔχουσα πηγὰς, ῥυάκας καὶ χώραν λίαν εὐφρονον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Αἰγύπτου εἶνε 42850 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 5 ἑκατ. Κόπται χριστιανοί, Ἀράβες Τούρκοι καὶ Μαμελοῦκοι μωαμεθανοί, διοικούμενοι ὑπὸ διαδοχικοῦ ἀντιβασιλέως ὑποκειμένου εἰς τὸν Σουλτάνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου εἶνε λίαν θερμὸν, καὶ ἐν μὲν τῇ Κάτῳ Αἰγύπτῳ αἱ βροχαὶ εἶνε λίαν σπάνιαι, ἐν δὲ τῇ Μέσῃ πίπτουσιν ἐνίοτε πολλαὶ βροχαὶ καὶ πλείοτεραι ἔτι εἰς τὴν περὶ τὸ Δέλτα χώραν· καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου ἐνταῦθα εἶνε ἔαρ, ἀπὸ δὲ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τοῦ Ἰουλίου θερμώτατον θέρος, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰουλίου μέχρι Ὀκτωβρίου συμβαίνουν αἱ πλημμύραι τοῦ Νεῖλου, αἱ κατασταίνουσαι τὴν χώραν εὐφορωτάτην. Ἵνα δὲ γνωρίζωσι τὸν βαθμὸν τῆς ὑψώσεως τῶν ὑδάτων κατεσκευάσαν ἐπὶ τῆς νήσου Ρουδιάχ ἀπέναντι τοῦ Καΐρου τὸ Νειλόμετρον. Καὶ ὅταν μὲν τὰ ὕδατα

ὕψονται εἰς αὐτὸ ὑπὲρ τὰ 10 μέτρα, τότε ἡ εὐφορία εἶνε μεγάλη καθ' ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον· τὸ δ' ἔδαφος ὅσον μὲν ποτιζέται ὑπὸ τοῦ Νείλου εἶνε εὐφορον, ὡς καὶ αἱ παρ' αὐτὴν ὄασις, παράγον γεννήματα, ὀρύζιον, ζαχαροκάλαμον, κάνναβιν, λίνον, βάμβακα, ταμαρίνιον, φοίνικας κτλ. τὸ δ' ἐπίλοιπον εἶνε ἔρημοι ἄνθρωποι καὶ ἀμμόδεις. Ζῶα δ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ βούβαλοι, βοῦς, ὄνοι, κάμηλοι, ἄγρια δὲ κροκόδειλοι, ἵπποπόταμοι, ἰχθυήμονες, κύνες ἄγριοι κλ.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀνήκει ἔτι (ἀπὸ τοῦ (1820) τὸ πρὸς Ν. τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου *Δαρφούρ*, οὗ μεγαλειτέρα κώμη εἶνε ἡ *Κόβη*.

Ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Μεχμεταλῆ κυβερνᾶται ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον, ἀλλ' ἅπας αὐτῆς ὁ λαὸς εὐρίσκεται ἔτι εἰς κτηνώδη κατάστασιν· τὸ δ' ἐμπόριον ἐνεργούμενον ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν εἶνε λίαν ἀκμαῖον.

ΝΟΥΒΙΑ, ΑΒΥΣΣΙΝΙΑ, ΑΔΕΛΟΝ.

Μῆκ. Α. 25⁰ 30'—49⁰ 10'.

Πλάτ. Β. 8⁰—24⁰ 20'.

Ἡ Νουβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αἴγυπτου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου καὶ τοῦ Κορδοφάν, τὸ δὲ νότιον ὄριον κατέχει ἡ Ἀβυσσινία, ὀριζομένη καὶ αὐτὴ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀδέλου καὶ τῆς χώρας τῶν Σομαύλων.

ΣΗΜ. Ἡ Νουβία καὶ ἡ Ἀβυσσινία καὶ αἱ πρὸς Ν. αὐτῶν χῶραι θεωροῦνται ὡς ἡ ἀρχαία Αἰθιοπία, ἐξ ἧς ἐξῆλθε κατὰ τοὺς σοφοὺς ὁ Αἰγυπτιακὸς πολιτισμὸς· καὶ οἱ μὲν κάτοικοι τῆς Νουβίας εἶνε τὸ πλείστον δεδομένοι εἰς τὴν ληστεία, οἱ δ' ἐν ταῖς πόλεσιν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τινὰς βιωτικὰς τέχνας· οἱ δὲ τῆς Ἀβυσσινίας ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος ἐδέχθησαν τὸν χριστιανισμόν, μεμιγμένον μετὰ τινῶν Ἑβραϊκῶν ἐθίμων.

Ὄρη. Ἡ Ἀβυσσινία ἔχει ὄρη ὑψηλά, τῶν ὁποίων ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ *Δαγκαλία* καλουμένη εἶνε πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν.

Ποταμοὶ δ' αὐτῶν εἶνε οἱ δύο κλάδοι τοῦ Νείλου ὁ *Λευκὸς ποταμὸς* καὶ ὁ *Κυανοῦς*, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς *λίμνης Δαμβίας*.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Νουβίας εἶνε *Σενάαρ* ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ ποταμοῦ, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 10 χιλ. κατ. ταύτης ὁ ἡγεμὼν ὡς καὶ ὁ τῆς Κίνας ἄπαξ τοῦ ἔτους ἀροτριᾷ τὴν γῆν. *Νέα Δόγγολα* ἢ *Μαρακάχη*, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Νείλου. *Κονακίμη*, λίμνη συχνάζομενος ὑπὸ τῶν καρθανίων τῆς Ἀφρικῆς.

Τῆς δὲ Ἀβυσσινίας, συνισταμένης ἐκ πολλῶν κρατῶν, ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Ἀδοῦαχη*, πρωτ. τοῦ βασιλείου Τυγρῆ· ἔτι ἀξιολογώτερα πόλις εἰς τὸ αὐτὸ ἀνήκουσα βασιλεῖον εἶνε ἡ *Ἀξούμ*. *Γουδάρη* πρωτ. τοῦ χριστιανικοῦ καὶ ἰσχυροτέρου βασιλείου τῆς Ἀβυσσινίας

καλουμένου *Ἀμάρα* ἔχουσα 50 χιλ. κατ. καὶ θεωρουμένη ὡς πρωτ. τῆς ὅλης Ἀβουσσινίας. *Ἀγγοβάρη*, πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Χουῆς.

Τὸ δὲ Ἄδελον ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ Βαβελ-μανδὲβ μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γαρδαφούου ἔχει ἐπισημοτέρας πόλεις τὴν *Ζεϊλάχηρ* καὶ τὴν *Βαρβόραρ*, ἀμφοτέρως πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Ἀδέλου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφ. αὐτῶν εἶνε περὶ τὰ 23500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς μὲν Νουβίας εἶνε 2 ἑκατ. μωαμεθανοί, ὀνόματι ὑποκείμενοι εἰς τὸν ἀντιβασιλέα τῆς Αἰγύπτου, τῆς δ' Ἀβουσσινίας καὶ τοῦ Ἀδέλου περὶ τὰ 4 ἑκατ. πρεσβεύοντες τὸ πλεῖστον τὸν χριστιανισμόν, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ εἰδωλολάτραι.

Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶνε θερμὸν, τοῦ δὲ Ἀδέλου ἔτι θερμότερον καὶ νοσερόν, τὸ δ' ἔδαφος εὐφορον παράγον δημοτριακοὺς καρπούς, ὄρζιον, ζαχαροκάλαμον, καπνόν, βάμβακα, φοίνικας, ταμαρίνιον, ἔβενον κτλ.

Ζῶα δ' ἔχουσιν ἵππους ὠραίους καὶ ταχεῖς, καμήλους, ὄνους κτλ. εἰς δὲ τὰ ὄρη ὑπάρχουσιν ἐλέφαντες, λέοντες, ρινόκεροι, καμηλοπαρδάλεις, πίθηκες, θύναι, γαζέλλαι, ψιτακοί, ταοί, ἵπποπόταμοι, ἀκρίδες κτλ. ἔχουσι δὲ καὶ ἄλλας ὀρυκτόν, ἡ δ' Ἀβουσσινία καὶ χρυσόκωνιν. Τὸ δὲ Ἄδελον ἐξάγει ἀρώματα, χρυσόκωνιν, ἐλεφαντόδοντον, κόμμι ἀραβικόν κτλ.

ΒΑΡΒΑΡΙΑ.

Μῆκ. Δ. 12⁰ 25'—23⁰ Α.

Πλάτ. Β. 25⁰—37⁰ 20'.

Ἡ Βαρβαρία κατέχουσα τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἀφρικῆς ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν ἐρήμων τῆς Σαχάρας καὶ Λιβύης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αἰγύπτου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Βαρβαρία μετὰ τῆς Αἰγύπτου εἶνε τὸ μέρος τῆς Ἀφρικῆς, τὸ ὅποιον καλῶς ἐγνώριζον οἱ ἀρχαῖοι. Ἐνταῦθα κατοικοῦν οἱ Καρχηδόνιοι, λαὸς διαπρέψας εἰς τὴν ναυτικὴν καὶ τὴν ἐμπορίαν, οἱ Κυρηναιοὶ καλλιεργήσαντες θαυμασίως τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, οἱ Νομάδες καὶ οἱ Μαυρητανοὶ ὑποταχθέντες τέλος μετὰ τὸ 446 π. Χ. ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων· τὸ δὲ 697 μ. Χ. ὑπέκυψαν οἱ Βέρβεροι εἰς τοὺς Ἀραβίας· ἐπὶ τούτων ὡς πειραταὶ κατεργήσαν αὐτοὶ τὰς χριστιανικὰς πόλεις τῆς Μεσογείου, ἕως ὅτου ἡ Γαλλία κατέστρεψε τοὺς πειρατικούς αὐτῶν στόλους, ὑποτάξασα ἀπὸ τοῦ 1830 κατὰ μικρὸν καὶ τὸ Ἀλγέριον.

Ἡ ὄρη αὐτῆς εἶνε τὰ τοῦ Ἀτλαντος, τοῦ ὁποίου ἡ ὑψηλότερα κορυφή εἶνε πάντοτε χιονοσκεπαστος. Ποτάμια δ' ἔχει πρὸς Β. πολλὰ μὲν χυνόμενα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κατασταίοντα λίαν εὐφορον τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ν. ἐκβάλλοντα εἰς λίμνας ἢ εἰς ἀμμόδεις ἐρήμους. *Λίμναι* δ' αὐτῆς εἶνε ἡ *Λουδεάχη* καὶ ἡ *Μελλίγη*.

Ἡ Βαρβαρία διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς τέσσαρα μέρη 1 τὴν ἡγε-

μορλιαν τῆς Τριπόλεως 2 τὴν ἡγεμορλιαν τῆς Τύνιδος μετὰ τοῦ *Φεζάν* 3 τὸ Ἀλγέριον 4 τὴν αὐτοκρατορλιαν τοῦ Μαρόκου.

ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑ. Ἐπισημ. αὐτῆς πόλεις, ἐπιτεινομένης ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γαβῆς, εἶνε *Τρίπολις*, πρωτ. τοῦ Βέν, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Δέρην*, μητρ. τῆς Βάρκας ἐνταῦθα ἐν Γρενάχῃ σώζονται λαμπρὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας Κυρήνης, ἀποικίας τῶν Λακεδαιμονίων. *Μουζζούκη*, πρωτ. τοῦ Σουλτάνου τοῦ Φεζάν, ὑποκειμένου εἰς τὴν Τρίπολιν, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον ἐνεργοῦμενον διὰ καρβανίων μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀφρικῆς. Πρὸς Α. τῆς Τριπόλεως κεῖται ἡ ὄασις *Σεβάχη* ἢ τοῦ Ἄμμωνος, ἔχουσα τὸ πάλαι διάσημον μαντεῖον τοῦ Διὸς Ἄμμωνος, τὸ ὁποῖον ἐπεσεκέρθη καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, καὶ πρὸς Δ. ἡ ὄασις *Γαδάμη*, ἔχουσα ὁμώνυμον πόλιν ἐνεργοῦσαν ἀξιόλογον ἐμπόριον.

ΤΥΝΙΔΟΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑ. Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις, κατεχοῦσες σχεδὸν ἅπασαν τὴν χώραν τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνος, εἶνε *Τύνις* πρωτ. τοῦ Βέν ἐπὶ λίμνης, ἔχουσα ὠραίαν θέαν, ἀξιόλογον ἐμπόριον, βιομηχανίαν φεσίων καὶ μαροκινῶν δερμάτων καὶ περὶ τὰς 120 χιλ. κατ. *Γαβῆ*, λιμὴν εἰς τὴν Μεσόγειον ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Καϊρβάνη*, μεσόγειος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Τύνιδος, ἔχουσα ὠραῖον τσαμίον μὲ 500 κίνας ἐκ γρανίτου καὶ 50 χιλ. κατ. *Βυζέρτη*, ἡ βορειοτέρα πόλις τῆς Ἀφρικῆς παρ' αὐτὴν ἔκειτο καὶ ἡ ἀρχαία *Γεῖκη*.

ΑΛΓΕΡΙΟΝ. Ἐπισημότεραι αὐτοῦ πόλεις, διηρημένου εἰς 3 τμήματα, εἶνε Ἀλγέριον εἰς τὴν Μεσόγειον πρωτ. τοῦ ἀντιβασιλέως, ἐκτισμένη ἐν εἰδει ἀμφιθεάτρου, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 100 χιλ. κατ. *Κωνσταντίνα*, λιαν ὄχυρά πόλις ἔχουσα 37 χιλ. κατ. κειμένη ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Κίρτης πρωτ. τῶν βασιλέων τῆς Νομηδίας, ἧς τὰ εἰρήπια μαρτυροῦσι τὴν πάλαι λαμπρότητά της. *Οράνη*, ὄχυρωτάτη πόλις, ἔχουσα εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 30 χιλ. κατ. Εἰς τὸ Ἀλγέριον πρὸ τινῶν ἐτῶν προσετέθη καὶ ἡ *Καβυλία*, πρὸς Ν. αὐτοῦ κειμένη.

ΜΑΡΟΚΟΝ. Τὸ Μαρόκον κείμενον εἰς τὸ Δ. τῆς Βαρβαρίας περιλαμβάνει τὸ δυτικὸν μέρος τῆς ἀρχαίας Μαυρητανίας. Ἐπισημότεραι αὐτοῦ πόλεις εἶνε *Μαρόκον* ἐπὶ εὐρωτώτατης πεδιάδος κεκαλυμμένης ὑπὸ φοινίκων, πρωτ. τοῦ αὐτοκράτορος, ἔχουσα 70 χιλ. κατ. μέγα νοσοκομεῖον καὶ ἐργαστάσια μαροκινῶν δερμάτων. *Μηκινέζη* εἰς ὠραίαν καὶ κατάρουτον κοιλάδα, ὄχυρωτάτη πόλις καὶ ἡ συνήθης ἔδρα τοῦ αὐτοκράτορος ἔχουσα 80 χιλ. κατ. *Μογάδωρ*, ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τοῦ Μαρόκου εἰς τὸν ὠκεανὸν ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Φέζ*, μεγάλη πόλις ἐπίσημος ἐπὶ τῶν Ἀράβων διὰ τὰ ἐπιστημονικά της καταστήματα, ἀλλὰ καὶ ἤδη ἔχει πολλὰ τσαμιά, μέγα ἐμπόριον, πολλὰ σχο-

λεία, όπλοποιεία, έργοστάσια μαλλίνων ύφασμάτων μετάξης και μαροκινών δερμάτων και 80 χιλ. κατ. *Τάγγερρον*, όχυρά και έμπορικη πόλις άπέναντι του Γιβραλτάρ, όπου υπάρχουν και τὰ προξενεία τών Ευρωπαίων, έχουσα 15 χιλ. κατ. *Κέουτα* άπέναντι του Γιβραλτάρ, άνήκουσα εις τους Ισπανούς. *Ταριλέτη* και *Δράκα*, μεσόγειοι προς την Σαχάραν. Προς Ν. ταύτης κείται ή *Βιλεθουλγεριδ* (χώρα τών φοινίκων), ούσα άθροισμα όάσεων ύποκειμένων εις τὰ 4 Βερβερικά κράτη.

ΣΗΜ. Η επιφάνεια τής Βαρβαρίας είνε 25150 τετρ. μυρ. οι δέ κάτοικοι ύπέρ τὰ 44 εκατ. ών 1 είνε τής Τρίπολεως, 2 τής Τύνιδος, 3 του Άλγερίου και 8 του Μαρόκου, πρεσβεύοντες τον μωαμεθανισμόν πλην τινων Έβραίων και Χριστιανών, τó δέ πολιτεύμα παντού είνε δεσποτικόν και ή μὲν Τρίπολις και Τύνις έχουσι *Βέην* και είνε ύποτελείς εις τον Σουλτάνον, τó δέ Μαρóκον διοικείται άπολύτως ύπό αυτοκράτορος, και τó Άλγέριον ύποκειμένον εις την Γαλλίαν διοικείται δι' αντιβασιλέως.

Τó κλίμα τής Βαρβαρίας προς Β. του Άτλαντος είνε γλυκύ, προς Ν. και Δ. θερμόν και εις μὲν τó ανατολικόν εύρίσκεται ή έρημος τής Βάρκας έχουσα και τινες όάσεις, εις δέ τó νότιον του Άτλαντος, εκτεινομένου καθ' όλην την Βαρβαρίαν, εύρίσκεται ή Βερβερική έρημος Σαχάρα, εις την όποίαν άπαντώνται τινες όάσεις· αύτη είνε τόπος άγονος, κατοικούμενος ύπό νομαδικών λαών εις δέ τó βόρειον του Άτλαντος ποτιζομένη ή χώρα ύπό πολλών ποταμιών είνε εύφορωτάτη παράγουσα σίτον, κριθήν, όρύζιον, φοίνικας, καπνόν, έλαιον, οίνον, άμύγδαλα, βάμβακα, ζαχαροκάλαμον κτλ. έχει δέ και λαμπρά δάση εξ άγρίων έλαιών, πευκών, τερεβίνθων, δρυών, κυπαρίσσων κτλ. έτι δέ μέταλλα άργύρου, χαλκού, σιδήρου, μαλύβδου, άντιμονίου και ωρίαια μάγμαρα, τó δ' όρυκτόν άλας εν αύτῃ είνε κοινότατον.

Ζώα δ' έχει καμήλους, γοργοκαμήλους, ίππους ταχείς, όνους, ήμιόνους· άγρια δέ καμηλοπαρδάλεις, γαζέλλας, λέοντας τρομερούς, πάνθηρας, ύάινας.

ΣΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΛΙΒΥΚΗ ΕΡΗΜΟΣ.

Μήκ. Δ. 19° 20'—25° 30' Α.

Πλάτ. Β. 16°—13° 30'.

Η Σαχάρα όρίζεται προς Β. ύπό τής Βαρβαρίας, προς Ν. ύπό τής Σενεγαμβίας και τής Νιγηρίας, προς Δ. ύπό του Άτλαντικού, τó δ' ανατολικόν όριον κατέχει ή Λιβυκή έρημος.

Όρη τής Σαχάρας είνε κλάδοι τινές του Άτλαντος, εισερχόμενοι

ἐντὸς αὐτῆς· ὡσαύτως οἱ ποταμοὶ τῆς εἶνε ἀσήμαντοι, βυθίζουσι ἐντὸς τῆς ἐρήμου.

Τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ κινητῆς ἄμμου, ἀλλ' εὐρίσκονται ἐν τῷ μεταξὺ καὶ ὄασεις ἔχουσαι ὕδατα καὶ παράγουσαι φοίνικας καὶ ἀρώματα. Πόλις δ' αὐτῆς ἀξία λόγου ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐρήμου εἶνε ἡ Ἀράβ.λη, κειμένη εἰς τὴν μεγαλειτέραν ὄασιν Τετουάνηρ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Σαχάρας εἶνε 41300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὸ 1 ἑκατ. Μαῦροι καὶ Βέρβεροι μωαμεθανοί, διηρημένοι εἰς φυλὰς καὶ διοικούμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων. Εἶνε χαλκόχροες ῥωμαλέοι καὶ πολεμικοί, ἀλλ' ἄποροι καὶ σκληροὶ ζῶντες νομαδικὸν βίον. Ὑπάρχουσι δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ φυλαὶ βιομήχανοι ἐργαζόμεναι μάλιστα ὑφάσματα ἐκ τριχῶν καμήλων καὶ αἰγῶν, καὶ κατασκευάζονται μαροκινὰ δέματα, ξίφη καὶ χρυσᾶ κοσμήματα.

Ἡ Σαχάρα λέγεται ὅτι εἶνε διηρημένη μεταξὺ τῶν φυλῶν ὡς γῆ καλλιεργημένη, τὰ δ' ὄρια ἐκάστης φυλάττονται ὑπ' αὐτῶν μετ' ἀκριβείας. Πρὸς Α. αὐτῆς κεῖται ἡ Λιβυκὴ ἐρημος κατοικουμένη ὑπὸ Γετούλων καὶ Καραμαντῶν.

Τὸ κλίμα τῆς Σαχάρας τὸ θέρος εἶνε ἀνυπόφορον διὰ τὴν θερμότητα· ἐπειδὴ συχνὰ φυσῶσιν ἐν αὐτῇ ὀρηκτικοὶ ἄνεμοι, οἵτινες σηκῶνουσιν ὡς κύματα σφοδρῶς ἄμμου καὶ καταπλακώνουσι πᾶν τὸ προστυχόν. Κατὰ τὸν Ἰούλιον μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου πίπτει ἐν αὐτῇ ἀφθονωτάτη βροχὴ, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ μέρη εἰς τὰ ὅποια οὐδέποτε πίπτει σταγῶν ὕδατος.

Ζῶα δ' ἡμερα ἔχει ἡ Σαχάρα πρόβατα, αἶγας εἰς τὰς ὄασεις καὶ καμήλους, αἵτινες ἀληθῶς εἶνε τὰ πλοῖά τῆς εἰς τὰς ἐρήμους· ἄγρια δὲ λέοντας, πάνθηρας, καμηλοπαρδάλεις, ὄφεις διαφόρους κτλ. εὐρισκομένους συνήθως κατὰ τὰς ὄασεις ἢ τὰ ἄκρα τῆς ἐρήμου.

ΣΕΝΕΓΑΜΒΙΑ.

Μῆκ. Δ. 7⁰ 30'—19⁰ 53'.

Πλάτ. Β. 10⁰—18⁰.

Ἡ Σενεγαμβία ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σαχάρας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γουίνεας καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Σουδάν, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ὅρη ἔχει ἡ Σενεγαμβία πρὸς Ν. τὰ Νιγηριτικά, ἐξ ὧν πηγάζουσιν οἱ τρεῖς αὐτῆς ποταμοὶ Σενεγάλης, Γαμβίας καὶ Ριογράνδης, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Οἱ Γάλλοι, Ἀγγλοὶ καὶ Πορτογάλλοι ἔχουσιν ἐν αὐτῇ κατακτήσεις. Καὶ αἱ μὲν κατακτήσεις τῶν Γάλλων εἶνε παρὰ τὰς ὄχθας

τοῦ Σενεγάλου, πρωτ. ἐχόντων τὸν Ἅγιον Λουδοβίκον, ὀχυρὰν ἀλλὰ νοσώδη πόλιν ἐπὶ νήσου τοῦ Σενεγάλου καὶ ἀποθήκην ἐμπορικὴν τοῦ κόμμιος, ἔχουσιν 12 χιλ. κατ. Τῶν δ' Ἄγγλων αἱ κατακτήσεις εἶνε ἐπὶ τοῦ Γαμβίου· πρωτ. δ' αὐτῶν εἶνε τὸ φρούριον τοῦ Ἅγ. Ἰακώβου καὶ ἡ Βαθούροτη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γαμβίου. Τῶν δὲ Πορτογάλλων ἐπισημότεροι τόποι ἐπὶ τοῦ Ῥιογκράνδου εἶνε τὸ Κάχερον καὶ ἡ Γέβα.

Ἐπάρχουσι δ' ἐτι ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Σενεγαμβίας πλῆθος μικρῶν ἀνεξαρτήτων κρατῶν, τῶν ὁποίων ἐπισημότεροι λαοὶ εἶνε οἱ Μαρτίγγοι, οἱ Φελοῦποι καὶ οἱ Φουλάχοι. Ἐπισημότεροι δ' αὐτῶν πόλεις εἶνε Τιμβῶ, πρωτ. τῶν Φουλάχων, διακρινομένων ἀπὸ τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Σενεγαμβίας διὰ τὴν συμμετρίαν τῶν χαρακτήρων καὶ τὴν γλυκύτητα τοῦ ἥθους των.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε τὸ τέταρτον περίπου τῆς Σαχάρας, οἱ δὲ κάτοικοι νομίζονται περὶ τὰ 12 ἑκατ. τὸ πλεῖστον μωαμεθανοὶ καὶ φετιχισταί, διοικούμενοι ἀπολύτως.

Τὰ παράλια τῆς Σενεγαμβίας εἶνε χαμηλὰ καὶ νοσώδη, καὶ τὸ κλίμα ἐν αὐτοῖς θὰ ᾔτο ἀνυπόφορον διὰ τὴν θερμότητα, ἀν δὲν ἐμετριάζετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἀφθόνων βροχῶν, τὸ δὲ μεσόγειον ἔχει εὐφορωτάτας πεδιάδας, ἀλλὰ καὶ ἀμμώδεις ἐρήμους· εἰς δὲ τὸ νότιον ὑπάρχουσι καὶ ὄρη ὑψηλὰ σχηματίζοντα κοιλάδας εὐφορωτάτας, παραγοῦσας διάφορα προϊόντα καὶ τὸ δένδρον Βαοάβ, τοῦ ὁποίου τὸν κορμὸν μόνις 17—18 ἄνθρωποι δύνανται ὁμοῦ νὰ ἀγκαλιάσωσι.

Ζῶα δ' ἔχει καμήλους, πρόβατα, βοῦς· ἄγρια δ' ἐλέφαντας ἵπποποτάμους, κροκοδείλους, ἀντίλοπας, πάνθηρας, τίγρεις, πιθηκας, ὄφεις διάφορους κτλ. ἐξάγεται δ' ἐξ αὐτῆς καὶ χρυσός, ἔβενος, κόμμι, ἐλεφαντόδοντον, βάμβαξ, πτερὰ στρουθοκαμήλων, δέρματα τίγρεων κτλ.

ΑΝΩ ΚΑΙ ΚΑΤΩ ΓΟΥΙΝΕΑ.

Μῆκ. Δ. 16⁰—18⁰ Α.

Πλάτ. Β. 11⁰—17⁰ Ν.

Αἱ Γουϊνέαι ἡ Ἄνω καὶ ἡ Κάτω κεῖνται πρὸς Ν. τῆς Σενεγαμβίας καὶ τοῦ Σουδάν, χωριζόμεναι ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, καὶ ἔχουσαι πρὸς Α. τὴν Καφρερίαν, πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικόν, πρὸς Ν. τὴν Κιμβεδασίαν.

Ὅρη αὐτῶν εἶνε πρὸς Β. τὰ ὄρη τοῦ Κόγγου, χωρίζοντα αὐτὰς ἀπὸ τοῦ Σουδάν, εἰς τὸ Α. τῆς Κάτω Γουϊνέας τὰ ὄρη τοῦ Κρυστάλλου, ὅπου ὑπάρχουσι καὶ τινα ἡραίστεια.

Ποταμοὶ τῆς μὲν Ἄνω Γουϊνέας εἶνε ὁ *Διαλίβας* ἢ *Νίγρος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Νιγηριτίας καὶ διερχόμενος διὰ τῶν ὄρεων τοῦ Κόγγου ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν· τῆς δὲ Κάτω Γουϊνέας εἶνε ὁ *Κόγγος* ἢ *Ζαῖρος* καὶ ὁ *Κοῦβος*, πηγάζοντες ἀπὸ τῶν ὄρεων τοῦ Κρυστάλλου καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Τῆς ἄνω Γουϊνέας μᾶλλον γνωστὰ εἶνε ὅπως οὖν τὰ παράλια, ὀνομαζόμενα ἐκ τῶν ἐξαγομένων ἐξ αὐτῶν προϊόντων· ὄλον ἢ

Παράλια τῆς *Σιέρας Λεόνης*, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἄγγλοι ἐσύστησαν ἀποικίαν πρὸς πολιτισμὸν τῶν Μαύρων, καὶ ἤτις ἔκαμε ταχεῖας προόδους, πρωτ. αὐτῆς *Φρετόβιη*.

Παράλια τῶν *Κόκκων*, ὅθεν ἐξάγεται πέπερι. Ἐνταῦθα οἱ Ἀμερικανοὶ ἐσύστησαν τὴν ἀποικίαν τῶν Μαύρων, *Λιβερίαν* ἔχουσαν πρωτ. τὴν *Μορροβίαν*.

Παράλια τῶν *Ἐλσαρτῶν* ὀνομασθεῖσα ἐκ τοῦ κυριωτέρου προϊόντος ἐλεφαντοδόντου· ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι καὶ Γαλλικαὶ ἀποικίαι μὲ πρωτ. *Γραμβασάμηρ*.

Παράλια τοῦ *Χρυσοῦ*· διότι ἐντεῦθεν ἐξάγεται χρυσόκοις. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι ἀποικίαι Ἀγγλικαὶ καὶ Ὀλλανδικαὶ καὶ τὸ ἰσχυρὸν βασίλειον *Αἰράντιον* μὲ πρωτ. *Κουμαστὰν*, πόλιν ὄχυρὰν καὶ μεγάλην.

Παράλια τῶν *Ἀνδραπόδων*, ὅθεν ἐπὶ τῆς δουλεμπορίας ἡγοράζοντο οἱ δούλοι διὰ τὴν Ἀμερικὴν. Ἐνταῦθα κεῖται τὸ βασίλειον τοῦ *Δαχομέη* πρωτ. *Ἀβομέη*, καὶ πρὸς Α. τὸ βασίλειον τοῦ *Βερίνου*, κείμενον ἐπὶ τοῦ *Διαλίβᾶ* καὶ ἔχον ὁμώνυμον πρωτ. μὲ 60 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ κάτω Γουϊνέας, περιλαμβανούσης πολλὰ βασίλεια, ἐπισημότερα αὐτῶν εἶνε *Λοάγγον*, πρωτ. *Λοάγγον*, *Κόγγον*, πρωτ. *Σανσαλάδωρ* ἐπὶ ὄρους εἰς ὠραίαν θέσιν. Ἀγγόλα, ὑποκειμένη εἰς τοὺς Πορτογάλλους· πρωτ. δ' αὐτῆς καὶ ὄλων τῶν Πορτογαλλικῶν κτήσεων τῆς Κάτω Γουϊνέας εἶνε ὁ Ἅγιος *Παῦλος* τῆς *Λοάνθης*. *Βεγγουέλα*, ὑποκειμένη τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς Πορτογάλλους καὶ ἔχουσα πρωτ. τὸν Ἅγιον *Φίλιππον* τῆς *Βεγγουέλης*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 29500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 11 ἑκατ. Νιγηρίται, καὶ ἐν μὲν τῇ Ἄνω Γουϊνέα ἔχουσι θρησκείαν μῆγμα ἐξ ἰσλαμισμού καὶ εἰδωλολατρείας, προσφέροντες συχνὰ εἰς τοὺς θεοὺς τῶν καὶ ἀνθρωποθυσίας, αἵτινες ἐπὶ τοῦ θανάτου ἡγεμόνος τῶν ὁμοιάζουσι μὲ γενικὴν σφαγὴν, κυρίως συμβαίνουσαι εἰς τὸ βασίλειον τοῦ *Δαχομέη*· ἀλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ *Βενίνου* λατρεύεται ὡς ἡμίθεος, ζῶν ἄνευ βρώσεως καὶ πόσεως. Ἐν δὲ τῇ Κάτω Γουϊνέα ἔχουσι θρησκείαν περίπου τὴν αὐτήν, ἀλλ' ὑπάρχουσι τινες πρεσβεύοντες ὡς θρησκείαν μῆγμα φετιχισμού καὶ χριστιανισμού. Διοικῶνται δ' ἅπαντες ὑπὸ ἀπολύτων ἡγεμόνων, μέγα ὅμως μέρος τῆς Κάτω Γουϊνέας ὑπόκειται εἰς τοὺς Πορτογάλλους.

Εἰς τὰς χώρας τὰς πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ ὡς τὴν Κάτω Γουϊνέαν αἱ ὥραι τοῦ ἔτους εἶνε ἀντίθετοι, ἤτοι ὅταν αὐτοὶ ἔχωσι χειμῶνα, ἡμεῖς εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἔχομεν θέρος. Τὸ δὲ κλίμα τῆς χώρας ταύτης, ὡς διερχομένου διὰ μέσου αὐτῆς τοῦ Ἰσημερινοῦ, εἶνε θερμώτατον καὶ νοσηρὸν καὶ διὰ τοὺς Εὐρωπαίους καταστρεπτικώτατον, τὸ δ' ἔδαφος λίαν εὐφρορον παράγον διάφορα προϊόντα· ἔχει δὲ καὶ διάφορα ἄγρια ζῶα, οἷον ἐλέφαντας, ῥινοκέρους, λέοντας, λεοντοπαρδάλεις, ἀντίλοπας, γαζέλλας, καμηλοπαρδάλεις, ὄφεις τὸν βόαν κλ. ἐκ δὲ τῆς Ἀνω Γουϊνέας ἐξάγεται χρυσόκονις.

ΚΙΜΒΕΒΑΣΙΑ, ΟΤΤΕΝΤΟΤΙΑ, ΕΥΕΛΠΙΣ ΑΚΡΑ.

Μῆκ. Α. 9^ο 30'—26^ο.

Πλάτ. Ν. 17^ο—34^ο 52'.

Διὰ τῶν τριῶν τούτων λέξεων *Κιμβεβασία*, *Όττεντοτία* καὶ *Εὐελπις Ἀκρα* καλεῖται ἅπασα ἡ χώρα ἡ πρὸς Ν. τῆς Κάτω Γουϊνέας κειμένη μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Εὐέλπιδος Ἀκρας.

Κιμβεβασία ὀνομάζεται ἡ πρὸς Ν. τῆς Κάτω Γουϊνέας χώρα ἐκτεινόμενη σχεδὸν μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰγθῶος. Ἐπισημότεροι λαοὶ αὐτῆς εἶνε οἱ *Κιμβεβασιοὶ* καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν οἱ *Μαχόσοι*, *Οὐάμποι* κλ.

Ἡ *Όττεντοτία* κειμένη πρὸς Ν. τῆς *Κιμβεβασίας* μέχρι τῶν ὀρέων *Νεουβέλδων* ἔχει τὰ καλούμενα ὄρη τοῦ *Χαλκοῦ*, ἐκτεινόμενα ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Ἐπισημότεροι δ' αὐτῆς ποταμοὶ εἶνε ὁ *Όράγγης*, ὅστις σχηματίζων ἀξιολόγον καταρράκτην ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἡ δ' *Εὐελπις Ἀκρα* ἡ καὶ *Καπλανδία* καλουμένη, κειμένη πρὸς Ν. τῆς *Όττεντοτίας* καὶ ὑποκειμένη εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς εἶνε ἡ νοτιωτάτη χώρα τῆς Ἀφρικῆς χωριζομένη ἀπὸ τῆς *Μοζαμβίκης* διὰ τοῦ κόλπου τοῦ *Λαγῶα*· εἶνε δ' ἅπασα κεκαλυμμένη ὑπὸ ὀρέων, ὧν ὑψηλότερον εἶνε τὸ *Κόμπασον* (1950 μέτ).

ΣΗΜ. Ἡ ἀποικία τῆς Εὐέλπιδος Ἀκρας συνεστήθη τὸ 1600 ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν, ἀλλὰ τὸ 1806 ἀφῆρθη ἀπ' αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἀγγλων.

Ὅτε ἡ *Κιμβεβασία* οὔτε ἡ *Όττεντοτία* ἔχουσι πόλεις, εἰ μὴ ἀθλίαις κόμας. Εἰς τὸ Ν. αὐτῆς Ὀλλανδοὶ χωρικοὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ *Όράγγου* συνέστησαν δύο μικρὰς δημοκρατίας. Τῆς δ' Εὐέλπιδος Ἀκρας ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε ἡ *Ἀκρα* πρωτ. αὐτῆς ὄχηρὰ καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Κωνστατία*, πολίχνιον παρὰ τὴν Ἀκραν ἐπίσημον διὰ τοὺς οἶνους του. *Βαθούρατη*, μικρὰ πόλις πρὸς τὸ ΝΑ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 3000 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. τῆς

μὲν Κιμβεβασίας καὶ τῆς Ὀττεντοτίας ὑπὸ ἰδίῳν ἡγεμονῶν διοικου-
μενοι εἶνε περὶ τὰς 500 χιλ. τῆς δ' Εὐέλπιδος Ἄκρας 227 χιλ.
ἔων 50 χιλ. λευκοὶ διαμακτυρόμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι Ὀττεντόται εἰδωλο-
λάτραι· ἀλλὰ πολλοὶ ἤδη καὶ τούτων ἐδέχθησαν διὰ τῶν Ἀγγλων
ἱεραποστόλων τὸν χριστιανισμόν. Εἶνε χρώματος αἰθοκοκκίνου, δυσει-
δέστατοι, λίαν ὠκύποδες καὶ ἀγριώτατοι, μὴ ἔχοντες μηδεμίαν γνῶ-
σιν τῆς γεωγραφίας μῆτε τῆς γραφῆς, καὶ ζῶντες διὰ τῆς θήρας καὶ
τῆς κτηνοτροφίας.

Τὸ κλίμα ἰδίως τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας εἶνε συγκερασμένον. Δύο
ῥοαὶ τοῦ ἔτους ἐν αὐτῇ διακρίνονται ἢ ὑγρὰ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι
τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ ἢ ξηρὰ κατὰ τοὺς ἄλλους ἕξ μῆνας· τούτου
ἔνεκα καὶ ὁ θερισμὸς γίνεται κατὰ τὸν Δεκέμβριον· τὸ δ' ἔδαφος τῆς
Ὀττεντοτίας ὅπου ὑπάρχουσιν ὕδατα εἶνε εὐφορον. Ἐπίσης τὸ με-
σημβρινὸν τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας εἶνε εὐφορώτατον καὶ καλλιεργεῖται
καλῶς, παράγον οἶνον περίφημον, βάμβακα, καφρέν, καὶ ἅπαντας τοὺς
καρπούς τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ἐν ᾧ τὸ βόρειον κεκα-
λυμμένον ὑπὸ ἀνύδρων στεπεπῶν, ἔχει μὲν κατὰ τὴν βροχερὰν ῥοαν
τοῦ ἔτους ὠραίαν βλάστησιν, ἀλλ' αὐτὴ ἀπελθόντος τοῦ θέρους ἀμέ-
σως καταστρέφεται. Ζῶα δ' ἔχει πλήντων οἰκιακῶν προβάτων, αἰ-
γῶν, βοῶν, βουβάλων, κλ. καὶ ἄγρια ἵπποποτάμους, καμηλοπαρδά-
λεις, ἔτι δὲ ἀκρίδας κτλ.

ΣΟΥΔΑΝ ἢ ΝΙΓΡΙΤΙΑ, ΚΑΦΡΕΡΙΑ.

Μῆκ. Δ. 12⁰ 30'—44⁰ Α.

Πλάτ. Β. 6⁰—33⁰ Ν.

Τὸ Σουδάν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σαχάρας καὶ τῆς Λιβύης, πρὸς
Α. ὑπὸ τῆς Λιβύης καὶ τοῦ Κορδοφάν, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σενεγαμβίας
καὶ τῆς Σαχάρας, τὸ δὲ νότιον ὄριον κατέχει ἡ Ἄνω Γουϊνέα καὶ ἡ
Καφρερία, ἔχουσα πρὸς Α. τὴν Μοζαμβίκην καὶ Ζαγγουεβάρην.

Ὅρη τῆς Νιγριτίας πρὸς Ν. εἶνε τὰ τοῦ Κόγγου, τῆς δὲ Κα-
φρερίας πρὸς Α. τὰ Χιοροσκεπῆ, τὰ ὄρη τῆς Σελήνης, καὶ τὸ ὑ-
ψηλὸν ὄρος Κιλιμάντζαρον, πρὸς Ν. δὲ τὰ Λύπατα.

Ποταμοὶ δὲ τοῦ Σουδάν εἶνε ὁ Νίγρος, ὅστις ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ
Κόγγου πηγάζων ῥέει πρὸς βορρᾶν, εἶτα δὲ πρὸς Α. καὶ τέλος πρὸς Ν.
εἰσερχόμενος εἰς τὴν Ἄνω Γουϊνέαν ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον.
Τῆς δὲ Καφρερίας ἄξιοι λόγου ποταμοὶ εἶνε ὁ Κουρομάνης, ὅστις πη-
γάζων ἐκ τῶν Λυπάτων ὀρέων ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ Λαγῶ·
ὁ Ζαμβέζης, ὅστις ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Κάτω Γουϊνέας πηγάζων ἐκβάλλει
πρὸς Ν. τῆς Μοζαμβίκης· ὁ Νεῖλος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης
Νυάτζης εἰσέρχεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Λευκός ποταμὸς εἰς τὴν Νουβίαν.

Νιγηρία δ' ἄξιοι λόγου τοῦ Σουδάν εἶνε ἡ *Τσαάδα*, εἰς ἣν χύνονται πολλοὶ ποταμοὶ τοῦ Σουδάν· τῆς δὲ Καφρερίας ἡ *Νυάνζα*, ἡ *Ταγγανίκα* καὶ ἡ *Νυάσσα*.

Τῆς Νιγηρίας ἐπισημότερα κράτη εἶνε τὰ ἐξῆς· *Σέγον* πρωτ. *Σέγον*, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Τιμποκτοῦ*, πρωτ. *Κάβρα* ἐπὶ τοῦ *Διαλιβᾶ*, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον ἐλέφαντος, χρυσοκόνεως, κόμμιοις κτλ. *Σακκατοῦ* μὲ ὁμών. πρωτ. ἰσχυροῦ ἡγεμόνος, καὶ τὴν μεγαλειτέραν πόλιν τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς ἔχουσαν 80 χιλ. κατ. *Βούρον*, πρωτ. τῶν *Φελλατάγων*, πόλις νοσῶδης ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 40 χιλ. κατ. *Βουροῦ*, πρωτ. *Κούβα* ἐπὶ τῆς *Τσαάδης*, καὶ ΝΑ. αὐτῆς *Αγγροῦ*, ἔχουσα 30 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Καφρερίας, διηρημένης εἰς ἐπτὰ μέρη, ἐπισημότερα εἶνε· 1 ἡ *παραλία τοῦ Νατάλου* (121 χιλ. κατ.), ἥτις ὑποταχθεῖσα ἦδη ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν καὶ ἐνωθεῖσα μετὰ τῆς *Εὐέλπιδος Ἀκρας* ἔχει πρωτ. *Νάταλор*· 2 *Βεζουάνται*, ἔχοντες πόλιν τὴν *Μαχάου* μὲ 10 χιλ. κατ. 3 *Μαράβη*, πρωτ. *Ζιμπαόη* (α).

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 125 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. θεωροῦνται περὶ τὰ 26 ἑκατ. εἰδωλολάτραι καὶ μωαμεθανοί. Καὶ ἡ μὲν Νιγηρία συνίσταται ἐκ πολλῶν ἀνεξαρτήτων λαῶν, τῶν ὁποίων οἱ μᾶλλον πολιτισμένοι εἶνε οἱ *Φελλατάχοι*, διαφέροντες πολὺ τῶν ἄλλων Νιγηριτῶν κατὰ τὴν φυσιογνωμίαν καὶ προσδεδόντες τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν· οἱ δὲ *Κάφροι* εἶνε εἰδωλολάτραι καὶ τινες μωαμεθανοί, περίφημοι ὄντες κυνηγοί, νομάδες, φιλόπονοι, φίλοι τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ χοροῦ· εἰς δὲ τὴν γεωργίαν ἀσχολοῦνται ἰδίως αἱ γυναῖκες σπείρουσαι ὀρύζιον κτλ.

Τὸ κλίμα τῆς Νιγηρίας εἶνε θερμώτατον ἐπὶ ἐννέα μῆνας τοῦ ἔτους, καὶ τὰ ὀλίγον ποτιζόμενα μέρη εἶνε ἀφορώτατα, ὁμοιάζοντα τὸ θέρος μὲ τὰς ἐρήμους τῆς *Σαχάρας*, τὰ δὲ καλῶς ποτιζόμενα παράγουσιν ὀρύζιον, βανάνας, ταμαρίνιον, γεώμηλα, βουτυρόδενδρον, κτλ.

Ζῶα δ' ἔχουσιν ἡμερὰ μὲν ἵππους, βοῦς, καμήλους, πρόβατα, αἰγας, ὄνους, ἄγρια δὲ λέοντας, ἐλέφαντας, ῥινοκέρους, λύκους, ὄφεις, σκορπίους· ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, καὶ συναθροίζεται ἐνταῦθα καὶ χρυσόκοις.

(α) Εἰς τὴν Καφρερίαν ὑπῆρχε τὸ ἰσχυρὸν βασίλειον *Μονομόταπα*, τὸ ὁποῖον πρὸ ἐνὸς αἰῶνος ἔνεκα ἐμφυλίων πολέμων διηρέθη εἰς μικρὰ κράτη, ὧν ἐπισημότερον εἶνε ἡδη τὸ τῆς *Μαράβης*. Ἡ δὲ χώρα ἡ μεταξὺ Καφρερίας καὶ Νιγηρίας εἶνε εἰσέτι ἀγνωστος.

ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ.

Μῆκ. Α. 28⁰—38⁰ 30'.Πλάτ. Ν. 10⁰—18⁰.

Μοζαμβίκη λέγεται ἡ χώρα ἡ κειμένη πρὸς Α. τῆς Καφρρίας καὶ πρὸς Ν. τῆς Ζαγγουεβάρης.

Ὁρη αὐτῆς εἶνε ὡσαύτως τὰ *Λίπατα* ποταμὸς δ' ἐπισημότερος ὁ *Ζαμβέζης*, ἐκβάλλων διὰ τεσσάρων στομάτων εἰς τὸν κόλπον τῆς *Σογάλας*.

Ἐπισημότεραι πόλεις αὐτῆς εἶνε *Μοζαμβίκη*, πρωτ. ὄλων τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Ἀφρικῆς, ἔχουσα 3 χιλ. κατ. *Χίκοβα*, γνωστὴ μᾶλλον διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. *Σογάλα*, πρωτ. τοῦ κυβερνεῖου τῆς Σογάλης, ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 12300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 320000 νιγρίται, ἀσχολούμενοι πρὸ πάντων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ κυβερνῶμενοι ὑπὸ ἑπτὰ ἰδίων ἡγεμόνων· οἱ δὲ Πορτογάλοι μόνον σχεδὸν τὰ παράλια ἐξουσιάζουσι, καίτοι προσπαθοῦσι πολλὸν νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

Τὸ δ' ἔδαφος ἕνεκα τῶν πολλῶν ὑδάτων εἶνε εὐφορώτατον παράγον αἶτον, ὀρύζιον, ζαχαροκάλαμον, καφρέν, Ἴγναμον, Ἰνδικόν κτλ. Ζῶα δ' ἄγρια ἔχει ἐλέφαντα, ῥινοκέρους κτλ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.

Μῆκ. Α. 32⁰—49⁰.Πλάτ. Β. 11⁰—10⁰ Ν.

ΖΑΓΓΟΥΕΒΑΡΗ ΚΑΙ ΑἸΑΝΟΝ.

Ἡ Ζαγγουεβάρη πρὸς Ν. ἔχει τὴν Μοζαμβίκην, πρὸς Α. τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, πρὸς Δ. τὸ ἐν Καφρρία χιονοσκεπὲς ὄρος Κιλιμάνζαρον, πρὸς Β. τὰ χιονοσκεπῆ καλούμενα ὄρη καὶ τὸ Αἰάνον, καὶ τοῦτο κάλιν πρὸς Β. συνορεύει μὲ τὸ Ἄδελον.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Ζαγγουεβάρης εἶνε *Μογάδοξον*, ὀχυρὰ πόλις παρὰ τὰς ἐκβολὰς ὁμωνύμου ποταμοῦ. *Ζατζιβάρη* ἐπὶ νήσου, ἔχουσα ἐξαιρετὸν λιμένα, πρωτ. ἡμάμου ἄραβος, ἐξουσιάζοντος ἄπασαν τὴν Ζαγγουεβάρην καὶ τὴν Μασκάτην τῆς Ἀραβίας. *Κουιλῶα* ἐπὶ νήσου, ἐπίσημός ποτε πόλις ἔχουσα καλὸν λιμένα. *Μόμβασα* νήσος μὲ ὁμών. πόλιν, ἔχουσα καλὸν λιμένα. *Μελίνδα*, ἄλλοτε ἐπίσημος πόλις, νῦν δ' ὄλως κατεστραμμένη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφ. αὐτῶν εἶναι 8680 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ

2 έκτ. ἄραβες μωαμεθανοὶ καὶ τινες εἰδωλολάτραι, νομάδες μᾶλλον, ἀλλ' ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν καὶ λαοὶ λίαν φιλόπονοι ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν τῶν εὐφορωτάτων καὶ καταρρύτων πεδιάδων τῆς· ἔχει ὅμως καὶ τινὰς ἀμμώδεις ἐρήμους καὶ κλίμα θερμὸν καὶ νοσῶδες.

Τὸ δ' Αἰάνον εἶνε ἐλάχιστα γνωστὸν, διαιρούμενον εἰς πολλὰ κράτη· καὶ τὰ μὲν παράλια αὐτοῦ κατοικοῦνται ὑπὸ Ἀράβων μωαμεθανῶν, τὸ δ' ἐσωτερικὸν ὑπὸ νιγριτῶν φετιχιστῶν.

Ἡ χώρα τοῦ Αἰάνου εἶνε ἐν γένει γυμνή, ἀμμώδης καὶ ξηρά, καὶ μόνον εἰς τὰ βόρεια εὐφορος. Ἐξάγει δὲ χρυσόν, ἐλέφαντα ἀρώματα κτλ.

ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ.

Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς ἐπισημότεραι εἶνε αὗται.

Α'. Τῶν Πορτογάλων 1 Ἀζόραι δέκα τὸν ἀριθμὸν, ἡφαιστειώδεις ἔχουσαι 241 χιλ. κατ. κλίμα ὑγιεινὸν καὶ συγκερασμένον, ἀλλ' ἔδαφος εὐφορον διδόν δύο εἰσοδείας τὸ ἔτος, καίτοι εἶνε κακῶς καλλιεργημένον. Παράγουσι δ' οἶνον λαμπρὸν, βενάνας, δημητριακοὺς καρπούς, λεμόνια, πορτοκάλια κτλ.

Ἐπισημότεραι αὐτῶν πόλεις ἐπὶ τῆς νήσου Τερκέρας εἶνε Ἀγγρα, πρωτ. τῶν Πορτογαλλικῶν κτήσεων μὲ 15 χιλ. κατ. Πορταδελλάδα, ἡ ἐμπορικωτέρα τῶν Ἀζορῶν· 2 Μαδέρα, εἰς δύο διηρημένη καὶ ἔχουσα 120 χιλ. κατ. κλίμα γλυκὺ καὶ ἔδαφος ὄρεινόν καὶ ἡφαιστειώδες, ἀλλ' εὐφορώτατον παράγον λαμπρὸν οἶνον, πρωτ. δ' αὐτῆς εἶνε Φουγράλη ἐπὶ γραφικωτάτης θέσεως· 3 αἱ τοῦ Πρασίνου ἀκρωτηρίου οὗσαι 10 καὶ ἔχουσαι 86 χιλ. κατ. εἶνε ἅπασαι ἄραροι καὶ ἡφαιστειώδεις καὶ μόνον ἄλας ἐξάγουσι. Τούτων ἐπισημότεραι εἶνε ὁ Ἅγ. Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἅγιος Βικέντιος, ἔχων πόλιν Μινδιλλαν, πρωτ. τοῦ ἀρχιπελάγους· 4 ἡ νῆσος τοῦ Ἅγ. Θωμᾶ καὶ ἡ τοῦ Πρίγγηπος εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας, ἔχουσαι 25 χιλ. κατ.

Β'. Τῶν Ἰσπανῶν αἱ Καράριαι, οὗσαι 20 καὶ ἔχουσαι 234 χιλ. κατ. Τούτων ἐπισημότεραι εἶνε Τερερίση ὄρεινὴ νῆσος, τῆς ὁποίας τὸ ὑψηλότερον ὄρος καλούμενον Πρηῶν τοῦ Ἐρεθῶδου ἔχει ὕψος 3800 μέτρα· πόλεις δ' αὐτῆς εἶνε Σαρτακρούζα, πρωτ. τοῦ Ἰσπανοῦ διοικητοῦ μὲ 10 χιλ. κατ. Καρριά, ἐξ ἧς ὠνομάσθησαν καὶ αἱ λοιπαί, πρωτ. Πάλμα, ὠραία πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Αὗται ὠνομάσθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ νῆσοι τῶν Μακάρων διὰ τὴν εὐφορίαν τῶν, παράγουσι λαμπρότατον οἶνον, ἀλλὰ συχνὰ καταστρέφονται ὑπὸ ἀπίε-ρου σμήνου ἀκρίδων.

Γ' *Τῶν Ἀγγλων* ἡ νῆσος τοῦ *Φερδινάνδου Πῶ*, ἀνήκουσα πρότερον εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς καὶ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Ἀνάληφικ* (Ἀσσεσιῶν) νῆσος πετρώδης ἔχουσα 7 χιλ. κατ. Ἀγγλικὴν φρουρὰν καὶ πλῆθος χελωνῶν, ἔχουσιν νοστιμώτατον κρέας. *Ἄγια Ἐλένη*, νῆσος (7 χιλ. κατ.) ἔχουσα πόλιν *Ίατόβηνη*, ἐπίσημον διὰ τὴν ἐνταῦθα διαμονὴν καὶ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος (1815).

Εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανὸν αἱ ἀκόλουθοι.

Τῶν Ἀγγλων 1 ἡ *Φράντσα*, ἔχουσα 238 χιλ. κατ. καὶ πρωτ. *Ἀγ. Δουδοβίκου* μὲ 35 χιλ. κατ. εἶνε νῆσος εὐφροσάτη παράγουσα ἰνδικόν, καφρέν, ζαχαροκάλαμον κτλ. 2 αἱ *Σεϋχέλλαι*, ὧν ἐπισημοτέρη εἶνε ἡ *Μάγη* καὶ 3 αἱ *Ἀμιράνται*, νῆσοι ἄφροροι καὶ κακῶς καλλιεργημέναι, ἔχουσαι καλὸν ὕδωρ καὶ διὰ τοῦτο συχναζόμεναι ὑπὸ τῶν θαλασσοπλῶν.

Τῶν Γάλλων 1 ἡ *Ερωσις* ἡ *Βουρβῶν*, ἔχουσα 160 χιλ. κατ. καὶ τὸ ὑψηλὸν ὄρος *Πιτόν* καλούμενον (3500) μέτ.). Τὸ κλίμα αὐτῆς θεωρεῖται ὡς τὸ καλλίτερον τοῦ κόσμου, τὸ δ' ἔδαφος εἶνε λαμπρότατον παράγον βάμβακα, καφρέν, ἰνδικόν, κτλ.

Νῆσοι μὴ ὑποκείμεναι εἰς τοὺς Εὐρωπαίους εἶνε αἱ *Κομόραι* (20 χιλ. κατ.), ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἀραβίας, ὧν ἐπισημοτέρη εἶνε ἡ *Μαϊούττη*, ἔχουσα καλὸν λιμένα.

Μαδαγασκάρ, μεγάλη νῆσος ἔχουσα 4 ἑκατ. κατ. καὶ διασχιζομένη ὑπὸ σειρᾶς ὄρεων ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἐχόντων ὕψος 3500 μέτ. Ἐπισημότεροι λαοὶ τῆς νήσου εἶνε οἱ Ὀβέσοι, λίαν πολιτισμένοι κατακτησάντες τὸ πλεῖστον μέρος τῆς νήσου καὶ ἔχοντες πρωτ. *Ταναράριβορ* εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου. Ἐν δὲ τοῖς παραλίοις αὐτῆς οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ μάλιστα οἱ Γάλλοι ἔχουσι καταστήματά τινα.

Τὸ κλίμα αὐτῆς πρὸς μὲν τὰ ἀνατολικά ἰδίως παράλια εἶνε νοσῶδες, εἰς δὲ τὰ Μεσόγεια λίαν ὑγιεινόν· τὸ δ' ἔδαφος εἰς μὲν τὰ μεσόγεια εὐφροσάτατον, εἰς δὲ τὰ παράλια ὑπάρχει πλῆθος φοινίκων, σάνταλον, ἔβενος κτλ.

Συκότορα, ἀπέναντι τοῦ ἀκριωτηρίου *Γαρδαφούτου*, νῆσος ξηρὰ καὶ πετρώδης, ἀλλὰ καλῶς κατοικουμένη καὶ κυβερνωμένη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῆς *Μασκάτης*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν νήσων τῆς Ἀφρικῆς εἶνε 6500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 6308000, πρεσβεύοντες ἐν *Μαδαγασκάρ* θρησκείαν μίγμα ἰουδαϊσμοῦ, μωαμεθανισμοῦ καὶ εἰδωλολατρείας· εἰς δὲ τὰς ἄλλας νήσους ὅπου ἔξουσιάζουσιν οἱ Εὐρωπαῖοι τὸν χριστιανισμόν.

ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ Ἀμερικὴ ἢ ὁ νέος κόσμος ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Νοτίου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ ἡπειρος αὕτη ἀγνωστος εἰς τοὺς ἀρχαίους ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Γενουάτου Χριστοφοροῦ Κολόμβου, ἀνακαλύψαντας τὴν 12 Ὀβρίου τοῦ 1492 τὴν νῆσον Σανταδόρ (Γουακχίν), μίαν τῶν Βαχαμικῶν νήσων. Ἄλλ' ὁ Ἀμερικὸς Βεσπούκιος διατρέξας μέρος τῆς ἡπείρου ἐδημοσίευσεν καὶ πίνακα αὐτῆς, καὶ ἐκ τούτου ὠνομάσθη καὶ ἡ ἡπειρος Ἀμερικὴ.

Ἡ Ἀμερικὴ συνίσταται ἐκ δύο ἡπείρων τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, αἵτινες ἐνοῦνται διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας.

Κόλποι. Ἡ παραλία τῆς Ἀμερικῆς ἢ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ εἶνε τὸ πλεῖστον ἀγνωστος· γνωστοὶ δ' ἐνταῦθα κόλποι εἶνε ὁ Βαρίνιος, δι' οὗ ἀποχωρίζεται πρὸς Β. ἡ Γροιλανδία, τὴν ὁποίαν εἰσέτι δὲν γνωρίζομεν ἐὰν ᾔνε νῆσος. Ἡ δὲ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ σχηματίζει τὴν Βερίγγειον θάλασσαν, τὸν κόλπον τῆς Καλλιφορνιας, τὸν Παραμικὸν κόλπον καὶ τοὺς κόλπους τοῦ Χόκου καὶ τῆς Γουακίλης· ἡ δὲ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ σχηματίζει πρὸς Β. τὸν Οὐδσόνιον κόλπον εἰσχωροῦντα βραχέως εἰς τὴν ξηρὰν, τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου, τὴν Ἀντιλικὴν θάλασσαν, τὸν Μεξικαρικὸν κόλπον καὶ τὸ Καραϊβειον πέλαγος, τὸν κόλπον τῶν Ἀγ. Πάντων, τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Ἀρτωρίου καὶ τὸν κόλπον τοῦ Ἀγίου Γεωργίου.

Πορθμοὶ αὐτῆς εἶνε εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανὸν ὁ Λαγκάστριος καὶ ὁ τοῦ Λαβίς, εἰς δὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ὁ Οὐδσόνιος εἰς τὸν Οὐδσόνιον κόλπον· ὁ τῆς Νεογείου εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου ὁ τῆς Φλωρίδος, μεταξύ Φλωρίδος καὶ Βαχαμικῶν νήσων, καὶ ὁ Μαγελλανικὸς μεταξύ Ἀμερικῆς καὶ τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

Τὰ ὄρη τῆς Ἀμερικῆς συνίστανται ἐξ ἐνός σχεδὸν συνεχοῦς κορμοῦ ἐκτεινομένου καθ' ἅπασαν τὴν δυτικὴν παραλίαν· ὀνομάζεται δ' οὗτος Κορδιλλιέρας ἢ Ἄνδεις, χωριζόμεναι διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας εἰς Κορδιλλιέρας τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει μεγάλους ποταμούς· καὶ εἰς μὲν τὴν Βόρειον ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Μισσισιππὴς, ὁ τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου, ὁ Μακενσίας, ὁ Κολομβίας καὶ ὁ Κολοράδος· εἰς δὲ τὴν Νότιον ὁ Ὄρινόκος, ὁ Ἀμαζόνιος, ὁ τοῦ Ἀγ. Φραγκίσκου καὶ ὁ Λαπλάτας.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπισημότερα εἶνε εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὸ Φαρβέλλον πρὸς Ν. τῆς Γροιλανδίας, τὸ τοῦ Ἀγ. Ρόκου εἰς τὸ ἀνατολικὸν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ Διέγον, εἰς τὸ νότιον τῆς Ἀμε-

ρικής· εἰς δὲ τὸν Βόρειον ὠκεανὸν τὸ *Barrobor* εἰς τὸ ΒΑ. τῆς ἡπείρου, καὶ εἰς τὸν Μέγ. ὠκεανὸν τὸ τοῦ *Αγ. Λουκά* πρὸς Δ. τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, τὸ *Λευκὸν* πρὸς Δ. τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ τὸ *Όργον* τὸ νοτιοδυτικώτατον ἀκρωτήριον τῆς Ἀμερικῆς.

Κλίμα. Τῆς Ἀμερικῆς τὸ κλίμα πρὸς μὲν τὸ μέσον εἶναι ὑγρὸν καὶ θερμὸν, ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς τὰ ἄκρα τόσον γίνεται εὐκραές καὶ τέλος ψυχρὸν. Κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡπείρου ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Κολοράδου πρὸς Β. μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Λαπλάτα πρὸς Ν. ἐπειδὴ ἡ θερμότης εἶνε μεγάλη καὶ τὰ ὕδατα ἄφθονα, ἡ βλάστησις εἶνε πλουσιωτάτη. Ἰδια δὲ φυτὰ τῶν χωρῶν τούτων εἶνε ἡ βανανέα, τὸ ἀρτόδενδρον, ἡ βανίλλη, ὁ κοκκοφοίνιξ, διάφορα κολοσσαία δένδρα καὶ πλείστα φαρμακευτικὰ βότανα. Βορείως δὲ τῶν πηγῶν τοῦ Κολοράδου μέχρι τῆς λίμνης τῶν Δούλων καὶ νοτίως πρὸς τὴν Παταγονίαν βλαστάνουσι τὰ δένδρα τῶν βορείων δασῶν καὶ οἱ δημητριακοὶ καρποὶ τῆς Εὐρώπης· βορειότερον δὲ τούτων ἀρχεται ἡ βλάστησις τῶν βρύων καὶ θάμνων. Ἐν γένει δ' οἱ καρποὶ τῶν φυτῶν καὶ δένδρων τῆς ἡπείρου ἕνεκα τῆς πολλῆς ὑγρασίας τοῦ κλίματος εἶνε πολύχυμοι, τὰ δὲ διάφορα ζῶα μικρὰ καὶ ἀδύνατα καὶ τὰ ἔρπετά κολοσσαίου μεγέθους.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀμερικῆς εἶναι 394009 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 73 ἑκατ. ἀνήκοντες εἰς τέσσαρας φυλὰς τὴν Ἀμερικανικὴν, τὴν Καυκασίαν, τὴν Νιγριτικὴν καὶ τὴν Μογγολικὴν. Καὶ οἱ μὲν τῆς Ἀμερικανικῆς φυλῆς, οἵτινες καὶ Ἴνδοι καλοῦνται, εἶνε δισπαρμένοι καθ' ἅπασαν τὴν ἡπειρον· τούτων ἀξιοσημεῖωτοι εἶνε οἱ Καραΐβαι πρὸς τὴν ὁμίον. θάλασσαν, οἱ Ἴγκαϊ εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ οἱ Παταγόνες εἰς τὸ νοτιώτατον τῆς αὐτῆς ἡπείρου. Οἱ δὲ τῆς Νιγριτικῆς φυλῆς μεταφέρθησαν ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ἀπὸ τοῦ 1547 καὶ εἶναι περὶ τὰ 10 ἑκατ. Ἄπαντες δ' οὗτοι κατοικοῦσιν εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὰς πρὸς Α. αὐτῆς κειμένας νήσους. Οἱ δὲ τῆς Καυκασίας φυλῆς εἶνε εἰς μὲν τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν Ῥῶσοι, Ἀγγλοὶ, Γάλλοι, Γερμανοὶ καὶ Ἰσπανοί, εἰς δὲ τὴν Νότιον Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλλοι. Τῆς δὲ Μογγολικῆς φυλῆς εἶνε μόνον οἱ Ἔσκιμῶοι, κατοικοῦντες εἰς τὰς Ἀρκτῶας χώρας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.

Θρησκεία ἐπικρατοῦσα εἰς μὲν τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἶνε ἡ τῶν διαμαρτυρομένων καὶ ἡ καθολικὴ, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ὀλίγοι ὀρθόδοξοι, εἰς δὲ τὴν Νότιον μόνον ἡ καθολικὴ· τὰ δ' ἀνεξάρτητα αὐτόχθονα ἔθνη εἶνε εἰδωλολάτραι.

Πολίτευμα δ' ἔχουσιν ἅπασαι αἱ χῶραι δημοκρατίαν· καὶ μόνη ἡ

Βρασιλία ἔχει συνταγματικὴν αὐτοκρατορίαν, ἡ δὲ Νέα Βρετανία διοικεῖται ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

Αὕτη διαιρεῖται εἰς ἕξ μέρη, τὰς Ἀρχιῶνας Χώρας, τὴν πρῶην μὲν Ῥωσικὴν Ἀμερικὴν νῦν δὲ τὰς Κτήσεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τὴν Νέαν Βρεττανίαν, τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, τὸ Μεξικὸν καὶ τὴν Γουατεμάλαν ἢ Κεντρικὴν Ἀμερικὴν.

Ὅρη αὐτῆς εἶνε τὰ τοῦ Ἁγίου Ἡλιοῦ, αἱ Κορδιλλίαι, ὧν ἐπισημότερα εἶνε τὰ Βραχώδη ὄρη καὶ τὸ Ποποκάτεπλορ· ἐν δὲ ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις χωριστὰ ὄρη εἶνε τὰ Ἀλληγάνεια.

Πεδιάδες δ' ἄξια λόγου εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἶνε ἡ τοῦ Μισσισιππὴ μεταξὺ Κορδιλλιεῶν καὶ Ἀλληγανείων ὄρέων, καὶ ἡ Βόρειος πεδιάς μεταξὺ Κορδιλλιεῶν καὶ Οὐδσονίου κόλπου.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Μακενσίας, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν· ὁ Ἁγ. Λαυρέντιος, ἐκβάλλων εἰς τὸν ὁμών. κόλπον· ὁ Μισσισιππὴς, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον· ὁ Κολομβίας, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ Κολοράδος, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον.

Λίμναι δ' αὐτῆς ἐπισημότεραι εἶνε ἡ Μεγάλη Ἀρκτος, ἡ τῶν Δούλων, ἡ τῶν Ὁρέων καὶ ἡ Οὐντιπέγη εἰς τὴν νέαν Βρεττανίαν, ἡ Ὑπερτέρα ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Κασπίαν εἰς τὰ Β. τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν· αὐτηνέουται μὲ τὴν Ὑρώνην, Μιχιγάνην καὶ Ἐρίην, καὶ ἡ Νικαράγουα εἰς τὴν Γουατεμάλαν.

Χερσόνησοι. Εἰς τὴν βόρειαν Ἀμερικὴν αἱ κόλποι εἰσέρχονται πολὺ βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν, σχηματίζοντες ἀξιολόγους χερσονήσους· ἐπισημότεραι δ' αὐτῶν εἶνε ἡ Κομβερλανθία, κειμένη μεταξὺ Οὐδσονίου καὶ Βαφινίου θαλάσσης· ἡ Λαβροδορίς καὶ ἡ Νέα Σκωτία, κειμένη εἰς τὰ ἀνατολικά τῆς Νέας Βρεττανίας· ἡ Φλωρίς εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας· ἡ Γουκατάνη εἰς τὸ Μεξικόν· ἡ Παλ. Καλλιφορνία εἰς τὸν ὁμών. κόλπον, καὶ ἡ χερσόνησος Ἀλάσκα εἰς τὰ δυτικὰ τῶν Κτήσεων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

ΑΡΚΤΩΑΙ ΧΩΡΑΙ, ΓΡΟΙΛΑΝΔΙΑ.

Μῆκ. Δ. 19⁰—120⁰.

Πλάτ. Β. 59⁰ 45'—78⁰.

Εἰς τὰς ἀρκτώας χώρας περιλαμβάνεται καὶ ἡ Γροιλλανδία, κειμένη εἰς τὸ βορειότατον τῆς Ἀμερικῆς, καὶ χωριζομένη ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ὑπὸ τῆς πολιτικῆς θαλάσσης καὶ ὑπὸ διαφόρων πορθμῶν. Ἐχει ὄρη ὑψηλά κεκαλυμμένα ἀδιακόπως ὑπὸ χιόνος· μόνον δὲ βρύα, ἐρεῖκαι, ἰτέαι, κληθρα, σημύδαι καὶ τινες ἄλλοι θάμνοι βλαστάνουσιν ἐνταῦθα· εἰς τὰ νότια ὅμως μέρη μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας καλλιεργοῦνται ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν κρέμβαι, γεώμηλα, δαυκία, σέλινα καὶ κριθή.

Ζῶα δ' αὐτῆς εἶνε αἱ βένναι, ἡ λευκὴ ἄρκτος, αἱ μαῦραι καὶ κόκκιναι ἀλώπεκες, οἱ λευκοὶ λαγωὶ καὶ οἱ μεγάλοι σκύλοι· ἡ δὲ θάλασσα ἀφθονεῖ κητῶν, οἶον συρκίων, ἀριγγῶν, φαλαινῶν κλ. καὶ ἐκ τούτων εἶνε τὰ εἰσοδήματα τῶν κατοίκων.

Ὁ χειμὼν διαρκεῖ 8—10 μῆνας, καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς χώρας ὁ ἥλιος χάνεται ἀπὸ τῆς 25 Νοεμβρίου μέχρι τῆς 15 Ἰανουαρίου. Διαρκοῦντος δὲ τοῦ χειμῶνος ἡ θάλασσα καλύπτεται ὑπὸ χιόνος καὶ πάγων, καταγιγίδες συμβαίνουσι μεγάλαι καὶ τὸ ψῦχος εἶνε φοβερῶτατον, τὸ δὲ βόρειον σέλας καὶ ἡ λάμψις τῆς σελήνης κατασταίνουσιν ἤτητον ἐπαχθῆ τὸν βίον κατὰ ταύτην τοῦ ἔτους τὴν ὥραν εἰς τὰς λυπηρὰς ταύτας χώρας.

ΣΗΜ. Οἱ Δανοὶ τὸ 770 μ. Χ. ἀνεκάλυψαν τὴν Γροιλλανδίαν συστήσαντες ἐκεῖ καταστήματά τινα διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν φαλαινῶν· ἀλλὰ τὸ 4408 ἕνεκα τοῦ ψύχους τῆς τὴν ἐγκατέλιπον, ἀποκατασταθέντες πάλιν ἐν αὐτῇ τὸ 1721 διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν φαλαινῶν. Οὗτοι τοὺς ἐν αὐτῇ κατοίκους ὠνόμασαν Ἐσκιμῶους, ὄντας μικροσώμους καὶ ζῶντας μέχρι καὶ νῦν τὸν μὲν χειμῶνα εἰς ὑπογείους λάκκους, τὸ δὲ θέρος εἰς σκηνάς.

Ἡ Γροιλλανδία καὶ νῦν ἀνήκει εἰς τοὺς Δανούς· τούτων ἐπισημότερα ἐν αὐτῇ καταστήματα εἶνε ἡ *Χερραβίκη*, ἡ *Γοθάβη* καὶ ἡ *Φρεδεριξάβη*.

Τὸ αὐτὸ κλίμα, τοὺς αὐτοὺς κατοίκους καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα ἔχουσι καὶ αἱ ἄλλαι Ἀρκτῶαι χώραι, αἵτινες εἰς τὰ ΒΑ. τοῦ Βαφινίου κόλπου κείμεναι ὑπόκεινται εἰς τοὺς Ἀγγλους. Ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐν Γροιλλανδίᾳ οἱ Μορσβοὶ ἀδελφοὶ προσπαθοῦσι μετὰ πολλοῦ ζήλου νὰ διαδώσωσιν εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς Ἐσκιμῶους τὸν χριστιανισμόν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς χώρας εἶνε ἄγνωστος, οἱ δὲ κάτοικοι 35 χιλ. ὦν 40 χιλ. εἶνε Δανοὶ, οἱ δὲ ἄλλοι Ἐσκιμῶσι.

ΝΕΑ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ.

Μῆκ. Δ. 55⁰—142⁰

Πλάτ. Β. 43⁰—76⁰

Ἡ Νέα Βρεττανία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γροιλλανδίας καὶ τῶν ἄλλων ἀρκτικῶν χωρῶν, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν κτήσεων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ὁ Καναδᾶς ἐν τῇ Νέᾳ Βρεττανίᾳ ἀνεκαλύφθη ὡς λέγεται τὸ 1477 ὑπὸ τῶν Βενετῶν· ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φραγκίσκος ποδοσεβάκατέκτισεν αὐτὸν τὸ 1534· ἡ κυριὸς ὁμῶς Γαλλικὴ ἐποίκησις ἤρχισεν τὸ 1608. Ἀλλὰ τὸ 1760 τὴν χώραν ταύτην κατέκτησαν οἱ Ἄγγλοι, ἐπονομάσαντες αὐτὴν Νέα Βρεττανίαν.

Ἡ Νέα Βρεττανία δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς 4 μέρη, εἰς βόρειον, δυτικόν, ἀνατολικόν καὶ νοτιανατολικόν, συνιστάμενον ἐκ τῶν χωρῶν *Λαβραδορίδος, Νεογείου, Βρουσβίκης, Νέας Σκωτίας καὶ Καναδά.*

*Ὅρη τῆς Νέας Βρεττανίας πρὸς Δ. εἶνε τὰ *Βραχῶδη*, (4500 μέτ.), καὶ δυτικώτερα τούτων τὸ ὑψηλὸν ὄρος τοῦ *Ἄγ. Ἡλιοῦ*, (5500 μέτ.). Ποταμοὶ δ' ὁ *Μακενσίας*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Βραχωδῶν ὄρεων καὶ διερχόμενος διὰ τῶν λιμνῶν τῶν *Ὀρέων καὶ Δούλων* ἐκβάλλει εἰς τὸν Βόρ. Ὠκεανόν· ὁ *Ἄγ. Λαυρέντιος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης *Ὀρταρίου* ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμίον. κόλπον. Ὁ *Νιαγάρας*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς *Γρόνης*, χύνεται εἰς τὴν *Ὀρτάριον*· εἶνε δ' ἐπίσημος διὰ τὸν θαυμαστὸν καταρράκτην του, ἔχοντα ὕψος 40—50 μέτρ. καὶ ἀκούμενον εἰς ἀπόστασιν 60—80 χιλιομ. Λίμναι πλὴν τῶν εἰρημένων εἶνε ἡ *Οὐντιπέγη*, ἡ τῶν *Λασιῶν*, ἡ *Μιχιγάρη*, ἡ *Γρόνη*, καὶ ἡ *Ἵπερτέρα*.

Πόλεις εἰς μὲν τὸ βόρειον, βορειοδυτικόν καὶ τὸ κεντρικόν τῆς χώρας δὲν ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ κατοικεῖται ἡ χώρα ὑπὸ Ἑσκιμῶν, ὄντων σχεδὸν ἀνεξαρτήτων. Εἰς δὲ τὴν Λαβραδορίδα ὑπάρχει τὸ *Νίτον*, τὸ μεγαλειέτερον κατάστημα τῶν Μοραβῶν ἀδελφῶν· εἰς τὴν Νεογείον πρωτ. *Ἄγ. Ἰωάννης*· εἰς τὴν Νέαν Βρουσβίκην πρωτ. *Φρεδερικτόβη*, μικρὰ ἀλλὰ καλῶς ἐκτισμένη πόλις· εἰς τὴν νέαν Σκωτίαν πρωτ. *Ἀλιγάξη*, ἔχουσα καλὸν λιμένα, σημαντικὸν ἐμπόριον καὶ 30 χιλ. κατ. εἰς τὸν Καναδᾶν, τὸν μᾶλλον κατοικούμενον τῶν ἄλλων χωρῶν καὶ διαιρούμενον εἰς *Ἄνω καὶ Κάτω Καναδᾶν Κουσεβέχη* ἐπὶ τοῦ *Ἄγ. Λαυρεντίου*, πρωτ. τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἀγγλικῶν κτήσεων, λίαν ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 62 χιλ. κατ. *Μοντρεάλη* ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ Καναδά ἔχουσα μέγα ἐμπόριον γουναρικῶν, περίφημον καθολικὸν ναὸν καὶ 105 χιλ. κατ. *Ἵορκη* ἐπὶ τῆς *Ὀνταρίου* λίμνης εἰς ὠραίαν θέσιν, μητρ. τοῦ *Ἄνω Καναδά*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 66000 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 3 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. τὸ πλεῖστον δυτικοὶ Γάλλοι, ἀλλὰ καὶ διαμαρτυρούμενοι, καὶ εἰς τὰ βόρεια Ἰσκιμῶσι καὶ Ἰνδοὶ μᾶλλον εἰδωλόγατροι, ὑποκείμενοι εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ διοικουμένοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος εἶνε σχεδὸν ἀγνώστον, λιμνώδες, ἀκαλλιεργητόν καὶ ψυχρότατον, τὸ δὲ νότιον δὲν εἶνε πολὺ ψυχρόν, καὶ τὸ ἔδαφος ὑπωσοῦν εὐφορον εἰς τινὰ μέρη, εἰς ἄλλα δ' ὑπάρχουσι μεγάλα δάση καὶ λαμπραὶ βροσκαί. Ἡ Λαβραδορὶς κεκαλυμμένη εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑπὸ ἀγνώστων ὀρέων εἶνε ψυχροτάτη καὶ ἀνεπίδεκτος καλλιεργείας, ἡ δὲ Νέα Βρουνοσβίκη, ἡ Νέα Σκωτία καὶ ὁ Καναδάς ἔχουσι χειμῶνα μὲν ψυχρόν, ἀλλὰ θέρος θερμότερον ὅθεν παράγουσι δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνόν, κτλ. Ζῶα δ' ἔχει ἡ χώρα ἡμεραρένας, βουβάλους, βοῦς, κύνες κτλ. καὶ ἄγρια κάστορας, ἀρκτους, φώκας, θαλασσίους ἵππους, σισυροφόρα ζῶα κτλ.

Αἱ νῆσοι τοῦ κόλπου τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου εἶνε ψυχραὶ καὶ ὑπωσοῦν εὐφοροί, ἀλλ' ἡ νῆσος τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου ἀφθονά παράγει γεννήματα εἰς δὲ τὸ ΝΑ. τῆς Νεογείου, οὔσης ἐν γένει εὐφόρου, ἐκτείνονται μεγάλα ἀμμώδεις σύρτες, τρέφουσι πλῆθος βυκαλάων, καὶ εἰς τὴν Νέαν Σκωτίαν ἀξία σημειώσεως εἶνε τὰ Βασιλικά ὄρη.

ΚΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ.

Μῆλ. Δ. 433⁰—470⁰.

Πλάτ. Β. 55⁰—71⁰.

Αἱ κτήσεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν κεῖνται εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Νέας Βρετανίας, ὀριζόμεναι πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βεριγγείου θαλάσσης.

ΣΗΜ. Αἱ χώραι αὗται κατεκτήθησαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τῆς Ῥωσικῆς κυβερνήσεως καὶ παρεχωρήθησαν πρὸς διοίκασιν εἰς ἐμπορικὴν Ῥωσικὴν Ἐταιρίαν· τὸ δὲ 1867 ἐπωλήθησαν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ ἔκτοτ' εἶνε κτήσεις αὐτῶν. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὅμως τῶν χωρῶν τούτων ὑπάρχουσι καὶ λαοὶ εἰσέτι ἀνεξάρτητοι.

Οἱ Εὐρωπαῖοι κατοικοῦσι τὰ μεσημβρινὰ παράλια καὶ τὰς νήσους τῆς ἐκτεταμένης ταύτης χώρας. Εἰς δὲ τὸ Δ. αὐτῆς κεῖται ἡ χερσόνησος Ἀλάσκα καὶ αἱ ὀρεινὰ νῆσοι Ἀλεούται· εἰς τὸ ΝΑ. κεῖται ἡ Νέα Νορβόλκη καὶ ἡ Νέα Κοροναυλία, διασχιζόμεναι ὑπὸ τῶν ὀρέων τοῦ Ἀγ. Ἡλιοῦ. Παρ' αὐτάς κεῖνται αἱ νῆσοι Ναναργίς, τὸ ἀρχιπέλ. τοῦ Πρίγγηπος τῆς Γάλλης, καὶ τὸ ἀρχιπέλ. τοῦ βασιλέως Γεωργίου. Τούτου ἐπισταυτέρα νῆσος εἶνε ἡ Σίτκα, ἐφ' ἧς κεῖται ἡ πρῶτ. τῶν κτήσεων Νέα Ἀρχάγγελος.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶναι ἄγνωστος, οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰς 100 χιλ. Τὸ κλίμα τῶν εἶνε ψυχρότατον, τὸ δ' ἔδαφος ἕνεκα τοῦ ψυχροῦ ἀνεπίδεδκτον καλλιιεργείας. Παρ' αὐτὰς κείνται καὶ τὰ ἡράσιετεια ὄρη τοῦ Ἀγ. Ἡλιοῦ, ἔχοντα ἐκτεταμένα δάση πευκῶν. Αἱ χῶραι αὐταὶ εἶνε λόγου ἄξια διὰ τὰ γουναρικά τῶν διαφόρων ἀλωπέκων, φακῶν, ἐνυδρίδων, καὶ τὴν ἀλιεἰαν τῶν φαλαινῶν.

ἩΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ.

Μῆκ. Α. 69⁰—127⁰.

Πλάτ. Β. 25⁰—49⁰.

Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ὁρίζονται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Νέας Βρετανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μεξικῶ καὶ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς ἐπανεστάτησαν κατ' αὐτῶν τὸ 1775· τὸ δὲ 1782 ἡ Ἀγγλία τὰς ἀνεγνώριεον ἀνεξάρτητον κράτος. Εἰς ταύτας μετὰ ταῦτα προσετέθησαν ἀλλεπαλλῶς ἡ Λουϊσιάνα, πωληθεῖσα εἰς αὐτὰς ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἡ Φλωρίδα ἀφαιρεθεῖσα ἀπὸ τοῦ Ἰσπανοῦ, ἡ Τεξά, τὸ Νέον Μεξικόν, καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἡ καλουμένη Ῥωσικὴ Ἀμερικὴ, περὶ τῆς ἀνωτέρω ἐρρέθη.

*Ὅρη αὐτῶν ἐπισημότερα πρὸς Δ. εἶνε τὰ Βραχάδη, διακλαδιζόμενα εἰς πολλὰς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας σειράς, καὶ πρὸς Α. τὰ Ἀλλεγάνεια (2112 μέτ.). Ποταμοὶ δ' ὁ Κολομβίας, ὅστις ἐκ τῶν Βραχωδῶν πιγαζῶν ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξ. ὠκεανόν ὁ Κολοράδος, ὅστις ἐκ τῶν αὐτῶν ὀρέων πιγαζῶν ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξ. κόλπον ὁ Μισισσιππὴς, ὁ μεγαλειέτερος ποταμὸς τοῦ κόσμου· οὗτος ἐκ τῶν Βραχωδῶν καὶ ἐκ τῶν Ἀλλεγανείων ἔχων τὰς πιγὰς καὶ δεχόμενος τὸν Ὅριορ, ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξ. κόλπον ὁ τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου εἰς τὰ ὄρια τῆς Ν. Βρετανίας. Αἶμαραι δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς Ν. Βρετανίας ἡ Ὑπερτέρα, ἡ Μιχιγάρη καὶ ἡ Ὀυτάριο.

Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι διαίρουνται εἰς 34 δημοκρατίας, 8 τοπαρχίας καὶ μίαν ἐπαρχίαν (districto). Ἐπισημότεραι αὐτῶν πόλεις εἶνε ἡ Βοστώνη, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους διὰ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον, ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ 180 χιλ. κατ. διὰ δὲ τὰς πολλὰς φιλολογικὰς αὐτῆς ἐταιρίας ὠνομάσθη Ἀθῆναι τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ἐντεῦθεν ἤρχισεν ἡ ἐπανάστασις, ἥτις ἐπήνεγκε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἀπὸ τῆς Ἀγγλικῆς κυριαρχίας· εἶνε δὲ πατὴρ τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς Βενιαμὴν Φρακλίτον, ἐνὸς τῶν πρωτοεργῶν τῆς ἐπαναστάσεως. Καρταβριγία, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστημιόν της. Νέα Ὑόρκη, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κατὰ τὸν πληθυσμόν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ πλοῦτη, ἔχουσα λαμπροτάτην ἐκ τῆς

θαλάσσης θέαν, λαμπρότατον λιμένα, λαμπρούς περιπάτους, μεγάλας οικόδομας και 820 χιλ. κατ. *Φιλαδέλφεια* ἐπὶ τοῦ Δελαουαρίου, πλεομένου ὑπὸ τῶν μεγαλειτέρων πλοίων, ὠραία, εὐρύχωρος καὶ κανονικὴ πόλις, ἔχουσα μεγάλας οικόδομας, λαμπρὰν βιομηχανίαν, ἐπίσημον πανεπιστήμιον, πολλὰς ἐπιστημονικὰς ἐταιρίας, μέγα ἐμπόριον 570 χιλ. κατ. καὶ ὅσα μέχρι τοῦ 1800 πρωτ. τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν. *Βασιγκτῶν* ἐπὶ τοῦ Ποτομάκου, πλεομένου μέχρις αὐτῆς ὑπὸ τῶν μεγαλειτέρων πλοίων εἶνε ἔδρα τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν, κτισθεῖσα πρὸς τιμὴν τοῦ στρατηγοῦ Βασιγκτῶνος, τοῦ ὀδηγήσαντος τὰ Ἀμερικανικὰ στρατεύματα κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον καὶ ἔχει 70 χιλ. κατ. *Βαλτιμόρη* ἐπὶ τοῦ Κεσαπῆκου, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 220 χιλ. κατ. *Νέα Ἀγγλία* ἐπὶ τοῦ Μισσισιπῆ, οἰκοδομηθεῖσα ὑπὸ τῶν Γάλλων· εἶνε ἐμπορικὴ ἀποθήκη τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου καὶ τοῦ ποταμοῦ Μισσισιπῆ, διὰ δὲ τὸ νοσῶδες κλίμα τῆς, μόλις ἔχει 180 χιλ. κατ. *Αὐστρία*, πρωτ. τῆς Τεξᾶς. *Ἅγιος Φραγκίσκος*, νέα πόλις με εὐρύχωρον λιμένα καὶ 105 χιλ. κατ. *Ἅγιος Λουδοβίκος* ἐπὶ τοῦ Μισσισιπῆ, εἶνε ἀποθήκη τῶν γουναρικῶν εἰς τὰ δυτικὰ μέρη, ἔχουσα 160 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶνε 75000 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 35 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. ὧν τὰ 20 ἑκατ. εἶνε λευκοὶ Ἀγγλοὶ, Γερμανοὶ κλ. 4 ἑκατ. μαῦροι καὶ οἱ λοιποὶ μιγάδες· τὴν δὲ θρησκείαν εἶνε διαμαρτυρόμενοι, ἀλλὰ καὶ τινες καθολικοὶ καὶ τινες εἰδωλολάτραι.

Αἱ ἀνεξάρτητοι αὐταὶ δημοκραταί μετὰ τῶν τοπαρχιῶν καὶ ἐπαρχιῶν σχηματίζουσι τὴν Ὁμοσπονδίαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Τὰ μεγάλα συμφέροντα τῆς Ὁμοσπονδίας εἶνε ἐμπειπιστευμένα εἰς κυβέρνησιν αἰρετήν, συνισταμένην ὑπὸ τοῦ προέδρου, ὅστις ἔχει τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, καὶ δύο νομοθετικῶν σωμάτων τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας. Καὶ οἱ μὲν βουλευταὶ ἐκλέγονται ἐπὶ δύο ἔτη, οἱ δὲ γερουσιασταὶ ἐπὶ ἕξ, καὶ ὁ πρόεδρος ἐπὶ τέσσαρα ἔτη, ἅπαντες ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

Τὸ κλίμα τοῦ ἐκτεταμένου τούτου κράτους εἶνε ποικίλον· διότι τὰ μὲν βόρεια ἔχουσι δριμύτατον ψυχὸς καὶ θερμότητα θέρους, τὰ δὲ κεντρικὰ καὶ τὰ νότια εἶνε νοσῶδη πρὸς τὴν θάλασσαν ἕνεκα τῆς κλινοθέρμης, ἀλλ' εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὁ ἀήρ εἶνε καθαρότερος. Τὰ ἀνατολικὰ μέρη εἶνε τὰ μόνη καλλιεργημένα καὶ καλῶς κατοικημένα· ἐνταῦθα ὑπάρχουσι πεδιάδες ἐλώδεις καὶ κοιλάδες εὐφοροὶ, καὶ πρὸς τὸν Μισσισιπῆν δάση μεγάλα· πέραν δὲ τούτου μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὀρέων ὑπάρχουσι μεγάλοι ἔρημοι σαθὰναι καλούμεναι· πέραν δὲ τῶν ὀρέων τούτων ἡ βλάστησις εἶνε ἐξαισία καὶ τὰ δένδρα ἐπιδίδουσι θαυμασικῶς.

Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἀποστέλλουσιν εἰς τὴν Εὐρώπην πολλὰ γεννήματα, βάμβακα, ζάχαριν, καπνόν, ἰνδικόν, κτλ. καὶ ἔχουσιν ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, μολύβδου, σιδήρων καὶ γαιανθράκων.

Ἡ βιομηχανία ἐν αὐταῖς εἶνε ἀνεπτυγμένη εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν καὶ τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ἐκπληπτικῶς εἶνε πολλαπλασιασμένα· διότι ὅλοι οἱ ποταμοὶ αὐτῆς πλέονται ὑπὸ πληθῆος πλοίων καὶ ἀτμοπλοίων, ἡ δὲ ξηρὰ διασχίζεται ὑπὸ ἀπείρων σιδηροδρόμων· καὶ αὐταὶ δ' αἱ κῶμαι συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας δι' ἠλεκτρικῶν τηλεγράφων.

Ἡ παιδεία εἶνε ἐνταῦθα ἐλευθέρα, ὅθεν καὶ τὰ μικρότερα χωρία ἔχουσι σχολεῖα· ἅπαντες δὲ γνωρίζουσι νὰ γράφωσι, ν' ἀναγινώσκωσι καὶ νὰ ἀριθμῶσιν, αἱ δ' ἐπιστῆμαι αἱ συντελοῦσαι εἰς τὴν διὰ τῆς βιομηχανίας καὶ ἐμπορίας εὐδαιμονίαν καλλιεργοῦνται θαυμασίως. Ἡ δὲ δουλεία τῶν μαύρων ἡ μέχρι χθὲς ἀκόμη ὑπάρχουσα, μετὰ τὸν τελευταῖον ἐμφύλιον πόλεμον κατηργήθη ἐντελῶς (α).

ΜΕΞΙΚΟΝ.

Μῆκ. Δ. 89⁰—119⁰ 30'.

Πλάτ. Β. 15⁰ 40'—33⁰.

Τὸ Μεξικὸν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν, πρὸς Ἀ. ὑπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γουατεμάλας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Τὸ Μεξικὸν ὑπετάχθη τὸ 1521 ὑπὸ τοῦ Φερδινάνδου Κέρτε εἰς τὴν Ἰσπανίαν· εἶχον δὲ τέχνας τινας καὶ πολιτισμὸν οἱ Μεξικανοὶ ἀλλὰ θρησκείαν βάρβαρον, ὡς προσφέροντες εἰς τοὺς θεοὺς ἀνθρωπίους θεοίας. Καὶ μέχρι νῦν ἐπι σώζονται μνημεῖα, οἷον πυραμίδες κτλ. μαρτυροῦντα τὸν πάλαι ποτὲ πολιτισμὸν αὐτῶν.

**Ορη.* Τὰ ὄρη τοῦ Μεξικικοῦ εἶνε συνέχεια τῶν Κορδιλλιεῶν, ὧν ὑψηλοτέρα κορυφὴ εἶνε τὸ ἠρκίστειον Ποποκάτεπλορ (5500 μέτ.). Ποταμὸς δ' ἄξιος λόγου εἰς τὰ ΒΔ. αὐτοῦ ὄρια εἶνε ὁ Βόρειος.

Ἐπισημότεραι πόλεις τοῦ Μεξικικοῦ εἶνε Βερακρούξη, ἡ ἐμπορικώτετρα παραλία πόλις τοῦ Μεξικικοῦ, ἔχουσα κλίμα νοσώδες· ἐνταῦθα ἡ κίτρινοθερμὴ κάμνει μεγάλην καταστροφὴν. Καμπέχη, εἰς τὴν Ὑσουκατάνην, ὅθεν ἐξέρχονται βαφικὰ ξύλα. Μεξικὸν, μεσόγειος πόλις πρωτ. τοῦ Μεξικικοῦ, ἐκ τῶν ὠραιότερων καὶ μεγαλειότερων πό-

(α) Ὁ στόλος τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν συνίσταται ἐξ 126 ἀτμοπλ. ὧν 37 θωρακ. καὶ 112 ἰστιοφόρων, 4 χιλ. περίπου κανονίων· πλὴν δὲ τούτων καὶ ὑπὲρ τὰ 80 θωρακ. περὶ τὸ τέλος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου κατεσκευάζοντο. Στρατὸς δὲ τῆς ξηρᾶς εἶνε ἄπικα ἢ τῆς χώρας ἐθνοφυλακὴ.

πόλεων τοῦ νέου κόσμου, ἔχουσα 205 χιλ. κατ. λαμπροὺς καθολικοὺς ναοὺς, λαμπρότατον βουλευτήριον καὶ νομισματοκοπεῖον. *Πουέβλα*, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 85 χιλ. κατ. *Γουαταζούατορ*, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κείνται τὰ πλούσια ἀργυρᾶ μεταλλεῖα τοῦ Μεξικοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Μεξικοῦ εἶνε 20 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 8 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. Εὐρωπαῖοι καὶ Ἰνδοὶ εἶνε χριστιανοὶ καθολικοὶ κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς.

Τὸ κλίμα αὐτοῦ εἶνε εἰς μὲν τὰ μεσόγεια συγκρασμένον, εἰς δὲ τὰ παράλια θερμότερον καὶ νοσηρόν· ἐνταῦθα ἡ κίτρινοθέρμη κάμνει μεγάλως καταστροφᾶς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτοῦ παράγει σίτον, γεωμήλα, ζαχαροκάλαμον, καπνόν, Ἰνδικόν, βανίλλην, βάμβακα, βαρικὰ ξύλα, ἔβενον κτλ. Ἄπαντα δὲ τὰ ζῶα τῆς Εὐρώπης μεταφερθέντα εἰς αὐτὴν θαυμασίως ἐπολλαπλασιάσθησαν.

Μεταλλεῖα δ' ἔχει ἀνεξάντλητα χρυσοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀργυρᾶ αὐτοῦ μεταλλεῖα παράγουσι περισσότερον ἀργυρον ἐξ ὄλων τῶν ἀργυρῶν μεταλλείων τῆς Ἀμερικῆς.

ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ.

Μῆκ. Δ. 85⁰—97⁰.

Πλάτ. Β. 8⁰—18⁰.

Ἡ Γουατεμάλα ὀρίζεται πρὸς τὸ ΒΑ. ὑπὸ τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Γουατεμάλα ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπέκειτο εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς, ἀποτελοῦσα μέρος τοῦ Μεξικοῦ, ἀλλὰ τὸ 1821 ἀποστατήσασα τῆς Ἰσπανίας ἐσχημάτισεν ἰδίαν δημοκρατίαν *Κεντρικὴν Ἀμερικὴν* καλουμένην.

Ἡ ὄρη τῆς Γουατεμάλας εἶνε τὰ τῶν *Κορδιλλιερώρ. Αἰμνη* δ' ἀξία λόγου εἶνε πρὸς Δ. ἡ *Νικαράγοσα*, δι' ἧς κατὰ τὴν πόλιν *Παράμαν* συγκοινωνοῦσιν ὁ Ἀτλαντικὸς μὲ τὸν Μέγ. ὠκεανόν.

Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε *Γουατεμάλα* πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανόν, πολλὰκις καταστροφείσα ὑπὸ σεισμῶν, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Βεραπάξη*, ἐξ Ἰνδῶν σχεδὸν κατοικουμένη ἔχουσα 15 χιλ. κατ. κεῖται δ' ἐν εὐφορωτάτῃ χώρᾳ, εἰς τὴν ὅποιαν βρέχει τοὺς ἑννέα μῆνας τοῦ ἔτους. *Λεδὴνη* ἐπὶ ὁμίον. λίμνης ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Καρχηδών*, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ *Κοταρίκα*, ἔχουσα 26 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 2560 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι ὑπὲρ τὰ 2 ἑκατ. ὧν τὸ ἥμισυ εἶνε Ἰνδοί, ἅπαντες καθολικοὶ ἔχοντες ὁμόσπονδον δημοκρατίαν, συνισταμένην ἐκ πέντε ἀνεξαρτήτων καὶ αὐτανόμων δημοκρατιῶν· εἰς δὲ τὸ ἀνατολικόν αὐτῆς κατοί-

κοῦσιν οἱ Μοσκοῦτοι λαὸς πολεμικὸς καὶ ἀνεξάρτητος ἔχων βασιλέα ὑποτελῆ ἀπὸ τοῦ 1844 εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ποικίλον καὶ εἰς μὲν τὰς βραθείας κοιλάδας καὶ πεδιάδας καὶ εἰς αὐτὰς τὰς παραλίας ἢ θερμότης εἶνε μεγίστη, εἰς δὲ τὰ ὄρη καὶ τὰ ὄροπέδια ἢ θερμοκρασία εἶνε συγκερασμένη. Ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου διαρκεῖ ἡ βροχὴ, ὅτε καὶ ἡ μεγάλη ὑγρασία εἶνε εἰς τὴν χώραν, προξενούσα μεγάλας ἀσθενείας. Τὸ δ' ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον, ἀλλ' ὑπόκειται εἰς τρομεροῦς σεισμοὺς καταστρέφοντας συχνὰ τὴν χώραν· παράγει δ' ἀρθρώως βάμβακα, ζαχαροκάλαμον, ἰνδικόν, κακίον ὀνομαστόν, καφρὲν καὶ καπνὸν ἐξαιρετόν. ἔχει δὲ καὶ μεγάλα δάση παρέχοντα ναυπηγήσιμον ξυλίαν, ἔβενον καὶ ἄλλα πολύτιμα ξύλα· ἐτι δὲ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου καὶ μολύβδου.

ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἰσμοῦ τῆς Πανάμας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Νοτίου Παγ. ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

Αὕτη διακρίνεται εἰς 8 μεγάλα μέρη τὴν *Κολομβίαν*, *Γουινάνην*, *Βρασιλίαν*, *Περούαν*, *Βολιβίαν*, *Χιλήν*, *Παταγονίαν* καὶ *Λαπλάταν* μετὰ τῆς *Παραγουάνης* καὶ *Οὐρουγουάης*.

Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶνε συνέχεια τῶν *Κορδιλλιερών*, ἐκτεινόμενα μέχρι τῶν νοτιωτάτων τῆς Παταγονίας· ταύτων ἐπισημότεραι κορυφαὶ εἶνε ὁ *Σοράτας* καὶ ὁ *Υλιμάνης* μετὰξὺ Περούας καὶ Βολιβίας, τὰ ἠρτίστεια *Κιμβόρασον*, *Κοτοπάξιον* καὶ *Ἀρτίσανον* εἰς τὸ Κούτον· ἐτι δὲ τὰ *Βρασιλιανὰ* ὄρη.

Πεδιάδες δὲ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶνε ἡ τοῦ Ὄρειόκου μετὰξὺ τῶν Κορδιλλιερών καὶ τῶν ὄρέων τῆς Γουινάνης· νοτιωτέρα ταύτης εἶνε ἡ *Ἀμαζονικὴ* πεδιάς μετὰξὺ τῶν Κορδιλλιερών, τῶν ὄρέων τῆς Βρασιλίας καὶ τῆς Γουινάνης· καὶ νοτιωτάτη ἡ τοῦ *Λαπλάτα* καὶ ἡ τῆς *Παταγονίας* μετὰξὺ τῶν Κορδιλλιερών καὶ τῶν Βρασιλιανῶν ὄρέων. Καὶ αἱ τρεῖς αὗται πεδιάδες εἶνε τὸ πλεῖστον ἄδενδροι, καλυπτόμεναι ὑπὸ ἐλών καὶ χόρτων συνήθως ἀλατούχων.

Ποταμοὶ δὲ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶνε ὁ Ὄρειόκος, ἐκβάλλων εἰς τὰ ἄκρα τῆς ὁμωνύμου τοῦ πεδιάδος· ὁ Ἀμαζόνιος, ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ τοῦ Ἀγ. Φραγγίσκου εἰς τὴν Βρασιλίαν καὶ ὁ *Λαπλάτας* εἰς τὴν Λαπλάταν, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Λίμναι δ' ἐπισημότεραι εἶνε πρὸς Β. ἡ *Μαρακάϊβος*, ἡ *Τιτικάκη*, ἐπὶ ὄροπεδίου τῶν Ἄνδεων εἰς τὴν Περούϊαν, καὶ ἡ *Πάτος* εἰς τὸ Ν. τῆς Βρασιλίας.

Κ Ο Λ Ο Μ Β Ι Α.

Μῆκ. Δ. 61° 40'—85°.

Πλάτ. Β. 12° 30'—6° 15' Ν.

Ἡ Κολομβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἰσμοῦ τῆς Πανάμας καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Περούϊας πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γουιάνης καὶ τῆς Βρασιλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Κολομβία ὑπέκειτο εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς καλουμένη Νέον βασιλείον τῆς Γρανάδας. Ὅτε δὲ οἱ Ἰσπανοὶ τὴν ἐκυρίευσαν, εὗρον ἐν αὐτῇ λαὸν λίαν πολιτισμένον, ἔχοντα τὸ θρησκευτικὸν του κέντρον εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ Βογότα· ἀλλὰ τὸ 1811 ἀποστατήσασα αὕτη τῆς Ἰσπανίας ἀνεγνωρίσθη ὑπ' αὐτῆς τὸ 1822 κράτος ἀνεξάρτητον.

Διαιρεῖται δ' αὕτη ἤδη εἰς τρεῖς ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας, τὴν *Νέαν Γρενάδα* (2140000 κατ.), τὸν *Ἰσημερινόν* (665 χιλ. κατ.) καὶ τὴν *Βερέζουέλαν* (1350000 κατ.).

Ἄρα αὐτῆς εἶνε συνέχεια τῶν Κορδιλλιερῶν, ὧν ὑψηλότεραι κορυφαὶ ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶνε τὰ ἡφαιστεια *Πιχίγκας*, (4996 μέτ.), *Κιμβόρασον* (6530 μέτρ.), *Ἀντίσανον* (4800 μέτ.) καὶ *Κατοπάξιον*. Ποταμοὶ δ' ὁ τῆς Μαγδαληνῆς, πηγάζων ἐκ τῶν Κορδιλλιερῶν καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ Ὀρινόκος, ὅστις ἐκ τῶν αὐτῶν ὄρεων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. *Λίμνη* δ' ἐπισημότερα εἶνε ἡ *Μαρακάϊβος*, συγχωικωνούσα μετὰ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς Νέας Γρενάδας εἶνε *Πανάμα* ἐπὶ τοῦ ἰσμοῦ, καλῶς ὠκοδομημένη ἀλλ' ὄχι καὶ ὑγιεινὴ πόλις, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Καρθαγένη* πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Μαγδαληνῆς εἰς τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα ὄχι καλὴν θέαν, κλίμα νοσοδέστατον καὶ 11 χιλ. κατ. *Σανταφε-δε-Βογότα*, πρωτ. τῆς Δημοκρατίας, κειμένη ἐπὶ εὐφορωτάτης πεδιάδος καὶ ἐπὶ παραποτάμου τῆς Μαγδαληνῆς, ἔχουσα λαμπρὸν καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ Ἰσημερινοῦ ἐπισημότεραι εἶνε *Κούϊτον*, πρωτ. τῆς δημοκρατίας ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπεδίου (2908 μέτ.), ἔχουσα θέαν μελαγχολικὴν καὶ 80 χιλ. κατ. *Κουέγκα*, ἔχουσα λαμπρὸν ναόν καὶ 20 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ *Βερέζουέλης* ἐπισημότεραι εἶνε *Μαρακάϊβος* ἐπὶ τῆς διώρυχος τῆς ἐνούσης τὸν κόλπον μὲ τὴν ὁμών. λίμνην, νοσώδης πόλις ἐπὶ νησιδίων ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Καρακάς* πρωτ. τῆς δημοκρατίας παρὰ τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, ἐπὶ εὐφορωτάτης πεδιάδος

ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 20 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Βολιβάρου τοῦ συντελέσαντος μεγάλως εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 58 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι ὑπὲρ τὰ 4150000 καθολικοί, ὡς καὶ ἅπαντες οἱ λοιποὶ λαοὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ἐκαστον δὲ τῶν τριῶν κρατῶν διοικεῖται δημοκρατικῶς δι' ἐνὸς προέδρου καὶ ἐνὸς συμβουλίου, ἀλλ' εἰς τὴν Κολομβίαν ὑπάρχουσι καὶ λαοὶ Ἰνδικοὶ ἀνεξάρτητοι ὅσον οἱ Μοσκάσοι, οἱ Μεϊνάσοι καὶ παρὰ τὸν Ὀρινόκον οἱ Ὀτομάκοι, λαὸς ζεφώδης ζῶν κατὰ τὰς πλημμύρας τῆς χώρας ἐκ μυρμηκῶν, κόμμιος καὶ λιπάδους τινὸς γῆς.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἰς μὲν τὰς ὀρεινάς χώρας εἶνε ὀροσερὸν καὶ εἰς πολλὰ μέρη ψυχρὸν, ἂν καὶ δι' αὐτῆς διέρχεται ὁ Ἰσημερινός· εἰς δὲ τὰς κοιλάδας εἶνε ἀδιάκοπον ἥσυχρον, ἐν δὲ εἰς τὰ παράλια καὶ μάλιστα εἰς τὰ βόρεια ἢ ὑγρασία καὶ ἡ θερμότης κατασταίνουσιν τὸ κλίμα νοσηρὸν· τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τῶν πετρωδῶν μερῶν εἶνε εὐφορώτατον, παράγον κακάον, ἰνδικόν, κίγκινον, καπνόν· ἔχει μεγάλα δάση παρέχοντα ξυλίαν οἰκοδομήσιμον καὶ ἄλλα πολύτιμα ξύλα, ἔτι δὲ καὶ μεταλλεῖα φέροντα χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν κτλ.

ΓΟΥΑΝΗ.

Μῆκ. Δ. 54°—62° 30'.

Πλάτ. Β. 4°—8°.

Ἡ Γουάνη ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας. Διαιρεῖται δ' εἰς *Γαλλικὴν Ἀγγλικὴν καὶ Ὀλλανδικὴν* Γουάνην.

ΣΗΜ. Οἱ Γάλλοι ἐστειλαν εἰς τὴν Γουάνην ἀποικίας ἀπὸ τοῦ 1633, ἀλλὰ μόλις τὸν ἐνεστώτα αἰῶνα ἤρχισεν αὕτη ἡ χώρα νὰ προσδεύη· οἱ δὲ Ὀλλανδοὶ συνέστησαν ἐν αὐτῇ ἀποικίαν τὸ 1663, τῆς ὁποίας μέρος ἀφῆρσαν οἱ Ἀγγλοὶ τὸ 1814.

Ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε *Καυένη* ἐπὶ ὁμίον. νήσου πρωτ. τῆς Γαλλικῆς Γουάνης ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ ἔχουσα 5 χιλ. κατ. *Γεωργετόβνη*, πρωτ. τῆς Ἀγγλικῆς Γουάνης, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Παραμάριβον*, πρωτ. τῆς Ὀλλανδικῆς Γουάνης ἐπὶ τῶν ἐκβαλῶν τοῦ Σουρινάμ, ὠραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 5800 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι τῆς μὲν Γαλλικῆς Γουάνης εἶνε 25 χιλ. τῆς δ' Ὀλλανδικῆς 64 χιλ. καὶ τῆς Ἀγγλικῆς 126 χιλ. οἱ πλεῖστοι δ' αὐτῶν εἶνε μαύροι καὶ πολλοὶ Ἰνδοί. Τὸ δ' ἐσωτερικὸν κατοικεῖται ὑπὸ Ἰνδῶν ἀνεξαρτητῶν, οὔτινες καθ' ἐκάστην ἕνεκα τῶν ἀσθενειῶν τῶν ἐμφυλίων τῶν πολέμων καὶ τῶν πολέμων πρὸς τοὺς Εὐρωπαίους ἐλαττοῦνται.

Τὸ κλίμα τῆς Γουάνης δὲν εἶνε τόσον θερμὸν καὶ νοσηδές, ὡς ἐν

γένει θεωρεῖται· διότι τὰ δάση, τὰ πολλὰ ὕδατα καὶ οἱ δροσεροὶ ἄνεμοι πολὺ ἐλαττοῦσι τὴν θερμότητα· οἱ δὲ πυρετοὶ δὲν εἶν' ἐν αὐτῇ κινδυνώδεις.

Ἡ Γουιάνη ἔχει ἀρκετὰ ὑψηλὰ καὶ δασώδη ὄρη πρὸς Ν. καὶ Α. αὐτῆς ἐκτεινόμενα, ἀλλὰ καὶ πεδιάδας εὐφορωτάτας καὶ κάλλιστα καλλιεργημένας, παραγοῦσας καφφέν, ζαχαροκάλαμον, κακάον, κανέλλαν, βάμβακα, ἰνδικόν, πολύτιμα ξύλα κτλ. ἔχει δὲ καὶ ζῶα διάφορα, ὄιον τίγρεις, πίθηκας, ὄφεις διάφορους κλ.

ΒΡΑΣΙΛΙΑ.

Μῆκ. Δ. 37° 20'—74°.

Πλάτ. Β. 5°—33° 30' Ν.

Ἡ Βρασιλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῆς Γουιάνης καὶ τῆς Κολομβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Λαπλάτας, Οὐρουγουάης καὶ Παραγουάης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, Περούης, καὶ Βολιβίας.

ΣΗΜ. Ἡ Βρασιλία εἶνε Πορτογαλικὴ ἀποικία, κατεχομένη ὑπὸ τῶν Πορτογάλων ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 16ου αἰῶνος μέχρι τοῦ 1822, ὅτε ὁ δῶν Πέτρος υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Πορτογαλλίας ἐκπύρην αὐτῆς αὐτοκράτωρ.

Ὄρη αὐτῆς εἶνε τὰ Βρασιλιακὰ ἐκ πολλῶν σειρῶν συνιστάμενα, ἔτι δὲ τὰ πρὸς Ν. τῆς Γουιάνης ὄρη. Πόταμοι δ' ὁ Ἀμαζόνιος, ὁ μέχρι χθὲς μέγιστος ποταμὸς τοῦ κόσμου θεωρούμενος, ὅστις ἐκ τῶν Κορδιλλιερῶν καὶ τῶν Βρασιλιακῶν ὀρέων πηγάζων καὶ δεχόμενος κατὰ τὸν ῥυθμὸν τοῦ ἄλλου μεγάλους ποταμούς· οἷον τὸν Μαδεϊραν, τὸν Τοπαῖον καὶ τὸν Τοκατίναν, ἐκβάλλει διὰ δύο κυριωτέρων στομάτων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, μέγα δέλτα κατὰ τὰς ἐκβολὰς του σχηματίζων· ὁ Ἀγ. Φραγκίσκος, ὅστις ἐκ τῶν Βρασιλιακῶν ὀρέων πηγάζων ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Αἰμυρὴ δ' ἀξία λόγου εἶνε ἡ Πάτος, ἧτις συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε Ὁ. Λουδοβίκος ἐπὶ νήσου, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Περαμβούκη, λιάν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 75 χιλ. κατ. Ολινδα (Ὁραία), ἐπὶ τερπνῶν λόφων ἐκτισμένη. Βαγία, ὄχυρά καὶ ἐμπορικωτάτη ἀλλὰ κακῶς ἐκτισμένη πόλις, ἔχουσα λιμνὴν πρὸν λιμένα καὶ 190 χιλ. κατ. Ριο-ιαγέιρον πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα εὐρυχωρότατον καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα, πανεπιστήμιον, ὠραίαν θέαν καὶ 210 χιλ. κατ. Ἅγιος Παῦλος, πλουσία πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ διάσημος καθ' ἅπασαν τὴν Βρασιλίαν διὰ τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν εὐγενῆ συμπεριφορὰν τῶν γυναικῶν τῆς.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 75160 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κά-

Ποιοὶ 7600000, ὧν τὸ ἥμισυ εἶνε νιγρῖται, οἱ δὲ λοιποὶ λευκοὶ μιγάδες καὶ Ἰνδοί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ αὐτοκράτορος· εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν ἔτι πλανῶνται πολλαὶ ἰνδικαὶ φυλαί, οἷον οἱ Βοτοκοῦδαι, λίαν ἄγριοι καὶ ἀνθρωποφάγοι κτλ.

Τὸ κλίμα τῆς Βρασιλίας εἶνε εἰς μὲν τὰ βόρεια ἔνεκα τῶν ἐλωδῶν πεδιάδων καὶ τῆς μεγάλης θερμότητος νοσῶδες, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια καὶ μεσημβρινὰ μέρη τερπνόν· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς, οὐ ἐλάχιστον εἶνε καλλιεργημένον, εἶνε εὐφορώτατον παράγον ὀρύζιον, βάμβακα, καπνόν, ζαχαροκάλαμον, καφρέν, ἰνδικόν, ἱεκακουάναν κτλ. ἔχει δὲ καὶ ἄφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, χαλκοῦ, ἀδαμάντων, ἀμεθύστου, τοπαζίου καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων, ὡς καὶ πλῆθος πολυτίμων βαρικῶν ξύλων. Ἐξάγει δὲ καὶ δι' ἐμπορίαν πλὴν τῶν πολυτίμων ξύλων βάμβακα, δέρματα βοῶν, στέγρ κτλ.

Π Ε Ρ Ο Υ Ϊ Α.

Μῆκ. Δ. 66°—83° 40'.

Πλάτ. Ν. 3° 30'—21° 20'.

Ἡ Περούτι ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Χιλῆς, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ὁ Φραγκίσκος Πιζάρος ὑπέταξεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν τὴν Περούτιν τὸ 1524· ἀλλὰ τὸ 1821 ἐπαναστατήσασα ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος δημοκρατία. Ἡ Περούτι ἐσχημάτιζε πρὸ τῆς Ἰσπανικῆς αὐτῆς κατακτήσεως κράτος ἰσχυρὸν καὶ πολιτισμένον, διοικούμενον ὑπὸ τῶν καλουμένων ἡγεμόνων Ἰγκῶν, θεωρουμένων ὡς τέκνον τοῦ ἡλίου· ὁ δὲ χρυσὸς κατὰ τὴν κατάκτησιν ἦτο παρ' αὐτοῖς ἐν κοινῇ χρήσει.

Ὅρη. Αἱ Κορδιλλιέραι εἰσερχόμεναι εἰς τὴν Περούτιν διασχιζονται εἰς δύο κυρίως σειρὰς καὶ σχηματίζουσι τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς Ἀμερικῆς· τούτων ὑψηλότερη κορυφὴ εἶνε ὁ Σοράτας (7315 μέτ.) καὶ ὁ Τιλιμάνης (7696 μέτ.). Ἐκ τῶν ὀρέων δὲ τούτων πηγάζει ὁ Ἀμαζόνιος ποταμὸς καὶ πολλοὶ ἄλλοι αὐτοῦ παραπόταμοι, εὐφροσάτην κατασταίνοντες διὰ τῶν ὑδάτων τῶν τὴν χώραν. *Λίμνη* δ' ἀξία λόγου εἶν' ἐπὶ ὄροπεδίου πρὸς Ν. ἡ *Τιτικάκη*.

Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε *Λίμα*, πρωτ. τοῦ κράτους, δύο λεύγ. μακρὰν τοῦ Ὠκεανοῦ, ἔχουσα καλὰς ὁδοὺς, καλῶς κεκοσμημένους ναοὺς, πανεπιστήμιον καὶ 70 χιλ. κατ. *Αρεκουόπα*, πλησίον φοβεροῦ ἠφαιστείου εἰς τερπνὴν θέσιν, ἔχουσα λαμπρὰν βιομηχανίαν καὶ 40 χιλ. κατ. *Γουαμάγκα*, ὠραία πόλις ἔχουσα 39 χιλ. κατ. *Κοῦσκο*, ἡ πάλαι πρωτ. τῶν Ἰγκῶν, διασώζουσα ἀρχαῖα τῶν Ἰγκῶν ὄχυράματα, τὸν μέγαν ναὸν τοῦ Ἡλίου, μεταβληθέντα εἰς μοναστήριον Δομενικανῶν καὶ 50 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 25 χιλ. τετρ. μρ. οἱ δὲ κάτοικοι

1700000 κυβερνώμενσι δημοκρατικῶς· οἱ δ' ἐν αὐτῇ Ἴνδοι εἶνε πολυπληθέστεροι τῶν Εὐρωπαίων, καὶ πολλοὶ τούτων ζῶσιν ἔτι εἰς ἀγρίαν κατάστασιν.

Τὸ πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανὸν αὐτῆς μέρος συνίσταται ἐξ ἀμμωδῶν καὶ ἀνύδρων πεδιάδων, ἐστερημένων πάσης βλαστήσεως· ἔχει ὅμως κλίμα συγκερασμένον, δροσιζόμενον ὑπὸ τῶν θαλασσίων ἀνέμων καὶ τῶν πνεόντων ἔτι ἀπὸ τὰς Κορδιλιέρας· τὸ δὲ πρὸς Α. τῶν Κορδιλιερῶν ἔχει κλίμα ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος ὑποκείμενον εἰς συχνοὺς σεισμούς, ἀλλ' εἶνε εὐφορώτατον παράγον ὀρύζιον, βανάνας, ζαχαροκάλαμον, κακάον, ἰνδικὸν κτλ. ἔχει δὲ καὶ δάση κέδρων, ἀκακίῶν, ἐβένου, κηροξύλων, κτλ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολυτίμων λίθων.

Β Ο Λ Ι Β Ι Α.

Μῆκ. Δ. 59⁰—73⁰

Πλάτ. Ν. 10⁰—27⁰

Ἡ Βολιβία ἢ Ἄνω Περούια ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Δ. ὑπὸ τῆς Περούιας, πρὸς Α. καὶ Ν. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας καὶ τῆς Λαπλάτας.

ΣΗΜ. Ἡ Βολιβία ἢ Ἄνω Περούια καλουμένη ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἦτο ἠνωμένη μὴ τὴν Λαπλάταν, ἀλλὰ τὸ 1825 ἀπεσπάσθη καὶ ἐσχημάτισεν ἰδίαν δημοκρατίαν.

Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶνε τὰ αὐτὰ μὲ τὰ τῆς Περούιας· ποταμὸν δ' οὐδένα ἀξίον λόγου ἔχει, εἰ μὴ παραποτάμους χυνομένους εἰς τε τὸν Ἀμαζόνιον καὶ τὸν Λαπλάταν.

Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε *Ποτσόιο*, ἐκτισμένον 3900 μέτ. ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἔχουσα λαμπρὰ μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ 40 χιλ. κατ. *Χουκισάκα* ἐπὶ ποταμοῦ πρωτ. τῆς δημοκρατίας, καλῶς ἐκτισμένη πόλις ἔχουσα πλησίον λαμπρὰ μεταλλεῖα ἀργύρου, πανεπιστήμιον καὶ 30 χιλ. κατ. *Λαπάτση*, ἡ ἀκραιότερα πόλις τῆς Βολιβίας, ἔχουσα λαμπρὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ 80 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι ὑπὲρ τὸ 1500000 κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς.

Τὸ πρὸς Δ. αὐτῆς μέρος εἶνε τόπος ξηρὸς καὶ ἀκατοίκητος, τὸ δ' ἐν τῇ μέσῳ ἔχει κλίμα συγκερασμένον καὶ καλύπτεται ὑπὸ ὄρεων περιλαμβανόντων καὶ πολλὰς εὐφόρους κοιλάδας, ἐν αἷς ἐπικρατεῖ παντοτεινὸν ἔαρ· τὸ δ' ἀνατολικὸν ἔχει ἐκτεταμέναις πεδιάδασι κεκαλυμμέναις ὑπὸ δασῶν καὶ ποτιζομένας ὑπὸ διαφόρων ποταμῶν. Ἐνταῦθα φύεται καὶ ἡ ἄμπελος, ἡ ἐλαία, ὁ φοῖνιξ, ὁ βάμβαξ, ὁ πλάτανος κτλ. ἔχει δάση ἐκτεταμένα, φέροντα πολύτιμα ξύλα, καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου ἀφθονώτατα. Ἐνταῦθα δὲ ζῆ καὶ τὸ μέγα πτηνὸν ὁ κόνδωρ καὶ διάφορα ἄγρια ζῶα· οἷον ὁ ἰαγουάρης εἶδος ἀγριοχοίρου, ἡ μικρὰ ἄρκτος κτλ.

Λ Α Π Λ Α Τ Α.

Μῆκ. Δ. 64⁰—72⁰.

Πλάτ. Ν. 21⁰ 30'—41⁰.

Ἡ Λαπλάτα ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βολιβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας, τῆς Παραγουάνης, τῆς Οὐρουγουάης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Παταγονίας καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Χιλῆς.

Ἡ Λαπλάτα ἀνεκαλύφθη τὸ 1513 ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Διάκου καὶ ἐπετάχθη εἰς τὴν Ἰσπανίαν μετ' αὐτῆς δ' ἦτο ἠνωμένη καὶ ἡ Παραγουάνη, τῆς ὁποίας μέρος ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τῶν Ἰνσοῦϊτῶν μέχρι τοῦ 1767, ὅτ' ἐδιώχθησαν, καὶ ἡ Οὐρουγουάη ἦν ὑπέταξε τὸ 1821 ἠ Βρασιλία. Ἡ Λαπλάτα ὅμως τὸ 1840 ἐπαναστατήσασα ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος δημοκρατία· ἐπίσης δὲ καὶ ἡ Παραγουάνη σχηματίζει ἕκτοτε ἴδιον κράτος. Καὶ ἡ Οὐρουγουάη ὡσαύτως ἀποσπασθεῖσα τῆς Βρασιλίας τὸ 1828 ἐκηρύχθη δημοκρατία ἀνεξάρτητος.

**Ὅρη.* Τῆς Λαπλάτας ὄρη εἶνε πρὸς Δ. αἱ *Κορδιλλιέραι*, καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τὰ *Βρασιλιακὰ* ὄρη. Ποταμοὶ δ' ὁ *Λαπλάτας*, ὅστις πηγάζων ἕκ τε τῶν Κορδιλλιερίων καὶ τῶν Βρασιλιακῶν ὄρεων καὶ διερχόμενος διὰ τῆς ὁμωνύμου του πεδιάδος καὶ δεχόμενος τοὺς ποταμοὺς *Παραγουάνην* καὶ *Οὐρουγουάνην* ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Ἐπισημότεραι πόλεις τῆς *Λαπλάτας* εἶνε *Βουενοσάϊρες* (Βυάερος) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Λαπλάτα εἰς ὠραίαν θέσιν, πρωτ. τῆς Λαπλάτας, πλουσία καὶ καλῶς ἐκτισμένη πόλις ἔχουσα πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον δερμάτων, ζῶων κλ. καὶ 420 χιλ. κατ. *Μενδόσα* πρὸς Δ. ὠραία πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα ὀνομαστοὺς αἶνους. *Σανταφὲ* ἐπὶ τοῦ Λαπλάτα, ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ *Οὐρουγουάης* πρωτ. *Μοντεβιδεον* ἐπὶ τοῦ Λαπλάτα πανταχόθεν σχεδὸν περικυκλωμένη ὑπὸ ὑδάτων, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα καὶ 46 χιλ. κατ. τῆς δὲ *Παραγουάης* πρωτ. *Αράληψις* ἐπὶ τοῦ *Παραγουάη*, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον δερμάτων, καπνοῦ, κλ. καὶ 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 24000 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι τῆς ἰδίως Λαπλάτας 2 ἑκατ. τῆς Οὐρουγουάης 200 χιλ. καὶ τῆς Παραγουάης 300 χιλ. ἥδη δ' ἅπασαι κυβερνῶνται δημοκρατικῶς ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἔτι ἐν αὐταῖς Ἴνδοι εἰς ἀγρίαν κατάστασιν.

Τὸ κλίμα δ' αὐτῆς εἰς τὰς ὑψηλὰς κοιλάδας εἶνε ψυχρὸν, χαμηλότερα ὅμως συγκρινᾶται καὶ κατασταίνεται γλυκύτατον. Ἔχει δ' ἡ χώρα πολλὰς ἐρήμους καλουμένας *πάμπας*, ἀλλὰ καὶ πλείστας εὐρυχώρους πεδιάδας καὶ κοιλάδας παραγούσας σίτον, κριθήν, βάμβηκα, καπνόν, ζαχαροκάλαμον, κίμινον, κακάον, ἰνδικόν, λαμπρὸν καὶ μάλιστα διὰ

τοὺς παρὰ τὸν Οὐρουγουάνη λειμῶνάς των κτηνοτροφίαν βοῶν, προβάτων, αἰγῶν, ἵππων· ἀλλὰ καὶ ἐν ἀγρία καταστάσει ταῦτα περιπλανῶνται ἀγεληθὸν εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὰς ἐρήμους, ἐνθα καὶ ἀγρία θηρία εὐρίσκονται· οἷον ἰαγουάροι, κουγουάροι, λάμαι, βίζακον κτλ.

Χ Ι Λ Η.

Μήκ. Δ. 72⁰—76⁰ 30'.

Πλάτ. Ν. 25⁰—43⁰.

Ἡ Χιλὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Περουίτας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Παταγονίας καὶ τῆς Λαπλάτας καὶ πρὸς Ν. καὶ Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Χιλὴ κατεκτήθη τὸ 1540 ὑπὸ τοῦ Πέτρου Βαλδιθία Ἰσπανοῦ, ἀλλὰ τὸ 1818 ἀπεσπάζθη τῆς Ἰσπανίας καὶ ἐσχημάτισε δημοκρατίαν ἀνεξάρτητον.

Ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε *Σαντιάγος*, καλῶς ἐκτισμένη πόλις ἐπὶ εὐφόρου πεδιάδος πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα τερπνὸν κλίμα, λαμπρὸν νομισματοκοπεῖον, καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ 80 χιλ. κατ. *Βαλπάραισον* (Κοιλὰς παραδείσου), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ Κράτους, ἔχουσα 70 χιλ. κατ. *Βαλδιθία*, μικρὰ ἀλλ' ὄχυρὰ πόλις ἔχουσα ἓνα τῶν καλλιτέρων λιμένων τῆς Ἀμερικῆς.

Εἰς τὴν Χιλὴν ἀνήκουσιν ἡ ἔρημος νῆσος τοῦ Ἰωάννου Φερνανδῆ καὶ αἱ νῆσοι Χιλόαι, ὧν 25 εἶνε κατοικημέναι, ἔχουσαι πολλοὺς μικροὺς λιμένας,

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 3370 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 1600000 κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· ἀλλ' εἰς τὸ νότιον αὐτῆς ὑπάρχουσι καὶ λαοὶ ἀνεξάρτητοι οἱ Ἀρευκανοὶ ζῶντες ληστρικὸν βίον. Τὸ κλίμα τῆς Χιλῆς εἶν' ἕνεκα τῶν Ἄνδεων γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἔδαφος παράγει πρὸς βορρᾶν τὰ φυτὰ καὶ τοὺς καρποὺς τῶν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τόπων, εἰς δὲ τὸ νότιον ἐπιδίδουσιν οἱ δημητριακοὶ καρποί, τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη τῆς Εὐρώπης· ἔχει δὲ καὶ δάση ἐκτεταμένα.

Ζῶα δ' αὐτῆς εἶνε ἡ προβατοκάμηλος, καὶ πτηνὰ ὁ κόνδωρ, τὸ μικρότατον τῶν πτηνῶν κολίτριον, στρουθοκάμηλοι, πελεκάν κτλ. Μεταλλεῖα δ' ἔχει ἄφθονα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, τοπαζίου, ρουβίνου, σαπφείρου, γαιανθράκων, κτλ.

ΠΑΤΑΓΟΝΙΑ.

Μήκ. Δ. 67⁰—78⁰.

Πλάτ. Ν. 39⁰—54⁰.

Ἡ Παταγονία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Χιλῆς καὶ τῆς Λαπλάτας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μαγελλανικοῦ πορθμοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Παταγονία εἶνε σχεδὸν ἔρημος καὶ ἐλάχιστα γνωστέ. Μέχρι τινὸς αἱ Παταγονεῖς ἐθεωροῦντο ὡς οἱ ὑψηλότεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἤδη ἐγνώσθη τέλος ὅτι δὲν εἶνε τοσοῦτον ὑψηλοί· φαίνονται ὅμως τοιοῦτοι ἕνεκα τοῦ μακροῦ στήθους των.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 13800 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 3 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κυβερνώμενοι ἀνεξαρτήτως ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων, καὶ θεωρούμενοι ὑπὸ τῶν περιγητῶν ὡς φιλόξενοι καὶ εἰρηνικοί. Κύριον δ' ἐπιτήδευμα ἔχουσι τὴν ἀλιεῖαν καὶ τὴν θήραν, διὸ καὶ τρέφουσι πολλοὺς κύνας· εἶνε δὲ καὶ περίφημοι ἵππεῖς.

Τὸ κλίμα τῆς Παταγονίας εἶνε εὐμετάβλητον, ὡς πνεόντων ἐν αὐτῇ ἀδιακόπως ὀρμητικῶν ἀνέμων, τὸ δ' ἔδαφος εἰς τὰ βόρεια εἶνε πλήρες παμπῶν καὶ εἰς τὰ ἀνατολικά ξηρὸν, γυμνόν, ἀμμώδες καὶ ἐστερημένον δένδρων· τὰ δὲ δυτικὰ ἕνεκα τῶν Ἄνδεων εἶνε ὄρεινά καὶ κεκαλυμμένα ὑπὸ δασῶν καὶ πάγων.

Πρὸς Ν. τῆς Παταγονίας κεῖνται 4 ἡ Γῆ τοῦ Πυρός, οὔσα σύμπλεγμα νήσων, ὧν τὸ Β. καὶ Α. ἔχει βοσκὰς καὶ δένδρα, ἐτι δὲ ζῶα λαγούς, ἀλώπεκας, ἵππους, τὰ δ' ἄλλα μέρη εἶνε ψυχρά, ἀκαρπα καὶ ξηρά, κατοικούμενα ὑπὸ τῶν Ἰνδιάνων, ἐγγωρίου ἀγαθοῦ λαοῦ καὶ δειλοῦ, ζῶντος διὰ τῆς ἀλιείας καὶ ἐνδυομένου μὲ δέρματα θαλασσίων ζῶων· 2 αἱ Νῆσοι τῶν Κρατῶν, οὔσαι βραχῶδεις. Ἐνταῦθα οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι καταστήματα διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν φαλιῶν τὸ Ὀσπαρον κτλ. 3 αἱ Μαλιούται, εἰς τὰς ὁποίας οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι τι φρούριον καὶ ἄλλα μικρὰ καταστήματα· 4 ἡ Νέα Γεωργία, οὔσα βράχος κεκαλυμμένος ὑπὸ πάγων.

ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ.

Δυτικαὶ Ἰνδίαὶ λέγονται αἱ Ἀντίλλαι καὶ αἱ Βαχαρμικαὶ νῆσοι, κείμεναι μεταξὺ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν· αἱ Ἀντίλλαι δὲ διαίρουνται εἰς Μεγάλας καὶ Μικρὰς Ἀντίλλας.

ΣΗΜ. Αἱ δυτικαὶ Ἰνδίαὶ ἀνεκαλύφθησαν πρῶται ὑπὸ τοῦ Κολόμβου τὴν 12 Ὀκτωβρίου 1492. Οἱ Ἰσπανοὶ οἱ κατακτῆσαντες τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας ἀπῆλθον μετὰ τὴν ἀντίστασιν ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα Καραΐβων. Ἄλλ' ἅμα κατὰ τὸν 18 αἰῶνα οἱ Γάλλοι, Ἄγγλοι καὶ Ὀλλανδοὶ ἠθέλησαν εἰς αὐτὰς νὰ συστήσωσιν ἀποικίας, εὐθύς καὶ οἱ Καραΐβαι ὅλως κατεστράφησαν.

Βαχαρμικαὶ νῆσοι. Αὗται κείμεναι ΝΑ. τῆς Φλωρίδος εἶνε 500 ὑποκείμεναι εἰς τοὺς Ἄγγλους· τούτων ἐπισημότεραι εἶνε ἡ Μεγάλη Βαχαρά, ἡ Ἀβακος, ἡ Πρόνοια, ἧς πόλις εἶνε ἡ Νασσάου, ἐν ᾗ ἐδρεύει ὁ Ἄγγλος διοικητής, ἡ Σανσαλβάδωρ, εἰς ἣν τὸ πρῶτον ἐπέβη ὁ Κολόμβος. Αὗται ἔχουσιν ἔδαφος ξηρὸν καὶ ἀκαρπον καὶ εἶνε ἐκτεθειμένα· εἰς σφοδροὺς ἀνέμους καὶ εἰς πνιγρὰν ἀτμόσφαιραν.

Τὰ πηγαῖα ὕδατα ἐν αὐταῖς εἶνε σπάνια καὶ τὸ κυριώτερον τῶν προϊόντων τῶν εἶνε ὁ βάμβαξ.

Μεγάλαι Ἀντίλλαι. Αὗται εἶνε κυρίως τέσσαρες· 1 ἡ *Κούβα*, ἡ μεγαλειτέρα τῶν Ἀντιλλῶν (1400000 κατ.) πρωτ. Ἀβάρα, ἔχουσα εὐρύχωρον λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 180 χιλ. κατ. Ἡ *Κούβα* ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς ἔχει κλίμα θερμώτατον καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῶν βροχῶν λίαν νοσῶδες· διότι τότε ἡ κιτρινοθέρμη κάμνει ἐνταῖθα μεγάλας καταστροφάς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς εἶνε εὐφορώτατον παράγον, ἀραβόσιτον, καφρέν, ζαχαροκάλαμον, καπνόν, βάμβακα κτλ. ἔχει δάση φέροντα πολύτιμα ξύλα καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου κτλ. 2 ἡ *Γαμάικα* (440 χιλ. κατ.) πρωτ. *Σαιν-ζιάγος*, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Κιγκιστόνη*, ἡ ἐπισημότερα καὶ ἐμπορικώτερα πόλις τῆς Ἰαμαϊκῆς, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Ἡ Ἰαμαϊκὴ ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς ἔχει κλίμα ἕνεκα τῆς θερμότητός του ὄχι καλὸν διὰ τοὺς Εὐρωπαίους, ἀλλ' ἔδαφος λίαν εὐφορον, παράγον κανέλλαν, ἀραβόσιτον, βανάνας κτλ. 3 ἡ Ἀττή πρωτ. Ἀγ. *Δομιγγος* ἔχουσα 12 χιλ. κατ. ἔτι δ' ὁ *Λιμηρ* τοῦ *Πρίγγητος*, ὄχι καλῶς ἐκτισμένη πόλις, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 21 χιλ. κατ. Ἡ Ἀττή σχηματίζουσα ἤδη δημοκρατίαν ἔχει περὶ τὰς 700 χιλ. κατ. ἐξ ὧν 40 χιλ. εἶνε λευκοί, οἱ δ' ἄλλοι μαῦροι. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶν' ἐπὶ τῶν ὀρέων ὑγιεινώτατον, εἰς δὲ τὰς πεδιάδας ἕνεκα τῆς θερμότητος καὶ τῆς ὑγρασίας διὰ τοὺς Εὐρωπαίους καταστρεπτικόν· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς καίτοι ὀρεινὸν εἶνε εὐφορώτατον παράγον γεώμηλα, Ἴγναμον, ἀραβόσιτον, ἐπὶ δὲ τῶν ὀρέων ἔχει καὶ μέταλλα πολύτιμα. 4 *Πορτόρικος* (380 χιλ. κατ.) πρωτ. Ἀγ. *Γωάννης* αὕτη ὑποκειμένη εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς ἔχει ὄρη ὑψηλά, ἀλλὰ καὶ γῆν λίαν εὐφορον, παράγουσαν ὅλα τὰ προϊόντα τῶν ἄλλων νήσων.

Μικραὶ Ἀντίλλαι. Τούτων ἐπισημότερα ἀρχιπελάγη εἶνε· 1 αἱ *Νῆσοι τῶν Παρθένων*, ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς· 2 αἱ *Νῆσοι αἱ πρὸς Ν.* τῶν Παρθένων ὡσαύτως ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, Γάλλους καὶ Ὀλλανδοὺς· 3 ἡ *Γουαδελούπα*, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Γάλλους καὶ ἔχουσα 110 χιλ. κατ. 4 ἡ *Δομινίκη*, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Γάλλους· 6 ἡ *Μαρτινίκη*, ἀνήκουσα μετὰ τῶν μεσημβρινωτέρων αὐτῆς νήσων εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ ἔχουσα 140 χιλ. κατ. Ἡ τοῦ *Σταυροῦ* καὶ τοῦ Ἀγ. *Θωμᾶ* εἰς τοὺς Δανούς, καὶ ὁ τοῦ Ἀγ. *Βαρθολομαίου* εἰς τοὺς Σουηδοὺς. Αἱ πλεῖσται τῶν Μικρῶν Ἀντιλλῶν ἔχουσι κλίμα συγκρινωμένον ὑπὸ τῶν θαλασσίων ἀνέμων καὶ τῶν ἀφθόνων βροχῶν· τὸ δ' ἔδαφος ἐν μέρει μὲν εἶνε ξηρὸν, ἀνυδρὸν καὶ ἠρκασειῶδες, ἀλλ' ἐν γένει εἶν' εὐφορώτατον, παράγον ὅλα τὰ προϊόντα τῶν Μεγ. Ἀντιλλῶν.

Εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας συγκαταλέγονται καὶ ἡ *Μαργαρίτα*,

ἡ Κορή, ἡ Κουβέγα ἀνήκουσαι εἰς τὴν Βενεζουέλαν, ἡ Εὐάερος, τὸ Κουράκαον κτ. ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς. Ἄπασαι αὗται αἱ νῆσοι τῶν Προσανέμων καλούμεναι, εἶνε πετρώδεις καὶ ξηραὶ, μὴ ἔχουσαι πόσιμα ὕδατα, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐταῖς καὶ εὐφορα πεδία, παράγοντα βάμβακα, ζαχαροκάλαμον κτλ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν εἶνε 2570 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι $3\frac{1}{2}$ ἑκατ. τὸ πλεῖστον δυτικοὶ Εὐρωπαῖοι καὶ μαῦροι, καὶ μίγμα λευκῶν καὶ μαύρων.

Δύο ὥραι τοῦ ἔτους ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν, ἡ ξηρὰ διαρκούσα ἀπὸ τοῦ τέλους Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου, καὶ ἡ βροχερὰ διαρκούσα κατὰ τοὺς ἄλλους μῆνας τοῦ ἔτους. Καὶ ἐν καιρῷ μὲν τῆς ξηρᾶς ὥρας ὁ οὐρανὸς τῶν Δυτ. Ἰνδιῶν εἶνε αἴθριος, κατὰ δὲ τὴν βροχερὰν ἐπικρατοῦσαι τρομεραὶ θύελλαι καὶ καταιγίδες. Αἱ νῆσοι αὗται συχνάκις πᾶσχουσιν ὑπὸ καταστρεπτικῶν σεισμῶν, ἀλλ' εἶνε εὐφροτάται παρὰ τοὺς ἄλλους προΐοντα τὸς Ἀφρικῆς, Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς καὶ φυτὰ δὲ μεταφερθέντα ἐκεῖ ἐξ Εὐρώπης πολὺ ἐπέδωκαν ἐκ δὲ τῶν ζώων μόνον οἱ χοῖροι καὶ οἱ λαγιδεῖς ἐνεκλιματίσθησαν.

ΩΚΕΑΝΙΑ.

Ἡ Ὀκεανία κειμένη ΝΑ. τῆς Ἀσίας καὶ Δ. τῆς Ἀμερικῆς συνίσταται ἐκ τῆς Νέας Ὀλλανδίας ἢ Αὐστραλίας καὶ πολλῶν ἄλλων νήσων διεσκορπισμένων κατὰ τὸν Μέγαν Ὀκεανόν.

Αἱ πλεῖστοι νῆσοι τῆς Ὀκεανίας εἶνε βουνώδεις, ὑψηλαὶ καὶ ἠραιστειώδεις ὡς τῆς Ὀβαίτης μίᾳς τῶν Σανδwichῶν τὰ ἠραιστεία ἔχουσιν ὕψος 4000 μέτ. καὶ τῆς Παχίτης 4100 μέτ. ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλαὶ ἄλλαι νῆσοι, αἱ ὁποῖαι εἶνε χαμηλαὶ καὶ στρογγύλαι.

Εἰς ταύτας δ' ἀπάσας σχεδὸν πίπτει βροχὴ, καὶ τὸ κλίμα τῶν εἶνε θερμώτατον, μετριαζόμενον ὑπὸ τῆς γειτνιασεως τῆς θαλάσσης· φυτὰ δὲ καὶ ζῶα ἔχει ὅλως παράδοξα καὶ ἰδιόμορφα.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ὀκεανίας εἶνε ὑπὲρ τὰ 30 ἑκατ. τῶν ὁποίων 6 δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Μαλαϊκὴν φυλὴν· διαιροῦνται δ' οὗτοι εἰς Αἰθίοπας Μαλαίους κατοικοῦντας τὴν νέαν Ὀλλανδίαν καὶ τὰς πρὸς Α. καὶ Β. αὐτῆς νήσους, καὶ εἰς κίτρινοὺς Μαλαίους κατοικοῦντας ἀπάσας τὰς ἄλλας νήσους.

Καὶ οἱ μὲν Αἰθίοπες Μαλαῖοι ἔχοντες χρῶμα μέλαν καὶ μέλαιναν καὶ οὐλὴν κόμην εἶνε ἀνθρωποράγοι καὶ ἀνθρωποθύται, ζῶντες βίον πλάνητα. Οἱ δὲ παρὰ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες κίτρινοι Μαλαῖοι ἔ-

χουσι θρησκείαν εἰδωλολατρικήν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνεμίχθησαν ἔθιμά τινα τοῦ βραμισμοῦ, τοῦ βουδισμοῦ, τοῦ μωαμεθανισμοῦ καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ γινώσιν τινα τῆς γεωργίας, τῆς μεταλλουργίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, προσδεύοντες μᾶλλον εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸν πόλεμον. Οἱ δ' ἄλλοι κίτρινοι Μαλαῖοι οἱ πρὸς τὰ ἀνατολικά κατοικοῦντες εἶνε ἀνθρωποθύται καὶ ἀνθρωποφάγοι, ζῶντες κτηνώδη βίον καὶ τρεφόμενοι ἀπὸ αὐτοφρεῖς καρπῶν καὶ ἰχθύας τῆς θαλάσσης, καίτοι ὀλίγον ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν εἶνε ὁμῶς ἐπιδεκτικώτεροι τῶν ἄλλων Μαλαίων εἰς τὸν χριστιανισμόν.

Ἡ Ὀκεανία συνήθως διαιρεῖται εἰς τέσσαρα τμήματα τὴν *Μαλαισίαν*, τὴν *Μελανησίαν*, τὴν *Μικρονησίαν*, καὶ τὴν *Πολυνησίαν*.

Μ Α Λ Α Ι Σ Ι Α.

Τῆς Μαλαισίας κειμένης εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ὀκεανίας τὰ πέντε αὐτῆς ἀρχιπελάγη εἶνε:

- α. *Νῆσοι τῆς Σόνδης*. Τούτων ἐπισημότεραι εἶνε: 1 *Σουμάτρα* ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἔχουσα πόλεις *Ἀχέμην* πρωτ. ὁμων. βασιλείου, ὠραίαν καὶ ἐμπορικὴν μὲ 40 χιλ. κατ. καὶ *Παδάγγην*, ἔδραν τοῦ Ὀλλανδοῦ διοικητοῦ, ἔχουσαν 10 χιλ. κατ. Ἡ νῆσος αὕτη διασχιζομένη ὑπὸ πολλῶν σειρῶν ὀρέων (3800 μέτ.) καὶ διατεταταμένη ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ περιλαμβάνει πολλὰ βασίλεια: 2 *Ταῦα*, ὠραία νῆσος ὑποκειμένη σχεδὸν ἅπασα εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς: ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶνε *Βαταῦα*, πρωτ. τῶν ἐν Μαλαισίᾳ Ὀλλανδικῶν κτήσεων, ἔχουσα εὐρύχωρον λιμένα καὶ 70 χιλ. κατ. μόνον διὰ τὸ νοσῶδες αὐτῆς κλίμα: *Σουραβαῦα*, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 160 χιλ. κατ.
- β. *Μολοῦκαι* ὑπὸ τὸν Ἰσημερινόν, ὑποκείμεναι σχεδὸν ἅπασαι εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς. Τούτων ἐπισημότεραι εἶνε ἡ *Τιμόρη*, *Μακιάρη*, *Μοτίρη Βαχγιανή* καὶ *Γίλολορ*.

γ. *Κελέβη* ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀξιοσημείωτος διὰ τὸ σχῆμά της νῆσος ὑποκειμένη ἅπασα εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς. Πρωτεύουσα δὲ τῶν ἐπισημότερων κρατῶν της εἶνε ἡ *Βαῦδα*, καὶ ἡ *Ροτερδάμη* κατοικουμένη ὑπὸ Ὀλλανδῶν. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε εὐφορώτατη παράγουσα ἀφρόνως ὀρύζιον, βάμβακα, κινάμωμον, μοσχοκάρυα, πέπερι, καμφοράν, πολύτιμα ξύλα, καὶ ἔχει ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ.

δ. *Βόρνεος* ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ, μεγάλη καὶ ἠφιστεϊώδης νῆσος, ἧς τὸ ἥμισυ περίπου ἀνήκει εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς: ταύτης ἐπισημότερα πόλις εἶνε *Βόρνεος* πρωτ. ὁμων. βασιλείου, ἐμπορικωτάτη ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Τὸ κλίμα τῆς νήσου ταύτης εἶνε νοσῶδες, τὸ δ' ἔδα-

φος φέρει πέπερι καὶ ἄλλα διάφορα προϊόντα καὶ ἀξιολόγους ἀδάμαντας· οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ἀγριώτατοι.

ε. *Φιλιππῖναι* πρὸς Β. τῆς Βορνέου, ἀνήκουσαι σχεδὸν ἅπασαι εἰς τοὺς Ἰσπανούς· τούτων ἐπισημότεραι νῆσοι εἶνε· *Λουσόν*, ἔχουσα πόλιν *Μαρίλλην* πλουσιωτάτην καὶ ἐμπορικωτάτην ἐπὶ πλωτοῦ ποταμοῦ μὲ 100 χιλ. κατ. 2 *Μινδάραος*, ὠραία νῆσος μὲ ὁμών. πόλιν ἔχουσαν καλὸν λιμένα καὶ ἰσχυρὸν φρούριον. Εἶνε εὐφορωτάτη νῆσος, ἀλλ' οἱ σεισμοὶ πολλάκις καταστρέφουσιν αὐτήν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 19100 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 30 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. ὧν 2 $\frac{3}{8}$ ἑκατ. κατοικοῦσι τὴν Σουμάτραν, 13 ἑκατ. τὴν Ἰαύαν, $\frac{1}{2}$ ἑκατ. τὴν Κελέβην, 1 $\frac{1}{8}$ ἑκατ. τὴν Βορνέον, $\frac{1}{2}$ τὰς Φιλιππίννας, καὶ οἱ λοιποὶ τὰς ἄλλας μικροτέρας νήσους τῆς Μαλαισίας, ὑποκειμένας τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς.

Τὸ κλίμα αὐτῶν, ἂν καὶ διὰ τῶν πλείστων διέρχεται ὁ Ἰσημερινός, εἶν' ἐν γένει συγκερασμένον, τὸ δ' ἔδαφος ὄρεινόν καὶ ἠψιπειωδές, ἀλλ' εὐφορώτατον παράγον ὀρύζιον, ἰνδικόν, καφρέν, κανέλλαν, μοσχοκάρυα, ἀρώματα, κτλ. ἔχουσι δ' αὐταὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου καὶ ἡ Βόρνεος ἀδαμάντων.

ΜΕΛΑΝΗΣΙΑ.

Ἡ Μελανησία κειμένη ΝΑ. τῆς Μαλαισίας περιλαμβάνει τὴν *Νέαν Ὀλλανδίαν*, πρὸς Ν. τὴν *Γῆν τοῦ Διέμεν*, πρὸς Β. τὴν *Νέαν Γουινέα*, τὴν *Νέαν Βρεττανίαν* καὶ ἄλλας μικροτέρας νήσους.

Νέα Ὀλλανδία. Ταύτης περίπου οὐσῆς τὰ $\frac{1}{3}$ τῆς Εὐρώπης τὸ ἐσωτερικὸν εἰσέτι δὲν εἶνε καλῶς γνωστόν. Καὶ ὄρη μὲν αὐτῆς γνωστά νῦν εἶνε ἐν τῷ μέσῳ τὰ τοῦ *Στουάρτου*, ἐν δὲ τῷ ΝΑ. τὰ *Κυαρά* ὄρη· ποταμοὶ δ' ὁ *Θόμφων* καὶ ὁ *Μουράης*, καὶ λίμναι ἡ *Ἐῆρη*, ἡ *Γαιρδῆρη* καὶ ἡ *Τορένη*· τὰ δὲ παράλια ὠνομάσθησαν διαφόρως ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων, παράγοντα ἐλάχιστα τῶν χρησίμων εἰς τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου προϊόντα. Τὸ βόρειον παράγει μοσχοκάρυα, ἰνδικόν, καφρέν, ζαχαροκαλαμὸν, καὶ τὸ νότιον ἤδη δημητριακοὺς καρπούς· ἐξάγει δὲ πλῆθος μαλλίων ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐξ Εὐρώπης μεταφερθέντων καὶ πολλαπλασιασθέντων. Οἱ δὲ ἰθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς εὐρίσκονται εἰς θηριώδη κατάστασιν, ὄντες ἀνθρωποφάγοι καὶ ἀνθρωποθῦται.

Ἐπισημότεραι δ' αὐτῆς πόλεις πρὸς τὸ ΝΑ. εἶνε *Σύδνεη*, πρωτ. τῶν ἐνταῦθα Ἀγγλικῶν κτήσεις ἐπὶ ὠραίας θέσεως εἰς τὸν *Βοτάνιον* κόλπον, ἔχουσα ἓνα τῶν ὠραιότερων λιμένων τοῦ κόσμου καὶ 100 χιλ. κατ. *Μελβούρνη*, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Νέας Ὀλλανδίας ἔχουσα

μεταλλεία χρυσοῦ λαμπρὸν λιμένα καὶ 130 χιλ. κατ. Ἀδελαΐς πρὸς Ν. ἔχουσα μεταλλεία χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ καὶ 50 χιλ. κατ.

Ἡ τοῦ *Διέμεν* ἢ *Τασμαρία* πρὸς Ν. τῆς Νέας Ὀλλανδίας, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, πρωτ. αὐτῆς Ὀβερόβη, μικρὰ ἀλλὰ καλῶς ἐκτισμένη πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης θεωροῦνται μαλακοὶ τὰ ἦθη καὶ εὐπροσῆγοροι. Ἐνταῦθα ἀποστέλλονται οἱ ἐπὶ μεγάλοις ἐγκλήμασι καταδικαζόμενοι ἐν Ἀγγλίᾳ.

Νέα Γουϊντά ἢ *Παπουασία* πρὸς Β. τῆς Νέας Ὀλλανδίας, ἐκ τῶν μεγαλειτέρων νήσων τοῦ κόσμου καὶ πολὺ ἐτι ἄγνωστος, κατοικουμένη ὑπὸ ἀγρίου λαοῦ. Αἱ ἀκταὶ αὐτῆς εἶνε γραφικώταται, τὰ δὲ δάση τῆς πλήρη πτηνῶν καὶ μάλιστα τῶν καλουμένων παραδεισιῶν. Φέρει δὲ καὶ μοσχοκάρυα, σιδηρόξυλα, κοκκοφοίνικας κτλ. Ταύτης τὸ νότιον μέρος κατέχουσιν οἱ Ὀλλανδοί.

Νέα Βρεττανία. Τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦτο περιλαμβάνει τὴν ἰδίως *Νέαν Βρεττανίαν*, τὴν *Νέαν Ἰρλανδίαν* καὶ τὴν *Νέαν Ἀρνοβερίαν*, αἵτινες κατοικοῦνται ὑπὸ ἀγρίων λαῶν. Ἐν αὐταῖς φθύνονται ἀφθόνως μοσχοκαρυαί, κοκκοφοίνικες κτλ.

Εἰς τὴν Μελανησίαν ἀνήκουσι καὶ τὰ ἀρχιπελάγη τοῦ *Σαλομῶντος*, τῶν *Λουσιάδων*, τοῦ *Ἀγ. Πνεύματος*, τῆς *Νέας Καλιθορίας* καὶ τῶν *Νήσων Οὐτέη*. Οἱ κάτοικοι ὅλων τούτων τῶν νήσων εἶνε ἀγριώτατοι καὶ ἀνθρωποφάγοι· ἐν δὲ τῇ *Νέᾳ Καλιθονίᾳ* ὑποκειμένη εἰς τὴν Γαλλίαν μεταχειρίζονται εἰς τροφήν καὶ λιπαράν τινα γῆν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 84300 τετρ. μυρ. αἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 2 ἑκατ. Νιγρίται, ὧν τὸ ἥμισυ περίπου ἀνήκει εἰς τὴν *Νέαν Ὀλλανδίαν*, τὸ πλεῖστον πολεμικοί, θηριώδεις καὶ ἀνθρωποφάγοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν μαύρην φυλὴν τῆς Ὠκεανίας. Κλίμα δ' ἔχει, καίτοι εὐρίσκεται ἀπασα εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὑγιεινὸν καὶ ἑδαφος ὄρεινόν καὶ ἡφαιστειῶδες, παράγον ἀρώματα καὶ μοσχοκάρυα, τὸ ξύλον νάταλον καὶ μεταλλεῖα ἀφθονα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ κτλ.

ΜΙΚΡΟΝΗΣΙΑ.

Ἡ Μικρονησία κειμένη πρὸς Β. τῆς Μελανησίας συνίσταται ἐκ πολλῶν μικρῶν νήσων. Περιλαμβάνει δ' αὐτὴ τὰ ἀρχιπελάγη τοῦ *Μαγελλάνου*, τοῦ *Ανσῶνος*, τὰς νήσους *Πάλους*, τὰς *Μαριάνας*, τὰς *Καρολίνας*, καὶ τὰς τοῦ *Μαρσιάλου* καὶ τοῦ *Γιβέρτου*.

Μαγελλάνου ἀρχιπέλαγος. Αἱ νῆσοι αὐτοῦ, κειμένου παρὰ τὴν Ἰαπωνίαν, εἶνε ἡφαιστειώδεις κατοικούμεναι ὑπὸ πολλῶν Ἰαπῶνων. Παρ' αὐτῷ κεῖται πρὸς Α. τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ *Ανσῶνος*.

Νῆσοι Πάλου. Τούτων ἐπισημότερα εἶνε ἡ *Βαβελθουάπῃ*, κατοικ-

κουμένη υπό λαού ζώντος ως ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ ἰχθύων καὶ ἔχοντος τέχνας τινὰς βιωτικὰς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῶν εἶνε εὐφρονον καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον Ἴγναμον, ἀρτόδενδρον, ἔβενον, κοκκοφοίνικας, κτλ.

Μαριάται νῆσοι. Τούτων ἐπισημοτέρα εἶνε ἡ *Γουάμη*, πρωτ. τοῦ ἰσπανοῦ διοικητοῦ ἔχουσα 4 χιλ. κατ. Τὰ ὄρη αὐτῶν εἶνε γυμνά, τὰ δ' εὐφορα μέρη παράγουσι κοκκοφοίνικας, χειμωνικά, βάμβακα, ἰνδικόν, κακάον, ὄρζιον, ζαχαροκάλαμον κτλ. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν ἔχουσιν ἀνάστημα ἀθλητικόν καὶ πολλοὶ ἠσπάσθησαν τὸν χριστιανισμόν.

Καρολίται νῆσοι. Τούτων ἐπισημοτέρα εἶνε ἡ *Γάπη*, ἡ μεγαλύτερα ὄλων ἔχουσα θέσιν τερπνὴν. Αὗται ἔχουσαι κλίμα τερπνὸν καὶ γῆν εὐφρονον παράγουσι χονδροτάτους καρπούς, ἀλλὰ πάσχουσι συχνὰ ὑπὸ θελλῶν. Οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν κυβερνώμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων εἶνε καλοὶ ναυτικοί, λίαν φιλόπονοι, πιστεύοντες εἰς ἓν ὕψιστον ὃν ἀγαπῶν τὸ καλὸν καὶ ἀποστρεφόμενον τὸ κακόν.

Νῆσοι Μαριάλου καὶ Γι.βέρτου. Αὗται ἔχουσιν ἀκτὰς περικυκλωμένας ὑπὸ σύρτεως κοραλιῶν, ἐμποδιζούσας τὴν ὀρεμὴν τῶν ὑδάτων τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ· εἶνε δ' εὐφοροὶ παράγουσαι ἀρτόδενδρον, κοκκοφοίνικας κτλ. ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ κάτοικοι αὐτῶν τρέφονται ὑπὸ ἰχθύων καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 170 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰς 70 χιλ. ἀνήκοντες ὡς καὶ οἱ τῆς Πολυνησίας εἰς τὴν κεντρικὴν φυλὴν. Εἶνε ὅμως ὀλίγον χαλκόχρους καὶ λίαν δεισιδαίμονες, λαλοῦντες διαφόρους γλώσσας εἰς τὰ διάφορα ἀρχιπελάγη καὶ ἔχοντες ἔθιμα διάφορα.

Π Ο Λ Υ Ν Η Σ Ι Α.

Ἡ Πολυνησία περιλαμβάνει τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν *Σανδβιχῶν νήσων*, τὰς νήσους *Μαρκεσίας*, τοῦ *Πομότου*, τοῦ *Πάσχα*, τῆς *Ἑταιρίας*, τὰς νήσους *Χαμβάς*, *Τόγγας*, *Μαγγίας* καὶ τὴν *Νέαν Ζηλανδίαν*.

Σανδβίχαι νῆσοι. Αὗται εἶνε ὄρειναι καὶ ἠριστειώδεις, ἔχουσαι κλίμα γλυκὺ καὶ γῆν εὐφορωτάτην παράγουσαν γεώμηλα, βανάνας, ζαχαροκάλαμον, Ἴγναμον, καπνόν, βάμβακα, πορτοκάλια, λεμόνια, ταμαρίνιον κτλ. Ἐπισημοτέρα αὐτῶν εἶνε *Χαουαΐη*, ὅπου τὸ 1799 ἐφονεύθη ὁ θαλασσοπόρος Κουῆκος, ἔχουσα τὸ ὄρος Μουάδρα (4840 μέτ.). Ἡ δὲ τερπινοτέρα εἶνε Ἡ *Ὄαχου*, πόλις *Χοροούρου*, ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος, τοῦ ὁποίου ἡ φρουρὰ φέρει στολὴν Ἀγγλικήν. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ὠραῖοι καὶ μεγάλου ἀναστήματος, δεχθέντες τὸ πλεῖστον

τὴν θρησκείαν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ ἔχοντες μεγάλην κλίσιν εἰς τὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα.

Μαρκέσιαι. Αὗται εἶνε δασυὶδες ἔχουσαι κλίμα ξηρὸν καὶ ὑγιεινὸν κατεχόμεναι δ' ὑπὸ τῶν Γάλλων, κατοικοῦνται ὑπὸ λαοῦ εὐειδοῦς, ῥωμαλέου, γενναίου, πνευματώδους, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ἀνθρωποφάγου. Τούτων μεγαλειτέρα εἶνε ἡ *Νουκαρίβα*.

Πορότου ἀρχιπέλαγος. Αἱ νῆσοι αὐτοῦ εἶνε ἀμμώδεις καὶ περικυκλωμέναι ὑπὸ κοραλιῶν, οἱ δὲ κάτοικοι ὑψηλοὶ ὁμοιάζοντες κατὰ τὰ ἄλλα μὲ τοὺς Ταϊτίους, δὲν ἔχουσιν ὅμως τὸν πολιτισμὸν ἐκείνων.

Πάσσα νῆσοι. Αὗται εἶνε αἱ ἀνατολικώτεραι κατοικούμεναι νῆσοι τῆς Ὀκεανίας, μὴ ἔχουσαι ὕδωρ πόσιμον εἰ μὴ τὸ τῆς βροχῆς* ἔχουσιν ὅμως γῆν εὐφορον, παράγουσαν ἴγναμον, ζαχαροκάλαμον, βανάνους κτλ.

Ἐταιρίας ἀρχιπέλαγος. Ἄπασαι σχεδὸν αἱ νῆσοι τοῦ ἀρχιπελάγους τούτου εἶνε περικυκλωμέναι ὑπὸ βράχων ἐκ κοραλιῶν, παράγουσαι ὅλα σχεδὸν τὰ προϊόντα τῆς Ὀκεανίας* τούτων μεγαλειτέρα εἶνε ἡ *Ταίτη*, ὄρεινὴ νῆσος ὑποκειμένη εἰς τοὺς Γάλλους. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν ἅπαντες γνωρίζουσι τὴν γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν, μετὰ μεγίστης προθυμίας δεχόμενοι τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας τῶν Εὐρωπαίων.

Χαμοῖαι καὶ Τόγγαι. Τούτων ἐπισημοτέρα νῆσος εἶνε *Τόγγα* πόλις *Βέυ*, πρωτ. τοῦ ἰσχυροτέρου ἡγεμόνος τοῦ ἀρχιπελάγους. Εἶνε ἅπασαι εὐφοροὶ παράγουσαι βανάνους, κοκκοροϊνίκας, ἴγναμον, ἀρτόδενδρον καὶ πλῆθος ἔχουσαι ἰχθύων. Πολλοὶ δὲ τῶν κατοίκων αὐτῶν ἐδέχθησαν τὴν θρησκείαν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ εἶνε ἐπιτήδειοι εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν πλοιαρίων των.

Μαγγίαι, ὀνομασθεῖται οὕτω ἐκ τῆς μεγαλειτέρας αὐτῶν* κατοικοῦνται δ' ὑπὸ λαοῦ ἀρκετὰ πολιτισμένου, δεχθέντος τὸ πλεῖστον τὸν χριστιανισμὸν.

Νέα Σηλανδία, συνισταμένη ἐκ τριῶν νήσων ὑποκειμένων εἰς τοὺς Ἄγγλους, ἔχουσῶν κλίμα γλυκὺ καὶ ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος εὐφορον, παράγον ἡμικερτοὺς καρπούς, ἴγναμον, γεώμηλα κτλ. τούτων ἐπισημοτέρα εἶνε ἡ *Ἰκαγαμούη*, πόλις *Βελιγικτῶν*, ἔδρα τοῦ Ἄγγλου διοικητοῦ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ὠραῖοι, ῥωμαλέοι καὶ ἐνεργητικοί, ἔχοντες πολλὴν κλίσιν εἰς τὰς τέχνας τῶν Εὐρωπαίων.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιρράνεια αὐτῶν εἶνε 4000 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὸ 120000 ἀνήκοντες εἰς τὴν κερταίνην φυλὴν, ἀλλ' εἶνε ἤττον ἐλαιόχρους τῶν κατοίκων τῆς Μικρονησίας, λαλοῦντες ἅπαντες τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, καὶ ἔχοντες τὰ αὐτὰ ἥθη καὶ τὰς αὐτὰς δεσποδαιμονίας.

ΜΕΡΟΣ Β.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ (α).

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ λέγεται ἡ ἐπιστήμη ἡ θεωροῦσα τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα καὶ ἐξετάζουσα αὐτῆς τὴν θέσιν, τὸ μῆκος καὶ πλάτος, τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα, τὸ σχῆμα αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος (σελ. 5).

Εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Μαθηματικῆς Γεωγραφίας ἀπαιτοῦνται προκαταρκτικαὶ τινες γνώσεις ἐκ τῆς στοιχειώδους Γεωμετρίας, ἃς ἐνταῦθα παραθέτομεν.

Γραμμὴ λέγεται ἡ ἔχουσα μόνον μῆκος, οὐχὶ δὲ πλάτος καὶ ὕψος, τὰ δὲ πέρατα αὐτῆς καλοῦνται σημεῖα.

Εὐθεῖα γραμμὴ λέγεται ἡ βραχυτάτη ὄλων τῶν γραμμῶν, τῶν ἔχουσῶν τὰ αὐτὰ πέρατα (Σχ. 1). Κεκλι-

σμένη δὲ γραμμὴ λέγεται ἡ ἐκ δύο ἢ περισσοτέρων εὐθειῶν συνισταμένη, ἐξ ὧν ἄλλη ἄλλη ἔχει διευθύνειν (Σχ. 2). Καμπύλη δὲ λέγεται, ἥτις οὔτε εὐθεῖα εἶνε οὔτ' ἐξ εὐθειῶν γραμμῶν συνίσταται (Σχ. 3).

Ἐπιφάνεια λέγεται ἡ ἔχουσα μόνον μῆκος καὶ πλάτος, οὐχὶ δὲ καὶ ὕψος.

Ἐπιφάνεια δ' ἐπίπεδος ἢ ἐπίπεδον καλεῖται ἐκείνη, ἐφ' ἧς γραμμὴ εὐθεῖα ἐφαρμόζεται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν.

Σῶμα στερεόν λέγεται τὸ ἔχον καὶ τὰς τρεῖς διαστάσεις μῆκος, πλάτος, καὶ ὕψος.

Δύο εὐθεῖαι λέγονται παράλληλοι εἰς καθ' ὅλον των τὸ μῆκος ἀπέχων ἰσάκεις ἀπ' ἀλλήλων (Σχ. 4).

Γωνία λέγεται ἡ κλίσις δύο εὐθειῶν συναντωμένων εἰς ἓν σημεῖον (Σχ. 5).

Κορυφὴ γωνίας λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ αἱ δύο γραμμαὶ συναντῶνται, αἱ δὲ γραμμαὶ αὗται καλοῦνται σκέλη τῆς γωνίας.

Ἐάν γραμμὴ εὐθεῖα πίπτῃ ἐπὶ τι σημεῖον ἄλλης, ὥστε νὰ σχη-

(α) Εἰς τὴν σύνταξιν τῆς Μαθηματικῆς καὶ Φυσικῆς ταύτης Γεωγραφίας ἠκολούθησαμεν τὸ πλεῖστον τὴν Γεωγραφίαν τῶν Κ. Meissas καὶ Michelot.

ματίξη μετ' αὐτῆς ἐκατέρωθεν δύο γωνίας ἴσας, αἱ γωνίαι αὗται καλοῦνται ὀρθαί, καὶ αἱ δύο γραμμαὶ κάθετοι ἐπ' ἀλλήλας (Σχ. 6).

Ἐὰν γραμμὴ εὐθεῖα πίπτουσα ἐπ' ἄλλης σχηματίζει μετ' αὐτῆς δύο γωνίας ἀνίσους, αἱ δύο γραμμαὶ αὗται καλοῦνται παρακείμεναι ἢ πλάγια πρὸς ἀλλήλας (Σχ. 6), τῶν δὲ γωνιῶν ἡ μὲν μεγαλειτέρα τῆς ὀρθῆς ὀνομάζεται ἀμβλεῖα, ἡ δὲ μικροτέρα ὀξεῖα.

Κύκλος λέγεται ἐπίπεδος ἐπιφάνεια περατουμένη ὑπὸ καμπύλης γραμμῆς, ἧς ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσι ἰσάκις ἔκ τινος ἐσωτερικοῦ σημείου καλουμένου κέντρου (Σχ. 7) ἡ δὲ καμπύλη γραμμὴ ἢ τὸν κύκλον πανταχόθεν περατοῦσα καλεῖται περιφέρεια.

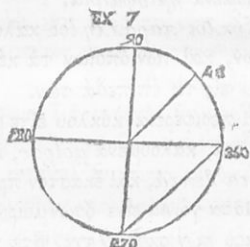
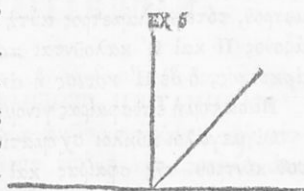
Ἀκτίς λέγεται ἡ φερομένη εὐθεῖα γραμμὴ ἐκ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν· ὅλαι δ' αἱ ἀκτίνες εἶνε ἴσαι.

Τόξον λέγεται πᾶν οἰονδήποτε μέρος τῆς περιφερείας.

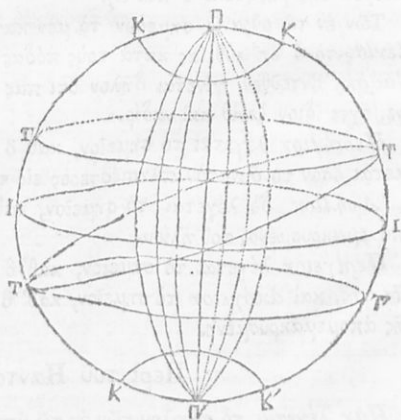
Χορδὴ λέγεται εὐθεῖα γραμμὴ ἐνώουσα δύο σημεῖα τῆς περιφερείας· ἡ δὲ διερχομένη χορδὴ διὰ τοῦ κέντρου τοῦ κύκλου λέγεται διάμετρος. Αὕτη διαιρεῖ τὸν κύκλον εἰς δύο ἴσα μέρη, τὰ ὅποια καλοῦνται ἡμικύκλια.

Σφαῖραν ὀνομάζομεν σῶμα στερεόν (Σχ. 8) ἔχον καμπύλην ἐπιφάνειαν, αὐτὸς ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσι ἰσάκις ἐξ ἄλλου σημείου κειμένου ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ καὶ καλουμένου κέντρου τῆς σφαίρας.

Ἡ ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σφαίρας ἀγομένη εὐθεῖα ὀνομάζεται ἀκτίς τῆς σφαίρας, ἡ δὲ γραμμὴ, ἣτις διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας

Σχ. 8.

καὶ φθάνει ἐκατέρωθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καλεῖται ὡσαύτως *διάμετρος τῆς σφαίρας*· ἐὰν δὲ ἡ σφαῖρα στρέφεται περὶ ταύτην τὴν διάμετρον, τότε ἡ διάμετρος αὐτὴ ὀνομάζεται *ἄξων*, τὰ δὲ δύο ἄκρα τοῦ ἄξωνος Π καὶ Π' καλοῦνται *πόλοι*, καὶ ὁ μὲν Π καλεῖται *βόρειος* ἢ *ἀρκτικός*, ὁ δὲ Π' *νότιος* ἢ *ἀνταρκτικός πόλος*.

Πᾶσα τομὴ ἐπὶ σφαίρας γινομένη ὑπὸ τινος ἐπιπέδου παράγει κύκλον.

Οἱ μεγάλοι κύκλοι σχηματίζονται ὑπὸ ἐπιπέδων διερχομένων διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας καὶ διαιρούντων αὐτὴν εἰς δύο ἴσα μέρη καλούμενα *ἡμισφαίρια*.

Κύκλοι παράλληλοι καλοῦνται οἱ κείμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων παραλλήλων, καὶ τῶν ὁποίων τὰ κέντρα εἶνε ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαμέτρου καθέτου εἰς τὰ ἐπίπεδά των.

Ἡ περιφέρεια κύκλου εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ, διαιρεῖται εἰς 360 μέρη ἴσα, καλούμενα *μοῖρας*, ἐκάστη δὲ μοῖρα εἰς 60 μέρη καλούμενα *πρῶτα λεπτά*, καὶ ἕκαστον πρῶτον εἰς 60 *δεύτερα* (Σχ. 7. σελ. 146).

Πᾶσα γωνία εἶνε ὅσων μοιρῶν εἶνε καὶ τὸ τόξον τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ τῶν σκελῶν της, ὅτε ἡ κορυφή της εἶνε εἰς τὸ κέντρον τοῦ κύκλου. Ἡ ὀρθὴ γωνία εἶνε 90° , ἡ δὲ τῶν 45° εἶνε τὸ ἡμισυ τῆς ὀρθῆς.

Ὅταν ἦμεθα ἐντὸς μεγάλης πεδιάδος, ὅπου ἡ θέα δὲν περιορίζεται ὑπ' οὐδενὸς ἐμποδίου, μᾶς φαίνεται ὅτι βλέπομεν περίξ ἡμῶν μέγαν κύκλον, οὗτος ὀνομάζεται *αἰσθητὸς ὀρίζων*. Αἱ δὲ παράλληλοι εἰς τοῦτον τὸν κύκλον ἐπιφάνειαι λέγονται *ὀρίζοντιοι*· τοιαῦται δ' εἶνε αἱ ἐπιφάνειαι τῶν ἡρέμων ὑδάτων εἰς ὅχι πολὺ ἐκτεταμένον λεκανοπέδιον.

Νοητὸς ὀρίζων λέγεται ὁ σχηματίζων ἐπίπεδον παράλληλον μετὰ τὸν αἰσθητὸν ὀρίζοντα, καὶ τὸ ὅποιον ὑποθέτομεν ὅτι διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς (σελ. 7 καὶ 8).

Τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ σημείων τὸ μὲν κατὰ κορυφὴν ἡμῶν καλεῖται *Ζενίθ*, τὸ δ' ἐπ' εὐθείας κατὰ τοὺς πόδας μας ἀντικείμενον καλεῖται *Ναδίρ*. Ἐντεῦθεν γίνεται δῆλον ὅτι πᾶς τόπος καὶ στιγμιαίος ἐὰν ἦνε, ἔχει ἴδιον ζενίθ καὶ ναδίρ.

Περὶήλιον λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ πλανήτης ἢ κομήτης εὐρίσκειται ὅσων τὸ δυνατόν πλησιέστερος εἰς τὸν ἥλιον.

Ἀφῆλιον δὲ λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἀστὴρ τις εἶνε μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένος τοῦ ἡλίου.

Περὶγειον λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἡ σελήνη εἶνε πλησιέστερα τῆς γῆς, καὶ *ἀπόγειον* τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἡ σελήνη εἶνε μᾶλλον ἀυτῆς ἀπομεμακρυσμένη.

Περὶ τοῦ Παντός.

Πᾶν λέγεται τὸ σύνολον τῶν ἐν τῷ ἀπείρῳ χωρῷ διεσκορπισμένων

ἀπειραριθμῶν σωματίων, ἅτινα καλοῦνται ἀστέρες· ὁ δ' ἀπειρος οὗτος χῶρος, ἐν ᾧ εὐρίσκονται ταῦτα τὰ σώματα καλεῖται οὐρανός ἢ στερέωμα.

Οἱ ἀστέρες διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις· 1 εἰς ἀστέρες, οἵτινες μεταβάλλουσι πάντοτε τὴν θέσιν των καὶ καλοῦνται *πλανῆται*· διαιροῦνται δ' οὗτοι εἰς κυρίως *πλανήτας*, *δορυφόρους* καὶ *κομήτας*· 2 εἰς ἀστέρας, οἵτινες φυλάττουσι πάντοτε μεταξύ των τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν καὶ καλοῦνται *ἀπλανεῖς*· καὶ εἰς μὲν τοὺς *πλανήτας* ἀνήκει ἡ γῆ, εἰς δὲ τοὺς ἀπλανεῖς ὁ ἥλιος.

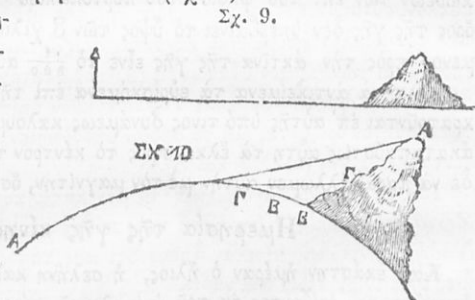
Τροχιά ἀστέρος λέγεται ὁ δρόμος, τὸν ὁποῖον διατρέχει ὁ ἀστὴρ εἰς τὸν οὐρανὸν περὶ ἄλλον ἀστέρα.

Γ ἦ.

Ἡ γῆ εἶνε σφαιροειδῆς ἢ στρογγύλη· ἀποδείξεις δὲ τούτου ἔχομεν ἐκ τε τῶν γῆινων καὶ τῶν οὐρανίων φαινομένων.

Ἐάν ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἦτο ἐπίπεδος, τὰ ἀντικείμενα τὰ ἀπομακρυνόμενα ἢ πλησιάζοντα ἐντὸς εὐρυχώρου πεδιάδος ἢ ἐν ἀνοικτῇ θαλάσῃ ἤθελον φαίνεσθαι μόνον μειούμενα ἢ αὐξανόμενα κατὰ τὸν ὄγκον, καὶ πάντοτε ἤθελον τὰ βλέπει ὀλόκληρα, ὅσον καὶ ἂν ἤθελον ἀπομακρύνεσθαι, ἀλλὰ τούναντίον πλησιάζοντες ἢ ἀπομακρυνόμενοι βλέπομεν τὰ ἄνω μέρη αὐτῶν (Σχ. 9).

Ἐπίσης δ' ὅταν πλησιάζωμεν εἰς ὄρος, παρατηροῦμεν τὴν κορυφὴν Α τοῦ ὄρους (Σχ. 10), ἔπειτα τὸ μέσον Γ, ἔπειτα τὴν ὑπώρειαν Α. Οὕτω καὶ πλοίου ἀπομακρυνόμενου τοῦ λιμένος ἐν πρώτοις τὰ

κατώτερα μέρη αὐτοῦ φαίνονται ὅτι βυθίζονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πολλὴν ὥραν μετὰ ταῦτα ἀφ' οὗτου τὸ σκάφος δὲν φαίνεται πλέον βλέπομεν ἔτι τὰς κορυφὰς τῶν ἰσθῶν. Ἐάν δ' ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης ἦτο ἐπίπεδος, ἤθελε συμβῆ τὸ ἐναντίον, τὰ κάτωθεν δηλ. τοῦ πλοίου, ὡς ὄντα χονδρότερα τῶν ἰσθῶν, ἤθελον φαίνεσθαι μακρύτερα. Αἰτία λοιπὸν τούτου εἶνε τὸ σφαιροειδὲς τῆς γῆς.

Τὸ αὐτὸ παρατηροῦμεν καθ' ἅπασαν τὴν γῆν, εἴτε διευθυνόμεθα ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, εἴτε ἐξ ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν. Ἐντεῦθεν λοιπὸν συμπεραίνομεν ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶνε πανταχοῦ κεκλιμένη ἢτοι εἶνε *στρογγύλη*. Ἔτεροι δ' ἀποδείξεις τῆς στρογγυλό-

τητος τῆς γῆς ἐκ τῶν γηίνων φαινομένων εἶνε· 1 τὸ κυκλωτερεὸς τοῦ ὀρίζαντος, ὅπερ βλέπομεν ὅπου καὶ ἂν ἰστάμεθα, καὶ ἡ ἀΐξις ἐστὶ αὐτοῦ καθ' ὅλα τὰ μέρη, ὅσον ὑψηλότερα ἀναβαίνομεν· 2 αἱ θαλασσοπορταί, αἵτινες ἐγένοντο περὶ τὴν γῆν· διότι, ἐν ᾧ πάντοτε οἱ θαλασσοπόροι ἐβάδιζον πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἐπαῆλθον εἰς τὸ σημεῖον ὅθεν ἀνεχώρησαν. Ἐκ δὲ τῶν οὐρανίων φαινομένων εἶνε· 1 ὅλος ὁ οὐρανὸς μᾶς φαίνεται ὡς σφαῖρα, οἱ δ' ἀστέρες προσηλωμένοι εἰς αὐτὸν καὶ περὶ τὴν γῆν περιστρεφόμενοι, καταγράφοντες οἱ μὲν μικροὺς οἱ δὲ μεγάλους κύκλους, ὁ δὲ πολικὸς ἀστὴρ φαίνεται ἀκίνητος. Τούτων πάντων αἴτιον εἶνε ἡ περιστροφή τῆς γῆς· διότι μόνον τὰ σφαιρικὰ σώματα περιστρέφονται· 2 ἡ σκιά, τὴν ὁποίαν ἡ γῆ ῥίπτει ἐπὶ τῆς σελήνης κατὰ τὰς μερικὰς ἐκλείψεις φαίνεται πάντοτε σώματος σφαιροειδοῦς.

Ἡ γῆ ἔχει 40000 χιλιομέτρων περιφέρειαν καὶ 12733 χιλιομ. διάμετρον· εἶνε δὲ πεπεσμένη εἰς τοὺς πόλους περὶ τὰ $20 \frac{1}{2}$ χιλιομ. ἢ κατὰ τὸ $\frac{1}{809}$ τῆς ἀκτίνος τῆς· ἀλλ' ἡ πίεσις αὐτῆ καὶ τὸ ὕψος τῶν ὄρεων οὐδόλως μᾶς ἐμποδίζουσι νὰ θεωρῶμεν αὐτὴν ὅλως στρογγύλην· διότι ἡ πίεσις ἐπὶ σφαίρας ἐχούσης διάμετρον τριῶν δεκάτων τοῦ μέτρου δὲν εἶνε οὐδὲ ἡμίσεως χιλιομ. καὶ τὸ ὕψος δὲ τῶν ὄρεων συγκρινόμενον πρὸς τὴν ὅλην γῆν εἶνε μικρότερον τῶν μικρῶν ἐξογκώσεων τῶν ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ τοῦ πορτοκαλλίου· διότι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς γῆς δὲν ὑπερβαίνει τὸ ὕψος τῶν 8 χιλιομ. ὅπερ παραβαλλόμενον πρὸς τὴν ἀκτὴν τῆς γῆς εἶνε τὸ $\frac{1}{809}$ αὐτῆς.

Ὅλα τὰ ἀντικείμενα τὰ εὐρισκόμενα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς κρατοῦνται ἐπ' αὐτῆς ὑπὸ τινος δυνάμεως καλουμένης ἔλξεως· ἐπειδὴ ἀκαταπαύστως αὐτὴ τὰ ἔλκει πρὸς τὸ κέντρον τῆς σφαίρας· δυνάμεθα δὲ νὰ παραβάλλωμεν αὐτὴν μὲ τὸν μαγνήτην, ὅστις ἔλκει τὸν σίδηρον.

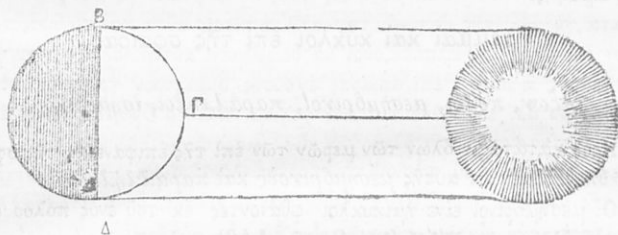
Ἡμερησία τῆς γῆς κίνησις.

Καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες ὑψοῦνται ὑπεράνω τοῦ ὀρίζαντος ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους καὶ χάνονται πρὸς τὸ δυτικόν, ἀφ' οὗ περιγράφωσιν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ κυκλικόν τινα δρόμον. Τὸ φαινόμενον τοῦτο διττῶς ἐξηγεῖται, ἢ ὅτι αὐτὸ τὸ πᾶν περιστρέφεται εἰς 24 ὥρας περὶ τὴν σφαῖράν μας ἢ ὅτι ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ ἑαυτὴν κατὰ τοῦτο τὸ διάστημα.

Ἡ πρώτη ἐξήγησις εἶνε ἄτοπος· διότι ὁ ἥλιος 1328000 φορές μεγαλύτερος ὢν τῆς γῆς εἶνε ταύτης μεμακρυσμένος 153000000 χιλιομέτρα, ὥστε σφαῖρα πυροβόλου διατρέχουσα πάντοτε 400 μέτρα καθ' ἕκαστον δευτερόλεπτον, μόλις μετὰ 12 ἔτη θέλει φθάσει ἐκ τοῦ ἡλίου εἰς τὴν γῆν. Εἶνε λοιπὸν δυνατὸν νὰ ὑποθῶμεν ὅτι

ὁ ἥλιος κινεῖται τόσον ταχέως, ὥστε καθ' ἑκάστην ἡμέραν νὰ διατρέχῃ ἑξάκις μεγαλύτερον ἀπόστημα ταύτης τῆς ἀποστάσεως; Καὶ ἐν τούτοις ἡ ταχύτης αὕτη εἶνε μὴδὲν παραβαλλομένη πρὸς τὴν ταχύτητα, ἣν τινα πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν εἰς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας, ὃν ὁ πλησιέστερος εἶνε τοῦλάχιστον ἑκατὸν χιλιάδας φορές ὡσαύτως ἀπομακρυσμένος ἡμῶν ἢ ὁ ἥλιος. Οὕτω δὲ πρέπει αὐτοὶ νὰ διατρέχωσι περισσότερον τῶν 1100000000 χιλιομέτρων εἰς ἓν δευτερόλεπτον. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὸ πᾶν ὑπόκειται εἰς ταύτην τὴν κίνησιν περὶ τοιαύτην τινὰ μικρὰν σφαιραν τὴν γῆν;

Ἡ δευτέρα ἐξήγησις, καθ' ἣν ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ ἑαυτήν, εἶνε ἀπλουστέρα καὶ συμφωνεῖ κάλλιον μὲ ὅσα παρατηροῦμεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἡ γῆ περιστρεφομένη παρουσιάζει ἀλληλοδιαδόχως ἕκαστον τῶν μερῶν τῆς εἰς τὸν ἥλιον. Ἐὰν ὁ θεατὴς (Σχ. 11) ἴσταται εἰς τὸ Σχ. 11.

σημεῖον Β, καὶ παρατηρῆ πρῶτον τὸν ἥλιον πρὸς τὰ ἀριστερά του πρὸς τὸν ὀρίζοντα θέλει τὸν ἴδει ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του, εἰς τὸ σημεῖον Γ, ὅτε ἡ γῆ θέλει κάμει τὸ τέταρτον τῆς περιστροφῆς τῆς, καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ του πρὸς τὸν ὀρίζοντα εἰς τὸ σημεῖον Δ, ὅτε αὕτη θέλει κάμει τὸ ἕμισυ τῆς περιστροφῆς τῆς· τέλος ὁ ἥλιος θέλει ὅλως κρυφθῆ κατὰ τὸ ἄλλο ἕμισυ τῆς περιόδου τῆς. Τὸ αὐτὸ λέγομεν περὶ τούτου καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἀστέρας· διότι ἂν καὶ μένωσιν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, φαίνονται ὅμως ὅτι περιγράφουσι κύκλον περὶ τὴν γῆν ἀντιθέτως τῆς κινήσεώς τῆς, διατηροῦντες μεταξύ των πάντοτε τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν. Τὴν περιστροφὴν ταύτην τῆς γῆς μᾶλλον παραδεχόμεθα ἢ τὴν τοῦ οὐρανοῦ· διότι κατὰ ταύτην ὑποτίθεται εἰς τὴν γῆν ταχύτης μόνον 40000 χιλιομ. καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ἐκτὸς δὲ τούτου γνωρίζομεν ὅτι ὅλοι οἱ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ παρατηρούμενοι ἀστέρες στρέφονται περὶ ἑκυτούς, καὶ διάφοροι παρατηρήσεις ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ἡμετέρα σφαῖρα δὲν ἐξαιρεῖται τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνα.

Ἐτέρα δὲ ἀποδείξεις τῆς περὶ τὸν ἄξονα περιστροφῆς τῆς γῆς εἶνε ἡ ἐξῆς· ἐὰν ἡ γῆ ἦτο ἀκίνητος ἔπρεπε λίθος ῥιπτόμενος ἐκ πύργου

ἔχοντες ἰκανὸν ὕψος νὰ πίπτῃ καθέτως ἐπὶ τῆς γῆς πλησίον τῆς αὐτοῦ βάσεως, ἀλλὰ τὸναντίον ὁ λίθος πίπτει τοσοῦτον ἀνατολικώτερον τῆς βάσεως ὅσον μεγαλειότερον εἶνε τὸ ὕψος τοῦ πύργου· διότι ἡ κορυφή αὐτοῦ ἀπέχουσα περισσώτερον τοῦ κέντρου τῆς γῆς ἢ ἡ βᾶσις, ἔχει μεγαλειότεραν κεντροφύγα δύναμιν.

Ἡ κίνησις αὕτη τῆς γῆς εἶνε ἀνεπαίσθητος εἰς ἡμᾶς, ὡς γινομένη ἀνευ κλονισμοῦ, καὶ ἐπειδὴ ὅλα τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀντικείμενα περιστρέφονται μετ' αὐτῆς, διὰ τοῦτο τὰ βλέπομεν πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν. Ἐπίσης ἀπατώμεθα ἐπὶ ταχεῖας φερόμενοι ἀμάξης· διότι, ἐὰν καθήμεθα αὐτως ἐν αὐτῇ ὥστε νὰ βλέπομεν τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων καὶ τῶν οἰκοδομῶν, νομίζομεν ὅτι τὰ ἐκτὸς ταῦτα ἀντικείμενα ἀπομακρύνονται ἀντιθέτως τοῦ δρόμου τὸν ὁποῖον βαδιζόμεν. Ἡ ἀπάτη αὕτη θὰ ἦτο πληρεστέρα, ἐὰν δὲν ἐδοκιμάζομεν κανένα κλονισμόν καὶ δὲν ἐγνωρίζομεν προηγουμένως ὅτι ἡ κίνησις αὕτη εἶνε τῆς ἀμάξης.

Γραμμαὶ καὶ κύκλοι ἐπὶ τῆς σφαίρας,

Ἄξων, πόλοι, μεσημβρινοί, παράλληλοι, ἰσημερινός.

Πρὸς κατάταξιν ὄλων τῶν μερῶν τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας ὑποθέτομεν ἐπ' αὐτῆς μεσημβρινοὺς καὶ παραλλήλους.

Οἱ μεσημβρινοὶ εἶνε ἡμίκυκλοι φθάνοντες ἐκ τοῦ ἐνὸς πόλου εἰς εἰς τὸν ἄλλον, ὡς Π'Γ'Π (Σχ. 8 σελ. 146), καὶ τῶν ὁποίων κέντρον εἶνε αὐτὸ τὸ κέντρον τῆς γῆς. Λέγεται δ' αὐτῶ μεσημβρινός, διότι γίνεται μεσημέριον καθ' ὅλους τοὺς ὑπ' αὐτὸν τόπους, ὅταν ὁ ἥλιος διέλθῃ δι' αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ παρεκτείνωμεν μεσημβρινόν τινα ΠΠ' πέραν τῶν πόλων, θέλομεν ἔχει ἕτερον ἡμίκυκλον Π'Γ'Π, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶνε μεσονύκτιον, ὅταν ἐπὶ τοῦ πρώτου ἦνε μεσημέριον. Ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρος ὁ κύκλος ΠΠ'Γ' καλεῖται ἔτι μεσημβρινός.

Οἱ παράλληλοι εἶνε κύκλοι ἔχοντες τὸ κέντρον τῶν ἐπὶ τοῦ ἄξωνος τῆς γῆς, ὡς ΚΚ, ΤΤ κτλ. Οὗτοι ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους τόσον γίνονται μικρότεροι· ἐπισημότερος δ' αὐτῶν εἶναι ὁ ἰσημερινός, ἀπέχων ἰσάκεις τῶν δύο πόλων, καὶ διαιρῶν τὴν γῆν, εἰς δύο ἡμισφαίρια εἰς Βόρειον ἢ Ἀρκτικόν, καὶ εἰς Νότιον ἢ Ἀνταρκτικόν.

Οἱ μεσημβρινοὶ καὶ οἱ παράλληλοι ὡς ὅλοι· οἱ κύκλοι διαιρῶνται εἰς 360 μοίρας. Οἱ κύκλοι οὗτοι εἶνε ἄπειροι· διότι δυνάμεθα νὰ φέρωμεν μεσημβρινόν διὰ παντὸς σημείου τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ παράλληλον διὰ παντὸς σημείου τοῦ μεσημβρινοῦ· ἀλλ' ἐπὶ τῶν σφαιρῶν συνήθως σημειοῦνται εἰς ἀνά πέντε ἢ δέκα μοίρας, καὶ ἐπὶ τῶν χροστῶν εἰς ἀνά μίαν, πέντε ἢ καὶ δέκα μοίρας.

Πλάτος και Μήκος.

Καλεῖται πλάτος ἡ ἀπόστασις παραλλήλου ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, καὶ μήκος ἡ ἀπόστασις μεσημβρινοῦ ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Αἱ ἀποστάσεις αὗται λογίζονται κατὰ μοίρας, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν σφαιρῶν καὶ χαρτῶν θέτομεν εἰς ἕκαστον παράλληλον ἀριθμὸν δεικνύοντα πόσας μοίρας οὗτος εἶνε μεμακρυσμένος τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ ἐπὶ ἑκάστου μεσημβρινοῦ ἀριθμὸν δεικνύοντα πόσας μοίρας εἶνε ἀπομακρυσμένος τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Ὡς τοιοῦτον δὲ παραδέχονται συνήθως οἱ Γάλλοι τὸν διερχόμενον διὰ τῶν Παρισίων, ἐν ᾧ καὶ νῦν ἔτι οἱ Γερμανοὶ μεταχειρίζονται τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου. Διὰ τοῦ μήκους δὲ καὶ πλάτους δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν ἀκριβῶς τὴν θέσιν ὄλων τῶν τόπων τῆς γῆς.

Προσδιορισμὸς τοῦ μήκους καὶ πλάτους τόπου τινός.

Ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι κινεῖται περὶ τὴν γῆν εἰς 24 ὥρας· οὗτω δὲ διατρέχει 15 μοίρας τὴν ὥραν, καὶ μίαν μοίραν εἰς 4 λεπτά τῆς ὥρας· ἤτοι ὅταν ἦνε μεσημέριον εἰς τὰς Ἀθήνας, πρέπει νὰ περιμείνωμεν ἔτι μίαν ὥραν διὰ νὰ γείνη μεσημέριον ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ κείμενου 15 μοίρας δυτικώτερα αὐτῶν, καὶ τρεῖς ὥρας διὰ νὰ ἦνε μεσημέριον εἰς τόπον κείμενον 45 μοίρας δυτικώτερα, ἐν ᾧ εἶνε τὰνάπαλιν ἤδη μία ὥρα εἰς τόπον 15 μοίρας ἀνατολικώτερον. Ἐκ τῆς διαφορᾶς δὲ ταύτης τῶν ὥρῶν γνωρίζομεν τὸ μήκος τοῦ τόπου. Ὡς ἐὰν ἴδωμεν διὰ τινος ἐκλείψεως ἢ δι' ἀκριβοῦς ναυτικοῦ ὥρολογίου ὅτι εἶνε 8 ὥραι π. μ. εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐν ᾧ εἶνε μεσημέριον καὶ 12 λεπτά εἰς τὸν τόπον ὅπου εὐρισκόμεθα, δηλ. 4 ὥραι καὶ 12 λεπτά περισσότερον, πολλαπλασιάζοντες τὰς ὥρας ἐπὶ 15 καὶ διαιροῦντες διὰ 4 τὸν ἀριθμὸν τῶν λεπτῶν, θέλομεν ἴδει ὅτι ὁ τόπος οὗτος εἶνε 63 μοίρας ἀνατολικώτερον τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐπίσης δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ βόρειον πλάτος ἐνὸς τόπου διὰ τῆς παρατηρήσεως τοῦ πολιτικοῦ ἀστέρος· ὁ δ' ἀστήρ οὗτος εὐρισκόμενος πλησίον τοῦ ζενίθ τοῦ βορείου πόλου φαίνεται σχεδὸν ἀκίνητος εἰς τὸν οὐρανόν. Ὅταν ἦμεθα ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ τὸν βλέπομεν εἰς τὸν ὀρίζοντα, καὶ ἂν διατρέξωμεν δέκα μοίρας πρὸς βορρᾶν, βλέπομεν καὶ αὐτὸν ὑψόμενον κατὰ δέκα μοίρας, καὶ οὕτω καθεξῆς.

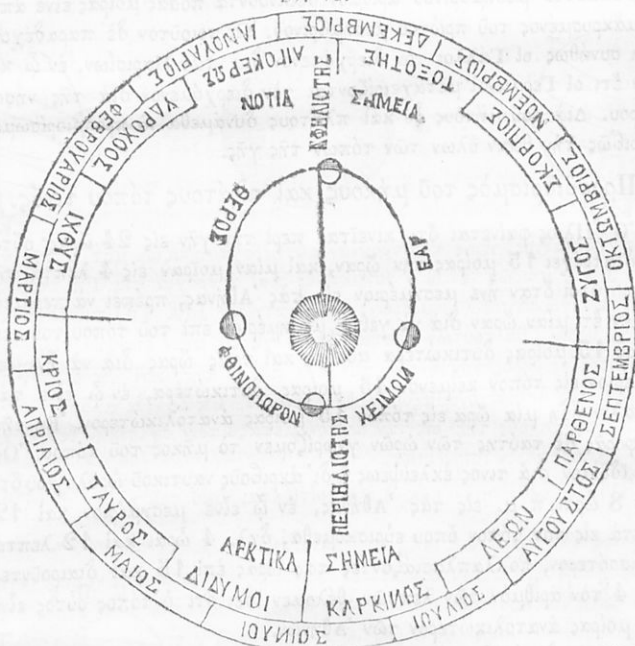
Ἐνιαύσιος τῆς Γῆς κίνησις.

Παρατηροῦντες τὴν ἐν τῷ οὐρανῷ θέσιν τοῦ ἡλίου βλέπομεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὅτι αὐτὸς φαίνεται κατέχων νέαν θέσιν σχετικῶς πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας καὶ περιγράφει κύκλον ἐπανερχόμενος εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἐν διαστήματι ἐνὸς ἔτους. Ἡ ἀπάτη αὕτη προκύπτει

Ἐνεκα τῆς κινήσεως τῆς γῆς, ἥτις περιφέρεται περὶ τὸν ἥλιον εἰς 365 ἡμέρας, 5 ὥρας καὶ 49' λεπτά. Αὕτη περιγράφει κατὰ τὴν ἐνιαύσιον ταύτην περιφορὰν καυπύλην, ἑλλείψειν καλουμένην, καὶ αὕτη εἶνε ἡ τροχιά τῆς γῆς, τὸ δ' ἐπίπεδον τὸ ὑπὸ τῆς ἐλλείψεως περιοριζόμενον καλεῖται ἐκλειπτικὴ διότι αἱ ἐκλείψεις συμβαίνουσιν ἐπ' αὐτῆς, ὡσάντις ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ ἡ γῆ εὗρισκονται εἰς συζυγίαν, ἦτοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον τῆς ἐκλειπτικῆς (Σχ. 12)

Σχ. 12.

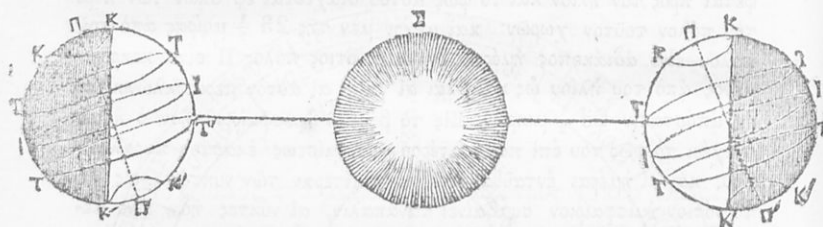

Ὁ ἥλιος δὲν εἶνε εἰς τὸ κέντρον ταύτης τῆς ἐλλείψεως, ἀλλ' εἰς τε σημεῖον καλούμενον ἑστίαν, εὗρισκόμενον ἐπὶ τῆς μεγαλειτέρας διαμέτρου τῆς ἐλλείψεως. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τούτου οἱ ἀστρονόμοι ἐμέτρησαν τὴν φαινομένην τοῦ ἡλίου διάμετρον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ εὗρον αὐτὴν διάφορον, παρετήρησαν δηλ. ὅτι ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἀ. Ἰουλίου ἡ διάμετρος ἐλαττοῦται, ἐν ᾧ ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰουλίου μέχρι τῆς ἀ. Ἰανουαρίου αὐξάνει. Ἐντεῦθεν ἐσυμπέραναν ὅτι ἡ γῆ ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἀ. Ἰουλίου ἀπομακρύνεται τοῦ ἡλίου, ἐν ᾧ κατὰ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον ἄρχεται νὰ πλησιάζῃ πρὸς αὐτόν, ἦτοι αἱ ἀποστάσεις τοῦ ἡλίου εἰν' ἐν ἀντιστρόφῳ λόγῳ τῶν φαινομένων διαμέτρων. Ἡ γῆ λοιπὸν δὲν εἶνε πάντοτε

ἐπίσης ἀπομεμακρυσμένη τοῦ ἡλίου, ἀλλ' ὑπάρχει περίπου 4 ἑκατ. χιλιομ. διαφορά μεταξύ τῆς μεγαλειτέρας ἀποστάσεως καλουμένης ἀφῆλιότητος, καὶ τῆς μικροτέρας καλουμένης περιηλιότητος. Ἡ δὲ μεση αὐτῆς ἐκ τοῦ ἡλίου ἀπόστασις εἶνε 153 ἑκατ. χιλιομ.

Ἡ ἐνιαύσιος κίνησις τῆς γῆς προξενεῖ τὴν διαφορὰν τῶν ὥρων τοῦ ἔτους. Ὁ ἄξων τῆς γῆς δὲν εἶνε κάθετος ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς, ἀλλ' ἀκέραιος. Ἰούλιος

Σχ. 13.

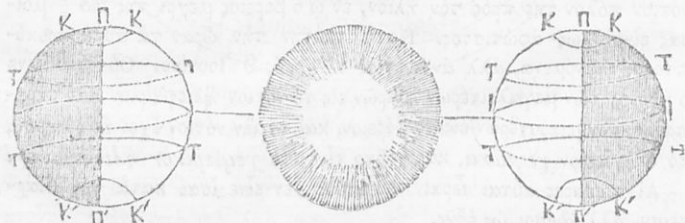
εἶνε κεκλιμένος πρὸς τὴν τροχίαν αὐτῆς σχηματίζων μετ' αὐτῆς γωνίαν $66\frac{1}{2}$ μοιρῶν (ἐν ᾧ ὁ Ἰσημερινὸς καὶ ἡ τροχία τῆς Γῆς τέμνονται ὑπὸ γωνίαν $23\frac{1}{2}$ μοιρῶν) καὶ διατηρῶν (σχ. 13) πάντοτε τὴν αὐτὴν θέσιν. Ἐκ τούτων ἔπεται ὅτι ἡ γῆ εἰς μίαν ἐποχὴν τοῦ ἔτους παρουσιάζει πρὸς τὸν ἥλιον τὸν ἕνα πόλον τῆς, καὶ εἰς ἑτέραν τὸν ἕτερον, τὰς ὁποίας ὀνομάζομεν ἡλιοστάσια. Εἰς δύο δὲ ἄλλας ἐποχὰς ἔχει τοὺς πόλους τῆς εἰς τὴν αὐτὴν μεταξύ των σχετικὴν θέσιν, καὶ ταύτας καλοῦμεν ἰσημερίας.

Ἦδη δ' ἐκθέτομεν πῶς ἡ γῆ φωτίζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατὰ τὰς

Ἐαρ.

Σχ. 14.

Φθινόπωρον.

τέσσαρας κυριωτέρας αὐτῆς φάσεις τὴν 9 Μαρτίου, ὅτε ἡ γῆ ἔχει εἰς τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν πρὸς τὸν ἥλιον τὰ ἄκρα τοῦ ἄξονός τῆς, τὸ φῶς διαχέεται ἐπ' αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου πόλου (Σχ. 14). καὶ φωτίζει τὸ ἥμισυ ἐκάστου παραλλήλου, ἐν ᾧ τὸ ἄλλο ἥμισυ αὐτοῦ εἶνε ἀφώτιστον. Ἐκ τούτου ἔπεται ὅτι παντοῦ αἱ ἡμέραι κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον εἶνε ἴσαι μὲ τὰς νύκτας· διότι κατὰ τὴν ἡμερη-

σίαν περιστροφὴν τῆς γῆς ἕκαστον σημεῖον τούτων τῶν παραλλήλων μένει τοσοῦτον χρόνον φωτισμένον ὡς καὶ ἀφώτιστον· καὶ αὕτη εἶνε ἡ *ἡμερινὴ ἰσημερία*, ἀφ' ἧς μένοντος εἰς τὸ σκότος κατὰ μικρὸν τοῦ νοτίου πόλου, διατελεῖ φωτιζόμενος ὁ βόρειος ἐπὶ ἕξ μῆνας μέχρι τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας, ὅτε ἀρχίζει νὰ φωτίζεται πάλιν ὁ νότιος κατὰ τοὺς ἄλλους ἕξ μῆνας, μένοντος εἰς τὸ σκότος τοῦ βορείου.

Μετὰ τρεῖς μῆνας τὴν 9 Ἰουνίου ὁ βόρειος πόλος Π (Σχ. 13) στρέφεται πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ διαχέεται ἐφ' ὅλων τῶν περὶ τὸν πόλον τούτου χωρῶν· καὶ μέχρι μὲν τῆς $23\frac{1}{2}$ μοίρας ἀπὸ τοῦ πόλου εἶνε ἀδιάσκοπος ἡμέρα, ἐν ᾧ ὁ νότιος πόλος Π' εἶνε κεκρυμμένος ἀπὸ τοῦ ἡλίου ὡς καὶ ὅλαι αἱ γαῖαι αἱ αὐτὸν περικυκλώνουσαι εἰς ἀπόστασιν $23\frac{1}{2}$ μοιρῶν. Εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἤδη ὁ ἥλιος διαχέει τὸ φῶς του ἐπὶ περισσοτέρου τοῦ ἡμίσεως ἐκάστου παραλλήλου, καὶ αἱ ἡμέραι ἐνταῦθα εἶνε μεγαλειότεραι τῶν νυκτῶν· εἰς δὲ τὸ νότιον ἡμισφαίριον συμβαίνει τάνάπαλιν, αἱ νύκτες ἤδη εἶνε μεγαλειότεραι τῶν ἡμερῶν, ἐν ᾧ ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ πάντοτε αἱ ἡμέραι εἶνε ἴσαι μὲ τὰς νύκτας· καὶ τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον ἔχει ἤδη *θέρος*, τὸ δὲ νότιον *χειμῶνα*· ἡ δ' ἐποχὴ αὕτη καλεῖται *θερινὸν ἡλιοστάσιον*.

Τρεῖς δὲ μῆνας μετὰ ταῦτα τὴν 11 Σεπτεμβρίου (Σχ. 14) ἡ γῆ περιστρεφόμενη ἔχει καὶ κατὰ ταύτην τὴν ὄραν πρὸς τὸν ἥλιον τὴν αὐτὴν θέσιν, ὅποιαν καὶ κατὰ τὴν 9 Μαρτίου, καὶ τὰ αὐτὰ παρατηρούμεν ὅποια καὶ τότε φαινόμενα· αὕτη δὲ εἶνε ἡ καλουμένη *φθινοπωρινὴ ἰσημερία*, καθ' ἣν τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον ἔχει *φθινόπωρον*, τὸ δὲ νότιον ἔαρ.

Μετὰ τρεῖς δὲ μῆνας τὴν 9 Δεκεμβρίου (Σχ. 13) ἡ γῆ στρέφει τὸν νότιον πόλον τῆς πρὸς τὸν ἥλιον, ἐν ᾧ ὁ βόρειος μέχρι τῆς $23\frac{1}{2}$ μοίρας εἶνε ὅλως ἀφώτιστος. Κατὰ ταύτην τὴν ὄραν τὰ αὐτὰ προκύπτουσι φαινόμενα, ἀλλ' ἀντιθέτως τῶν τῆς 9 Ἰουνίου. Οὗτος δ' εἶνε ὁ χρόνος τῶν μεγαλειτέρων ἡμερῶν εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον καὶ τάνάπαλιν τῶν μικροτέρων εἰς τὸ βόρειον, καὶ τὸ μὲν νότιον ἔχει ἤδη *θέρος*, τὸ δὲ βόρειον *χειμῶνα*, καὶ τοῦτο εἶνε τὸ *χειμερινὸν ἡλιοστάσιον*.

Αἱ τέσσαρες αὗται ὥραι τοῦ ἔτους δὲν εἶνε ἴσαι κατὰ τὴν διάρκειαν, ἀλλ' ἀνισοί ὡς ἑξῆς.

Τὸ ἔαρ διαρκεῖ περίπου	92 ἡμ.	20 ὥρ.	50'
τὸ θέρος » »	93	14	8
τὸ φθινόπωρον » »	89	17	38
ὁ χειμῶν » »	89	1	13

Ἡ ἀνισότης αὕτη τῆς διάρκειας τῶν ὥρῶν τοῦ ἔτους προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι τὸ μέρος τῆς ἐλλείψεως (Σχ. 12), τὸ ὅποιον ἡ γῆ δια-

τρέχει ἀπὸ τοῦ ἔαρος μέχρι τοῦ φθινοπώρου, εἶνε μεγαλειότερον τοῦ διατρεχομένου ὑπ' αὐτῆς ἀπὸ τῆς φθινοπωρινῆς μέχρι τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας· διότι ἡ κίνησις τῆς γῆς ἐπὶ τῆς τροχιάς τῆς εἶνε ταχύτερα τὸν χειμῶνα ἢ τὸ θέρος, ὡς εὐρισκομένης τῆς γῆς πλησιέστερα τοῦ ἡλίου. Ἐπειδὴ δ' ὁ περιλαμβανόμενος ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν κατὰ τὰς ὥρας ταύτας δὲν συνίσταται ἐξ ὁλοκλήρων ἡμερῶν, διὰ τοῦτο αὐταὶ δὲν ἀρχίζουσι κατ' ἔτος τὴν αὐτὴν ἡμέραν· ἡ διαφορὰ ὅμως αὐτὴ δὲν δύναται νὰ ἦνε μεγαλειτέρα τῶν δύο ἡμερῶν.

Κύκλοι ἀναφερόμενοι εἰς τὴν ἐνιαύσιον κίνησιν τῆς γῆς.

Ἐκλειπτικὴ, τροπικὴ, πολικοὶ κύκλοι, ζῶναι, ζωδιακοί.

Ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ τὸν ἥλιον, ἀλλ' ἐπειδὴ εἴμεθα ἐπ' αὐτῆς καὶ δὲν βλέπομεν τὴν κίνησιν τῆς, ἀποδίδομεν αὐτὴν εἰς τὸν ἥλιον, ὅστις φαίνεται ὅτι περιγράφει περὶ ἡμᾶς κύκλον, ὁ δὲ φαινόμενος οὗτος δρόμος σηματοῦται ἐπὶ τῶν γηίνων σφαιρῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα *ἐκλειπτικῆς*· εἶνε δὲ αὕτη μέγας κύκλος κεκλιμένος $23\frac{1}{2}$ μοίρας ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ Η' (Σχ. 8), ἐκτεινόμενος μέχρι τῶν δύο παραλλήλων κύκλων, πῶν κειμένων $23\frac{1}{2}$ μοίρ. μακρὰν τοῦ ἰσημερινοῦ TT καὶ TT', καὶ καλουμένων *τροπικῶν*· διότι δεικνύουσι τὴν θέσιν, ὅπου ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι σταματᾷ καὶ ἐπανέρχεται πάλιν πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Οἱ δὲ δύο πολικοὶ κύκλοι KK καὶ K'K' εὐρίσκονται $23\frac{1}{2}$ μοίρας ἀπὸ τῶν πόλων, καὶ δεικνύουσι τὸ πλάτος, μέχρις οὗ ἐκτείνονται κατὰ τὰ ἡλιοστάσια αἱ συνεχεῖς ἡμέραι καὶ νύκτες τῶν πόλων.

Οἱ τροπικοὶ καὶ πολικοὶ κύκλοι διαιροῦσι τὴν γῆν εἰς πέντε ζώνας. Εἶνε δ' αὐταὶ 1) ἡ *διακεκαυμένη ζώνη* μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν περιλαμβάουσα τοὺς θερμότερους τόπους τῆς γῆς· ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἐνταῦθα κατὰ τὸ μεσημέριον εὐρίσκεται ἢ ἐπὶ τοῦ ζηνίθ ἢ πλησίον αὐτοῦ, ἐπομένως αἱ ἀκτῖνες αὐτοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πίπτουσιν ἐπὶ τῶν χωρῶν τῆς ζώνης ταύτης καθέτως· οἱ δὲ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπ' αὐτῆς καλοῦνται *ἀμφίρσιοι*, διότι ὁ ἥλιος κατὰ τὸ μεσημέριον ρίπτει ἐνταῦθα τὰς ἀκτῖνάς του ἐπὶ τινα χρόνον τοῦ ἔτους ἐκ τοῦ βορείου μέρους, καὶ ἐκ τοῦ νοτίου κατὰ τὸν ἐπίλοιπον τοῦ ἔτους χρόνον.

2) Αἱ δύο *Εὐκρατοὶ ζῶναι* ἐκτείνονται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν καὶ τῶν δύο πολικῶν κύκλων. Οἱ κάτοικοι τῶν ζωνῶν τούτων μὴ ἔχοντες ποτὲ τὸν ἥλιον εἰς τὸ ζηνίθ των καλοῦνται *ἐτερόρσιοι*· διότι τὸ μεσημέριον οἱ κάτοικοι τῆς βορείου εὐκράτου ζώνης βλέπουν τὸν ἥλιον πρὸς νότον, ἐν ᾧ οἱ τῆς νοτίου εὐκράτου ζώνης τὸν βλέπουν πρὸς βορρᾶν.

3) Αἱ δύο *κατεψυγμέναι*, αἵτινες ἐκτείνονται ἀπὸ τῶν πολικῶν

κύκλων μέχρι τῶν πόλων. Ἐνταῦθα τὸ ψῦχος εἶνε δριμύτατον. Οἱ κάτοικοι τῶν ζωνῶν τούτων καλοῦνται περίσκιοι, διότι κατὰ τὸ θέρος ἡ σκιά των φαίνεται ὅτι περιστρέφεται περὶ αὐτούς.

Ζωδιακὸς κύκλος εἶνε ζώνη οὐράνιος, διὰ τοῦ μέσου τῆς ὁποίας διέρχεται ἡ ἐκλειπτικὴ περιοριζομένη ὑπὸ δύο παραλλήλων κύκλων ἔχει δὲ πλάτος 17 μοιρῶν καὶ διατέμνεται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τῆς ἐκλειπτικῆς εἰς δύο ἴσα μέρη, ὧν τὸ μὲν κεῖται εἰς τὸ βόρειον, τὸ δὲ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον.

Ὁ ζωδιακὸς διαιρεῖται εἰς δώδεκα μέρη ἐκ 30 μοιρῶν, οἱ δ' ἐν ἐκάστῳ τούτων εὐρισκόμενοι ἀστέρες συννοῦνται ὑπὸ διαφόρους μορφὰς καὶ ὀνομάζονται ἀστερισμοὶ ἢ ζῴδια.

Ὅταν ἡ γῆ εὐρίσκηται ἐπὶ ἐνὸς τῶν ζωδίων τούτων, τότε ὁ ἥλιος σκεπάζει τὸ ἀντίθετον, τὸ ὅπαῖον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα μετὰ τοῦ ἡλίου εὐρισκόμενον εἶνε ἕνεκα τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ἀόρατον, καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὁ ἥλιος ἴσταται εἰς αὐτὸ τὸ ζῴδιον.

Ὁ ἥλιος κατὰ τὴν φαινομένην του περιφορὰν διατρέχει τρία ζῴδια καθ' ἐκάστην ὥραν τοῦ ἔτους, τὰ δὲ ζῴδια ταῦτα σημειοῦνται ἐπὶ τῶν σφαιρῶν παρὰ τὰς μοίρας τῆς ἐκλειπτικῆς, πρὸς τὰς ὁποίας ἀνταποκρίνονται (Σχ. 12. σελ. 153).

Ἐνταῦθα θέτομεν τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀστερισμῶν τοῦ ζωδιακοῦ μετ' αὐτῶν τῶν ζωδίων, καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, εἰς αἷς ἀνήκουσιν.

Ἄνοιξις.	{	Μάρτιος.	Κριὸς	♈	}	7βριος.	Ζυγὸς	♎	
		Ἀπρίλιος.	Ταῦρος	♉		Φθινό-	8βριος.	Σκορπίος	♏
		Μάϊος.	Δίδυμοι	♊		πωρον.	9βριος.	Τοξότης	♐
Θέρος.	{	Ἰούνιος.	Καρκίνος	♋	}	10βριος	Αἰγὸκερας	♉	
		Ἰούλιος.	Λέων	♌		Χειμῶν.	Ἰανουάρ.	Υδροχόος	♊
		Αὔγουστ.	Παρθένος	♍		Φεβρουάρ.	Ἰχθύες	♋	

Διάρχεια τῶν ἡμερῶν.

Ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ εἶνε ἴσαι ἤτοι 12 ὥρας ἐκάστη καθ' ὅλον τὸ ἔτος· ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα πρὸς βορρᾶν ἢ πρὸς νότον αἱ ἡμέραι τοῦ θεροῦ καὶ αἱ νύκτες τοῦ χειμῶνος γίνονται μεγαλειτέρας (Σχ. 13). Εἰς τοὺς πολικοὺς κύκλους ἡ μεγαλειτέρα ἡμέρα εἶνε 24 ὡρῶν, περαιτέρω δὲ μέχρι τῶν πόλων ἡ διάρχεια αὐτῆς εἶνε ἀπὸ μιᾶς ἡμέρας μέχρις ἕξ μηνῶν.

Γεωγράφοι τινὲς διήρθεσαν τὴν γῆν κατὰ ταύτην τὴν ἀνισον διάρκειαν τῆς μεγαλειτέρας ἡμέρας εἰς 30 κλίματα. Τούτων τὰ 24 πρῶτα κείμενα μεταξὺ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ πολικοῦ κύκλου διαφέρουσι μεταξὺ των κατὰ ἡμίσειαν ὥραν ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς μεγαλει-

τέρας ημέρας, τὰ δ' ἐξ ἄλλα κείμενα μεταξύ τοῦ πολικοῦ κύκλου διαφέρουσι κατὰ ἓνα μῆνα.

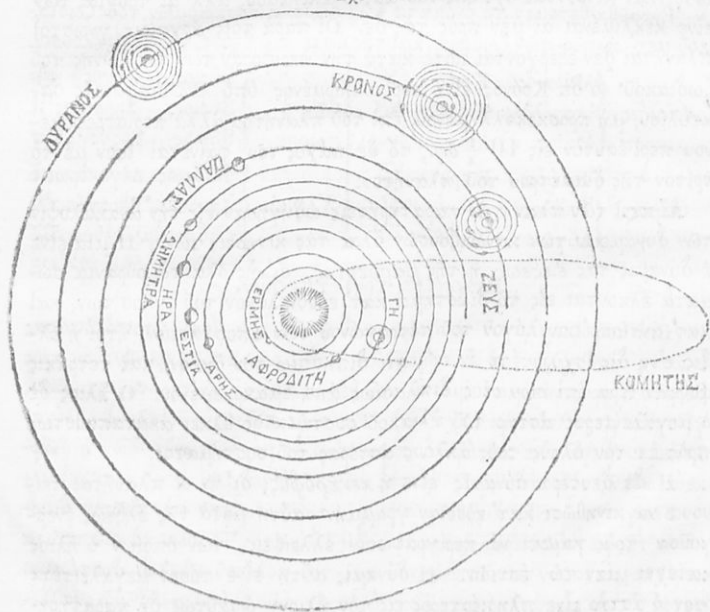
Ἡλιακὸν σύστημα.

Ἡλιακὸν σύστημα καλεῖται ἡ τάξις καὶ διευσθέτησις, ἣν οἱ ἀστρονόμοι ἀποδίδουσιν εἰς τὸν ἥλιον καὶ τοὺς πλανήτας. Δύο εἶνε τὰ κυριώτερα ἡλιακὰ συστήματα· 1 τὸ Πτολεμαϊκὸν ἐπικρατήσαν ἀπὸ τῆς 6^{ης} μέχρι τῆς 16^{ης} αἰ. μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, καθ' ἣ ἡ γῆ μένει ἀκίνητος, ὁ δὲ οὐρανὸς ἅπας κινεῖται περὶ αὐτὴν ὡς βλέπομεν καθ' ἑκάστην· 2 τὸ Κοπερνίκειον, τὸ ἀπὸ τῆς 16^{ης} αἰ. ἑκατονταετηρίδος μέχρι σήμερον ὡς τὸ ἀληθέστατον ἐπικρατοῦν· κατὰ τοῦτο ἡ γῆ καὶ οἱ πλανῆται ὡς περὶ κέντρον κινουῦνται περὶ τὸν ἥλιον.

Ἡλιος.

Ὁ ἥλιος κατέχων τὸ κέντρον τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος εἶνε φωτεινός, ὢν περίπου 1328000 φορές μεγαλειότερος τῆς γῆς. Διὰ δὲ τῆς μετατοπίσεως καὶ τῆς περιωδικῆς ἐπανόδου, τῶν κηλίδων, ἃς παρατηροῦμεν ἐπὶ τοῦ δίσκου του, ἐξήγαγον οἱ ἀστρονόμοι ὅτι περιστρέφεται καὶ αὐτὸς περὶ αὐτὸν εἰς 25 ἡμ. 12 ὥρ.

Σχ. 45.

Πλανήται.

Οί Πλανήται (Σχ. 15) εἶνε ἀστέρες ἐτερόφωτοι, λαμβάνοντες τὸ φῶς τῶν ἀπὸ τοῦ ἡλίου· ἔχουσι δὲ δύο κινήσεις μίαν περὶ τὸν ἄξονά των καὶ ἑτέραν περὶ τὸν ἥλιον· καὶ αἱ δύο δὲ γίνονται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐξ ἑνὸς πλανήτας ἐγνώριζον, οἱ δὲ μεταγενέστεροι ἀνεκάλυψαν καὶ ἄλλους ὀγδοήκοντα τέσσαρας. Τούτων ἐπισημότεροι διὰ τὸ μέγεθός των εἶνε ὁ Ἐρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς, ὁ Κρόνος, ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν.

ΣΗΜ. Ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν εἶνε πολὺ ἀπομεμακρυσμένοι, ὥστε δὲν δύναμα νὰ γνωρίσωμεν τὴν περὶ ἑαυτοὺς περιστροφὴν των. Οἱ λοιποὶ γνωστοὶ πλανῆται κείνται πάντες μεταξύ Ἄρεως καὶ Διός. Ἐπειδὴ δὲ εἶνε μικρότατοι καὶ μόνον διὰ τηλεσκοπίων εἶνε ὄρατοὶ καλοῦνται τηλεσκοπικοί. Τούτων τὰ ὀνόματα εἶνε Δημήτηρ, Παλλὰς, Ἥρα, Ἑστία, Ἀστραία, Ἥδη, Ἴρις, Φλορίς, Μῆτις, Ἰγεία, Παρθενόπη, Νίκη, Ἠγερία, Εἰρήνη, Εὐνομία, Ψυχὴ, Θέτις, Μελοπομένη, Τύχη, Μασσαλία, Λουκοτοκία, Καλλιόπη, Θάλεια, Φώκαια, Θέμις, Περσεφόνη, Εὐτέρπη, Ἀριάδνη, Ἀρμονία, Νίκη, Οὐρανία, Νέμευκος, Δάφνη, Νύσα, Ἴσις, Ἀνόνημος, Ἑστία II, Προμήνη, Καλυψώ, Πίστις, Κίρκη, Ἀλεξάνδρα, Λήδα, Εὐγενία, Ἀταλάντη, Ἀνόνημος II, Εὐθυμία, Ἐννοῦ, Πολύμνια, Ἀγλαία, Δευκοθέα, Πήληξ, Εὐρώπη, Δωρίς, Εὐφροσύνη, Βιργινία κλ.

Οἱ πλανῆται ἔχουσι σχῆμα ὁμοίον μὲ τὸ τῆς γῆς· εἶνε δ' οὗτοι σφαῖραι ἐξωγκωμέναι εἰς τὸν ἰσημερινὸν καὶ πεπιεσμέναι πρὸς τοὺς πόλους, καὶ κινουνται ὅχι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου, ἀλλ' αἱ τροχιαί των εἶνε κεκλιμέναι αἱ μὲν πρὸς τὰς δέ. Οἱ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γνωστοὶ πλανῆται δὲν ἐξέρχονται ποτὲ κατὰ τὴν περιφορὰν των τῆς ζώνης τοῦ ζῶδιακοῦ· ὁ δὲ Κρόνος εἶνε περικυκλωμένος ὑπὸ βῆ διαφανοῦς δακτυλίου, μὴ προσκεκολλημένου, ἐπὶ τοῦ πλανήτου ἀλλὰ περιστρεφομένου περὶ ἑαυτὸν εἰς $10\frac{1}{2}$ ὥρ., τὸ δὲ πάχος του φαίνεται ἴσον μὲ τὸ τρίτον τῆς διαμέτρου τοῦ πλανήτου.

Αἱ περὶ τῶν πλανητῶν παρατηρήσεις ὠδήγησαν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν δυνάμεων τῶν κανονικοῦσων ὅλας τὰς κινήσεις των. Ἡ μία εἶνε ἡ δύναμις τῆς ἑλξεως ἢ τῆς βαρύτητος, δι' ἧς ὅλα τὰ οὐράνια σώματα ἔλκονται εἰς τὸ διάστημα κατ' εὐθὺν λόγον τοῦ ὄγκου των, καὶ κατ' ἀντίστροφον λόγον τοῦ τετραγώνου τῶν ἀποστάσεων, ἦτοι ἡ ἑλξις εἶνε δις ἰσχυροτέρα ἐν σώματι διπλασίῳ τὸν ὄγκον, καὶ τετράκις ἀσθενεστέρα ἐπὶ σώματος διπλασίως ἀπομεμακρυσμένου. Ὁ ἥλιος δὲ ὁ μεγαλειότερος ἀστὴρ τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος ἔλκει ἀκαταπαύστως πρὸς ἑαυτὸν ὅλους τοὺς ἄλλους ἀστέρας τοῦ συστήματος.

Ἡ δὲ δευτέρα δύναμις εἶνε ἡ κεντρόφυξ, δι' ἣν οἱ πλανῆται τείνουσι νὰ κινήθωσι κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν· αὕτη μετὰ τῆς ἑλξεως ἐνεργουσα τοὺς κάμνει νὰ περιγράφωσιν ἐλλείψεις, τῶν ὁποίων ὁ ἥλιος κατέχει μίαν τῶν ἐστιῶν. Ἡ δύναμις αὕτη εἶνε τόσον μεγαλειτέρα ὅσον ὁ ἀστὴρ εἶνε πλησιέστερος εἰς τὸν ἥλιον· ὡσὺτως δὲ παρατηρη-

ρείται ὅτι καὶ οἱ μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένοι ἀστέρες προχωροῦσι βραδύτερον εἰς τὴν τροχίαν των.

Δορυφόροι.

Οἱ Δορυφόροι εἶνε μικροὶ ἀστέρες περιστροφόμενοι περὶ ἄλλους πλανήτας, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι περιστρέφονται περὶ τὸν ἥλιον. Ἐκτὸς δὲ τούτου κινοῦνται οὗτοι καὶ περὶ ἑαυτοὺς ἐν ἰσῇ διαρκείᾳ μὲ τὴν περιφορὰν των περὶ τὸν πλανήτην των.

Ἡ γῆ ἔχει ἓνα δορυφόρον τὴν Σελήνην, ὁ Ζεὺς τέσσαρας, ὁ Κρόνος καὶ ὁ Οὐρανὸς ἕκαστος ἀνὰ ὀκτώ, ὁ Ποσειδῶν ἓνα. Τῶν δὲ τριῶν τούτων πλανητῶν οἱ δορυφόροι κάμνουσι τὴν περιφορὰν των ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Σελήνη.

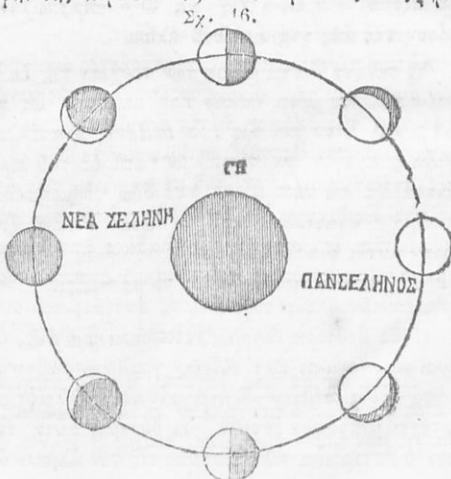
Ἡ Σελήνη εἶνε σῶμα σφαιροειδές, 49 φορές μικροτέρα τῆς γῆς, περιγράφουσα ἑλλειψιν, τῆς ὁποίας ἡ γῆ κατέχει τὴν ἐστίαν. Καὶ ἡ μὲν μεγαλειτέρα αὐτῆς ἀπόστασις ἀπὸ τῆς γῆς εἶνε 406500 χιλιομ. ἡ δὲ μικροτέρα 356100 χιλιομ. ὥστε ἡ μέση ἀπόστασις εἶνε σχεδὸν 381000 χιλιομ.

Ἡ σελήνη εἶνε σῶμα σκιερὸν φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ἐπὶ αὐτῆς παρατηροῦμεν κοιλάδας καὶ ὄρη ὡς ἐπὶ τῆς σφαίρας μας, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι δὲν ἔχει ἀτμόσφαιραν, καὶ στρέφεται περὶ ἑαυτὴν εἰς 27 ἡμ. καὶ σχεδὸν 8 ὥρ. τὴν αὐτὸν δὲ χρόνον χρειάζεται ἕνα κάμνη καὶ τὴν περὶ τὴν γῆν περιφορὰν τῆς.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ περιφορὰ τῆς σελήνης περὶ τὴν γῆν ἔχει τὴν αὐτὴν διάρκειαν μὲ τὴν περιστροφὴν τῆς περὶ ἑαυτὴν, αὕτη παρουσιάζει εἰς ἡμᾶς πάντοτε τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον καὶ ἐπει-

δὴ εἶνε ἀφεγγής, δὲν δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν αὐτῆς εἰμὴ τὸ φωτιζόμενον μέρος ὑπὸ τοῦ ἡλίου, διὰ τοῦτο εἰς τὴν περιφορὰν τῆς τὴν βλέπομεν ὑπὸ διαφόρους γάσεις ἢ σχήματα.

Ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκηται μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς (Σχ. 16) δὲν δυνά-

μεθα νὰ τὴν ἴδωμεν· διότι τὸ ἡμισφαίριον αὐτῆς τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν εἶνε ἀφώτιστον· τότε ἀρχεται ἡ νέα σελήνη ἢ *νομισηρία* καὶ εὐρίσκεται αὐτὴ εἰς *συζυγίαν* ἢ *σύνοδον* μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ σελήνη περιστρεφόμενη περὶ τὴν τροχίαν τῆς δεικνύει ἀλληλοδιαδόχως τὸ φωτισμένον μέρος τῆς· ἐν πρώτοις βλέπομεν αὐτὴν ἐν σχήματι μηνίσκου φωτισμένου, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα εἶνε ἐστραμμένα πρὸς ἀνατολὰς. Τὴν δὲ 8 ἡμέραν τὴν βλέπομεν ἐν σχήματι ἡμικυκλίου· ἐπειδὴ τὸ ἡμισυ τοῦ φωτισμένου αὐτῆς μέρους εἶνε ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν, ὅτε λέγεται ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸν *πρῶτον* αὐτῆς *τετραγωνισμόν*. Τὴν δὲ 15 ἡμέραν ἡ σελήνη ἐκτελέσασα τὸ ἡμισυ τῆς περιφορᾶς τῆς στρέφει πρὸς τὴν γῆν ὅλον τὸ φωτισμένον αὐτῆς μέρος καὶ φαίνεται ἅπασα *στρογγύλη*, ὅτε λέγεται ὅτι εἶνε εἰς *ἀντίθεσιν*· ἐπειδὴ τότε ἡ σελήνη εἶνε εἰς ἀντίθετον θέσιν, πρὸς τὸν ἥλιον σχετικῶς ὡς πρὸς τὴν γῆν καὶ ὀνομάζεται *παρσέληνος*.

Μετὰ τὴν *πανσέληνον* τὸ φωτισμένον μέρος αὐτῆς τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν ἀδιακόπως ἐλαττοῦται, καὶ τὴν 22 ἡμέραν βλέπομεν αὐτοῦ τὸ ἡμισυ, ὅτε λέγομεν ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸν *δεύτερον* *τετραγωνισμόν*. Μετὰ τοῦτο δ' ἔτι ἐλαττοῦται καὶ φαίνεται ἐν σχήματι μηνίσκου, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα εἶνε ἐστραμμένα πρὸς δυσμὰς. Τέλος ὅλως χάνεται, ὅτε ἡ σελήνη, εὐρίσκεται ἐκ νέου μετὰ 29 $\frac{1}{2}$ περίπου ἡμέρας μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς.

Ἡ σελήνη διατρέχει τὴν τροχίαν τῆς εἰς 27^{ἡμ.} 7^{ῶρ.} 43' 13", ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἀνανεοῦται εἰ μὴ τὴν 29^{ἡμ.} 12^{ῶρ.} 44' 3". διότι, ἐπειδὴ ἡ γῆ προχωρεῖ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς, χρειάζεται ἡ σελήνη 2^{ἡμ.} καὶ 4^{ῶρ.} περίπου, ἵνα εὐρεθῇ πάλιν εἰς *σύνοδον* μετὰ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου.

Ἡ σελήνη διατρέχουσα τὴν τροχίαν τῆς ἐκ *δυσμῶν* πρὸς ἀνατολὰς φαίνεται ὅτι μένει ὀπίσω καθ' ἑκάστην ὡς πρὸς τὸν ἥλιον περίπου 51'· καὶ ὅταν μὲν ᾖνε *νέα σελήνη*, ἀνατέλλει καὶ δύνει αὐτὴ συγχρόνως σχεδὸν μὲ τὸν ἥλιον· ἐπὶ δὲ τοῦ πρώτου *τετραγωνισμοῦ* ἀνατέλλει τὸ *μεσημέριον* καὶ δύνει τὸ *μεσονύκτιον*· ἐπὶ δὲ τῆς *παρσελήνου* ἀνατέλλει καθ' ἣν ὥραν δύνει ὁ ἥλιος, καὶ δύνει καθ' ἣν ὥραν αὐτὸς ἀνατέλλει· ἐπὶ δὲ τοῦ *δευτέρου* *τετραγωνισμοῦ* ἀνατέλλει τὸ *μεσονύκτιον* καὶ δύνει τὸ *μεσημέριον*.

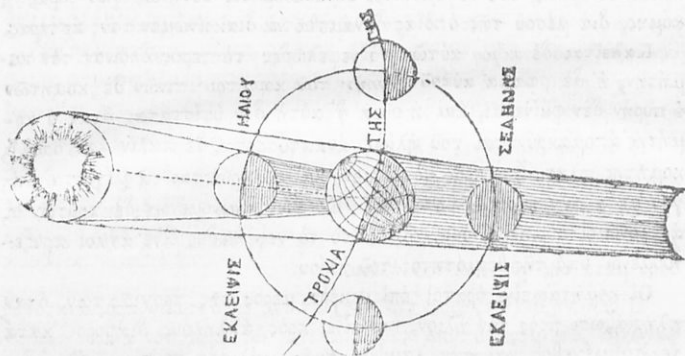
Ἐκλειψεις.

Ἐκλειψις ἀστέρος λέγεται ἡ πρὸς στιγμὴν παῦσις τοῦ νὰ φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὁ ἀστὴρ, καθ' ἣν ὥραν συνήθως εἶνε ὁρατός. Καὶ ἐκλειψις μὲν ἡλίου συμβαίνει, ὅταν ἡ σελήνη διέρχεται μετὰ τοῦ

καὶ τῆς γῆς, ἔκλειψις δὲ σελήνης ὅτε ἡ γῆ διερχομένη μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ἡλίου τὴν καλύπτει μὲ τὴν σκιάν της. Ἐπρεπε λοιπὸν οὕτω νὰ συμβαίη καθ' ἕκαστον μῆνα ἔκλειψις τοῦ ἡλίου κατὰ πᾶσαν νέαν σελήνην, καὶ ἔκλειψις σελήνης κατὰ πᾶσαν πανσέληνον. Ἄλλ' αἱ ἐκλείψεις εἶνε πολὺ σπάνιαι· ἐπειδὴ ἡ τροχιά τῆς σελήνης δὲν εἶνε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου μὲ τὸ τῆς γῆς, ὡς κεκλιμένη $5\frac{1}{2}$ μοίρ. ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς, καὶ χωρίζουσα αὐτὴν εἰς δύο ἀντιθετα σημεῖα καλούμενα δεσμούς· ὥστε κατὰ τὰς συζυγίας ἡ σελήνη ὅτε εἶνε ὑπερῶν, ὅτε δὲ ὑποκάτω τῆς γραμμῆς τῆς ἐνούσης τὸν ἥλιον μετὰ τῆς γῆς, καὶ διὰ τοῦτο αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου τότε δὲν διακόπτονται. Αἱ ἐκλείψεις λοιπὸν συμβαίνουσιν ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκηται ἐφ' ἑνὸς τῶν δεσμῶν ἢ πολὺ πλησίον αὐτῶν, καὶ τότε κατὰ μὲν τὰς ἀντιθέσεις ἔχομεν ἐκλείψεις τῆς σελήνης, κατὰ δὲ τὰς συζυγίας ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου.

Αἱ ἐκλείψεις τῆς σελήνης εἶνε ὀλικαὶ ἢ μερικαί· καὶ ὀλικαὶ μὲν, εἰάν ἡ σελήνη εἰσδύῃ ὀλόκληρος ἐντὸς τῆς σκιάς τῆς γῆς καὶ ὀλόκληρος ὁ δίσκος δὲν φαίνεται (Σχ. 17), μερικαὶ δ' ὅταν μέρος αὐτῆς χώνη-

Σχ. 17.

ται. Εἶνε δὲ αὗται ὄραται ἐπίσης ὑπ' ὅλων τῶν κατοίκων τοῦ ἡμισφαιρίου, ἐξ οὗ παρατηρεῖται ἡ σελήνη κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκλείψεώς της.

Αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου εἶνε μερικαί, ὀλικαὶ ἢ δακτυλιοειδεῖς· καὶ μερικαὶ μὲν εἶνε, ὅταν ἡ σελήνη σκεπάσῃ μέρος μόνον τοῦ ἡλίου· ὀλικαὶ δὲ ἢ δακτυλιοειδεῖς, ὅταν τὸ κέντρον τῆς σελήνης συλλίπηται ἀκριβῶς μετὰ τοῦ κέντρον τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ τόπου ὅθεν παρατηρεῖται ἡ ἔκλειψις. Κατὰ τὴν ὀλικὴν δ' ἐκλείψιν (Σχ. 17) ἡ γῆ εἶνε ἀσῆλιος ἢ δὲ σελήνη περίγειος· ἕνεκα τούτου ὁ ἥλιος ὢν μᾶλλον ἀπομακρυσμένος φαίνεται μικρότερος καὶ σκεπάζεται ὀλόκληρος ὑπὸ τῆς σελήνης, ἥτις φαίνεται μεγαλειτέρα ἕνεκα τῆς προσεγγίσεώς της· τὸ ἐναντίον δὲ συμβαίνει εἰς τὴν δακτυλιοειδῆ ἔκλειψιν (Σχ. 17), ἡ γῆ

εἶνε περιήλιος καὶ ἡ σελήνη ἀπόγειος, ἔνεκα τοῦ ὁποίου αὐτὴ φαίνεται τότε μικροτέρα, καὶ δὲν δύναται νὰ κρύψῃ ὅλον τὸν ἥλιον, ἀφίνουσα νὰ φωτίζεται γύρωθεν ὀλόκληρον δακτύλιον.

Ἐκλείψεις δὲ πάσχουσιν οὐ μόνον ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἀλλὰ καὶ οἱ δορυφόροι τοῦ Διὸς καὶ ὅλοι οἱ ἀστέρες ἐπὶ τινὰς στιγμὰς κρυπτόμενοι ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἢ τῆς γῆς ὑπ' ἄλλου τινὸς σώματος.

Ἐπὶ τῆς σελήνης παρατηρήθησαν διάφορα ὄρη· πολλῶν δὲ τούτων οἱ ἀστρονόμοι καὶ τὰ ὕψη μέχρι νῦν κατεμέτρησαν· ἀλλ' οὔτε ὕδωρ οὔτε ἀτμόσφαιραν εἰσέτι ἐπ' αὐτῆς ἠδυνήθησαν νὰ παρατηρήσωσι.

Κομήται.

Οἱ κομήται εἶνε πλανῆται συνιστάμενοι κατὰ τινὰς ἀστρονόμους ἐκ νεφελώδους ἐλαφροτάτης ὕλης καὶ ἔχοντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ὑπερμεγέθη οὐράν, ἐστραμμένην πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ ἡλίου· περιγράφουσι δ' οὗτοι ἐλλείψεις (Σχ. 15) λίαν ἐκτεταμένας, καλουμένας *παραβολὰς*, τῶν ὁποίων ὁ ἥλιος κατέχει τὴν ἐστίαν· κινουῦνται δὲ καθ' ἀπάσας τὰς διευθύνσεις, συνοδευόμενοι συνήθως ὑπὸ οὐράς ἢ κόμης, διὰ μέσου τῆς ὁποίας δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τοὺς ἀστέρας.

Καλεῖται δὲ *κόμη* αὐτῶν τὸ νεφελῶδες τὸ περικυκλῶνον τὸν κομήτην, ἡ δὲ σφαῖρα αὐτοῦ *πυρῆν* τοῦ κομήτου· τινῶν δὲ κομητῶν ὁ πυρῆν δὲν φαίνεται, καὶ ἡ οὐρά δ' αὐτῆ δὲν ὑφίσταται ὅταν ὁ κομήτης ἀπομακρύνηται τοῦ ἡλίου· ἀναπτύσσεται δὲ πάλιν καθ' ὅσον ὁ κομήτης πλησιάζει πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ μικρύνεται τὰ μέγιστα ὀλίγον μετὰ τὴν περιηλιότητά του. Ἐκ τῶν φαινομένων δὲ τούτων οἱ ἀστρονόμοι συμπεραίνουσιν ὅτι αὐτὸ τὸ νεφελῶδες εἶνε ἀτμοὶ προξενούμενοι ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου.

Οἱ κομήται εἶνε ὄρατοὶ ἐπὶ μικρὸν μέρος τῆς τροχιάς των, ὅταν πλησιάζωσι πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ εἶνε πρὸς ἀλλήλους διάφοροι κατὰ τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν λάμψιν· τινὲς μάλιστα τούτων μόλις εἶνε ὄρατοὶ διὰ τηλεσκοπίου, ἐν ᾧ ἄλλοι τὸ τρίτον ἢ καὶ τὸ ἕμισυ τοῦ οὐρανοῦ (60° — 90°) καταλαμβάνουσι διὰ τοῦ μήκους τῆς οὐράς των. Ἐκαστος δὲ κομήτης ταχέως ποικίλλεται· ὁ τοῦ 1811 κατ' ἀρχὰς μόλις ὄρατός μετὰ τὴν περιηλιότητά του ἀνεβάνη ἔχων ὑπερμεγέθη καὶ λαμπροτάτην οὐράν· ἐπειδὴ δ' ἔνεκα τῆς προσεγγίσεως αὐτοῦ εἰς τὸν ἥλιον ὁ πυρῆν του εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἀτμόν, πολλοὶ ἀστρονόμοι διέσχυρίσθησαν ὅτι εἶδον διὰ μέσου αὐτοῦ ἄλλους ἀστέρας.

Μέχρι τοῦδε λογοριάζονται κομήται ὑπὲρ τοῦ 100, καὶ καθ' ἕκαστον σχεδὸν ἔτος νέοι ἀνακαλύπτονται, ἀλλ' ὅμως τριῶν μόνον ἐξ αὐτῶν γνωρίζομεν εἰσέτι ἀκριβῶς τὴν ἐπάνοδόν των. Ὁ πρῶτος ἀναφανείς τὸ 1835 εἶνε ὁ καλούμενος τοῦ Ἀλεῖου ἐπανερχόμενος μετὰ

75 $\frac{1}{2}$ ἔτη· ὁ δεύτερος ἀναφανείς τὸ 1846 ἐπανέρχεται μετὰ ἐξ ἔτη καὶ ὀκτὼ μῆνας· ὁ τρίτος ὁ καλούμενος τοῦ Ἐγκου (Enke) διατρέχει τὴν τροχίαν του εἰς ὀλιγώτερόν τι τῶν τριῶν ἐτῶν καὶ ἡμίσεως. Ἄλλ' ἐξ αὐτῶν τινες κατὰ τοὺς ἀστρονόμους ἐπανέρχονται μετὰ πολλοὺς αἰῶνας, καὶ ἄλλοι χάνονται πλησίον τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων καὶ δὲν ἀναφαίνονται ποτε πλέον εἰς τὸ ἡλιακὸν σύστημα.

Ἀπλανεῖς ἀστέρες.

Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, ἐν αἷς ἀνήκει καὶ ὁ ἥλιος, εἶνε φωτεινοὶ ἀστέρες τηροῦντες τὴν αὐτὴν πάντοτε μεταξύ των περίπου θέσιν. Οἱ πλησιέστεροι αὐτῶν εἰς ἡμᾶς εἶνε τοῦλάχιστον ἑκατὸν χιλιάδας φορὰς ἀπώτερον τοῦ ἡλίου· ἄλλοι δὲ τούτων εἶνε ἀπείρως πλέον ἀπομακρυσμένοι. Ἐλογαρίασαν δ' ὅτι τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἐκπέμπουσι, διατρέχον καθ' ἕκαστον δευτερόλεπτον περισσότερον τῶν 310000 χιλιομέτρ. χρεάζεται περισσότερον τῶν τριῶν ἐτῶν νὰ φθάσῃ εἰς ἡμᾶς.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων εἶνε ἄπειρος, ἀλλὰ τρεῖς ἕως τέσσαρες χιλ. μόνον εἶνε ὁρατοὶ δι' ἀόπλων ὀφθαλμῶν, ἐν ᾧ διὰ τηλεσκοπίου δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν πολλὰ αὐτῶν ἑκατομμύρια.

Εἰς τὸν οὐρανὸν διακρίνομεν ἔτι μικρὰ νεφελώδη λευκώματα καλούμενα νεφελώματα· τούτων τὰ μὲν ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ ἀθροισμάτων ἀστέρων, τὰ δὲ διὰ συσσωρεύσεως ποσότητός τινος λευκῆς ὕλης. Τοιαῦτα δὲ νεφελώματα λογαριάζονται περὶ τὰ χίλια· ἄθροισμα δὲ τοιούτων νεφελωμάτων εἶνε καὶ ὁ Γαλαξίας, μακρὰ καὶ ἀκανόνιστος ταινία ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐκτεινομένη ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς ἄρκτον.

Ἐν τῷ οὐρανῷ, ὡς εἶπομεν, ὑποτίθενται παράλληλοι καὶ μεσημβρινοὶ ἀντικρύζοντες πρὸς τοὺς παραλλήλους καὶ μεσημβρινοὺς τῆς γῆς. Οἱ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τοῦ γήινου ἰσημερινοῦ βλέπουσι διερχομένους διὰ τοῦ ζηνίθ των τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ ἰσημερινοῦ. Δι' αὐτοὺς οἱ οὐράνιοι πόλοι εἶν' ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, καὶ ὅλοι οἱ ἀστέρες περιγράφουσι εἰς τὸν οὐρανὸν κάθετον ἡμικύκλιον πρὸς τὸν ὀρίζοντα· διὰ τοῦτο λέγουσιν ὅτι οἱ λαοὶ οὗτοι ἔχουσι τὴν σφαιρὰν ὀρθήν, καὶ δύνανται νὰ βλέπωσιν ἀλληλοδιαδόχως ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς δὲ τοὺς πόλους ὅλοι οἱ ἀστέρες φαίνονται ὅτι περιγράφουσι περὶ τὸν οὐράνιον πόλον κύκλον παράλληλον μὲ τὸν ὀρίζοντα, καὶ τότε λέγεται ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν πόλων ἔχουσι τὴν σφαιρὰν παράλληλον. Ἐνταῦθα ὁ πολικὸς ἀστὴρ φαίνεται εἰς τὸ ζηνίθ, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἰσημερινοῦ ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, οἱ δ' ἀστέρες τοῦ ἡμισφαιρίου ἐν ᾧ ὁ παρατηρητὴς εὐρίσκεται, δὲν κρύπτονται ποτε, ἐν ᾧ τὰ ἀναπάλιν οἱ τοῦ ἄλλου ἡμισφαιρίου εἶνε ἄρατοι.

Μεταξύ δὲ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τῶν πόλων οἱ ἀστέρες φαίνονται ὅτι περιγράφουσι κύκλους τόσον μᾶλλον κεκλιμένους πρὸς τὸν ὀρίζοντα, ὅσον πλησιάζει τις περισσότερον εἰς τοὺς πόλους καὶ τότε ἡ σφαῖρα καλεῖται *πλαγια*.

Ἀστρική ἡμέρα καὶ ὁ ἀληθὴς καὶ ὁ μέσος χρόνος.

Καθ' ἐκάστην ἡμέραν οἱ ἀστέρες διέρχονται τὸν μεσημβρινὸν τόπου τινός, ὁ δὲ χρόνος τὸν ὁποῖον πρὸς τοῦτο χρειάζονται καλεῖται *ἀστρική ἡμέρα*, διαρκούσα 23 ὥρ. 56', καὶ οὗτος εἶνε ὁ ἀληθὴς χρόνος, τὸν ὁποῖον ἡ γῆ χρειάζεται διὰ μίαν περί τὸν ἄξονα περιστροφῆς. Ἡλιακὴ ἡμέρα δὲ καλεῖται ὁ χρόνος, τὸν ὁποῖον χρειάζεται ὁ ἥλιος ἵνα διέλθῃ τὸν μεσημβρινὸν τόπου τινός· αὕτη δ' εἶνε μεγαλειτέρα τῆς ἀστρικῆς κατὰ 4 ὥρας, καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη προέρχεται, διότι ἡ γῆ προχωρεῖ καθ' ἐκάστην περί τὴν μίαν μοῖραν εἰς τὴν τροχίαν τῆς. Ὁ ἥλιος λοιπὸν τὴν ἐπομένην ἡμέραν δὲν θά εὗρεθῇ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν εἰς τὸν μεσημβρινὸν τοῦ τόπου, καὶ διὰ τὰ φθᾶση εἰς αὐτὸν πρέπει ἡ γῆ ἐκτὸς τῆς περιστροφῆς τῆς νὰ στραφῇ ἔτι περί τὸν ἄξονά τῆς μίαν μοῖραν. Διὰ τοῦτο λογαριάζεται τὸ ἔτος ἐκ 365 ἡμ. 6 ὥρ. ἡλιακῶν καὶ ἐκ 366 ἡμ. 6 ὥρ. ἀστρικῶν.

Ἡ ἀστρική ἡμέρα ἔχει πάντοτε τὴν αὐτὴν διάρκειαν, ὅπερ δὲν βλέπομεν εἰς τὴν ἡλιακὴν. Ἡ γῆ κατὰ τὴν περιηλιότητά τῆς προχωρεῖ ταχύτερον εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν, ὁ δὲ ἥλιος φαίνεται τότε ὀλίγον βραδύτερον εἰς τὸν μεσημβρινόν, καὶ ἡ ἡμέρα διαρκεῖ περισσότερον τῶν 24 ὥρ. Κατὰ δὲ τὴν ἀφῆλιότητα ἐξ ἐναντίας, ἐπειδὴ ἡ πορεία τῆς γῆς εἶνε βραδύτερα εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν, ἡ ἡμέρα διαρκεῖ ὀλιγώτερον τῶν 24 ὥρ. Καλεῖται δ' *ἀληθὴς χρόνος* ἡ ὥρα, ἣν δεικνύει τὸ ἡλιακὸν ὠρολόγιον, καὶ *μέσος χρόνος* ἡ ὥρα, ἣν δεικνύει καλῶς κανονισμένον ὠρολόγιον. Αἱ δύο αὗται ὥραι δὲν δύνανται νὰ ᾖνε σταθερῶς αἱ αὐταί· ἐπειδὴ ἡ ἡλιακὴ ἡμέρα δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν πάντοτε διάρκειαν ἐνίοτε μάλιστα διαφέρουσι κατὰ ἓν τέταρτον ὥρας· καὶ κυρίως κατὰ τὰ μέσα τοῦ Φεβρουαρίου ἡ ὥρα τοῦ μέσου χρόνου προχωρεῖ περισσότερον πρὸς τὴν τοῦ ἀληθοῦς χρόνου, ἐν ᾧ τὸ ἐναντίον συμβαίνει κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Νοεμβρίου.

Ὁπισθοχώρησις τῶν ἰσημεριῶν.

Αἱ ἰσημερίαὶ κατ' ἔτος συμβαίνουσι 20' 25" πρὶν ἢ γῆ ἔλθῃ εἰς συζυγίαν μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀστέρος, μετὰ τοῦ ὁποίου ἦτο εἰς τὴν αὐτὴν ἰσημερίαν τοῦ παρελθόντος ἔτους· τὴν διαφορὰν ταύτην καλοῦμεν *ὀπισθοχώρησις τῶν ἰσημεριῶν*. Ἐνεκα ταύτης ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι ὀπισθοπορεῖ ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ μίαν μοῖ-

ραν κατὰ 72 ἔτη, καὶ ὁλόκληρον ζῶδιον ἢ 30 μοίρας κατὰ 2156 ἔτη· οὕτω δ' ἵνα διατρέξῃ ὅλον τὸν κύκλον τῆς ἐκλειπτικῆς χρειάζεται 26000 ἔτη. Ἀπ' οὗτου λοιπὸν ἐδόθησαν τὰ ὀνόματα εἰς τὸν ζωδιακὸν κύκλον, ὁ ἥλιος ὀπισθοπόρῃσε κατὰ ἓν ζῶδιον· ὥστε τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν μόλις εἰσέρχεται ὁ ἥλιος εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τῶν ἰχθύων, ἀντὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τοῦ κριοῦ.

Ἡμερολόγιον.

Ἔτος καλεῖται ὁ χρόνος, τὸν ὁποῖον ἡ γῆ χρειάζεται διὰ νὰ διατρέξῃ τὴν περὶ τὸν ἥλιον τροχίαν της, συνιστάμενον ἐκ 365ῆμ. 5ῶρ. 49'. Ἄν δ' ἐπὶ τέσσαρα κατὰ συνέσειαν ἔτη λογαριάσωμεν τὸ ἔτος ἐκ μόνον 365ῆμ. ἡ γῆ θέλει εὐρεθῆ ὅτι βραδύνει περὶ τὰς 24 ὥρας ὅθεν ἐστοχάσθησαν ἀνά πᾶσαν τετραετίαν νὰ κάμνωσι τὸ τέταρτον αὐτὸ ἔτος ἐκ 366ῆμ. Οὕτω λοιπὸν τῆ 1869, 1870, 1871 εἶνε ἐκ 365ῆμ. τὸ δὲ 1872 ἐκ 366ῆμ. τὸ τέταρτον τοῦτο ἔτος καλεῖται *ἐμβόλιμον*. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο κατασταθὲν ἐπὶ Ἰουλίῳ Καίσαρος ὀνομάζεται *Ἰουλιανόν*.

Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ προστίθενται σχεδὸν $\frac{3}{4}$ ὥρ. περισσότερον κατὰ τὸ τέταρτον τοῦτο ἔτος τὸ ἐκ 366ῆμ. παρετηρήθη τοῦτο ἐπὶ τοῦ πάπα Γρηγορίου ιγ'. ὅστις πρὸς διόρθωσιν αὐτοῦ ἀπέκοψεν ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1582 ἔτους 10ῆμ. διατάξας νὰ ἀκολουθήσῃ μετὰ τὴν 4 Ὀκτωβρίου ἡ 15 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ἴνα δὲ μὴ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ λάθος ὑποπίπτωσι, προσδιωρίσθη εἰς τὸ τέλος 400 ἐτῶν ν' ἀποκόπτωνται 3 ἡμέραι, ἧτοι τὸ τελευταῖον ἔτος τριῶν ἀλληλοδιαδόχων αἰώνων δὲν εἶνε ἐμβόλιμον, ἐν ᾧ ὡς τὸ τέταρτον ἔπρεπε νὰ ἦνε.

Τὸ ἔτος διαιρεῖται εἰς δώδεκα μῆνας ἀνίσους· ὡς ἐξῆς

Ἰανουάριος	31	Ἀπρίλιος	30	Ἰούλιος	31	Ὀκτώβριος	31
Φεβρουάριος	28 ἢ 29	Μαῖος	31	Αὐγούστ.	31	Νοέμβριος	30
Μάρτιος	31	Ἰούνιος	30	Ἰούλιος	30	Δεκέμβριος	31

Οὕτω ἑπτὰ μῆνες εἶνε ἐκ 31 ἡμ. τέσσαρες ἐκ 30 καὶ ὁ Φεβρουάριος ἐξ 28 ἢ 29ῆμ. ὅταν τὸ ἔτος ἦνε ἐμβόλιμον. Οἱ δὲ μῆνες διαιροῦνται εἰς ἐβδομάδας, συνισταμένης ἐκάστης αὐτῶν ἐξ ἑπτὰ ἡμερῶν.

Κινηταὶ ἑορταί.

Κινηταὶ ἑορταὶ λέγονται, ὅσαι δὲν πίπτουσιν εἰς τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἐκάστου ἔτους, ἀλλὰ κιννοῦνται σχεδὸν ἅπασαι κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός, εἰς τὴν ὁποῖαν πίπτει ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα.

Κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ (325 μ. Χ.) οἰκουμένηκῃ σύνοδον τὸ Πάσχα πρέπει νὰ ἑορτάζηται τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν πρώτην πανσέληνον τὴν μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν· καὶ ἐὰν ἡ πανσέληνος πίπτῃ

Κυριακήν, τότε τὸ Πάσχα πρέπει νὰ τίθεται τὴν ἀμέσως ἐπομένην Κυριακήν. Τὸ αὐτὸ δὲ πρέπει νὰ γίνηται καὶ ἐὰν ἡ Κυριακὴ τοῦ Πάσχα συμπίπτῃ μὲ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα τῶν Ἑβραίων. Οὕτω δ' ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα κατὰ τὴν ἡμετέραν Ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν πίπτει μεταξύ τῆς 23 Μαρτίου καὶ 24 Ἀπριλίου, κατὰ δὲ τὴν Λυτικὴν μεταξύ τῆς 9 Μαρτίου καὶ τῆς 13 Ἀπριλίου.

Σελήνης κύκλος.

Κύκλος σελήνης εἶνε περίοδος 19 ἔτων Ἰουλιακῶν, μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας αἱ σεληνικαὶ φάσεις ἐπανέρχονται κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμερομηνίας. Τὸ ἔτος τὸ προηγηθὲν τῆς ἡμετέρας χρονολογίας ὑπῆρξε τὸ πρῶτον τοῦ κύκλου τῆς σελήνης, τὸ ἀκόλουθον ὑπῆρξε τὸ δεύτερον, καὶ οὕτω καθεξῆς. Πρὸς εὐρεσιν δὲ τοῦ ἔτους τοῦ Κύκλου τῆς σελήνης ἢ τοῦ *Χρυσοῦ ἀριθμοῦ*, ὡς συνήθως ὀνομάζεται, πρέπει νὰ προσθέσωμεν 1 εἰς τὸ ὠρισμένον ἔτος καὶ νὰ διαιρῶμεν αὐτὸ διὰ 19, καὶ οὕτω θέλομεν εὐρίσκει τὸ ζητούμενον. Τὸ ἔτος λοιπὸν 1866 + 1 διαιρούμενον διὰ 19 δίδει πηλίκον 98 καὶ κατάλοιπον 5. Ὅθεν ἀπὸ τοῦ 1 μετὰ Χριστὸν ἔτους παρῆλθον μέχρι τοῦ 1866 κύκλοι σελήνης 98, καὶ ἤδη ζῶμεν εἰς τὸ 5 ἔτος τοῦ 99 κύκλου τῆς σελήνης· τὸ δὲ 5 εἶνε ὁ χρυσοῦς ἀριθμὸς τοῦ 1866.

Ἐπακταί.

Ἐπακταὶ ἡμέραι καλοῦνται αἱ τὴν ἡλικίαν τῆς σελήνης κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους δεικνύουσαι. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἡλικιὸν ἔτος ὑπερβαίνει κατὰ 11 ἡμέρας τὴν διάρκειαν 12 περιόδων σελήνης (ἢ τὸ σεληνικὸν ἔτος), ἐὰν αἱ ἐπακταὶ εἶνε 0 ἡμέραι κατὰ τὴν ἀ'. Ἰανουαρίου ἔτους τινός, τὴν ἀ'. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους θὰ ἦνε 11 ἡμέραι, τὴν δὲ ἀ'. τοῦ μηνὸς τοῦ τρίτου ἔτους θὰ ἦνε 22, τοῦ δὲ τετάρτου 33 ἢ μόνον 3, ἀφαιρουμένων τῶν 30 διὰ μίαν περίοδον σελήνης εὐρισκομένης περισσώτερον εἰς τὰ τρία πρῶτα ἔτη. Πρὸς εὐρεσιν δὲ τῶν ἐπακτῶν, τῶν ἀνηκουσῶν εἰς ἕκαστον κύκλον σελήνης, πρέπει νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὸν χρυσοῦν ἀριθμὸν ἐπὶ 11, καὶ ἐκ τοῦ γινομένου, ἂν ἦνε μεγαλείτερον τοῦ 30, ἀφίνομεν τὸσάκις 30, ὅσον εἶνε δυνατὸν.

ΜΕΡΟΣ Γ΄.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ λέγεται ή επιστήμη, ή πραγματευομένη περί του έξωτερικού φλοιού τής γῆς, τής φυσικῆς αὐτῆς διαπλάσεως, τής περικυκλώσεως αὐτὴν ἀτμοσφαιρας, καί περί ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀντικειμένων (σελ. 5).

Τῆς γῆς μόνον τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὰς παρὰ ταύτην οὐσίας γνωρίζομεν· ἡ δὲ παρούσα αὐτῆς μορφή φαίνεται ὅτι εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας δύο στοιχείων τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πυρός. Τὸ ὕδωρ ὑπὸ διάφορον μορφήν ἰστάμενον ἢ ῥέον ἢ καταπίπτον ἀπὸ τῆς ἀτμοσφαιρας μεταβάλλει καὶ μέχρι νῦν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, διαπερᾶ παντοῦ εὐκόλως κατὰ μικρὸν διαλύον ἢ βιαίως συνθραύον, καὶ συμπαρασύρον μέρη μετ' αὐτοῦ φέρει αὐτὰ εἰς ἄλλους τόπους· ἐντεῦθεν καὶ ἡ αὐξήσις τῶν παραλίων, τῶν χερσονήσων κτλ. Ὡσαύτως δὲ ἡ γῆ κατέχει ἰδιάζουσάν τινα θερμότητα, ἣτις ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸ κέντρον τῆς αὐξάνει ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὁ πυρὴν αὐτῆς εὐρίσκεται εἰς ῥευστὴν πυρῶδη κατάστασιν· συμπεραίνομεν δὲ τοῦτο ἐκ τε τῶν θερμῶν πηγῶν, τῶν ἡφαιστειῶν, τῶν ἐκρήξεων καὶ τῶν σεισμῶν. Διὰ τῆς ἐνεργείας δὲ τοῦ ἐν τῇ κέντρῳ τῆς γῆς πυρός ἀποτελοῦνται εἰσέτι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ἀνυψώσεως καὶ καθιζήσεις, ῥήγματα, ὄρη, νῆσοι κτλ. Τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα ἐπενήργησαν εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους καὶ κατὰ διαφόρους περιόδους εἰς τὸν σχηματισμὸν βαθμηδὸν τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς.

Ἐπιφάνεια τῆς γῆς.

Ἐὰν ρίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ σφαίρας τινὸς βλέπομεν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς ἀνίσως διηρημένην εἰς ξηρὰν καὶ εἰς ὕδατα· ταύτης ἡ ξηρὰ κατέχει σχεδὸν τὸ $\frac{1}{4}$, τὸ δ' ἐπίλοιπον εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ ὑδάτων· καὶ τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον περιλαμβάνει τὰ $\frac{4}{5}$ τῆς ξηρᾶς, τὸ δὲ νότιον μόνον τὸ $\frac{1}{5}$ αὐτῆς.

Πεδιάδες.

Πεδιάδες λέγονται ἐκτεταμέναι χῶραι, ἔχουσαι ἐπιφάνειαν ὁμαλὴν καὶ ἐπίπεδον. Αὗται ὅταν ποτίζωνται ὑπὸ ἀφθόνων πηγῶν ἢ ποταμῶν εἶνε εὐφροσάταται· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄλλαι μὴ ἔχουσαι ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τινὰς αὐτῶν δίδονται καὶ ἰδιαίτερα ὀνόματα· οἷον

Στέππαι καλοῦνται εἰς τὴν Ῥωσσίαν καὶ εἰς τὴν Βόρ. Ἀμερικὴν ἐκτεταμένοι ἀμμώδεις πεδιάδες κεκαλυμμένοι καθ' ὅλον τὸ θέρος ὑπὸ φρυτῶν τὸ πλεῖστον ἀλατούχων, ἀλλ' ἐστερημένοι παντάπασι δένδρων.

Σαβάτται δὲ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, καὶ Πάμπαι εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν λέγονται πεδιάδες χαμηλόταται, ὑγρόταται καὶ κεκαλυμμένοι ὑπὸ ὑψηλῶν χόρτων. Ἐρημοὶ τέλος λέγονται ἐκτεταμένοι πεδιάδες κεκαλυμμένοι ὑπὸ ἀνύδρου ἄμμου ἀναπτομένης ὑπὸ θερμότητος ἡλίου, καὶ ἐστερημένοι τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὴν βλάστησιν ὕδατος, ὡς αἱ τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Ἐν τούτοις ἐν τῷ μέσῳ τούτων τῶν ἐρήμων εὐρίσκονται τόποι ἐνυδροί, καὶ κατάφυτοι, ὁμοιάζοντες μὲ εὐφόρους νήσους ἐν τῷ μέσῳ ἀπείρου ἄμμου, καὶ ὀνομάζονται αὐάσεις ἢ ὀάσεις.

Ὅρη.

Τὰ ὄρη εἶνε τὰ ὑψηλότερα ὑψώματα τῆς σφαίρας. Ἄφοι δὲ καλοῦνται τὰ ἔχοντα ὀλιγώτερον ὕψος (σελ. 10).

Τὰ ὄρη εἶν' ἐνίοτε μεμονωμένα, συχνότατα ὅμως σχηματίζουσι σειράς. Αἱ κορυφαὶ τῶν ἔχουσι διάφορα σχήματα λαμβάνουσαι διὰ τοῦτο καὶ διάφορα ὀνόματα· ὡς ὅταν αὕτη ἦνε πρισματοειδής, καλεῖται αἰχμή ὅταν ἦνε ὀξεῖα, ὀδοῦς, κέρας, βελόνη· ἐὰν δ' ἐπίπεδος, τράπεζα κτλ. Αἱ ὑψηλότεραι δὲ γνωσταὶ κορυφαὶ εἶνε αἱ τῶν Ἰμαλαίων, φθάνουσαι θ χιλιομ. ὕψους ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ῥάχις καλεῖται τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς σειρᾶς, τὸ ἐκτεινόμενον καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτῆς· αἱ δὲ πλευραὶ τῆς ῥάχews, δι' ἧν ῥέουσι τὰ ὕδατα, εἶνε αἱ καλούμεναι κλιτύες.

Τὰ ὄρη χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ στενῶν χαμηλοτάτων καλουμένων κοιλάδων· ἐὰν δ' αὐταὶ περικλείονται μεταξύ δύο πολὺ προσεγγιζόντων ὄρεων καὶ ὄχι πολὺ ὑψηλῶν, καλοῦνται αὐλῶνες μὲν ἐὰν ἦνε ἀδενδροί, γάπαι δ' ἐὰν ἦνε δρυμώδεις· στενά δὲ ἢ πύλαι καλοῦνται αἱ μεγάλαι καὶ ταχέαι ταπεινώσεις τῆς ῥάχews, αἵτινες καὶ στενάς διόδους σχηματίζουσι· καὶ φάραγγες ἢ αὐρένες αἱ κείμεναι μεταξύ ἀποτόμων βράχων, αἵτινες ἐὰν ἦνε πολὺ βαθεῖαι βάρανθρα καλοῦνται.

Ἠφαιστεια.

Ἠφαιστεια εἶνε συνήθως κωνοειδῆ ὄρη μετὰ χωνοειδῶν ἀνοιγμάτων καλουμένων κρατήρων, ἀναπέμποντα ἐξ αὐτῶν κατὰ καιροὺς ἀναθυμιάσεις, καπνοὺς, φλόγας πυρῶδεις ὕλας ἀναλελυμένας, καὶ ῥίπτοντα μακρὰν τέφρην, μύδρους, χειμάρρους λάθης, ἧτις τότε μόνον σταματᾷ ὅταν ψυχθεῖσα χάσῃ τὴν βευστότητά της. Τοιαύτη δ' εἶνε ἡ ὄρη τῶν ἠφαιστειῶν, ὥστε ἐκ τῶν καταστροφῶν τούτων πολλάκις ἐσχηματίσθησαν νέα ὄρη ἢ ἐξήλθον ἐκ τῶν πυθμένων τῆς θαλάσσης νέα νῆσοι κτλ.

Τὰ ἠφαιστεία δὲν ἐκρήγνυνται πάντοτε· τινὰ δὲ τούτων φαίνονται μὲν ἐσβεσμένα ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, ἀλλ' αἴφνης πάλιν ἀρχίζουσι καὶ ἐκπέμπουσι τέφραν καὶ λάβαν, καὶ ταῦτα καλοῦνται ἐνεργὰ ἢ ζῶντα· ἄλλα δὲ πάλιν φαίνονται ὅτι διὰ παντός ἔχασαν τὴν φρικώδη ἐνεργειάν των, καὶ διὰ τοῦτο νεκρὰ ἠφαιστεία καλοῦνται. Ἡφαιστεία ὑποθαλάσσια λέγονται, ὅσα εἶνε κεκρυμμένα ὑπὸ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης.

Σεισμοί.

Οἱ σεισμοὶ φαίνονται ὅτι προξενοῦνται ὑπὸ ὑπογείων ἀτμῶν, οἷτινες ἀνυψοῦσι τὸ ἔδαφος ζητοῦντες ν' ἀνοίξωσι δίοδον· συνοδεύονται δὲ συνήθως ὑπὸ ἠφαιστείων ἐκρήξεων. Συχνὰ δ' αἰσθανόμεθα αὐτοὺς πολὺ μακρὰν τῶν ἠφαιστείων καὶ ἄνευ τινός ἐκρήξεως. Εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὰ περίξ τῶν Ἄνδεων, καὶ εἰς ἄλλας ἔτι χώρας εἶν' ἐνίοτε τοσοῦτον δυνατοί, ὥστε συχνὰ καταστρέφουσι μεγάλας πόλεις.

Συστατικὰ τῆς γῆς.

Εἶδη γαιῶν.

Τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς διακρίνονται ἅ. τὰ ἐκ τοῦ ὕδατος μορφώματα ἤτοι τὰ ὄρη τὰ σχηματιζόμενα ἐκ συνεχούς σειρᾶς στρωμάτων κειμένων ἐπ' ἀλλήλα καθ' ὀρισμένην τάξιν· β'. τὰ ἐκ τοῦ πυρὸς μορφώματα, ἤτοι τὰ μὴ κατὰ στρώματα εἶδη τῶν ὄρεων. Τούτων δ' ἄξια σημειώσεως εἶνε·

1) Αἱ ἀρχέγονοι γαῖαι ἢ τὰ πρωτογενῆ στρώματα, ἅτινα φαίνονται συνιστάμενα ἐκ τετηγμένης μὲν τὸ πρῶτον, ψυχθείσης δ' ἀκολούθως ὕλης.

2) Αἱ δευτερεύουσαι γαῖαι (ἢ τὰ δευτερογενῆ στρώματα) εἶνε διατεθειμέναι κατὰ στιβάδας τακτικὰς ἐπὶ τῶν πρώτων, καὶ ἀποτεθεμέναι ὑπὸ τῶν ὑδάτων, περιλαμβάνουσαι συνήθως πολλὰ λειψάνα ζώων καὶ φυτῶν· καὶ τὰ μὲν παναρχαιότατα ζῶα εὕρισκονται ἰδίᾳ εἰς τὰ τιτανώδη στρώματα, τὰ δὲ παναρχαιότατα φυτὰ εἰς τὰ ἐξ ἀμμολίθου καὶ λιθανθράκιων στρώματα. Αἱ ἀποθῆκαι τῶν κογχυλίων καὶ τῶν ἰχθύων αἱ ἐπὶ ὑψηλοτάτων ὄρεων εὕρισκόμεναι μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ θάλασσα τὰς ἐκάλυπτε ποτε.

3) Αἱ τριτερούσαι γαῖαι (ἢ τὰ τριτογενῆ στρώματα), αἱ ὁποῖαι συντίθενται ἐκ λειψάνων τῶν δύο τούτων πρώτων εἰδῶν, τεταγμέναι οὔσαι κατὰ στιβάδας πρὸς τὰς ὑπὸρειάς τῶν δευτερογενῶν στρωμάτων.

4) Αἱ ἠφαιστεϊώδεις γαῖαι (ἢ τὰ ἠφαιστεϊώδη στρώματα), αἷτινες ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ τῆς τέφρας, τῆς λάβης καὶ τῶν ἄλλων ὑλῶν τῶν ἐκπεμπομένων ὑπὸ τῶν ἠφαιστείων.

5 *Αί φυτικές γαῖαι*, αἱ εὐοισκόμεναι ὑπεράνω ὄλων τῶν ἄλλων γαιῶν, αἵτινες εἶνε αἱ μόναι ἐπιτήδειοι διὰ τὴν φυτικὴν ὑπαρξίν.

Πολύτιμοι λίθοι, μέταλλα καὶ εὐπρηστοι μεταλλεῖα.

Μεταξὺ τῶν οὐσιῶν, αἵτινες ἐξορύσσονται ἐν τῆς γῆς, διακρίνονται

1. οἱ *πολύτιμοι λίθοι*, ὅσων ἀδάμαντες, ρουβίνια, σάπφειροι κτλ.
2. τὰ *μέταλλα*, ὧν ἐπισημότερα εἶνε ὁ χρυσός, ἡ πλατίνα, ὁ ἄργυρος, ὁ χαλκός, ὁ σίδηρος, ὁ κασίτερος, ὁ μόλυβδος, τὸ ἀντιμόνιον, ὁ ὑδράργυρος κτλ.
3. αἱ *εὐπρηστοὶ ὕλαι*, ὅσων ὁ ἀνθρακίτης, τὸ θεῖον, ὄλαι αἱ ἀσφαλτώδεις οὐσίαι, ἡ ἀσφαλτος, οἱ γαιάνθρακες, τὸ ἤλεκτρον, κτλ. Εἰς ταῦτα δὲ δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν τὰ εὐπρηστοὰ ὄρυκτά, ὅντα λείψανα φυτῶν κεχωσμένων εἰς τὴν γῆν.

Ὁ χρυσός, ἡ πλατίνα, ὁ ἄργυρος καὶ οἱ πολυτιμότεροι λίθοι εὐρίσκονται πρὸ πάντων εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὁ δὲ σίδηρος καὶ ὁ μόλυβδος εὐρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τοὺς εὐκράτους καὶ ψυχροὺς τόπους. Ἐν τούτοις πολὺς χρυσός εὐρίσκεται εἰς τὴν Σιβηρίαν, εἰς τὴν Καλλιφορνίαν καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς Αὐστραλίας.

Ἔ δ α τ α.

Τὰ ὕδατα τὰ διαχεόμενα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαιρας διαροῦνται εἰς δύο, εἰς *θαλάσσια ὕδατα* καὶ εἰς *ὕδατα τῆς ξηρᾶς* (σελ. 11. 12).

Ἔδατα θαλάσσια.

Τὰ θαλάσσια ὕδατα εἶνε πικρὰ καὶ ἀλμυρὰ, τὸ δ' αὐτῶν ἀλατῶδες δὲν εἶνε παντοῦ τὸ αὐτό· διότι εἰς τοὺς πόλους, ἀποχωριζόμενον καὶ πηγνυμένον τοῦ γλυκέος ὕδατος, τὸ μένον ῥευστὸν ἔχει περισσότερον ἄλας· ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὅπου τὸ γλυκὸ ὕδωρ ἐξατμίζεται· τὸ ἐναντίον δὲ συμβαίνει εἰς τὰς ἐσωτερικὰς θαλάσσιας, ὅσων τὴν Βαλτικὴν, ἕνεκα τῆς μεγάλης ποσότητος τοῦ γλυκέος ὕδατος, τὸ ὁποῖον οἱ ποταμοὶ εἰς αὐτὰς φέρουσι, τὸ θαλάσσιον ὕδωρ ἔχει ὀλιγώτερον ἄλας. Ἐν τούτοις ἡ Κασπία θάλασσα ἔχει περισσότερον ἄλας ὡς πρὸς τοὺς ὠκεανούς.

Ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης παρέχει τὰς αὐτὰς ἀνωμαλίας, ὁποίας καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς· διὸ ἀπαντῶμεν ἐν αὐτῇ λόφους, ὄρη, κοιλάδας τοσούτου βάρους, ὥστε εἶνε ἀδύνατον νὰ τὸ μετρήσωμεν. Ἐἶνε δὲ κατοικημένη ὑπὸ πλῆθος ζῶων ἐν μέρει εἰς ἡμᾶς ἀγνώστων, καὶ πλῆθος ἔχει φυτῶν ἰδιαζόντων.

Πολλὰ δοκιμαὶ δ' ἀπέδειξαν ὅτι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης εἶνε ψυχρότερα ἀναλόγως τῆς βαθύτητός των, οὕτω δ' ἔπρεπε τὰ βαθύτατα

μέρη τῶν θαλασσῶν νὰ ἦνε παγωμένα· ἀλλ' ἤδη τέλος ἐγνώσθη ὅτε οὐδέποτε τοῦτο συμβαίνει ὅσον καὶ ἂν προχωρήσωμεν βαθύτερα.

Ἡ διαφορὰ τοῦ πλάτους πολλὴν ἐπιρροὴν ἔχει ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τῶν θαλασσίων ὑδάτων. Πρὸς τοὺς πόλους αἱ θάλασσαί εἶνε κεκαλυμμέναι ἀδιακόπως ὑπὸ μεγίστων ὄγκων πάγων, κατασταινόντων ταύτας τὰς θαλάσσας ἀδιαπεράστους εἰς τὰ πλοῖα. Τὸν χειμῶνα οἱ πάγοι οὗτοι καλύπτουσι συνήθως ὅλην τὴν θάλασσαν μέχρι τῆς 80 μοίρ. τοῦ Βορ. πόλου, οἱ δὲ κῆλοι τοῦ αὐτοῦ πόλου παγώνουσι μέχρι τῆς 60 μοίρ. νῆσοι ὅμως ἐκ πάγου βλέπομεν νὰ πλέωσιν ἐπὶ τῆς θαλάσσης μέχρι τῆς 40 μοίρ. τοῦ βορ. πλάτους. Εἰς δὲ τὸ νότιον ἡμισφαίριον οἱ στερεοὶ πάγοι ἐκτείνονται μακρύτερον ἢ εἰς τὸν βόρειον πόλον.

Κινήσεις τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης.

Τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης ὑπόκεινται εἰς τρία εἶδη κινήσεων τὰς ἀτμοσφαιρικός, τὰ ρεύματα καὶ τὰς παλιρροίας.

Αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ κινήσεις προκύπτουσιν ὑπὸ τῆς ὀνήσεως τῶν ἀνέμων, ἐγερόντων ἐνίοτε ἐκπληκτικὰ κύματα· ἡ δὲ ταρχὴ αἰτῆ γίνεται ἐπαισθητὴ μόνον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· διότι καὶ εἰς τὰς μεγαλειτέρας τρικυμίας παρατηρήθη ὅτι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης βαθύτερα τῶν 33 μέτρων μένουσιν ἀκίνητα.

Τὰ ρεύματα εἶνε μεγάλαι κινήσεις, φέρουσαι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης κατὰ τινα διεύθυνσιν. Τὰ ἐπισημότερα δὲ τούτων εἶνε τὰ ρεύματα τῶν πόλων καὶ τὸ τροπικὸν ρεῦμα.

Τὰ ρεύματα τῶν πόλων φέρουσι τὰ ὕδατα ἀπὸ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινόν, συνεπάγοντα μετὰ τούτων καὶ ὑπερμεγέθεις ὄγκους πάγων οἵτινες συναντῶνται ἐνίοτε πολὺ μακρὰν τῶν παγομένων θαλασσῶν.

Τὸ δὲ τροπικὸν ρεῦμα, διευθυνόμενον ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς μεταξὺ τῶν τροπικῶν, ἀποδίδεται εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἐτησίων ἀνέμων τῶν πνεόντων εἰς ταύτας τὰς χώρας καὶ εἰς τὴν ταχύτητα τῆς κινήσεως τῆς γῆς, τὴν ὁποίαν τὰ ὕδατα μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος ἐνταῦθα δὲν ἀκολουθοῦσιν ὡς ἐρχόμενα ἐκ τῶν περὶ τοὺς πόλους χωρῶν, ὅπου ἡ τῆς γῆς περιστροφή εἶνε ὀλιγώτερον ταχεῖα. Τὰ πρώτιστα δὲ ρεύματα παράγουσι πολλὰ ἄλλα, τῶν ὁποίων ἐπισημότερα εἶνε τὸ ἐγκόλιον *Μεξικανικὸν ρεῦμα*, τὸ ὁποῖον συνέχεια ἔν τῷ τροπικῷ ρεύματι καὶ ἀκολουθεῖν τὸ μήκος τῶν παραλίων τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Νεογείου, λαμβάνει ἔπειτα νέαν διεύθυνσιν πρὸς ἀνατολὰς καὶ φθάνει εἰς τὰς παραλίας τῆς Ἑυρώπης καὶ Ἀφρικῆς (Ἀζόρας νήσους).

Αἱ κινήσεις αὗται τῆς θαλάσσης μεταφέρουσιν εἰς ἀπείρους ἀποστάσεις τὰ προϊόντα τῶν διαφορῶν χωρῶν ὑπὸ τούτων δὲ φέρονται εἰς τὰ

παράλληλα τῆς Νοβεργιαίας δένδρα, φυόμενα μόνον εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἐνίοτε τὰ δύο ρεύματα ἀντίθετα συναντῶνται καὶ τότε σχηματίζονται οἱ θαλασσοστρόβιλοι, ὧν ἐπισημότερος εἶνε ὁ τοῦ Μαλοστρόφι πρὸς Ν. τῶν Λοφοδενῶν νήσων, καὶ ἡ Χάρυδρις εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Μεσοσηνῆς.

Αἱ παλίρροιαὶ εἶνε κανονικαὶ κινήσεις τῶν ὑδάτων, δις ἐπαναλαμβανόμεναι ἐν διαστήματι μιᾶς ἡμέρας καὶ 54'. Τὰ ὕδατα ἀναβαίνουν καὶ ἐκτείνονται ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν ἐπὶ 6 ὥρας, ἢ δ' ἀνάβασις αὕτη καλεῖται *πλημμυρίς*· ἀφ' οὗ δὲ φθάσωσιν εἰς τὸ μέγιστον ὕψος τῶν, μένουσι στάσιμα περὶ τὸ ἐν τέταρτον ὥρας, εἶτα ὀπισθοδρομοῦσι πάλιν ἐν διαστήματι 6 ὥρῶν, καὶ αὕτη ἡ ὀπισθοδρόμησις καλεῖται *ἀμπωτις*, μετὰ τὴν ὁποίαν τὰ ὕδατα, ἀφ' οὗ μεινωσιν εἰς τὴν ταπεινοτάτην αὐτῶν θέσιν περὶ τὸ $\frac{1}{4}$ ὥρας ἀρχίζουσι πάλιν νὰ ὑψῶνται. Ἡ περίοδος αὕτη τῶν δύο ἀναβάσεων καὶ καταβάσεων τοῦ ὕδατος ὀνομάζεται *ἡμερησία περίοδος*, πρὸς διάκρισιν τῆς *μηριαίας* καὶ *ετησίας* περιόδου, αἵτινες παρατηροῦνται κατὰ πᾶσαν νέαν σελήνην καὶ κατὰ τὰς ἡμερίας καὶ τὰς τροπὰς. Ἀρχεται δὲ ἡ πλημμυρίς μετ' ὀλίγην ὥραν ἀπὸ τῆς διπλῆς διὰ τοῦ ἡμερησιοῦ διαβάσεως τῆς σελήνης, καὶ συμβαίνει εἰς μὲν τοὺς ἀνατολικοὺς αἰγιαλοὺς προτύτερα, εἰς δὲ τοὺς δυτικοὺς ἀργότερα.

Αἱ παλίρροιαὶ θεωροῦνται ὡς ἀποτελέσματα τῆς ἔλξεως τοῦ ἡλίου καὶ μάλιστα τῆς σελήνης· διότι αἱ ἰσχυρότεραι παλίρροιαὶ συμβαίνουν κατὰ τὰς συζυγίας, ὅτε ἡ ἔλξις τοῦ ἡλίου συνενούται μετὰ τῆς ἔλξεως τῆς σελήνης. Ἐν τούτοις μιᾶς καὶ ἡμισείας ἡμέρας διάστημα ὑπάρχει μετὰ τῆς στιγμῆς τῶν συζυγιῶν καὶ τῶν μεγαλειτέρων παλίρροιῶν, ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀπομακρύνσεως τῶν δύο τούτων ἀστέρων. Αἱ παλίρροιαὶ δὲ καθίστανται ἀνεπαίσθητοι ὑπεράνω τῶν τροπικῶν κύκλων· διότι ἡ σελήνη ἐνεργεῖ ἐνταῦθα πλαγιώτερον, ὡς μὴ ἀποχωροῦσα τοῦ ἡμερησιοῦ ὑπὲρ τὰς 28 μοίρας.

Ῥοῦδα τῆς ξηρᾶς.

Οἱ ἀτμοὶ οἱ διὰ τῆς θερμότητος ἐκ τῶν ὠκεανῶν καὶ ἐξ ὅλων τῶν ὑγρῶν τόπων παραγόμενοι καὶ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ὑψόμενοι σχηματίζουσι τὰ νέφη, τὰ ὅποια μεταβάλλονται εἰς βροχὴν· τὸ δὲ ὕδωρ τῶν βροχῶν εἰσδύον εἰς τὴν γῆν καὶ ἀπαντῶν ἀντίστασιν εἶτα δὲ διέξοδον ἀποτελεῖ τὰς πηγὰς, ἐξ ὧν σχηματίζονται οἱ ῥόακες· οὗτοι δ' ἐνούμενοι πρὸς ἀλλήλους σχηματίζουσι ποτάμια καὶ ποταμοὺς (σελ. 11, 12), χύοντας τὰ ὕδατά των συνήθως εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἐπικράτεια ποταμοῦ λέγεται ἅπασα ἡ χώρα, τὴν ὁποίαν κατέχει ποταμὸς τις μετὰ τῶν παραποτάμων καὶ τῶν ῥυάκων του· γραμμαὶ δὲ τῆς διαχωρίσεως τῶν ὑδάτων λέγονται τὰ ὄρια δύο πρᾶκει-

μένων ἐπικρατειῶν ποταμῶν· εἶνε δ' αὐταὶ συνήθως σειραὶ ὄρεων, ὡς αἱ Ἄλπεις χωρίζουσι τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Πάδου ἀπὸ τὰς τοῦ Ῥοδανοῦ, τοῦ Ῥήνου καὶ τοῦ Δουνάβεως.

Βροχαί.

Αἱ βροχαὶ δὲν εἶνε παντοῦ ἐπίσης ἄφθονοι· ἐν γένει δ' αὐταὶ εἶνε ὀλιγώτερον δυναταί, καθ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τοῦ ἰσημερινοῦ ἢ τῆς γειτνιασσεως τῆς θλάσσης, ἀν καὶ αἱ βροχεραὶ ἡμέραι ἦνε περισσότεραι πρὸς βορρᾶν.

Βροχαὶ περιοδικαὶ καὶ πλημμύραι τῶν ποταμῶν.

Μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἡ περιοδικὴ ἐπάνοδος τῶν ἀνέμων ἐπαναφέρει κατ' ἔτος βροχὰς σταθεράς κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν τοῦ ἔτους· ἡ δὲ μεγάλη ποσότης τοῦ ὕδατος ἡ ἐντὸς αὐτῶν κίπτουσα πρέπει συγχρόνως νὰ ἐκρέη, καὶ ἐντεῦθεν προκύπτουσιν αἱ τακτικαὶ πλημμύραι σχεδὸν ὅλων τῶν ποταμῶν τοῦ μέρους τούτου τῆς σφαιρας.

Ἡ πλημμύρα τοῦ Νείλου κατασταίνει εὐφορον τὴν λαμπρὰν κοιλάδα τῆς Αἰγύπτου· ἀλλ' εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν πρὸς ἀνατολάς τῶν Ἄνδεων οἱ ποταμοὶ πλημμυροῦντες δὲν ἔχουσι τὴν ἀναγκαίαν κατωφέρειαν διὰ νὰ ἐκρεύσωσι, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ταύτης καλύπτεται ὑπὸ ἐλῶν.

Λίμναι καὶ Ἐ.λη.

Τὰ ὕδατα μὴ δυνάμενα διὰ τὴν πολλὰ βαθεῖαν θέσιν τόπων τινῶν νὰ ἐκρέωσιν ἐκτείνονται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις καὶ σχηματίζουσι τὰς καλουμένας *λίμνας* καὶ τὰ *ἔ.λη*. Μεταξὺ δὲ τῶν λιμνῶν ὑπάρχουσι τινες, δι' ὧν διέρχονται ποταμοί, ὡς ἡ τῆς Κωνσταντίας καὶ ἡ τῆς Γενεύης· ἀλλὰ δὲ δὲν ἔχουσι καυμίαν ἐκροήν, ὡς ἡ Κασπία, ἡ Ἀράλη λίμνη κλ. αἱ τελευταῖαι δ' αὐταὶ συνήθως εἶνε ἀλατοῦχοι.

Μεταλλικὰ καὶ θερμὰ ὕδατα.

Μεταλλικὰ ὕδατα καλοῦνται τὰ βέροντα ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς καὶ γέμοντα μεταλλικῶν οὐσιῶν, ὅσων θείου, σιδήρου κτλ. Καλοῦνται δ' εἶναι αὐτὰ *θερμὰ ὕδατα*, ὡς θερμαινόμενα ὑπὸ αἰτίας εἰσέτι ὄχι πολὺ γνωστῆς ἀποδιδομένης συνήθως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν θερμότητα τῆς γῆς.

Ἡ θερμότης των ἐνίοτε εἶνε ἔτη μὲ τὴν θερμότητα βράζοντος ὕδατος· τοιαῦτα δὲ θερμὰ ὕδατα ὑπάρχουσιν εἰς πλείστας χώρας καὶ πολλὰ εἶνε χρήσιμα εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην. Τῶν πηγῶν τούτων τινὲς παρουσιάζουσι μεγαλοπρεπὲς θέαμα· ὡς αἱ τοῦ Γενσέρον ἐν Ἰσλανδία, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα ἀναπηδῶσι συνήθως ἐν σχήματι πυραμίδος

εις ὕψος 38 μέτρ. καὶ αἱ τοῦ Στρόκ ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ, ὧν τὰ ὕδατα ἀναπηδῶσιν ἔτι πλέον τῶν ῥηθέντων.

Ἀτμόσφαιρα.

Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶνε μίγμα διαφόρων βευστῶν, τὰ ὁποῖα περικυκλώνουσι τὴν σφαῖραν μέχρι τοῦ ὕψους 70—90 χιλιομ. καὶ αὐτὸ εἶνε ὁ ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἀναπνέομεν.

Ὁ ἀήρ εἶνε διαφανής, καὶ ὅταν ὁ οὐρανὸς ᾔνε καθαρὸς, φαίνεται ὅτι ἔχει ὠραῖον κυανοῦν χρῶμα. Οὗτος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς εἶνε 770 φορές ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος· στήλη δ' ἀέρος ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων ὀρίων τῆς ἀτμοσφαίρας μέχρι τῆς θαλάσσης ἔχει βάρος ἴσον μὲ τὸ βάρος στήλης ἰσοπαχοῦς ὕδατος $10 \frac{1}{2}$ μέτ. ὕψους ἢ στήλης ἰσοπαχοῦς ὑδραργύρου 757 χιλιοστομέτ. ὕψους.

Ὁ ἀήρ εἶνε μᾶλλον πυκνὸς καὶ δυσκινητότερος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ εἰς τὰς πεδιάδας ἢ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, ἀποκαθιστάμενος ἐλαφρότερος εἰς ἔτι μεγαλειότερον ὕψος. Ἡ διαδοχικὴ αὐτῆ ἐλάττωσις τῆς βαρῦτητος τοῦ ἀέρος παρέσχε τὸ μέσον τῆς μετρῆσεως τοῦ ὕψους τῶν ὀρέων· διότι παρατηρήθη ὅτι στήλη ὑδραργύρου περικεκλεισμένη ἐντὸς ὀργάνου καλουμένου βαρομέτρου καταβαίνει καθ' ὅσον ἀναβαίνομεν περισσότερον ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ἡ θερμότης τῆς ἀτμοσφαίρας ἐλαττοῦται ἐπαισθητῶς, καθ' ὅσον ἀναβαίνομεν εἰς ὑψηλοτέρους τόπους· διότι οὐσης τῆς ἀτμοσφαίρας ἀραιότερας εἰς τὰ ἀνώτερα αὐτῆς στρώματα, αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου διέρχονται ἐν μικροτέρα θλάσει αὐτῆς, διὰ τοῦτο τὰ ὑψηλότερα ὄρη εἶνε κεκαλυμμένα ὑπὸ ἀδιακόπου χιόνος· παρατηρήθη δ' ὅτι ἡ χιών ἀρχίζει νὰ πίπτῃ ἐπὶ μὲν τοῦ ἰσημερινοῦ εἰς ὕψος 4900 μέτ. ἐπὶ δὲ τῶν 45 μοιρ. πλάτους εἰς ὕψος 2000 μέτ. καὶ πρὸς τὸν 60ον παράλληλον εἰς ὕψος 1100 μέτ.

Καὶ ἄλλαι δ' αἰτίαι ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τῆς ἀτμοσφαίρας κατὰ τὰς διαφόρους χώρας. Ἡ θερμότης εἶνε τόσον μεγαλειότερα ὅσον ὁ τόπος εἶνε πλησιέστερος εἰς τὸν ἰσημερινόν, καὶ τάναντι μικροτέρα ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους. Ὡσαύτως αὐτῆ εἶν' ἔτι ἀνάλογος τῆς ἐκθέσεως τοῦ τόπου· καθότι αἱ μεσημβριναὶ κλιτύες τῶν σειρῶν τῶν ὀρέων εἶνε θερμότεραι τῶν ἄλλων καταφερειῶν. Ἐπίσης τὰ δυτικὰ παράλια οἰκισθῆναι χώρας εἶνε θερμότερα τῶν ἀνατολικῶν παραλλίων, καὶ παρατηρεῖται ὅτι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλάτους αἱ χῶραι τῆς Ἀμερικῆς εἶνε ψυχρότεραι τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ὅτι τὸ βόρειον ἡμισφαίριον εἶνε θερμότερον τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου. Καὶ αἱ νῆσοι δ' αὐταὶ αἱ κείμεναι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ

ὠκεανοῦ ἔχουσι χειμῶνα ὀλιγώτερον ὁριμὸν καὶ θέρος ὀλιγώτερον θερμὸν ἢ αἱ ἄλλαι χῶραι· διότι αἱ θάλασσαὶ διατηροῦσιν εἰς αὐτάς θερμοκρασίαν μᾶλλον ὁμοίωμερον.

Μετέωρα.

Εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν συμβαίνουσι διάφορα φυσικὰ φαινόμενα, τὰ ὁποῖα καλοῦνται μετέωρα· εἶνε δὲ ταῦτα τριῶν εἰδῶν μετέωρα α. τοῦ φωτός· β'. τοῦ ἠλεκτρισμοῦ· γ'. τοῦ ὕδατος.

Μετέωρα τοῦ φωτός. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἀντανκλαῖ καὶ διαθλαῖ τὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτός τοῦ ἡλίου, ὥστε βλέπομεν τὸν ἥλιον πρὶν αὐτὸς ὑψωθῆ ὑπερῶν τοῦ ὁρίζοντος, καὶ μετὰ τὴν δύσιν αὐτοῦ, τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο καλεῖται *λυκαυγία*· ἢ δ' ἐρυθρότης ἐκείνη ἢ γεννωμένη ἐν τῷ οὐρανῷ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καλεῖται *ῥῶς*.

Εἰς τὰς αὐτάς δ' αἰτίας τῆς θλάσεως καὶ ἀντανκλάσεως τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμοσφαιρῆς ὀφείλονται οἱ *κατοπτρισμοί*, καθ' οὓς τὰ ἀντικείμενα τὰ τε ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα καὶ τὰ ὑπὸ τὸν ὁρίζοντα φαίνονται εἰς ἡμᾶς διπλᾶ, ἀνεστραμμένα, μετακεκινημένα καὶ αἰωρημένα εἰς τὸν ἀέρα· τὸ φαινόμενον τοῦτο συχνότερα παρατηρεῖται ἐν Αἰγύπτῳ, Σαχάρα, κατὰ τὸν πορθμὸν τῆς Μεσοῦνης κτλ. Ὡσαύτως οἱ *παρήλιοι*, οἵτινες παρέχουσι τὴν ταυτόχρονον ἐμφάνισιν πολλῶν ἡλίων, αἱ *παρασελίαι*, δι' ὧν βλέπομεν πολλὰς σελήνας, καὶ οἱ *ἄλωες* ἢ *φωτειοὶ κύκλοι*, οἵτινες σκεπάζουσιν ἐνίοτε τοὺς δύο τούτους ἀστέρας. Καὶ τὸ *οὐράνιον* δὲ *τόξον* ἢ ἡ *Ἴρις* προκύπτει ἐκ τῆς διαθλάσεως ἢ ἀποσυνθέσεως τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν σφαιριδίων τοῦ ὕδατος τῆς βροχῆς τῶν διακεχυμένων ἐπὶ τοῦ ἀέρος.

Μετέωρα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Τὸ ἠλεκτρικὸν ρεύστον ἀναγγέλλει τὴν παρουσίαν του εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν διὰ διαφόρων φαινομένων· τὰ γνωστότερα δὲ τούτων εἶνε ἡ *ἀστραπή*, ἡ *βροχή*, ὁ *κεραυνός*, τὸ *βόρειον σέλας*, αἱ *πύριαι σφαῖραι*, οἱ *ἀερόλιθοι*, κτλ.

Εἰς τὰ νέφη παρατηροῦμεν ἐν καιρῷ ῥαγδαίας βροχῆς λάμψιν φωτός, ἣν τινα συνήθως παρακολουθεῖ πολλάνικς ἐπαναλαμβανόμενος πάταγος. Ἡ λάμψις αὕτη καλεῖται *ἀστραπή*, οὗσα μέγας ἠλεκτρικὸς σπινθήρ, μεταβαίνων ἀπὸ νέφους εἰς νέφος ἢ εἰς γῆινον σῶμα, καὶ τότε καλεῖται *κεραυνός*, ὁ δὲ παρακολουθῶν αὐτὴν πάταγος καλεῖται *βροχή*,

Πρὸς ἀποτροπὴν δὲ τῶν κακῶν τῶν ὑπὸ τῶν κεραυνῶν συμβαινόντων ἐφεῦρεν ὁ αἰμῆνηστος Φραγκλῆνος τὰ *ἀντικεραύνια*· ταῦτα δ' εἶνε μετάλλιναι ῥάβδοι λήγουσαι πρὸς τὰ ἄνω εἰς ὄξύ, αἱ ὁποῖαι τιθέμεναι καθέτως ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τῶν οἰκοδομῶν κτλ. καὶ συγκαί-

ωνοῦσαι μετὰ τοῦ ἐδάφους διὰ μεταλλίνου σώματος, ἔλκουσι πρὸς ἑαυτὰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῶν νεφῶν καὶ τότε αὐτὸς διέρχεται δι' αὐτῶν ἄνευ βλάβης τῶν οἰκοδομῶν καὶ φθάνει εἰς τὴν γῆν.

Τὸ δὲ βόρειον σέλιος εἶνε λαμπρὸν μετέωρον, φωτίζον συχνὰ τὰς βορείους χώρας τῆς Εὐρώπης, μέρη τινὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὰ γειτνιαζόντα μέρη τοῦ νοτίου πόλου· τούτου τὰ σχήματα καὶ χρώματα εἶνε λίαν ποικίλα· ἐν γένει δὲ παρουσιάζει ὄψιν τοῦ ζοῦ κύκλου φωτεινοῦ, τὸ ὅποσον δράγματα πυρὸς διατρέχουσι πρὸς τὸ αὐτὸ σημεῖον διευθυνόμενα, ἀλλὰ ταῦτα ἐνίοτε τινάσσονται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμοσφαιρας ἀποδίδουσι σοφοὶ τινες τὰς πυρίνους σφαίρας, αἵτινες διατρέχουσι τὴν ἀτμόσφαιραν μετὰ μεγίστης ταχύτητος, συνοδευομένης τῆς πορείας των ὑπὸ κεραυνῶν καὶ ὑπὸ τῆς πτώσεως τῶν καλουμένων ἀερολίθων ἢ βολίδων. Δὲν γνωρίζομεν ὅμως εἰσέτι τὴν ἀληθῆ αὐτῶν καταγωγὴν· καὶ τινες μὲν διίσχυρίζονται ὅτι εἶνε λίθοι ῥιπτόμενοι ἐκ τῶν ἡφαιστειῶν τῆς σελήνης, ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι εἶνε μικροὶ τινες πλανῆται, τοὺς ὁποίους ἡ γῆ παρασύρει ἐκτὸς τῆς τροχιάς των.

Εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμοσφαιρας ἀποδίδονται ἔτι μικραὶ τινες καὶ ἀβλαβεῖς φλόγες, αἵτινες ἐν ὄρα μάλιστα τρικυμίας φαίνονται εἰς τὰς κορυφὰς τῶν πύργων, τῶν ἰστῶν καὶ ἄλλων μερῶν τῶν πλοίων· αὗται δὲ καλοῦνται Διόσκουροι, Κόστωρ καὶ Πολυδεύκης.

Μετέωρα τοῦ ὕδατος λέγονται ὅσα προέρχονται ἐκ τῶν ἀτμῶν, οἵτινες ὑπάρχουσι πάντοτε εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ διὰ τῆς ἐπιρροῆς τῆς θερμότητος ἀναβαίνουσιν ἀπὸ τῆς γῆς· ταῦτα δ' εἶνε τὰ νέφη καὶ ἡ ὀμίχλη, συνιστάμενα ἐκ λίαν μικρῶν ὑδατίνων σφαιριδίων· καὶ τὰ μὲν νέφη διαφόρους ἔχοντα μορφὰς εἶνε ὑψηλὰ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἡ δ' ὀμίχλη πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς σχηματιζομένη κυρίως εἰς χώρας ἐλώδεις ἢ διαβρεχομένας ὑπὸ πολλῶν ὑδάτων.

Τὰ ὑδάτινα ταῦτα τῶν νεφῶν σφαιρίδια, ὅταν γείνωσι μεγάλα καὶ συρρεῦσωσι, σχηματίζουσι τὰς σταγόνας, αἵτινες ἕνεκα τῆς βαρύτητός των καταπίπτουσιν εἰς τὴν γῆν καὶ σχηματίζουσι τὴν βροχὴν· ἐὰν ὅμως τὰ ὑδάτινα ταῦτα σφαιρίδια τὰ μεταβληθέντα εἰς σταγόνας πρὶν καταπέσωσι παγώσωσι, τότε σχηματίζεται ἡ χιλιὰς. Ὅταν δ' οἱ ἀτμοὶ νέφους τινὸς πρὶν μεταβληθῶσιν εἰς σταγόνας βροχῆς παγώσωσι, τότε καταπίπτουσιν εἰς νιβάδας χιόνος. Ἄρσος δὲ καλεῖται ἡ ὑγρασία, ἡ ἐπικαθημένη ὀλίγον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐν ὄρα νηνεμίας καὶ αἰθρίου οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας διαφόρων σωμάτων κεκμένων ἐν ὑπαίθρῳ· προέρχεται δ' αὕτη ἐκ τῆς συμπυκνώσεως τῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμοσφαιρας ἐπὶ ψυχρῶν ἀντικειμένων τῆς γῆς· ἐὰν ὅμως τὰ σώματα ταῦτα ἔχωσι θερμοκρασίαν κατωτέραν τοῦ

Ο τοῦ θερμομέτρου Ρεωμόρου, τότε μεταβάλλεται εἰς πάχνην, ἥτις εἶνε παγωμένη δρόσος.

Εἰς τὰ μετέωρα ὡσαύτως ἀνάγονται τὰ καλούμενα *πλανώμενα* φῶτα, ἅτινα εἶνε μικραὶ φλόγες, παρατηρούμεναι κατὰ τὴν νύκτα πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐπὶ τόπων, ἐν οἷς γίνεται σῆψις ζωϊκῶν οὐσιῶν ὅσον νεκροταφείων κτλ. προέρχονται δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ φαισφορούχου ὑδρογονικοῦ ἀερίου, τοῦ ἀναπτυσσομένου κατὰ τὴν σῆψιν ζωϊκῶν οὐσιῶν καὶ ἔχοντος τὴν ιδιότητα, ὅταν ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, νὰ ἀνάπτηται.

Διάττοντες ἀστέρες δὲ λέγονται μικρὰ φωτεινὰ σώματα ὅμοια μὲ ἀστρα, τὰ ὅποια κατ' αἴθριον νύκτα αἴφνης σχηματιζόμενα κινούνται πρὸς τὰ κάτω καὶ σβύνουσιν, οὐδὲν ἔχοντες ἀφίνοντα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν. Θεωροῦσι δὲ ταῦτά τινες τῶν ἀστρονόμων ὡς σώματα κινούμενα περὶ τὸν ἥλιον, καὶ ὅταν προσεγγίσωσι κατὰ τὴν πορείαν των πολὺ τὴν γῆν καὶ ἔλκυσθῶσιν ὑπ' αὐτῆς, τότε καθίστανται ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ φωτεινά, πολλακίς δὲ καὶ καταπίπτουσιν ἐξ ὀλοκλήρου ἢ κατὰ μέρος.

Ἄνεμοι.

Ἄνεμοι λέγονται αἱ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ κινήσεις τοῦ ἀέρος ἀφ' ἑνὸς μέρους εἰς ἄλλο. Αἰτία δὲ τῶν ἀνέμων δύναται νὰ ᾖνε ἡ θερμότης ἢ ἐκτείνουσα τὸν ἀέρα εἰς τινὰς τόπους, τὸ ψῦχος τὸ παράγον κενόν τι, ὅταν οἱ ἀτμοὶ μεταβάλλωνται εἰς βροχὴν, ἢ ἔλξις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, καὶ ἡ περὶ τὸν ἄξονα περιστροφή τῆς γῆς.

Ἄνεμοι κανονικοὶ καλεῦνται οἱ πνέοντες πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν· τοιοῦτοι δ' εἶνε· 1 οἱ ἀπόγαιοι ἀνεμοὶ καὶ οἱ ἐμβάται, προκύπτοντες ἐκ τῆς ἀνίσου θερμάνσεως τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τὴν μὲν ἡμέραν πνέει ὁ ἀνεμος ἐκ τῆς θαλάσσης ὡς ἐμβάτης πρὸς τὴν ξηράν, τὴν δὲ νύκτα ὡς ἀπόγαιος ἐκ τῆς ξηρᾶς πρὸς τὴν θάλασσαν· 2 οἱ ἐθηταὶ ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ, οἵτινες πνέοντες ἀκαταπαύστως ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς μετὰ τῶν τροπικῶν ἀποδίδονται εἰς τε τὴν ῥοήν τοῦ ψυχροῦ ἀέρος ἀπὸ τῶν πόλων πρὸς τὸν Ἰσημερινόν καὶ εἰς τὴν περὶ τὸν ἄξονα περιστροφὴν τῆς γῆς· ἐπειδὴ ὁ ἀήρ ὁ ἀπὸ τῶν πόλων πνέων ἐνταῦθα μὴ ἀκολουθῶν μετ' ἀρκετῆς ταχύτητος φαίνεται ὅτι φέρεται ἀκαταπαύστως πρὸς δυσμὰς.

Ὡς ἀνέμους κανονικοὺς δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν καὶ τοὺς Μουσωλίους τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, οἵτινες πνέουσιν ἐκ τοῦ νοτιοδυτικοῦ μέρους ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου, καὶ ἐκ τοῦ βορειανατολικοῦ κατὰ τοὺς ἄλλους ἕξ μῆνας. Ἐν τούτοις οἱ ἀνεμοὶ οὗτοι ἐπὶ

Ἐξ ἑβδομάδας κατὰ τὸ διάστημα ἐκάστης ἀλλαγῆς ποικίλλουσι καὶ τότε εἶνε ἀνεμειγμένοι μὲ γαλήνην, καταγίδας καὶ θυέλλας.

Αἱ εὐκρατοὶ ζῶναι ἔχουσιν ἀνέμους μεταβλητοὺς καὶ ἀκανονίστους· τοιοῦτοι δ' εἶνε ὁ Σαυοῦμ ἐν Ἀραβίᾳ καὶ Σαχάρα, ὁ Σιρρόκος ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐνίοτ' ἐν Ἑλλάδι. Οὗτοι φαίνονται μὴ ὑποκείμενοι εἰς θυέλλας, αἵτινες καταστρέφουσι τὰς ἐπὶ τῆς διακεκαυμένης ζώνης χώρας.

Ὅταν δύο ἀνεμοὶ ἐναντίοι συναντῶνται, παράγεται ταχεῖα θυέλλα γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα σίφων, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ὅλα τὰ μέρη τῆς σφαιρᾶς προσβάλλονται. Οὗτος ὅτε καταρροφᾷ τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ καὶ σύρει καὶ θραύει τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα συναντᾷ ἐπὶ τῆς διαβάσεώς του, ὅτε δ' ἀποξηραίνει τὰ ἔλη καὶ τὰς λίμνας, ἐγείρει παμμεγέθεις ὄγκους, τοὺς μεταφέρει εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, καὶ καλύπτει διὰ τῶν θραυσμάτων των καὶ διὰ κατακλυσμοῦ ὑδάτων τὴν ξηρὰν, ἐφ' ἧς ἐκρήγνυται.

Μαγνητικὴ βελόνη.

Ἡ μαγνητικὴ βελόνη (ναυτικὴ πυξίς) στρέφει ἀκαταπαύστως τὸ ἐν τῶν ἄκρων τῆς πρὸς βορρᾶν καὶ τὸ ἄλλο πρὸς νότον. Εἰς ταύτην δὲ τὴν διεύθυνσιν τῆς βελόνης δύο ἀταξίαι συμβαίνουσιν ἢ ἀπόκλισις καὶ ἡ κλίσις.

Ἡ κλίσις εἶνε ἡ γωνία, τὴν ὁποίαν ἡ βελόνη κάμνει μετὰ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ τόπου εἰς ἃν εὐρίσκεται· εἶνε δ' αὕτη διάφορος εἰς τὰς διαφόρους χώρας, καὶ ἀκαταπαύστως ποικίλλει εἰς τὸν αὐτὸν τόπον.

Ἡ ἀπόκλισις εἶνε ἡ γωνία, τὴν ὁποίαν ἡ μαγνητικὴ βελόνη σχηματίζει μετὰ τοῦ ὀρίζοντος. Καὶ εἰς μὲν τὰς παρὰ τὸν ἰσημερινὸν χώρας ἡ βελόνη αὕτη μένει ὀριζόντιας, καθ' ὅσον ὅμως πλησιάζομεν πρὸς βορρᾶν τὸ βόρειον ἄκρον τῆς κλίνει πρὸς τὴν γῆν, τὸ δὲ νότιόν τῆς ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ.

Προϊόντα τῶν διαφόρων ζωνῶν.

Φυτὰ.

Τὰ διάφορα εἶδη τῶν φυτῶν δὲν ἐπιδίδουσιν ἐπίσης εἰς ἅπαντα τὰ κλίματα, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν φαίνεται ὅτι περιλαμβάνεται ἐντός τινος πλάτους ἢ μᾶλλον ὑπὸ θερμοκρασίαν ἰδιαίτεραν.

Ἡ κατεψυγμένη ζώνη παράγει ὀλίγα εἶδη φυτῶν ἐν αὐτῇ βλέπονται ἐν ἀφρονίᾳ βρύα, λειχῆνες, περιίδες, εἶδη τινὰ μύρων καὶ τινὰ δένδρα· οἷον σημύδαι καὶ ἰτέαι, ἀλλὰ πάντοτε εἰς θαμνώδη κατάστασιν. Μόνη δ' ἡ Λαπωνία κατὰ ταύτην τὴν ζώνην παράγει οἰκαλίαν καὶ λαχανικά καὶ ἔχει δάση ἀπὸ ἐλάτας.

Εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην ἡ πεύκη καὶ ἡ ἐλάτη ἐκτείνονται μέχρι

τῆς κατεψυγμένης ζώνης, εἰς τίνα δὲ μέρη καὶ ἐντὸς αὐτῆς. Πρὸς νότον δὲ προχωροῦντες εὐρίσκομεν τὴν φυγόν, τὴν δρῦν, τὸν σφένδαμον, τὴν πετελέαν, τὴν φιλλύραν, τὸν κέδρον, τὴν κυπάρισσον, τὸν φελλόν. Ἡ μηλέα ἀρχεται νὰ φύηται ἀπὸ τῆς 60⁰ πλάτους· ἡ κερασέα ἐκτείνεται ἔτι πλέον πρὸς τὸν πόλον, εἶτα ἀρχεται ἡ ἀπιδέα πάντοτε πλησιάζουσα πρὸς τοὺς τροπικούς· μετὰ ταῦτα ἡ δαμασκηέα, ἡ καστανέα, ἡ καρύα, ἡ ἄμπελος, ἡ συκῆ, ἡ ἐλαία, ἡ πορτοκαλέα ἐκτεινομένη εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην καὶ κατέχουσα ἐπὶ τῆς γῆς περισσοτέραν θέσιν οἰουδήποτε ἄλλου ὀπωροφόρου δένδρου. Τὰ διάφορα εἶδη τοῦ σίτου εἶνε διεσπαρμένα καθ' ἅπασαν τὴν εὐκρατον ζώνην, τὸ δ' ὀρύζιον καὶ ὁ ἀραβόσιτος εἶνε ἄφθονα εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας.

Ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ ὠριμάζουσιν οἱ εὐχολότατοι καὶ ἀρωματικώτατοι τῶν καρπῶν, καὶ ἅπαντα ἡ φυσικὴ ὑπαρξίς ἔχει περισσοτέραν ζωηρότητα καὶ λαμπρότητα. Ἐνταῦθα βλέπομεν δένδρα λίαν ὑψηλὰ καὶ παμμεγέθη, ὡς τὸ βιοάβ· ὡσαύτως φύεται τὸ ζαχαροκάλυμον, ἡ καφέκα, ὁ φοινῖξ, τὸ ἀρτόδενδρον, τὸ κακάον, ἡ βανίλλη, ἡ κανέλλα, τὸ μοσχοκάρυον, τὸ πεπερόδενδρον κτλ.

Ἄλλ' ἢ εἰς τὰς αὐτὰς διαίσεις τῶν φυτῶν κατὰ τὰ διάφορα πλάτη δὲν εἶνε πάντοτε ἀκριβής· διότι καὶ ὑπ' αὐτὸν τὸν ἰσημερινὸν βλέπομεν παραγόμενα ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν ὑψηλῶν ὄρεων προϊόντα τῶν εὐκράτων χωρῶν, καὶ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν δένδρα τῶν κατεψυγμένων ζωνῶν· εἰς τίνα δὲ μέρη τῆς εὐκράτου ζώνης αἱ χαμηλαὶ χώραι παράγουσι καρποὺς τῶν θερμότερων χωρῶν.

Z ὦ α.

Ἐκ τῶν ζῴων ἄλλα μὲν ζῶσι μόνον ἐπὶ τῆς κατεψυγμένης ζώνης· οἶον ἡ λευκὴ ἄρκτος, αἱ ῥένται, ἡ πολικὴ ἀλώπηξ, ἥτις ἐκτείνεται ἔτι μικρὸν εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην, τὸ σαρθέριον τὸ κακοῦμι, ὁ κάστωρ καὶ ἔν γενεῖ ὅλα τὰ σισυροφόρα ζῶα κατοικοῦσι πρὸς τὰ βόρεια, εἰς τόπους σκεπασμένους ὑπὸ μεγάλων δασῶν καὶ ὀλίγον κατοικοῦμένους.

Αἱ παγωμένα θάλασσα κατοικοῦνται ὑπὸ φαλαινῶν καὶ εἰδῶν τινῶν φωκῶν· ἐντεῦθεν ὡς λέγεται ἀναχωροῦσι κατ' ἔτος ἀπειράριθμοι ἀρίγγαι καὶ διασπείρονται εἰς τὰ παράλια τῆς Εὐρώπης, τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τῆς Κατασιατικῆς.

Αἱ εὐκρατοι χώραι παρέχουσιν ὀλίγα εἰδιάζοντα εἶδη· τούτων δ' ὁ σκύλος, ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ὁ βοῦς, τὸ πρόβατον ἠκολούθησαν τὸν ἄνθρωπον εἰς ὅλας τοὺς μεταναστεύσεις· ἐνταῦθα ὀλίγιστα εἶνε τὰ σαρκώδη καὶ ἐπιφθόρα θηρία· οἶον ἡ ἄρκτος, ὁ λύκος καὶ ὁ ἀετός· τὰ

δ' ἄγρια ζῶα εἶνε πολλά· οἷον ὁ λαγιδεύς, ὁ λαγῶς, ἡ ἔλαφος, πλήθος ἐνδημικῶν πτηνῶν κτλ. τὰ δ' ἀποδημητικά πτηνὰ ἔρχονται εἰς ἄρκτου καὶ μεσημβρίας.

Αἱ δὲ θερμότεραι χῶραι παράγουσι τὰ τρομερώτερα τῶν θηρίων τὸν λέοντα, τὴν τίγριν, τὴν ὕαιναν, τὸν πάνθηρα, τοὺς ὄφεις, τοὺς κροκοδείλους κτλ. Ἰσαύτως δὲ τὰ μέγιστα καὶ ἰσχυρότατα πτηνὰ καὶ τετράποδα· οἷον τὴν στρουθοκάμηλον, τὸν κόνδορα, τὸν ἐλέφαντα, τὸν ῥινόκερων, τὸν ἵπποπόταμον, τὴν καμηλοπάρδαλιν, καὶ τέλος τὴν κάμηλον, τὴν ὁποῖαν ὁ ἄνθρωπος ἐξήπλωσεν εἰς πολλὰς εὐκράτους χῶρας. Ἐπίσης τρέφουσιν ἔντομα λαμπρότατα καὶ πτηνὰ μὲ ὠραιότατα πτερά· οἷον τὸν ψιττακόν, τὸ κοκίθριον, τὰ παραδείσια πτηνὰ κτλ. Παρατηρητέον δ' ἐνταῦθα ὅτι ἡ νέα ἡπειρος οὐδὲν τρέφει τῶν μεγάλων τετραπόδων.

Ἀνθρώπινον γένος.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι οἱ διεσπαρμένοι ἐπὶ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν ἓν μόνον γένος· ἀλλὰ διαιροῦνται εἰς πολλὰς φυλάς, τὰς ὁποίας τὸ κλίμα, τὸ εἶδος τοῦ βίου ἢ ἄλλαι ἄγνωστοι αἰτίαι κατέστησαν ἄρκετὰ πρὸς ἀλλήλας διαφόρους· τούτων δ' ἐπισημότεραι εἶνε·

α'. Ἡ *Καυκασία* ἢ *Λευκὴ φυλὴ*, ἣτις εἶνε διεσπαρμένη εἰς ἅπασαν σχεδὸν τὴν Εὐρώπην, εἰς τὸ νότιον καὶ δυτικὸν τῆς Ἀσίας, καὶ εἰς τὸ βόρειον τῆς Ἀφρικῆς. Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἄνθρωποι ἔχουσι χροῶμα λευκὸν ἢ μελαγχροινόν, μικρά, λεῖα καὶ διαφόρου χροῶματος μαλλία, πυκνὸν γένειον, ὠσειδῆς κρανίον καὶ ὀλίγον ἐσχισμένον στόμα.

β'. Ἡ *Μογγολικὴ*, ἣτις εἶνε ἐξηπλωμένη εἰς τὴν λοιπὴν Ἀσίαν, εἰς μικρὸν μέρος τῆς βορείου Εὐρώπης καὶ τῆς βορείου Ἀμερικῆς. Οἱ ἀνήκοντες εἰς ταύτην τὴν φυλὴν ἔχουσι χροῶμα ὠχρὸν, μαῦρα καὶ ἄγρια μαλλία, τραχὺ καὶ ἀραιὸν γένειον, ῥίνα πλατεῖαν, πρόσωπον πλατὺ, ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ λοξοὺς, προεξέχοντα μῆλα τῶν παρειῶν καὶ κρανίον σχεδὸν τετράγωνον.

γ'. Ἡ *Αἰθιοπικὴ* ἢ *μαῦρη φυλὴ*, ἣτις κατοικεῖ ἅπασαν τὴν Ἀφρικὴν πλὴν τοῦ βορείου μέρους αὐτῆς. Οἱ εἰς ταύτην ἀνήκοντες ἔχουσι μέλαν χροῶμα, μαῦρα, κοντὰ καὶ οὐλα μαλλία, ῥίνα σιμὴν, χεῖλη παχέα καὶ ἀνεστραμμένα, γένειον πυκνὸν καὶ τὸ ὀπισθεν τοῦ κρανίου ἐπίπεδον.

δ'. Ἡ *Ἀμερικανικὴ*, ἣτις ἐξαπλοῦται καθ' ἅπασαν τὴν ἐπίλοιπον Ἀμερικὴν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους. Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι χροῶμα χαλκόφαιον, μαῦρα, τραχέα καὶ στιλπνὰ μαλλία, γένειον ἀραιόν, πρόσωπον πλατὺ, κρανίον περὶ τοὺς κροτάφους πεπιεσμένον, μικροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐξέχοντα μῆλα τοῦ προσώπου.

ε. Ἡ *Μαλακίη*, ἣτις κατοικεῖ τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὰς νήσους τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Οἱ εἰς ταύτην ἀνήκοντες ἔχουσι χροῶμα καστανόν, πυκνά, μαῦρα καὶ οὖλα μαλλία, ῥίνα πλατεῖαν, στόμα μέγα καὶ κρανίον πεπιεσμένον περὶ τοὺς κροτάφους.

Θ ρ η σ κ ε ῖ α ι.

Ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς ἀναγνωρίζουσι τὴν ὑπαρξίν θεότητός τινος, ἀλλ' ἅπαντες δὲν λατρεύουσι ὁμοίως τοὺς θεοὺς των. Αἱ πρώτισται θρησκείαι αἱ ἐξηπλωμέναι ἐπὶ τῆς γῆς εἶνε ὁ *Χριστιανισμός*, ὁ *Ἰουδαϊσμός*, ὁ *Μωαμεθανισμός*, ὁ *Βραχμανισμός*, ὁ *Βουδισμός*· αὗται δ' ἀναγνωρίζουσιν ἓνα μόνον θεόν, καὶ ὁ *πολυθεῖσμός*, περιλαμβάνων ἀπάσας τὰς θρησκείας τὰς διδασκούσας τὴν ὑπαρξίν πολλῶν θεοτήτων.

Ὁ *Χριστιανισμός* εἶνε ἡ ἀποκαλυφθεῖσα θρησκεία ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· εἶνε δ' ἐξηπλωμένη ἐπὶ τῶν μᾶλλον πεπολιτισμένων λαῶν καὶ ἐξασκεῖται ὑπὸ τοῦ $\frac{1}{3}$ σχεδὸν τῶν κατοίκων τῆς γῆς. Διαιρεῖται δ' αὕτη εἰς τρεῖς μεγάλους κλάδους.

1) Τὴν *Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν θρησκείαν*, εἰς ἣν ὑπάγονται ἔτι καὶ αἱ αἱρέσεις τῶν Νεστοριανῶν, Κοπτῶν, Ἀρμενίων καὶ Ἰακωβιτῶν.

2) Τὴν *Καθολικὴν θρησκείαν*, τῆς ὁποίας πνευματικὸς ἀρχηγὸς εἶνε ὁ πάπας.

3) Τὴν τῶν *Διαμαρτυρομένων θρησκείαν*, διηρημένην εἰς πολλὰς αἱρέσεις, ὧν ἐπισημοτέρα εἶνε ὁ *Λουθηρανισμός* ἢ ἡ *εὐαγγελικὴ θρησκεία*, ὁ *καλβινισμός* ἢ ἡ τῶν *ἀναμορφωτῶν* καὶ ἡ *Ἀγγλικανὴ* ἢ *ἐπισκοπικὴ*.

Ὁ *Ἰουδαϊσμός* δὲν ἐπικρατεῖ εἰς κανὲν μέρος· διότι οἱ Ἑβραῖοι εἶνε διεσπαρμένοι καθ' ἅπασαν τὴν γῆν καὶ διατηροῦσι τὸν ἀρχαῖον νόμον τοῦ Μωϋσέως.

Ὁ *Μωαμεθανισμός* ἢ *Ἰσλαμισμός* διαιρεῖται εἰς δύο ἐπισημοτέρας αἱρέσεις· 1 τὴν τῶν Σουννιτῶν, οἵτινες πλὴν τοῦ Κορανίου παραδέχονται καὶ βιβλίον τι παραδόσεων καλούμενον *Σουννά*· 2 τὴν τῶν Σχϊτῶν ἢ ὀπαδῶν τοῦ Ἀλῆ, οἵτινες ἀπορρίπτουσι τὸ Σουννά.

Ὁ *Βραχμανισμός*, οὔτινος οἱ ὀπαδοὶ λατρεύουσι πολλοὺς ὑποδεστέρους θεοὺς, ἀλλ' ἀναγνωρίζουσι τὴν ὑπαρξίν μιᾶς ἀνωτέρας θεότητος.

Ὁ *Βουδισμός*, ἔχων πολλὴν σχέσιν μὲ τὸν *Βραχμανισμόν*, εἶνε πολὺ ἐξηπλωμένος, διαιρεῖται δ' εἰς πολλοὺς κλάδους· τούτων οἱ μὲν ἔχουσι ἀρχηγὸν τὸν *Δαλαϊλάμαν*, ἱερέα ὡς θεὸν τιμώμενον, καὶ θεωρούμενον ὡς μηδέποτε ἀποθνήσκοντα· ἄλλοι δ' ἀποδίδουσιν εἰς τὸν Βούδαν τὸ ὄνομα τοῦ Σομμονοκόδοντος. Τῆς θρησκείας δὲ ταύτης

αἵρεσίς τις ἐν Κίνα καλεῖται *θρησκεία τοῦ Φωῆ*. Εἰς τὸν Βουδισμόν δὲ πρέπει νὰ ἀποδοθῇ καὶ ἡ ἐν Ἰαπωνίᾳ *Σιντολατρεία* ἢ θρησκεία τοῦ Σίντου.

Εἰς ταύτας τὰς θρησκείας προσθετέα ἡ τῶν *Σείκων* εἰς τὸ Ἰνδοστάν, καὶ ἡ τοῦ *Κομφουκίου* εἰς τὴν Κίναν, αἵτινες διδάσκουσιν ἐν ὄν παντοδύναμον.

Ἡ *πολυθεΐα* ἢ ἡ τῶν *ἐθνικῶν θρησκεία*, ἥτις πρὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπεκράτει εἰς ὅλας τὰς γνωστάς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χωράς, ἐξέλιπε σχεδὸν ἐξ ἀπασῶν τῶν πολιτισμένων χωρῶν.

Ὁ *Φετιχισμὸς* εἶνε ἡ ἀγροικότερα ὄλων τῶν θρησκειῶν τῶν παραδεχομένων πολλοὺς θεοὺς. Καλοῦνται δὲ *φρετῖχ* ὅλα τὰ ἔμφυχα ἢ ἀψυχα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια λαοὶ δεισιδαίμονες λατρεύουσιν. Ὁ φετιχισμὸς εἶνε ἐξηπλωμένος ὑπὸ διαφόρους μορφὰς εἰς πολλοὺς ἀγρίους λαοὺς.

Π ο λ ι τ ι σ μ ὸ ς .

Οἱ λαοὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ βίου των καὶ τὰς προόδους των εἰς τὰς τέχνας δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς 3 τάξεις· εἶνε δ' αὗται

1) Οἱ *ἄγριοι*, οἵτινες ὡς θρησκείαν ἔχουσι δεισιδαιμονίας τινάς, δὲν γνωρίζουσι τὴν τέχνην τοῦ γράφειν, καὶ ἡ βιομηχανία των περιορίζεται εἰς μικρὰν τινα κηπουρίαν, τὴν ἀλιεΐαν καὶ τὴν θήραν· εἶνε δὲ συνήθως νομάδες καὶ σχηματίζουσι πάντοτε μικροὺς λαοὺς.

2) Οἱ *βάρβαροι* ἢ *ἡμιπολιτισμένοι* λαοὶ ἔχουσι θρησκείαν καὶ νόμους καὶ γνωρίζουσι πολλὰς τέχνας ὡς καὶ τὴν γραφὴν· τούτων οἱ μὲν εἶνε δεδομένοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν καὶ λέγονται *γεωργοί*, οἱ δὲ εἰς τὴν ποιμενικὴν καὶ λέγονται *νομάδες*.

3) Οἱ *πολιτισμένοι* λαοὶ ἔχουσι τελειοποιήσει τὰς μηχανικὰς τέχνας, καὶ διὰ τῶν φώτων, τῶν σοφῶν νόμων καὶ τοῦ ἐμπορίου των ὑπερκαθάνουσι τὸν πληθυσμόν, τὴν εὐπορίαν καὶ ἐν γένει τὴν εὐτυχίαν των.

Τ Ε Λ Ο Σ .

ΠΙΝΑΞ

τῶν Νομῶν καὶ Ἐπαρχιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους.

ΝΟΜΟΙ.	ΕΠΑΡΧΙΑΙ.
ΑΤΤΙΚΗΣ καὶ ΒΟΙΩΤΙΑΣ.	Ἀττική, Αἴγινα, Μεγαρίς, Θῆβαι, Λεβαδεία.
ΕΥΒΟΙΑΣ.	Χαλκίς, Ξηροχώριον, Καρυστία, Σκόπελος.
ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ καὶ ΦΩΚΙΔΟΣ.	Φθιώτις, Λοκρίς, Δωρίς, Παρνασίς.
ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ καὶ ΑΙΤΩΛΙΑΣ.	Μεσολόγγιον, Τριχωνία, Ναυπακτία, Εὐρυτανία, Βάλτος, Βόνιτσα καὶ Ἐπρόμερον.
ΚΥΚΛΑΔΩΝ.	Σύρος, Κέα, Τήνος, Ἄνδρος, Νάξος, Θήρα, Μήλος.
ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ καὶ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ.	Ναύπλιον, Ἄργος, Κόρινθος, Ὑδρα, Τροιζήν, Ἐριμινίς καὶ Σπέτσαι.
ΑΡΚΑΔΙΑΣ.	Μαντίνεια, Κυνουρία, Γορτυνία, Μεγαλόπολις.
ΔΑΚΩΝΙΑΣ.	Λακεδαίμων, Ἐπίδαυρος ἢ Λιμηρά, Οἶτυλον, Γύθειον, Κύθηρα.
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ.	Καλάμαι, Μεσσήνη, Πύλος, Τριφυλλία, Ὀλυμπία.
ΑΧΑΪΑΣ καὶ ΗΛΙΑΔΟΣ.	Πάτραι, Δίγισαίς, Ἥλεια, Καλάβρυτα.
ΚΕΡΚΥΡΑΣ.	Κέρκυρα, Ὄρος, Μίσση, Παξοί, Λευκάς.
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ.	Κραναία, Σάμη, Πάλλη, Ἰθάκη.
ΖΑΚΥΝΘΟΥ.	Ζάκυνθος.

